

Oznámení č.	Obsah	Strana
	III Přípravné akty	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	434. plenární zasedání ve dnech 14. a 15. března 2007	
2007/C 161/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ekonomické a rozpočtové důsledky stárnutí obyvatelstva	1
2007/C 161/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o nezbytnosti rozvíjet koordinovanou strategii s cílem zlepšit boj proti daňovým únikům KOM(2006) 254 v konečném znění – 2006/0076 (COD)	8
2007/C 161/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Bydlení a regionální politika	17
2007/C 161/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o nepřímých daních z kapitálových vkladů (přepřacované znění) KOM(2006) 760 v konečném znění – 2006/0253 (CNS)	23
2007/C 161/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o dovybavení těžkých nákladních vozidel registrovaných ve Společenství zrcátky KOM(2006) 570 v konečném znění – 2006/0183 (COD)	24
2007/C 161/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Evropský technologický institut KOM(2006) 604 v konečném znění/2 – 2006/0197 (COD)	28
2007/C 161/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, o poli výhledu a stíračích čelních skel kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2006) 651 v konečném znění – 2006/0216 (COD)	35
2007/C 161/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých konstrukčních částech a vlastnostech kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2006) 662 v konečném znění – 2006/0221 (COD)	36

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2007/C 161/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o maximální konstrukční rychlosti a nákladních plošinách kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2006) 667 v konečném znění – 2006/0219 (COD)	37
2007/C 161/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o mechanismu řízení kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2006) 670 v konečném znění – 2006/0225 (COD)	38
2007/C 161/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (kodifikované znění) KOM(2006) 692 v konečném znění – 2003/0099 (COD)	39
2007/C 161/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušuje směrnice Rady 71/304/EHS ze dne 26. července 1971 o odstranění omezení volného pohybu služeb v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a se zadáváním veřejných zakázek na stavební práce zhotovitelům jednajícím prostřednictvím zastoupení nebo poboček KOM(2006) 748 v konečném znění – 2006/0249 (COD)	40
2007/C 161/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách (kodifikované znění) KOM(2006) 812 v konečném znění – 2006/0264 (COD)	44
2007/C 161/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k 25 aktům, jež je nutné přednostně upravit v souladu s rozhodnutím Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí ve znění rozhodnutí Rady 2006/512/ES ze dne 17. července 2006 KOM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 v konečném znění	45
2007/C 161/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro akce Společenství k dosažení udržitelného využívání pesticidů KOM(2006) 373 v konečném znění – 2006/0132 (COD)	48
2007/C 161/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zrušuje směrnice Rady 68/89/EHS o sblížování právních předpisů členských států týkajících se třídění surového dříví KOM(2006) 557 v konečném znění – 2006/0178 (COD)	53
2007/C 161/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Označování dobrých životních podmínek zvířat	54
2007/C 161/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a kterým se stanovuje obsah přílohy XI KOM(2006) 7 v konečném znění – 2006/0008 (COD)	61
2007/C 161/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rodina a demografický vývoj	66
2007/C 161/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (kodifikované znění) KOM(2006) 657 v konečném znění	75
2007/C 161/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha – Diplomatická a konzulární ochrana občanů Unie ve třetích zemích KOM(2006) 712 v konečném znění	75

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2007/C 161/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Provádění lisabonského programu Společenství Sociální služby obecného zájmu v Evropské unii KOM(2006) 177 v konečném znění	80
2007/C 161/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent Přezkum bílé knihy Evropské komise o dopravě z roku 2001 v polovině období KOM(2006) 314 v konečném znění	89
2007/C 161/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o programu Společenství na označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky KOM(2006) 576 v konečném znění – 2006/0187 (COD)	97
2007/C 161/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách KOM(2006) 722 v konečném znění – 2006/0241 (COD)	100

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

434. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 14. A 15. BŘEZNA 2007

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ekonomické a rozpočtové důsledky stárnutí obyvatelstva

(2007/C 161/01)

Dne 16. května 2006 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor k tématu *Ekonomické a rozpočtové důsledky stárnutí obyvatelstva*

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2007. Zpravodajkou byla paní FLORIO.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 109 hlasy pro, 0 hlasy proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV tímto průzkumným stanoviskem reaguje na výzvu místopředsdkyně Evropské komise, paní Margot Wallströmové, a zohledňuje v něm stanoviska předložená v průběhu posledních let, která shrnují jeho úvahy, analýzy a návrhy k těmto tématům.

Trh práce

1.2 EHSV se domnívá, že je třeba uskutečňovat lisabonské cíle v oblasti demografické politiky. Rychlé demografické změny na trhu práce vyžadují okamžité přijetí opatření, která by vyřešila problémy, které s tím souvisí:

- zvýšit míru zaměstnanosti skupiny pracovníků starších 50 let, pokud je to možné, a to jak u zaměstnanců, tak i u OSVČ,
- podpořit nástroje umožňující opětovné začlenění a rekvalifikaci starších nezaměstnaných tak, aby jim byl zaručen důstojný důchod,
- zabránit vyloučení z trhu práce u pracovníků starších 50 let, kteří chtějí pokračovat v pracovní činnosti.

1.3 Je nezbytné odrazovat od vyloučení starších pracovníků ze zaměstnání, ale naopak věnovat větší pozornost jejich začleňování do výrobního cyklu.

1.4 Pracovní místo by mělo odpovídat odborné přípravě a zkušenostem pracovníka bez jakékoli věkové diskriminace. EHSV proto vyzývá všechny členské státy, aby co nejdříve provedly a uplatňovaly směrnici o rovném zacházení v zaměstnání a povolání (2000/78/ES).

1.5 Lepší organizace práce vyžaduje hodnocení typů vykonávaných funkcí (rizikové, namáhavé nebo opakované práce).

Celoživotní vzdělávání

1.6 Programy celoživotního vzdělávání jsou klíčem pro lepší využívání pracovníků starších 50 let jak v podnicích, tak i mimo ně. Příklady osvědčených postupů proto musí být šířeny a monitorovány, jak je stanoveno v ročních zprávách o monitorování předkládaných evropských sociálními partnery.

1.7 Politika podporující kvalitní zaměstnanost musí poskytovat pomoc při orientaci celým generacím občanů po celou dobu jejich profesní dráhy a vzdělávat je. To předpokládá zapojení sociálních partnerů a všech zainteresovaných hospodářských a sociálních subjektů na místní, národní a evropské úrovni.

Směrem k mezigeneračnímu paktu

1.8 Výzkum a inovace jsou základní investicí jak pro dnešní evropské občany, tak i pro budoucí generace. Proto je třeba motivovat mladé lidi, aby se hlásili na přírodovědecké fakulty, a vytvořit příslušné zaměstnanecké podmínky v oblasti technologie a výzkumu.

Evropská unie musí překlenout rozdíly oproti jiným zemím, jako je Čína a Indie, které v posledních letech učinily v těchto oblastech ohromný pokrok.

1.9 Investovat do znevýhodněných regionů pomáhá mladým lidem k tomu, aby je neopouštěli a aby se stali nástrojem rozvoje a územní rekvalifikace.

1.10 V roce 2007, což je rok věnovaný rovným příležitostem, by se měla soustředit pozornost na analýzu sladění soukromého a pracovního života, aby rozhodnutí pro mateřství a otcovství nevedla k situacím životní nejistoty a obtíží a aby rodina nemusela sama nést náklady (nejen ekonomické) spojené s narozením dítěte.

Ženy a trh práce v Evropské unii

1.11 EHSV se domnívá, že je třeba vytvořit pobídky pro využívání důležitých směrnic, jako je směrnice o rodičovské dovolené, a zajistit služby v oblasti péče o děti a pečovatelských služeb pro starší občany. Je rovněž přesvědčen, že musí být rychle překlenut rozdíl ve mzdách mužů a žen a že se musí vést boj proti nejistotě a nestabilitě pracovních míst, jenž jsou příčinou bídy mnoha žen i v Evropě. Dále je třeba rozvíjet podniky, které by motivovaly muže k tomu, aby se více podíleli na domácích povinnostech. Porodnost a míra zaměstnanosti u žen nesmějí být protiklady: proto je tedy třeba přijmout veškerá opatření k zajištění souladu mezi péčí o děti a profesním životem matek.

1.12 I v podnikatelském sektoru musejí být přijata opatření, která ženám zajistí příležitost a možnost proniknout do řídicích funkcí.

Úloha a význam přistěhovalců vzhledem k demografickým změnám

1.13 Přistěhovalci je jednou z nezbytných odpovědí na výzvu stárnutí obyvatelstva. Vyvážené integrační

a zaměstnanecké politiky mohou být motorem růstu a rozvoje. Za tímto účelem je třeba využívat schopnosti, profesní zkušenosti a dosažené vzdělání přistěhovalců.

Udržitelnost systémů sociálního zabezpečení v Evropské unii

1.14 Udržitelnost systémů sociálního zabezpečení musí být zajištěna na základě řady opatření, která nebudou poškozovat jejich konečný cíl, jak je stanoveno ve smlouvách o EU (článek 2). Proto je nezbytné na jedné straně zajistit udržitelnost evropského sociálního modelu a na straně druhé plnit cíle občanství a spravedlnosti, které ho charakterizují.

1.15 Sociální služby obecného zájmu musí být stejně jako subjekty sociální ekonomiky zajištěny a podporovány kvůli své funkci. Sdružení dobrovolníků, v nichž působí starší lidé, konají důležitou sociální činnost, kterou je třeba podporovat a zhodnocovat.

Udržitelnost důchodových systémů

1.16 Cílem Evropské unie a členských států by mělo být zajistit budoucím generacím klidné a důstojné stáří, a tedy i odpovídající důchodové systémy. Penzijní připojištění, pokud je nutné, musí být spolehlivé, důvěryhodné a chráněné proti nepředvídatelným výkyvům na finančních trzích.

1.17 Bojovat proti nejistotě pracovních míst znamená poskytnout jistotu důstojného důchodu i mladým pracovníkům, ale také to, že tito mladí pracovníci urychlí svůj vstup na trh práce.

1.18 Udržitelnost důchodových systémů je třeba analyzovat a mít přitom na paměti řadu komplexních aspektů, které nelze omezit pouze na stárnutí obyvatelstva.

1.19 Základním cílem zajištění udržitelnosti důchodových systémů v některých státech Evropské unie musí být ostrý boj proti daňovým únikům a neplacení příspěvků.

Dopad stárnutí obyvatelstva na zdravotnictví

1.20 V oblasti zdravotnictví bude stárnutí obyvatelstva znamenat především investice tam, kde bude třeba soustředit síly a snahy, tedy investovat do prevence, do kvality péče, do výzkumu zejména těch onemocnění, kterými trpí starší osoby.

1.21 Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva bude téma zdraví a bezpečnosti i na trhu práce získávat další významy a prodělávat změny, které je třeba pečlivě analyzovat a hodnotit.

1.22 EHSV se domnívá, že členské státy EU musí společně se sociálními partnery uskutečňovat společné programy prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání, obzvláště těch, které souvisejí s věkem pracovníků. V této oblasti jsou důležitými nástroji monitorování a výměna informací.

1.23 Starším pracovníkům musí být dána možnost volby, zda prodlouží svůj pracovní život či nikoli, přičemž je nutné zohledňovat druh práce a ohodnotit, jak rizikové, namáhavé a opakované je jejich příslušné povolání.

1.24 EHSV se snaží pokračovat ve své podrobné práci a v hodnocení a předkládat další návrhy k tématu demografických změn; je si plně vědom složitosti tohoto tématu, která bude v nadcházejících letech vyžadovat účast všech institucionálních, hospodářských i sociálních subjektů, aby bylo možné čelit novým výzvám. EHSV se snaží pokračovat v souladu s Jednacím řádem v podrobnější práci na tématech pojednaných v tomto stanovisku.

2. Preambule

2.1 Místopředsedkyně Evropské komise, paní Margot Wallströmová, požádala Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ke zprávě o dopadech stárnutí obyvatelstva na hospodářství a rozpočty všech států Evropské unie, kterou Komise společně s Výborem pro hospodářskou politiku nedávno uveřejnila.

2.2 Vzhledem k šíři tématu a souvisejících politik vyzvala paní Wallströmová Evropský hospodářský a sociální výbor, aby se vyjádřil k otázkám týkajícím se přímo či nepřímo trhu práce a k některým souvisejícím aspektům jako je zdravotnictví, důchodové systémy a celoživotní vzdělávání.

2.3 Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek v Dublinu vypracovala četné studie, které se zabývají problémem stárnutí obyvatelstva a analyzují jeho dopad na evropské občany a pracovníky.

2.4 Stárnutí obyvatelstva je dáno četnými faktory: klesající porodností, neustále se zvyšujícím průměrným věkem, postupným odcházením poválečné generace – a z dlouhodobého hlediska i silných populačních ročníků 60. let⁽¹⁾ – do důchodu, což má a bude mít přímý dopad na obyvatelstvo v produktivním věku.

2.5 Podle prognóz Eurostatu by se počet obyvatel starších 65 let v EU-25 měl zvýšit ze 75 milionů v roce 2005 na zhruba 135 milionů v roce 2050. Jejich podíl na celkovém obyvatelstvu 25 členských států by měl podle odhadů dosáhnout 30 %, přičemž nejvyšší podíl bude mít Španělsko (36 %) a Itálie (35 %) a nejmenší Lucembursko (22 %) a Nizozemí (23 %).

⁽¹⁾ EHSV již měl možnost zdůraznit potřebu výzkumu fenoménu stárnutí v EU. K sedmému rámcovému programu pro výzkum viz stanovisko o potřebě výzkumu v rámci demografické změny, Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 44, a poznámka pod čarou č. 1.

2.6 Stárnutí obyvatelstva s sebou přináší závažné důsledky co se týče sociálních i ekonomických aspektů jednotlivých zemí a vyžaduje modernizaci rozpočtových a sociálních politik.

2.7 Důsledky stárnutí ponese celá ekonomika každé země: trh práce, produktivita, technologické inovace a hospodářský růst, neboť potřeby a možnosti obyvatelstva se nevyhnutelně mění.

3. Stárnutí obyvatelstva a trh práce

3.1 V Lisabonské strategii je mezi jiným zohledněna i míra zaměstnanosti starších pracovníků. Prvotním cílem, kterého však zatím nebylo dosaženo, bylo dosáhnout do roku 2010 míry zaměstnanosti starších osob nad 50 %.

3.2 Stárnutí obyvatelstva na jedné straně znamená zvýšení průměrného věku, na druhé straně snížení celkového počtu občanů v produktivním věku, neboť na místo starších generací nenastupuje odpovídající počet mladých. Mladí lidé kromě toho vstupují na trh práce stále později⁽²⁾.

3.3 Trh práce je tudíž fenoménem stárnutí obyvatelstva značně ovlivněn a měněn. Tyto dopady vyžadují okamžitá opatření, která by vyřešila problémy spojené s plněním následujících cílů:

- zvýšit míru zaměstnanosti skupiny pracovníků nad 50 let v případě zaměstnanců a nebránit jejich činnosti jakožto OSVČ,
- podpořit nástroje umožňující opětovné začlenění (včetně rekvalifikace) starších nezaměstnaných tak, aby jim byl zaručen důstojný důchod,
- zabránit vyloučení z trhu práce u pracovníků starších 50 let, kteří chtějí pokračovat v pracovní činnosti,
- podporovat přístup mladých lidí na trh práce s řádnými pracovními smlouvami, které by přispěly ke kontinuitě a ke zlepšení pracovního života.

⁽²⁾ Viz nedávne sdělení Evropské komise Demografická budoucnost Evropy – učiňme z problému výhodu (KOM(2006) 571 v konečném znění).

3.4 Dopady stárnutí obyvatelstva se netýkají pouze pracovníků, ale i podnikatelů. Při generační obnově bude důležité stanovit nástroje, které usnadní převedení činnosti podniku, především u malých a středních podniků. I mezi podnikateli dochází k postupnému zvyšování průměrného věku, což má přímé nebo nepřímé důsledky pro inovace, pro kapitálový trh a obecně pro všechna odvětví evropského průmyslu. „Starší generace podnikatelů“ znamená, že velká část z nich již odešla z produktivního života nebo se tak chystá učinit, aniž by je nahradily nové generace mladých podnikatelů. Pokles počtu podnikatelů znamená pokles počtu podniků, a tedy i snížení počtu pracovních míst.

3.5 Vyloučení starších pracovníků je stále více znepokojujícím fenoménem, a to nejen v průmyslu, nýbrž i sektoru služeb. Obtíže při začlenění do nového pracovního prostředí, nevýhoda pracovních zkušeností často pouze z jednoho nebo několika málo pracovních míst, diskriminace, které jsou starší pracovníci při hledání nového zaměstnání nepochybně vystaveni, to vše jsou problémy, kterým musí čelit všichni evropští pracovníci.

3.6 Bylo by tedy vhodné věnovat více pozornosti začlenění starších pracovníků do výrobního cyklu, neboť v některých odvětvích je jejich zkušenost základem kvalitativně lepší produktivity. Je nezbytné, aby i podnikatelé přešli od pouhého posuzování věku k posuzování konkrétních schopností. V tomto případě budou muset být evropské směrnice uplatňovány proti jakémukoli druhu diskriminace a monitorovány (2000/43/ES a 2000/78/ES).

3.7 Všichni pracovníci by měli mít pracovní místo, které bude co nejvíce odpovídat jejich odborné přípravě a zkušenostem. To by umožnilo zvýšit produktivitu, která by alespoň částečně vyrovnala negativní dopady stárnutí obyvatelstva (3).

3.8 Aktivní politiky v oblasti zaměstnanosti starších pracovníků by v každém případě měly zohledňovat druh vykonávané práce: rizikové, namáhavé nebo opakované práce vyžadují cílenou analýzu a větší prostor pro dobrovolnickou činnost zainteresovaných stran (4).

4. Celoživotní vzdělávání

4.1 Jedním z problémů, které konkrétně vyvstávají při zvyšování míry zaměstnanosti starších pracovníků, je uskutečňování účinných a efektivních programů celoživotního vzdělávání

(3) V této souvislosti viz nedávné stanovisko EHSV k tématu Kvalita profesního života, produktivita a zaměstnanost v kontextu globalizace, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 157.

(4) Viz stanovisko CESE 92/2007 o podpoře slušné práce pro všechny.

(lifelong learning) prostřednictvím výměny osvědčených postupů mezi 27 státy EU a nepřetržitý dialog se sociálními partnery (5), v což doufalo mnoho evropských institucí.

4.2 Díky evropské strategii zaměstnanosti byly již od summitu v Lucemburku (1997) rok od roku stanovovány hlavní směry pro celoživotní vzdělávání. Při žádné příležitosti se nikdy neopomněl zdůraznit význam zaměstnatelnosti starších pracovníků – a tudíž i jejich odborné přípravy – při řešení problémů, které přináší stárnutí obyvatelstva.

4.3 Pod pojmem celoživotní vzdělávání se rozumí jakákoliv významná vzdělávací činnost, která má za cíl zlepšit zdatnost, znalosti a schopnosti. O těchto činnostech je tedy třeba v průběhu produktivního života přemýšlet, neboť ztráta odbornosti či aktuálnosti se projevuje nejvíce dramaticky a negativně právě u starších pracovníků.

4.4 Také EHSV neopomenul zdůraznit, jak často jsou vztahy mezi generacemi nevyvážené, co se týče znalosti technologií a získávání různých schopností (6).

4.5 Jedním z účinných nástrojů podporování přizpůsobivosti pracovníků je odborná příprava v podnicích. Některé členské státy (Spojené království, Španělsko, Portugalsko, Nizozemí, Rakousko), i když v různé míře, podpořily organizování těchto vzdělávacích kurzů a aktualizaci vzdělávacích seminářů v podnicích prostřednictvím daňových pobídek a osvobození.

4.6 Prostřednictvím Lisabonské strategie se zdůraznilo, že dobře fungující metody a systémy odborné přípravy schopné účinně plnit požadavky trhu práce jsou klíčové pro dosažení jednoho z hlavních cílů strategie, kterým je vytvoření znalostní ekonomiky.

4.7 Snížit překážky zaměstnávání starších pracovníků znamená předvídat dopady demografických změn.

5. Směrem k mezigeneračnímu paktu

5.1 Evropský hospodářský a sociální výbor zdůraznil již v roce 2004 význam podpoření mezigeneračního paktu s cílem zajistit občanům evropských zemí dostatečnou generační obnovu na trhu práce, sociální poměry odpovídající novým demografickým skutečnostem a evropské právní předpisy, které by podpořily politiky zaměstnanosti, odbornou rekvalifikaci a sblížení mezi školami a podniky (7).

(5) Viz *Framework of actions for the lifelong learning development of competencies and qualifications* podepsaný EKOSem, UNICE a CEEP.

(6) Viz například nedávná stanoviska EHSV o klíčových schopnostech pro celoživotní vzdělávání, Úř. věst. C 195, 18.8.2006, s. 109, a o mezigeneračních vztazích, Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 150.

(7) Viz stanovisko EHSV na téma Mezigenerační vztahy, Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 150.

5.2 Politiky „dobré“ zaměstnanosti se musejí v každém případě soustředit také na to, aby podporovaly začlenění mladých lidí na trhu práce a provázely je po celou dobu jejich profesní dráhy⁽⁸⁾, aniž by se vytvořil „číselný rozpor“ mezi mladými a staršími pracovníky, kteří chtějí zůstat na svých pracovních místech.

5.3 Výbor tehdy formuloval následující výzvu: „přispívat k tomu co se vyvíjí, k budoucnosti, většímu souladu v prvořadých tématech, která si vyžadují koordinovanou a větší intervenci většiny aktérů. Ta si vyžaduje, abychom se vyhnuli nadřazenosti zájmů s krátkým časovým horizontem, a také konstruktivní plán. Jde o postupné vypracovávání nového mezi-generačního paktu na územích Evropské unie“.

5.4 Výzkum a inovace jsou oblasti, do kterých se musí investovat, má-li být všem budoucím evropským generacím zaručena budoucnost v blahobytu a uspokojující a udržitelná kvalita života. Proto je důležité mít na zřeteli také průměrný věk evropských výzkumných pracovníků a vědců a nutnost začlenit mladé lidi do těchto klíčových sektorů.

5.5 Vzhledem k tomu, že investice do výzkumu jsou všude v Evropě nedostatečné a Evropa je ještě velmi vzdálena cílům Lisabonské strategie, nemají mladí výzkumní pracovníci, kteří jsou často nuceni pracovat za extrémně nejistých podmínek, možnost vybudovat si v oblasti vědeckého a technického výzkumu budoucnost a kariéru. Evropa, ve které je průměrný věk vědeckých pracovníků vyšší než v ostatních světových velmocích, je pro budoucnost rizikem.

V Indii a Číně například počet absolventů vědeckých oborů roste, takže 60 % výzkumných pracovníků a vědců z USA pochází právě z těchto zemí. V mnoha evropských zemích naopak počet studentů zapsaných na vědecké fakulty v posledních letech prudce klesá.

5.6 Problém stárnutí obyvatelstva má přímý dopad také na územní soudržnost. Mladí lidé opouštějí některé oblasti a hledají zaměstnání tam, kde jsou lepší životní a pracovní podmínky. Zvětšuje se tím propast mezi regiony s rozvinutějším hospodářstvím a ostatními regiony, které tak rychleji chudnou a stárnou.

5.7 Možnost sloučit soukromý život s pracovním je pilířem evropského sociálního modelu. Vzrůst průměrného věku evropského obyvatelstva vyvolává problém zvýšení porodnosti. Míni se tím pouze, že všechny páry by měly mít možnost mít děti, aniž by se kvůli tomu musely říci práce nebo dokonce podstatným způsobem snížit životní úroveň domácnosti až na takovou úroveň, která se v mnoha případech blíží hranici chudoby. Dnešní mladí lidé mívají vzhledem k nejistým pracovním podmínkám, které jsou pro ně typické a které jim

nezaručují žádnou budoucnost, obvykle méně dětí nebo dokonce vůbec žádné.

5.8 K dosažení cíle postupného zvyšování porodnosti je třeba, aby všechny sociální, zdravotnické a školní služby (jesle, zdravotní péče, prevence, finanční pomoc, atd. ...) byly posíleny, zlepšeny a přizpůsobeny demografické skutečnosti členských států EU.

6. Míra zaměstnanosti žen a porodnost

6.1 V EU-25 činila v roce 2005 míra zaměstnanosti žen 56,3 %. Tento problém se zdá být méně výrazný v zemích severní Evropy a vážnější ve středomořských zemích. Ale i pro ženy začleněné do trhu práce je obtížné vybudovat si kariéru, během které by mohly nashromáždit dostatečné množství příspěvků pro získání nároku na důchod. Ženy musí na trhu práce čelit četným problémům:

- ženy jsou v dnešní době více postiženy nejistotou, nestálostí pracovního místa, ekonomickou nestabilitou obecně a často i chudobou,
- rozdíl ve mzdách oproti mužům je téměř ve všech zemích EU stále ještě velmi výrazný (za stejnou práci dostanou ženy v průměru o 24 % méně),
- téměř ve všech zemích EU nedostatečné služby v oblasti péče o děti a pečovatelských služeb pro starší občany stále ještě nutí především ženy, aby obětovaly svoji vlastní kariéru a věnovaly více času péči o své blízké,
- důležité směrnice, jako je směrnice o rodičovské dovolené, nejsou dostatečně zohledňovány a ženy musí stále ještě volit mezi mateřstvím a kariérou,
- míra zaměstnanosti u žen a porodnost nesmějí být protiklady: v tomto smyslu je třeba brát za příklad osvědčené postupy ze zemí, ve kterých daňový systém umožňuje ženám snazší návrat na trh práce po narození dětí, aniž by byly jakkoli profesně či mzdově znevýhodněny. Mimoto je nutné zdůraznit, že stále neexistují dostatečné pobídky pro muže, aby sdíleli odpovědnost za narození dítěte.

6.2 Komise se správně domnívá, že pokles počtu občanů v produktivním věku lze částečně vyrovnat řadou opatření, jako například – alespoň z krátkodobého hlediska – zvýšením účasti žen na trhu práce. Kulturní změny, které v posledních desetiletích umožnily ženám pracovat a získat nezávislost, se odrážejí v rozdílech v míře zaměstnanosti žen z různých generací. V Evropě je na trhu práce více mladých žen než žen středního věku.

⁽⁸⁾ Jako příklad kvality práce viz sdělení Komise o zlepšování kvality práce: přehled nejnovějšího vývoje, KOM(2003) 728 [není k dispozici v češtině].

6.3 Rostoucí účast žen na trhu práce je bezpochyby pozitivním jevem a známkou civilizačního pokroku, avšak podle různých statistických analýz i z nedávné doby zatím není dostatečným a krom toho bude muset znamenat účinné uplatňování pracovních podmínek, stejnou mzdu jako pro muže a ochranu žen před zneužíváním a diskriminací na pracovišti a ve společnosti. Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů lze ostatně pozorovat i v podnikatelské oblasti. Existují totiž extrémní rozdíly mezi počtem podnikajících mužů a žen. Členské státy a Evropská unie proto musejí posílit nástroje, které již mají k dispozici, a vytvořit nové, aby podporovaly a chránily práci žen.

7. Úloha a význam přistěhovalců vzhledem k demografickým změnám

7.1 Přistěhovalci do Evropské unie je stále častějším jevem. Extrémní rozdíl mezi hospodářstvím a životní úrovní v Evropě a v rozvojových zemích podporuje migraci do našich nejbohatších zemí. Přistěhovalci nesmí být považováni za hrozbu, nýbrž za fenomén, který může za pomoci vyvážených politik představovat potenciální faktor růstu, rozvoje a integrace.

7.2 Vzhledem k všeobecnému stárnutí obyvatelstva a současnému ubývání ekonomicky aktivního obyvatelstva plní migrující pracovníci v EU funkci, která plně odpovídá výrobním, ekonomickým a sociálním potřebám hostitelské země. Proto je nezbytné koncipovat politiky práce a integrační politiky tak, aby co nejlépe zabezpečily dostupné lidské zdroje, včetně přistěhovalců, a využívaly jejich schopností, profesních zkušeností a diplomů⁽⁹⁾.

7.3 I Komise souhlasí, že přistěhovalci může při přizpůsobování trhu práce hrát kladnou úlohu. Kromě toho pracovníci přistěhovalci v případě, že jsou řádně zaměstnáni, přispívají placením daní a příspěvků do systému sociálního zabezpečení k financování systému sociální ochrany a představují tedy významnou novinku pro budoucnost evropského trhu práce příštích let. Mimoto nesmí být podceňován význam ekonomické podpory, který mají poukazované finanční prostředky od přistěhovalců, neboť často představují jediný zdroj příjmu pro jejich rodiny. A právě proto je lepší integrace přistěhovalců pro členské státy EU nezbytným cílem⁽¹⁰⁾.

7.4 Potřeba začlenění do formální ekonomiky se netýká jen pracovníků přistěhovalců. Stárnutí obyvatelstva naléhavě vyžaduje projednání otázek jako je boj proti nezákonnému zaměstnávání a nejistotě pracovních míst za účelem ozdravení a konsolidace národních ekonomik.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV o imigraci, integraci a zaměstnanosti, Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 92 [není k dispozici v češtině].

⁽¹⁰⁾ V této souvislosti viz nedávné stanovisko EHSV k tématu Imigrace v rámci EU a integrační politika – spolupráce místních a regionálních zastupitelstev s organizacemi občanské společnosti, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 128.

8. Udržitelnost systémů sociálního zabezpečení v EU

8.1 Evropská komise již v různých dokumentech prohlásila, že v zájmu skutečné udržitelnosti veřejných financí členských států je třeba přijmout opatření na řízení veřejného dluhu nebo jeho podstatného, postupného a neustálého snižování. Pro dosažení tohoto cíle musí být zajištěno účinné rozdělení zdrojů, aniž by to mělo negativní dopad na kvalitu a obecnost veřejných služeb.

8.2 Zejména z důvodu demografických změn, které budí velké obavy o „sociální stát“, musí různé systémy financování sociální ochrany členských států Evropské unie neohledně na své vzájemné rozdíly a zvláštnosti zaručit účinné, spravedlivé a transparentní fungování ve prospěch občanů.

8.3 EHSV zdůrazňuje důležitou funkci, kterou mají sociální služby obecného zájmu a subjekty sociální ekonomiky pro integraci podpory pro rodiny a starší osoby. V rámci uznání významu těchto činností proto také tyto činnosti, které vykonávají užitečnou funkci pro společnost, musí být konkrétně – na základě společných kritérií – podpořeny.

8.4 V tomto ohledu může být důležitá úloha Evropské unie. Lisabonská strategie (integrace mezi sociální politikou, hospodářskou politikou a politikou zaměstnanosti) byla výjimečným inovačním přístupem a jeden z jejích nástrojů – metoda otevřené koordinace – lze považovat za nejzajímavější novinku v politice Společenství posledních let. Bohužel se jednalo o málo využívaný a často podhodnocovaný nástroj a zároveň byl odstraněn právní nástroj Společenství. Nutno říci, že Evropský sociální model zatím zůstává cílem, který je ještě třeba uskutečnit, avšak rozhodně není překážkou, která by musela být obětována ve jméno vnitřního trhu.

8.5 V některých evropských zemích, zejména vzhledem k makrofenoménům jako zvýšení průměrného věku obyvatelstva, je financování systémů sociálního zabezpečení a důchodových systémů silně ohrožováno daňovými úniky a neplacením příspěvků. Veškerá vůle k reformám sociálního státu, sociálního zabezpečení, zdravotnictví a politiky zaměstnanosti se neobejde bez boje proti zločinům jako jsou vyhýbání se daňovým povinnostem a daňové úniky, které jako první ohrožují existenci udržitelných státních rozpočtů.

8.6 EHSV by proto rád zdůraznil, jak je při hledání řešení demografických změn a přizpůsobování se jim důležité bojovat proti daňovým únikům a neplacení příspěvků a rovněž proti snižování počtu daňových poplatníků.

9. Důchodové systémy

9.1 Úbytek obyvatelstva v produktivním věku a nárůst počtu pracujících důchodců, což jsou fenomény způsobené prodloužením střední délky života, jsou ústředním tématem četných dokumentů předložených Evropskou komisí k tématu udržitelnosti důchodových systémů.

9.2 V průběhu nadcházejících desetiletí musejí být důchodové systémy schopné zaručit všem budoucím generacím klidné a důstojné stáří. A proto nelze – na prvním místě – řešit problém dopadu stárnutí na důchodové systémy výlučně za pomoci pobídek k využívání penzijního připojištění nebo soukromě spravovaných důchodů, neboť by to představovalo nebezpečné zjednodušení. Naopak je nezbytné najít účinné nástroje na to, aby tyto druhy penzijních připojištění byly jednodušší, důvěryhodnější a více chráněné proti nepředvídatelným výkyvům finančních trhů. Kromě toho bude muset být posílen dohled nad soukromými penzijními fondy, aby byl rozšířen systém kontroly a zaručena řádná správa.

9.3 V mnoha zemích EU není příčinou krize, kterou prodělávají důchodové systémy, pouze stárnutí obyvatelstva, ale i skutečnost, že příspěvky klesají, aniž by byly nalezeny jiné zdroje (například z boje proti daňovým únikům a neplacení příspěvků), zatímco poptávka občanů po důchodech neustále roste.

9.4 Tento jev se dále vyostřuje díky skutečnosti, že mladé generace vstupují na trh práce stále později a často s nejistými pracovními smlouvami a s nízkou mzdou, takže platí vyšší příspěvky na penzijní zabezpečení než ve stejném věku jejich rodiče.

9.5 Stárnutí obyvatelstva by mohlo vyžadovat delší setrvání na trhu práce, ale zvláště v některých zemích Unie je ještě důležitější uspíšit vstup na trh práce a obecně zaručit lepší pracovní příležitosti a podmínky na počátku pracovní kariéry.

9.6 Prognózy Evropské komise do roku 2050 předpokládají nárůst výdajů na důchody ve všech zemích EU, s výjimkou Rakouska, které v roce 2000 zahájilo důchodovou reformu. V Itálii a ve Švédsku se vzhledem k tomu, že jsou jejich příslušné veřejné důchodové systémy založeny na příspěvcích, předpokládá jen mírné zvýšení výdajů na důchody, zatímco v ostatních zemích bude nárůst zřejmě vyšší, v případě Portugalska například až na 9,7 %.

9.7 Problém udržitelnosti důchodových systémů tedy nelze analyzovat a řešit izolovaně. Naopak je třeba mít jasnou představu o jeho příčinách, které nejsou omezeny na fenomén charakteristický pro evropskou společnost, jako je celkové stárnutí obyvatelstva, ale souvisí s různými aspekty trhu práce, hospodářského růstu a systémů sociální ochrany různých zemí EU.

9.8 Cíle, které je třeba si při řešení otázky udržitelnosti důchodových systémů vytyčit, jdou až za rámec prostého zvyšování důchodového věku: pokud by se totiž přijalo takovéto opatření bez specifických kritérií, mohlo by se projevit jako neúčinné a škodlivé pro kvalitu života evropských občanů.

9.9 Vzhledem k rozdílům mezi jednotlivými druhy práce a existenci namáhavých, opakovaných a unavujících prací nemůže být řešením stárnutí obyvatelstva pouze prodloužení věku pro odchod do důchodu. Dlouholetá práce nemá stejnou váhu u všech profesí a musí být zohledňovány rozdíly mezi zákonným věkem odchodu do důchodu a skutečným věkem opuštění trhu práce.

9.10 Boj proti nejistotě pracovních míst a proti nezákonnému zaměstnávání, podporování mzdových politik, spravedlivější rozdělení bohatství a účinnější sociální soudržnost jdou ruku v ruce s nevyhnutelným, postupným a dobrovolným zvyšováním důchodového věku, které je třeba dojednat a podporovat v rámci stálého dialogu se sociálními partnery a s občanskou společností.

10. Zdravotnictví

10.1 Je jasné, že ze zvýšení průměrného věku obyvatelstva plyne nárůst výdajů na zdravotnictví. Nicméně je velmi složité odhadnout, jakým směrem se výdaje na zdravotnictví budou ubírat a do kterých konkrétních oblastí bude třeba více investovat. Nelze spočítat pouze na základě demografických trendů, jaké množství veřejných prostředků se do zdraví bude muset investovat. Výdaje na zdravotnictví budou totiž záviset také na druhu politik, které se v této oblasti budou uplatňovat, na pokroku v lékařství, na vývoji nemocí, na úrovni znečištění a na politických a technologických rozhodnutích, která budou učiněna v zájmu jejich snížení.

10.2 Jak již však bylo řečeno, všechny analýzy ukazují, že se blíží doba, kdy se bude pracovat déle. Starší pracovníci jsou z důvodu věku nevyhnutelně nutně více vystaveni riziku onemocnění a celkové únavě organismu než jejich mladší kolegové. Vzhledem k tomu, že počet starších pracovníků bude zcela jistě neustále přibývat, musí být okamžitě koncipován a uplatňován takový zdravotní systém, který bude s to zajistit účinné politiky prevence ve všech členských státech Evropské unie. Kromě toho se pracovníci, kteří dlouhodobě vykonávají nejistou práci, ocitnou v okamžiku dosažení důchodového věku v nesnázích. V souladu s ochrannými opatřeními členských států se o ně společnost bude muset různými způsoby postarat, a to i v oblasti zdravotnictví a pečovatelských služeb. V důsledku toho bude mít větší nejistota pracovních míst přímý dopad na náklady sociálního zabezpečení.

10.3 Pokud je cílem udržet veřejné výdaje na udržitelné úrovni, pak členské státy a Evropská unie musí spojit své síly a uskutečnit odpovídající programy péče, prevence pracovních úrazů, monitorování a výměny informací, a vytvořit tak užší a účinnější vazbu mezi trhem práce a zdravotnictvím.

10.4 Ne všechny druhy práce jsou stejné. Stárnutí se na pracovní síle odráží různou měrou také proto, že existují práce více či méně namáhavé, více či méně rizikové, více či méně opakované, a pokročilý věk má různé dopady v závislosti na konkrétním povolání. Starší pracovník nemůže vykonávat namá-

havou fyzickou práci, ale může snadno vykonávat kancelářskou nebo duševní práci.

10.5 Prodloužení produktivního života tedy přináší daleko důležitější zdravotní problémy pro pracovníky, kteří vykonávají namáhavé povolání. Tento faktor je třeba mít na zřeteli. Pokud se z dlouhodobého hlediska bude uvažovat o odchodu do důchodu – v sektorech, kde je to možné – ve stále vyšším věku, bude třeba vyvinout značné úsilí v oblasti zdravotnictví a bezpečnosti při práci.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o nezbytnosti rozvíjet koordinovanou strategii s cílem zlepšit boj proti daňovým únikům

KOM(2006) 254 v konečném znění – 2006/0076 (COD)

(2007/C 161/02)

Dne 31. května 2006 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2007. Zpravodajem byl pan IOZIA.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 15. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 97 hlasy pro, 2 hlasy proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor lituje, že činnosti Komise zaměřené na boj proti daňovým únikům se doposud nesetkaly s adekvátní podporou v podobě spolupráce členských států, podporuje iniciativy, které budou v této souvislosti dále uskutečňovány, a vybízí Komisi, aby využila veškeré pravomoci, které smlouvy již v současnosti propůjčují evropským institucím.

1.2 EHSV se domnívá, že sdělení Komise je dostatečně srozumitelné a že pohlíží na problémy boje proti daňovým únikům ze správného úhlu, když určuje posílení administrativní spolupráce mezi členskými státy za hlavní nástroj boje proti šíření tohoto jevu.

1.3 Sdělení se zabývá konkrétně problémem vztahu s třetími státy a navrhuje společný přístup. EHSV s tímto návrhem souhlasí.

1.4 EHSV se ztotožňuje s návrhem „přehodnotit DPH“, v což mimochodem doufal již při jiných příležitostech, a zvážit možnost svolat skupinu odborníků pověřenou přehodnocením systému DPH za předpokladu, že případná nová sazba jakožto náhrada za DPH nebude znamenat daňovou zátěž pro podniky a občany.

1.5 EHSV doporučuje Komisi plně využívat současné pravomoci OLAFu, které Evropskému úřadu pro boj proti podvodům již nyní přiřazují důležité funkce. Komise by měla zhodnotit, zda má OLAF k dispozici adekvátní prostředky pro plnění svých institucionálních úkolů.

1.6 EHSV považuje za naprostou prioritu návrh neustále zefektivňovat spolupráci mezi národními úřady pro boj proti podvodům, pokud možno propojením policejních orgánů a vyšetřovacích subjektů, aby jim bylo umožněno sdílet dostupné databáze, a doporučuje podrobně propracovat související technické a právní otázky.

1.7 Návrh na zřízení fóra na vysoké úrovni pro administrativní spolupráci je krok správným směrem a byrokratický odpor a překážky, které se jakoby staví proti této myšlence, jsou skutečně nepochopitelné.

1.8 EHSV se domnívá, že je účinné zahrnout do právních předpisů Společenství to, co již bylo uskutečněno v některých členských státech, zavedením kritéria „obvyklé ceny na trhu“ v zájmu boje proti podvodům.

1.9 EHSV doporučuje počínat si se značnou opatrností při přijímání opatření solidarity mezi dodavatelem a nabyvatelem, avšak přesto stanovit přenesení důkazního břemene v případě zdánlivě neodůvodněných transakcí, i ve světle rozsudků Soudního dvora.

1.10 EHSV se domnívá, že by měl být podrobněji propracován návrh Komise na zavedení zjednodušeného plnění pro hospodářské subjekty, které spolupracují se správcem daně, a naopak přísnější kontroly a postupy pro „rizikové“ subjekty.

1.11 EHSV žádá Komisi, aby pokračovala ve financování programů Společenství na podporu činností v oblasti ochrany finančních zájmů Společenství jako je Hercule II.

1.12 EHSV doporučuje uvést ustanovení směrnice 77/799/EHS v soulad s tím, co již bylo stanoveno pro oblast nepřímých daní, a navzájem vyrovnat různé systémy ukládání DPH.

2. Obsah sdělení

2.1 Sdělení Komise si klade za cíl „rozvíjet koordinovanou strategii s cílem zlepšit boj proti daňovým únikům“ a bere na vědomí, že právní rámec Společenství je i přes svá vylepšení a posílení uplatňován jen zřídka a administrativní spolupráce není úměrná rozvoji obchodu uvnitř Společenství.

2.2 Komise se vrací k problematice, kterou se již několikrát zabývala, totiž k potřebě posílit administrativní spolupráci mezi

správci daní v členských státech, která je nástrojem boje proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, jež mohou být příčinou rozpočtových ztrát a mohou způsobit narušení podmínek hospodářské soutěže, a poškodit tak fungování vnitřního trhu.

2.3 Komisař pro oblast daní a celní unii László Kovács u příležitosti předložení sdělení prohlásil: „Pevně věřím, že nastal čas přemýšlet o nových účinnějších způsobech boje proti daňovým únikům. Rozšíření tohoto fenoménu se stává skutečně znepokojujícím.“

2.4 Ekonomové mají za to, že celkové tržby z daňových úniků se pohybují mezi 2 a 2,5 % HDP a činí celkem 200 až 250 mld. eur. Jeden z největších problémů představují podvody s DPH zvané „kolotoč“, avšak stejně vážné jsou též otázky pašování a nelegální výroby alkoholu a cigaret a podvody v oblasti přímých daní. Volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu v rámci vnitřního trhu po roce 1993 členským státům znesnadnil účinný boj proti daňovým únikům na vlastní pěst.

2.5 V oblasti nepřímých daní právní předpisy Společenství stanovují pro členské státy společná pravidla (jednotné postupy, určení příslušných orgánů, způsoby předávání údajů), která mají podpořit administrativní spolupráci a výměnu informací.

2.6 Komise určuje tři oblasti prioritního zásahu:

2.6.1 Zlepšení administrativní spolupráce mezi členskými státy

2.6.1.1 Komise se domnívá, že zlepšení výsledků boje proti daňovým únikům lze dosáhnout prostřednictvím:

— účinnějších mechanismů spolupráce. Neexistence administrativní kultury Společenství je překážkou v boji proti daňovým únikům a tento nedostatek je často zapříčiněn jazykovými problémy, nedostatkem lidských zdrojů nebo neznalostí postupů spolupráce na úrovni odpovědných úředníků. Tyto problémy se v praxi projevují v nedodržování lhůt stanovených pro odpovědi na žádosti jiných členských států o spolupráci v daňové oblasti;

— posílení právních předpisů týkajících se spolupráce na poli přímého zdaňování a pomoci při vymáhání;

- rychlejšího ověřování a lepšího řízení rizik, které by členským státům umožnilo rychlé získání informací o potenciálních rizicích podvodu, kterým by mohly být vystaveny, zejména v případě nových zahraničních podniků, které se hodlají poprvé usadit na jejich území;
- vytvoření stálého fóra administrativní spolupráce na úrovni Společenství pro všechny přímé a nepřímé daně.

2.6.2 Nový přístup Společenství ke spolupráci s třetími zeměmi

2.6.2.1 „Daňové úniky nekončí na vnějších hranicích Unie.“ Komise navrhuje společný přístup ke spolupráci s třetími zeměmi, která je v současnosti založena na dvoustranných dohodách mezi jednotlivými členskými státy, a vede tak ke vzniku různých situací, kterých daňoví dlužníci snadno zneužívají. Komise mimoto navrhuje zahrnutí ustanovení o spolupráci v daňové oblasti do rámce dohod o hospodářském partnerství, které Unie uzavírá se svými hospodářskými partnery.

2.6.3 Změna současného systému DPH

2.6.3.1 Komise otevírá diskusi o možnosti posílit princip solidární odpovědnosti za placení DPH se zřetelem na zásady proporcionality a právní jistoty.

2.6.3.2 Komise kromě toho bere v úvahu možnost rozšířit uplatňování mechanismu přenesení daňové povinnosti (které je v současnosti závazné jen pro určité transakce, zatímco u jiných ho členské státy mohou či nemusí uložit) na interní operace členského státu. Komise má za to, že každá změna v současné platné právní úpravě o DPH musí podstatným způsobem snížit možnost podvodů, vyloučit nová rizika a především nevytvářet neúměrná administrativní plnění pro podniky ani pro úřady a také zajistit daňovou neutralitu a nediskriminační zacházení s hospodářskými subjekty.

2.7 Jiné inovativní cesty

2.7.1 Komise dále navrhuje, aby se uvažovalo o jiných specifických opatřeních jako je:

- posílení povinností podávat daňové přiznání pro subjekty považované za „rizikové“;
- snížení těchto povinností pro podniky, které získají oprávnění k zahájení spolupráce s daňovými úřady;
- využívání standardizovaných informačních systémů na vysoké úrovni za účelem rychlé výměny informací.

3. Právní rámec Společenství

3.1 Komise se domnívá, že právní nástroje platného právního rámce Společenství jsou k boji proti daňovým únikům dostatečné. Zdá se, že nezbytné a naléhavé je naopak vybízet členské státy, aby využívaly platné nástroje administrativní spolupráce ve větším měřítku a při dodržení stanovených lhůt a pravidel. V současném globalizovaném hospodářském prostředí, ve kterém i podvody získávají nadnárodní rozměr, se totiž zdá nezbytné mít k dispozici požadované informace ve lhůtách slučitelných s vývojem šetření.

3.2 Komise by za účelem vytvoření jednotnějšího systému mezi oblastmi přímého a nepřímého zdanění mohla v každém případě uvést ustanovení směrnice 77/799/EHS v soulad s tím, co již bylo stanoveno pro oblast nepřímých daní, a stanovit účinnější metody výměny informací při zohlednění možností nabízených informační technikou. Důležité je rovněž navzájem vyrovnat různé systémy ukládání DPH, zejména s ohledem na plnění povinnými subjekty.

3.3 Právní rámec Společenství lze rozdělit do pěti hlavních směrů:

- vzájemná pomoc,
- spolupráce v oblasti DPH,
- spolupráce v oblasti spotřebních daní,
- vymáhání pohledávek,
- program Fiscalis.

3.4 Odkazy na právní předpisy Společenství spolu s krátkým shrnutím příslušných opatření jsou uvedeny v příloze A.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor se domnívá, že proti přibývajícimu šíření daňových úniků je třeba bojovat energičtěji, a lituje, že Komise i přes komplexní a strukturovaný právní rámec považuje činnost členských států a jejich spolupráci za zcela nedostačující.

4.2 Narušení dobrého fungování ekonomiky a vnitřního trhu z důvodu vyhýbání se daňovým povinnostem a daňových úniků představuje závažný problém, který byl dosud podceňován, stejně jako byla podceňována i vazba mezi kapitálem neodvedeným do státní pokladny, praním špinavých peněz a hospodářskou kriminalitou. K podvodnému jednání směřujícímu k nedovolenému získávání prostředků jednotlivých členských států a Společenství totiž často dochází prostřednictvím předkládání padělaných daňových dokladů, a naopak, kapitál pocházející z daňových úniků, například i z přeshraničních operací, je často používán k provozování dalších nezákonných nebo trestných činností.

4.3 Pokud jde o závažnost vyhýbání se daňovým povinnostem – které se na rozdíl od daňových úniků zakládá na chování, jež samo o sobě není zakázané, ale je zaměřené výlučně na nedovolenou úsporu daní – Výbor zdůrazňuje, že vnitrostátní právní předpisy nejsou v tomto ohledu jednotné. Za účelem zamezení nárůstu administrativních a sociálních výdajů vzniklých z ne vždy soudržných předpisů se považuje za účelné přijmout opatření, které by sblížilo příslušné vnitrostátní právní předpisy, a zavést všeobecnou doložku o zamezení vyhýbání se daňovým povinnostem, čili určit společnou kasuistiku případů, při jejichž výskytu by správci daní měli pravomoc neuznat pro daňové účely právní účinky z obchodů považovaných za vyhýbání se daňovým povinnostem.

4.4 Výbor má za to, že vzhledem k pravomocím, které Komisi přiznávají smlouvy s ohledem na přijímání veškerých nezbytných opatření na zajištění finanční rovnováhy evropských institucí, jsou její návrhy při projednávání tohoto tématu až příliš opatrné. Komise má totiž k dispozici významně prováděcí pravomoci, které jí propůjčila Rada na základě rozhodnutí Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999. V tomto ohledu se upozorňuje na uplatňování zásady subsidiarity (stanovené v článku 5 Smlouvy o ES), která ukládá zásah ze strany Společenství i v případech nevýlučné pravomoci, jestliže stanovené cíle nemohou být uskutečněny členskými státy, čili mohou být lépe dosaženy na úrovni Společenství. Výbor Komisi vyzývá, aby tyto pravomoci plně využívala.

4.5 Svým sdělením o daňové politice v Evropské unii a prioritách pro nadcházející roky (KOM(2001) 260 v konečném znění) položila Komise důraz na potřebu přijmout všechny ostatní dostupné nástroje (kromě právních nástrojů) na dosažení prioritních cílů. V tomto sdělení byla zdůrazněna skutečnost, že fiskální politika podléhala a dosud stále podléhá jednomyslnému přijímání rozhodnutí ⁽¹⁾.

4.6 Výbor až do té doby podporoval potřebu změnit přechodný režim a dospět v krátké době ke konečnému režimu stavěcímu na zásadě zdanění v zemi původu. S určitou nadsázkou se tenkrát Výbor ptal, „kolik let nestálého přechodného režimu ještě bude muset uplynout, než se tento cíl začne uskutečňovat,“ a požadoval zjednodušení a aktualizování předpisů, jednotnější uplatňování předpisů a užší administrativní spolupráci. Zdá se, že nebyl učiněn žádný pokrok.

4.7 Výbor podporuje hlavní cíl, který spočívá v posílení spolupráce tím, že se půjde za rámec platného systému výměny informací o DPH (VIES) a budou se vyvíjet opatření na automatizovanou či spontánní výměnu informací mezi členskými státy.

4.8 Výbor oceňuje otevření diskuse o změně systému DPH, ale zdůrazňuje potřebu vypracovat podrobnou studii o dopadu,

neboť se vychází z předpokladu, že eventuelní změny budou ve znamení účinnosti a zjednodušení a že nebudou představovat nástroj na zvýšení daňové zátěže pro občany a podniky. V této souvislosti se odkazuje na již předložený návrh Výboru ⁽²⁾ přezkoumat též jiné systémy spotřebních daní, než DPH, které by zaručovaly výnos z daní alespoň ve výši současných výnosů, ale které by pro společnost představovaly menší zátěž a z hlediska vymáhání byly účinnější.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Daň z přidané hodnoty

Stávající systém zdanění výměn v rámci Společenství pro účely výběru DPH je založen na zásadě zdanění v zemi určení, aby bylo zaručeno rovné zacházení s vnitrostátními výrobky a s výrobky pocházejícími z jiných členských států, a uskutečňuje se prostřednictvím mechanismu nezdanitelnosti plnění dodávek a související zdanitelnosti nákupů v zemi určení stejnou sazbou, která je stanovena pro interní operace.

Tento systém byl – v přechodném režimu a tudíž dočasně – zaveden, protože uplatňování zásady zdanění v zemi původu by vyžadovalo nezbytné lhůty pro přijetí vhodné struktury, která by mezi členskými státy umožnila správné přerozdělení příjmů vybraných kdekoli, v poměru k příslušné spotřebě. Z toho plyne, že přijetí takového systému se neobejde bez přiblížení daňových sazeb, aby se zamezilo narušení hospodářské soutěže.

5.1.1 Podvody s DPH typu „kolotoč“

I když přechodný režim výměn v rámci Společenství nabízí široké možnosti v oblasti volného pohybu zboží, vystavuje jednotlivé členské státy enormním škodám plynoucím z vyhýbání se daňovým povinnostem a z daňových úniků.

5.1.1.1 Jeden z druhů podvodů s DPH vyznačující se výraznými prvky nebezpečnosti (ve vztahu k výši uniklé daně) a zálučnosti (s ohledem na obtíže při určování) se nazývá „kolotoč“ a znamená používání systémů vyhýbání se odvodu DPH prostřednictvím účelového využívání společností založených ad hoc a činných v mezinárodním prostředí. Cílem je neplatit dlužnou DPH, umožnit tak ostatním článkům podvodného řetězce odpočíst fiktivní částku daně, a získat daň zpět nebo snížit částku dlužné DPH. K dosažení tohoto nezákonného cíle neplníci subjekt obvykle nevykonává skutečnou hospodářskou činnost, nemá k dispozici provozní struktury a jeho sídlo často supluje pouze poštovní schránka. Tento subjekt po několika měsících „formální činnosti“ zmizí, aniž by podal příslušné daňové přiznání a odvedl dlužné daně, čímž je pro správce daně obtížné ho identifikovat.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Daňová politika Evropské unie – priority pro další roky, Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 73-79 [není k dispozici v češtině].

⁽²⁾ Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS, pokud jde o místo poskytování služeb – Úř. věst. C 117, 30.4.2004, s. 15-20 [není k dispozici v češtině].

5.1.1.2 Výbor se domnívá, že k „podvodům typu kolotoč“ mohlo docházet i z důvodu nedostačující spolupráce mezi členskými státy, jakož i z důvodu odlišných režimů sazeb. Výbor proto navrhuje, aby byly aktivovány veškeré potřebné formy spolupráce a výměny informací, které by mohly účinně bojovat proti tomuto fenoménu.

5.1.2 Administrativní spolupráce v oblasti DPH

5.1.2.1 Podvodné jednání v oblasti DPH přimělo finanční úřady členských států k tomu, aby vzhledem k účinnějšímu boji proti tomuto fenoménu se stále větší pečlivostí zdokonalovaly vyšetřovací techniky.

Administrativní spolupráce má rozhodující úlohu v boji proti podvodům s DPH, neboť se jich dopouští více hospodářských subjektů nacházejících se v různých členských státech.

Použití sjednaných vhodných nástrojů umožnilo členským státům vypracovat systém výměny informací, což se ukázalo být užitečným nástrojem k určování daňové situace daňových poplatníků a k potírání a potlačování daňových úniků v nadnárodním měřítku.

Co se týče oblasti spolupráce, Výbor již delší dobu upozorňuje na to, že Komise musí hrát aktivnější roli, a tudíž kladně hodnotí vytvoření systému monitorování za účelem ověřování kvality a kvantity poskytované pomoci.

5.1.2.2 Do dnešního dne však má výměna informací z důvodu kulturních rozdílů, různých stupňů informatizace a nedostatku předpisů k trestání nečinnosti členských států ještě daleko k tomu, aby se stala obvyklým postupem. Je tedy nezbytné vytvořit jednotnou kulturu a vědomí toho, že zasílání žádostí o informace do zahraničí musí být považováno ne za možnost, ke které je nutno se uchýlit pouze ve výjimečných případech, ale za řádnou fázi vyměřovacího řízení, kdykoli to bude povaha kontroly vyžadovat.

Za tímto účelem by měly být překonány překážky, které stojí v cestě šíření administrativní kultury Společenství, a to podporováním plného využívání existujících nástrojů spolupráce a dodržováním stanovených lhůt a pravidel, aby bylo vyšetřovacím orgánům umožněno mít k dispozici požadované informace ve lhůtách slučitelných s vývojem šetření.

5.1.2.3 Mimoto by se ve shodě s tím, co vyjádřila Komise s ohledem na používání standardizovaných informačních systémů pro výměnu informací, mohla posoudit možnost propojit policejní orgány a vyšetřovací subjekty jednotlivých

členských států zapojené do boje proti daňovým únikům za účelem přímé výměny informací prostřednictvím systému certifikované elektronické pošty a společně sdílet databáze informací týkajících se prohlášení o příjmech jednotlivých členských států, jak je tomu již v případě údajů VIES úrovně I a II.

Takováto iniciativa, která nicméně vyžaduje předchozí dohodu o obsahu údajů zařazených do těchto archivů a soulad s vnitrostátními právními předpisy v oblasti ochrany soukromí, by umožnila citelný krok vpřed ve zlepšování boje proti daňovým únikům, neboť by mohla dát vyšetřovacím orgánům k dispozici nezbytné informace přímo, v reálných lhůtách a bez nadbytečných byrokratických požadavků.

5.1.2.4 Ačkoli se právní předpisy upravující výměny informací mezi členskými státy jeví strukturované a dostačující, potírání fenoménů vyhýbání se daňovým povinnostem v EU je brzděno nejednotností právních předpisů, které upravují výkon vyšetřovacích pravomocí ze strany jednotlivých národních správců daní, a různou intenzitou opatření k prosazování práva.

Lze totiž vytušit, že podvodná činnost se vyskytuje ve státech, kde jsou dozírací pravomoci institucí pověřených kontrolou slabší, čili uplatňované sankce jsou nezpůsobivé k výkonu své preventivní funkce.

5.1.2.5 Při zohledňování zásady suverenity členských států by proto bylo užitečné harmonizovat v rámci EU sankční postupy u případů podobné závažnosti, jak již bylo stanoveno například v oblasti právních předpisů o praní špinavých peněz. Cílem je zamezit tomu, že méně přísné právní předpisy nebo méně účinné systémy vyměrování daně budou příčinou vzniku „sankčních rájů“, kam budou proudit výnosy z trestné činnosti nebo se budou spojovat koncové články z podvodů typu „kolotoč“.

5.1.3 Obvyklá cena jakožto kritérium pro určení základu daně při boji proti podvodům

5.1.3.1 Nutný boj proti podvodným praktikám musí probíhat za dodržování zásad Společenství, včetně zásady nediskriminace a proporcionality, jak několikrát zdůrazňoval Soudní dvůr. Mezi prvky, u nichž existují největší rozdíly v různých právních rádech, vystupuje prvek týkající se používání jiných parametrů pro určení základu daně než protihodnoty sjednané mezi stranami, a to nejen v případě soukromé spotřeby nebo určení pro nepodnikatelské účely, ale také ve všech případech, kdy je riziko daňového úniku a riziko vyhýbání se placení daně pokládáno za závažné.

V tomto směru se pozoruje, že ve všech právních předpisech členských států je kritérium určování základu daně založeno na ochotě stran k vyjednávání a jeho cílem je zajistit zdanění skutečného protiplnění, neboť základ daně je obecně představován sjednanou smluvní protihodnotou za dodání zboží nebo za poskytnutí služby. Za určitých podmínek se k opravě nebo novému zjišťování základu pro výpočet daně vedle tohoto „základního“ kritéria používá také kritérium „obvyklé ceny na trhu“.

5.1.3.2 Pojem obvyklé ceny na trhu pro účely DPH je ve všech členských státech téměř stejný a je to v zásadě pojem vyplývající ze směrnice č. 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 (Šestá směrnice o DPH), která obvyklou cenu na trhu stanoví podle ceny v průměru obdržené za zboží a služby stejného druhu, za podmínek volné soutěže, během téže fáze uvedení na trh a v čase a v místě, kdy se operace uskutečnila, nebo, není-li tomu tak, v nejbližším možném čase a místě.

5.1.3.3 Ve všech právních předpisech Společenství představuje použití obvyklé ceny alternativní způsob určování základu daně:

— v případě, kdy zcela nebo z části chybí protiplnění v penězích. V takovém případě použití obvyklé ceny splňuje potřebu určit kritérium, které by v penězích vyjádřilo základ daně a k němuž se připojuje i funkce zamezení vyhýbání se daňovým povinnostem;

— tam, kde se zákonodárce domnívá, že existuje nebezpečí ⁽³⁾ vyhýbání se placení daně.

5.1.3.4 K těmto případům existují dále výjimky ze zásady určování základu daně na základě protiplnění v případě:

— stanovení legislativních nebo administrativních pravomocí určit minimální základ daně nebo základ vyšší než obvyklá cena určitého zboží nebo obchodních odvětví, zejména odvětví prodeje nemovitostí;

— předpisů, které za základ daně považují obvyklou cenu zboží nebo služeb, pokud se za různé zboží a služby platí jednotná cena;

— předpisů, které navzdory protiplnění v penězích určují jako základ daně obvyklou cenu, dovozní cenu nebo kupní cenu, pokud mezi stranami podílejícími se na transakci existuje vztah závislosti;

⁽³⁾ Toto nebezpečí musí být skutečné a podvod musí být prokázán, aby byla zaručena právnost Společenství.

— postoupení nebo zřízení věcných práv nebo práv k užívání nemovitého majetku.

5.1.3.5 V této souvislosti Soudní dvůr ⁽⁴⁾ potvrdil, že příslušná vnitrostátní opatření na předcházení daňovým únikům nebo vyhýbání se daňovým povinnostem se mohou od zásady určování základu daně z přidané hodnoty podle sjednané protihodnoty, která je obsažena v Šesté směrnici, odchýlit v zásadě pouze tehdy, když je to nezbytně nutné k dosažení tohoto cíle.

5.1.3.6 Jinými slovy, obvyklá cena je referenčním bodem pro označování možných podvodů. Je-li základ daně, který představuje sjednaná protihodnota, nižší než obvyklá cena, není nahrazen obvyklou cenou, ale naopak správce daně může předpokládat existenci podvodu s přenesením důkazního břemene.

5.1.4 Solidární odpovědnost za odvod daně

5.1.4.1 V rámci zákonodárných iniciativ zaměřených na boj proti šíření podvodů typu „kolotoč“ byla v některých vnitrostátních právních předpisech zavedena pravidla, která u prodeje zboží náležejícího do určité kategorie stanovila společné ručení nabyvatele za odvod DPH neodvedené dodavatelem, přičemž k prodeji došlo za cenu nižší, než je obvyklá cena.

5.1.4.1.1 Tyto předpisy mají základ v článku 21 Šesté směrnice, která členskými státy v souladu se zásadou proporcionality přiznává pravomoc zatížit společným ručením za odvod daně jinou osobu, než je osoba povinná k dani.

5.1.4.2 Smysl této volby spočívá v předpokladu, že se za operací uskutečněnou za jinou cenu, než tu, která odpovídá tržní ceně, může skrývat jiná skutečnost, a sice možnost podvodného plánu. V podstatě se na základě podmínek stanovených předpisem předpokládá nekalý úmysl nabyvatele, neboť se předpokládá, že kupující si na základě zaplacené ceny musel být vědom probíhajícího podvodu ⁽⁵⁾. Tento předpoklad je relativní, neboť nabyvatel může doložením písemných důkazů prokázat, že nižší cena, než je obvyklá cena, byla určena skutečně objektivně prokazatelnými událostmi nebo situacemi nebo na základě zákonných ustanovení a že nemá v žádném případě spojitost s neodvedením DPH, čímž nebude splněno společné ručení za neodvedení daně dodavatelem.

⁽⁴⁾ Rozsudky č. 324/82 a 131/91 k uvádění nových nebo použitých vozidel na trh a novější rozsudek ze dne 20. ledna 2005 č. C-412/03.

⁽⁵⁾ V této souvislosti se poukazuje na to, že Evropská komise ve svém sdělení č. 2004/260/ES ze dne 16. dubna 2004 při vyjádření kladného mínění o odstrašujícím účinku, který má v některých členských státech zavedení společného ručení, poukázala na operační mechanismus, který vyžaduje prokázání existence spoluúčasti mezi dodavatelem a nabyvatelem.

5.1.4.3 Výbor sdílí obavy vyjádřené mnoha subjekty ohledně principu společného ručení a na základě judikatury Soudního dvora⁽⁶⁾ má za to, že případná opatření by měla být omezena na hledání záruk za odvod daně u těch subjektů, které jsou jasně označeny jako skutečně odpovědné za odvod daně. Mohlo by se tedy stanovit, že nabyvatel je společně a nerozdílně odpovědný za odvod daně v případě, kdy dojde k dodání zboží za nižší cenu, než je jeho obvyklá cena. V případě takto pregnantního ustanovení, které kupujícího poškozuje tím, že ho činí odpovědným za odvod daně místo někoho jiného, je třeba vymezit konkrétní uplatňování předpisu stanovením specifických podmínek:

- dodání se musí uskutečnit mezi osobami povinnými k odvodu DPH a konečné spotřebitele je nutno výslovně vyloučit;
- dodavatel zcela nebo zčásti zanedbal odvést dlužnou DPH;
- předmětné zboží musí náležet do jedné z kategorií výslovně určených zvláštním nařízením;
- dodání zboží se musí uskutečnit za nižší cenu, než je jeho obvyklá cena;
- rozdíl mezi sjednanou protihodnotou a obvyklou cenou nelze zdůvodnit skutečně objektivně prokazatelnými událostmi nebo situacemi.

5.1.5 Výbor souhlasí s možností rozšířit oblast uplatňování přenášení daňové povinnosti o interní operace členského státu. Ve svém nedávném stanovisku Výbor tvrdil, že takový „mechanismus“ může být potřebný při prevenci vyhýbání se placení daně. V případech, kdy je dodavatel ve finančních obtížích, se takové řešení přímo nabízí⁽⁷⁾. Sama Komise rozšířila oblast dobrovolného uplatňování přenesení daňové povinnosti, a to po kladných zkušenostech se stavebními materiály a se službami ve stavebnictví. Opatření však přesto nesmějí poškodit výměnu zboží a služeb uvnitř Společenství tam, kde by různé povinnosti spojené s fakturací mohly narušit fungování vnitřního trhu.

5.2 Přímé daně

5.2.1 Boj proti daňovým únikům se musí nezbytně nutně vést i na obecnější úrovni harmonizace právních předpisů členských států v oblasti přímých daní a vyměřování.

5.2.1.1 V důsledku rozšíření počtu členských států Evropské unie budou rozdíly mezi daňovými systémy stále více ovlivňovat

rozhodnutí o alokaci kapitálu v různých členských státech a příslušné způsoby řízení podnikatelských činností. Při výrazné koordinaci hospodářských politik budou totiž různé vnitrostátní daňové předpisy nástrojem, s jehož pomocí budou členské státy moci ovlivňovat rozhodnutí o umístění investic a zdrojů v rámci Evropské unie. Nicméně současné citelné rozdíly mezi různými systémy přímého zdanění v členských státech by v některých případech mohly zbrzdit proces integrace trhů⁽⁸⁾, a mít tak negativní dopad na konkurenceschopnost evropského hospodářství.

5.2.2 Sbližování daňových právních předpisů členských států bylo předmětem analýzy Komise ve sdělení KOM(2003) 726 ze dne 24. listopadu 2003. Přesto lze s ohledem na zdaňování společností jen těžko uplatnit takzvaná souhrnná opatření (*comprehensive measures*) určená na zavedení evropské daně z příjmu právnických osob založené na společném konsolidovaném základu daně⁽⁹⁾, jelikož mezi různými členskými státy neustále panují neshody ohledně kritérií pro určení základu daně. Přijetí společné daně navíc kromě vysoké úrovně konvergence hospodářských politik vyžaduje i odpovídající právní rámec. V současnosti článek 94 Smlouvy o ES stanoví, že Rada na návrh Komise jednomyslně přijímá všechny směrnice o sblížování právních a správních předpisů členských států, které mají přímý vliv na vytváření nebo fungování společného trhu.

5.2.3 Existence tohoto ustanovení i přetrvávající daňová suverenita členských států, která právě neusnadňuje iniciativy směřující k vytvoření společného konsolidovaného základu daně pro podniky činné v Evropské unii, jsou i nadále velkou překážkou procesu sblížování systémů daně z příjmu právnických osob jednak z důvodu rostoucího počtu členských států, který obzvláště znesnadňuje dosažení jednomyslnosti, a jednak proto, že v konečném znění Ústavy pro Evropu chybí pravidlo kvalifikované většiny pro přijímání zákonů nebo rámcových zákonů stanovujících opatření v oblasti daní z příjmu právnických osob.

5.2.4 V kontextu nezohlednění pravidla jednomyslnosti představuje analýza obsažená ve sdělení Komise SEK(2005) 1785 *Odstraňování překážek malých a středních podniků ve vnitřním trhu v podobě daně z příjmu právnických osob – nástin možného pilotního projektu pro zdanění podle domovského státu* ze dne 23. prosince 2005⁽¹⁰⁾ konkrétní krok směrem ke skutečné harmonizaci základů daně z příjmu právnických osob. Z této studie vyplynulo, že 23 milionů malých a středních podniků v EU-25 má

⁽⁸⁾ Viz L. KOVÁČS, *The future of Europe and the role of taxation and customs policy*, in www.europa.eu.int/comm/commission_barroso/kovacs/speeches/speech_amcham.pdf.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV k vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU – Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 48.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Odstraňování překážek malých a středních podniků ve vnitřním trhu v podobě daně z příjmu právnických osob* – Úř. věst. C 195, 18.8.2006, s. 58.

⁽⁶⁾ Věci C-354/03, C-355/03, C-484/03 a C-384/04.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 103-104.

největší podíl na evropském hospodářství (představují 99,8 % všech podniků v Evropě) a poskytují zhruba 66 % pracovních míst v soukromém sektoru⁽¹⁾. Skutečné zavedení tohoto systému by umožnilo větší internacionalizaci činnosti těchto podniků, neboť se sníží náklady na zajištění shody⁽²⁾, které tyto podniky nesou v daleko větší míře než podniky větších rozměrů⁽³⁾, a bude rozšířena možnost přenášení ztrát, která je hlavní překážkou vývoje přeshraniční ekonomické činnosti, čímž se v rámci Společenství přispěje ke sblížení právních předpisů v oblasti daně z příjmu právnických osob.

5.3 Elektronické obchodování

5.3.1 Růst a technologický rozvoj elektronického obchodování nabízí hospodářským subjektům nové možnosti, nicméně také nové metody obchodu vyžadují přizpůsobení daňových systémů, zejména s ohledem na aspekty související se spotřebními daněmi. Daňové systémy, založené především na pravidlech tradičního obchodování, totiž musí tyto změny zohlednit a přizpůsobit se novým rozvíjejícím se formám obchodu.

5.3.2 Hlavní problém při zdaňování elektronických transakcí se týká možné diskriminace, ke které by mohlo docházet z důvodu různého zacházení s určitými transakcemi podle způsobu dodání zboží, které je předmětem transakce.

5.3.2.1 Při posouzení možnosti uplatnit na realitu digitálního věku tradiční zásady daňového práva je třeba prověřit, zda byla v případě příslušného daňového předpisu dodržena zásada neutrality, podle níž není přípustné diskriminující zacházení s podobnými transakcemi, které se v tomto případě liší pouze co do způsobu dodání (*on line* nebo *off line*).

5.3.3 Největší problémy jsou spojené s přímým a nepřímým zdaněním nehmotného (nebo digitalizovaného) majetku, neboť všechny fáze obchodní transakce (převod a dodání) se uskutečňují elektronicky (obchodování *on line*) prostřednictvím prodeje virtuálních produktů po síti. Služby a zboží jsou na počátku transakce nematerializované (u poskytovatele) a na konci materializované (u příjemce). V takovém případě neexistuje fyzicky hmatatelné zboží, které by mohlo být předmětem materiálního přezkoumání, ani za účelem inspekce.

⁽¹⁾ Prameny: EVROPSKÁ KOMISE, *SMEs in Europe 2003*, Observatory of European SMEs 2003/č. 7, publikace Generálního ředitelství pro podniky a průmysl a Evropské komise (2003) *The impact of EU enlargement on European SMEs*, Observatory of European SMEs 2003/č. 6, publikace Generálního ředitelství pro podniky a průmysl ve spolupráci s Eurostatem. K hospodářskému významu malých a středních podniků v Evropské unii viz EVROPSKÁ KOMISE, sdělení SEK(2005) 1785 ze dne 23. prosince 2005, s. 15-17.

⁽²⁾ Citované sdělení SEK(2005) 1785 rozlišuje náklady na zajištění shody v oblasti právního a daňového poradenství, v oblasti překladu dokumentů, cestovní výdaje a finanční a podnikatelská rizika.

⁽³⁾ Na základě studie Evropského sdružení řemesel a malých a středních podniků uveřejněné dne 11. června 2004 a citované ve sdělení Komise SEK(2005) 1785 jsou náklady na zajištění shody, které nesou malé a střední podniky, až stokrát vyšší, než pro podniky větších rozměrů. K metodám určení nákladů na zajištění shody viz pracovní dokument útvarů Komise SEK(2004) 1128 o evropském daňovém průzkumu ze dne 10. září 2004.

5.4 Pravomoci OLAFu

5.4.1 Výbor má za to, že stávající právní předpisy Společenství, které jsou referenčním právním základem zřízení úřadu OLAF, tomuto úřadu již připisují důležité funkce v souladu s článkem 2 rozhodnutí Komise 1999/352/ES, ESUO, Euratom. Proto vyzývá Komisi, aby se aktivně zasadila o upřesnění současných pravomocí a v případě potřeby poskytla tomuto úřadu další prostředky nezbytné k plnění jeho institucionálních úkolů, například podle vzoru v člancích 81/86, které řídí Úřad pro hospodářskou soutěž.

5.4.2 V této souvislosti by OLAF mohl být subjektem pověřeným analýzou a koordinací na úrovni EU pro boj proti podvodům i daňové povahy, který by vykonával funkce a pravomoci na poli administrativní spolupráce v oblasti daní (přímé, nepřímé a spotřební daně), aby byla usnadněna výměna informací mezi subjekty, od kterých jednotlivé vnitrostátní právní předpisy požadují činnost v oblasti boje proti daňovým únikům.

5.5 Rozvoj obchodu uvnitř Společenství vyvíjí tlak na zvýšení spolupráce při výměně informací o řízení rizik. Komise však nenavrhuje konkrétní iniciativy, s výjimkou výzvy členským státům, aby používaly příručku o řízení rizik pro daňové úřady. V této souvislosti Výbor navrhuje vytvořit centralizovanou databázi, kde by se shromažďovaly informace od všech daňových úřadů, neboť ty jsou v současnosti standardizované pouze v oblasti cel a na dvoustranném základě.

5.5.1 V tomto směru by mohly být určeny typy výrobků, u kterých je – na základě výsledků šetření příslušných orgánů jednotlivých členských států – vyšší nebezpečí, že by mohly být použity pro páčání podvodů typu kolotoč. Jako příklad lze uvést motorová vozidla a výrobky špičkové technologie jako jsou nástroje výpočetní techniky a telefonní služby. Touto analytickou činností by mohl být pověřen OLAF, který by mohl příslušné výsledky pravidelně předávat členským státům, aby mohlo být nasměrováno následující monitorování fenoménu a aby byla umožněna následná cílená operativní opatření. Rovněž by měl být naplánován a upraven analogický tok informací od členských států OLAFu.

5.6 Výbor se domnívá, že myšlenka společného přístupu ve vztazích s třetími zeměmi by oproti dvoustranným dohodám byla jistě lepší. Za tímto účelem by bylo možné začlenit konkrétní ustanovení v rámci navrhovaného přijetí vzorové dohody Společenství o zamezení dvojího zdanění, která je zmíněna ve sděleních Evropské komise SEK(2001) 1681 o zdanění společností na vnitřním trhu a KOM(2003) 726 o vnitřním trhu bez daňových překážek pro společnosti: úspěchy, pokračující iniciativy a zbývající výzvy, a kterou zkoumal i Evropský parlament ve svém sdělení (SEK A5-0048) 2003. Je třeba podpořit myšlenku uzavření zvláštní úmluvy o spolupráci, která by byla začleněna do dohod o hospodářském partnerství. Při neexistenci jasné a rozhodné vůle na straně členských států je přesto nezbytně nutné pokračovat cestou dvoustranných dohod, aniž by však byly přerušeny procesy přípravy těchto dohod.

5.7 Výbor se domnívá, že posílení povinností podávat daňové přiznání, které Komise předpokládá, se musí bezpodmínečně odrazit v zásadě proporcionality a zjednodušení. Obligační boj proti daňovým únikům se nesmí změnit v nepřiměřenou zátěž pro bezpočet poctivých daňových poplatníků a podniků. Za tímto účelem se považuje za účelné významně zmírnit povinnosti pro poctivé podniky, které aktivně spolupracují se správcem daně, a spravedlivě zpřísnit povinnosti pro ty, kdo jsou podle objektivních kritérií považováni za rizikové subjekty.

5.8 Výbor nesouhlasí s postojem Komise ke zdanění tabákových výrobků a alkoholu, se kterými se zachází jako s „normálním“ zbožím. Některé členské státy našly při řízení spotřebních daní z tabákových a alkoholických výrobků řešení pro související zdravotnické problémy, které mají očividně prioritu před fungováním vnitřního trhu. Komise navrhuje tyto rozpory odstranit, avšak odstranění těchto rozporů bude přesto trvat dlouho vzhledem k velmi odlišným úrovním příjmu

v jednotlivých členských státech a rozdílným politickým cílům a opatřením každého členského státu v oblasti státního příjmu a zdraví. Měla by být nalezena jiná řešení, zatímco se čeká na přiměřený stupeň harmonizace daňových sazeb, aby se zajistilo, že bude zcela zachována schopnost každého členského státu prosazovat své vlastní cíle daňové a zdravotní politiky. Je třeba vzít v úvahu, že členské státy jsou zřídka původci pašování tabákových výrobků, kontrolu nad ním mají nadnárodní zločinecké organizace. I když si Výbor uvědomuje vysoké sociální a zdravotnické náklady související se zneužíváním těchto látek a doufá, že příslušné orgány přijmou adekvátní opatření na jejich zamezení, má za to, že spotřební daně z tabákových a alkoholických výrobků by měly zůstat ve výlučné pravomoci členských států.

5.9 Výbor vyzývá Komisi, aby pokračovala v programu Hercule II, a doufá, že Parlament a Rada rychle schválí dokument KOM(2006) 339 v konečném znění, který vyžaduje prodloužení akčního programu Společenství na podporu činností v oblasti ochrany finančních zájmů Společenství. Program již přinesl významné výsledky – například díky 19 vzdělávacím akcím, které přilákaly 2236 účastníků z různých členských států, z 5 třetích zemí a z dalších evropských institucí – a má na zřeteli zejména potřebu posílit spolupráci s ohledem na rozšíření Unie o Bulharsko a Rumunsko, neboť i tyto státy by měly mít prospěch z podobných akcí.

5.10 Výbor považuje za účelné ustanovit stálé diskusní fórum a/nebo koordinační fórum na vysoké úrovni, aby se k otázkám podvodů a spolupráce mezi členskými státy mohl zaujmout globálnější přístup. Nynější roztržité poradních činností ve většině starých výborů, které jsou rozděleny podle pravomocí, neumožňuje účelnou výměnu postupů pro posílení spolupráce a postojů administrativy. Výbor zastává názor, že veškeré byrokratické překážky a zmatky, ke kterým docházelo v rámci ECOFINu, jsou nepochopitelné a zasluhují kritiku.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Bydlení a regionální politika

(2007/C 161/03)

Dne 26. září 2006 se Evropský parlament v souladu s článkem 62 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *Bydlení a regionální politika*.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2007. Zpravodajem byl pan GRASSO, spoluzpravodajkou paní PRUD'HOMME.

Na 434.plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března (jednání dne 15. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 91 hlasem pro, žádný hlas nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Bydlení je především základním právem, přičemž přístup k němu podmiňuje přístup k základním právům a důstojnému životu. Uznává se v Chartě lidských práv a v revidované Evropské sociální chartě Rady Evropy, ale i v ústavách velmi mnoha evropských států. Mít bydlení je pro jedince zásadní, aby se mohl rozvinout a začlenit do společnosti.

1.2 Charta bydlení, kterou vypracovala pracovní skupina Město a bydlení (Urban et logement) Evropského parlamentu

1.2.1 EHSV schvaluje, že pracovní skupina Město a bydlení Evropského parlamentu přijala Evropskou chartu bydlení, která ukazuje četné a rostoucí interakce mezi evropskými politikami a politikami bydlení a která připomíná význam práva na bydlení.

1.2.2 EHSV v důsledku toho žádá, aby byla Evropská charta bydlení začleněna do stanoviska z vlastní iniciativy Evropského parlamentu o bydlení a regionální politice.

1.3 Posílit právo na bydlení

1.3.1 EHSV si přeje, aby byla na evropské úrovni navržena série společných cílů týkajících se přístupu k bydlení a minimálních standardů kvality bydlení, která by definovala pojem důstojného bydlení. Bez těchto kritérií bude obtížné dosáhnout toho, aby bylo právo na bydlení účinné – a zdá se, že právo na bydlení je minimální podmínkou důstojného života.

1.3.2 EHSV připomíná, že důležitost odvětví sociálních a místních služeb v kontextu stárnoucí společnosti stále narůstá a že tyto služby jsou často poskytovány společně s bydlením, a žádá, aby o těchto službách probíhala evropská výměna a aby byla posílena jejich viditelnost. Připomíná ještě, že se sociálním bydlením je nutno zacházet zvláštním způsobem a že toto bydlení nemůže být jako takové podrobena tržním pravidlům, jak je uznáno ve směrnici o službách.

1.4 Bydlení a strukturální fondy 2007/2013 – vyvinout technickou pomoc za účelem kapitalizace a zviditelnění

1.4.1 EHSV zdůrazňuje, že v dnešní době je důležité, aby možnost využívat strukturálních fondů ke zlepšení podmínek bydlení byla plně využívána 12 novými členskými státy, avšak také 15 zbývajících členskými státy, které mohou využívat strukturálních fondů k akcím integrovaného městského rozvoje. Takové výdaje budou mít pozitivní dopad na sociální a územní soudržnost a na hospodářský růst. V této souvislosti EHSV doporučuje, aby evropské finanční instituce mohly přidělovat prostředky s velmi nízkými sazbami pro stavební programy pro mladé lidi, imigranty, staré občany a postižené osoby a dosahovat tak profesní mobility, sociálního mixu a cen přijatelných pro obyvatele.

1.4.2 EHSV poznamenává, že využívání nástroje Jessica poskytne prvky ke zřízení záručního fondu pro projekty sociálního bydlení ve větším rozsahu, a žádá, aby bylo stanoveno, že tuto otázku prozkoumá hodnocení strukturálních fondů v polovině období.

1.4.3 Z tohoto důvodu podporuje EHSV zavedení systému technické podpory projektům bydlení pro období 2007/2013 ve spolupráci se zástupci a sítěmi místních a regionálních orgánů a s podporou Evropské komise a členských států. Tento systém by umožnil kapitalizaci projektů a metod, které mají být použity za účelem lepší integrace projektů bydlení do programů regenerace měst. Umožnil by rovněž soustředění odborných znalostí a mohl by usnadnit přenositelnost zkušeností. Zdá se, že je prvořadé, aby byl zřízen konkrétní nástroj pro bydlení, a to za účelem podpoření dobrého využívání strukturálních fondů; tento nástroj může být zřízen v rámci článku 45 nařízení o obecných ustanoveních o strukturálních fondech, který žádá Komisi, aby usnadňovala zavádění systémů technické podpory.

1.5 Bydlení a energie

1.5.1 EHSV rovněž navrhuje vytvoření výměnné sítě k tématu bydlení a energetické účinnosti, která by umožnila výměnu zkušeností a kapitalizaci a prohloubení zkušeností subjektů pracujících v terénu, aby byly zavedeny rozumné a ambiciózní energetické politiky. Tento systém může mít vazbu na systém podpory strukturálních fondů, avšak nemá stejné cíle; půjde tedy o zajištění dobré koordinace těchto dvou složek.

1.5.2 EHSV navrhuje, aby byla na evropské úrovni provedena kampaň ke zviditelnění úspor energie, které jsou možné v oblasti bydlení, a to ve spolupráci se sítěmi, které jsou v tomto odvětví činné. Tato kampaň by měla mít za cíl změnu chování uživatelů. Tento přístup si vyžádá účast evropských občanů a umožní mobilizaci veškerých činitelů kolem pozitivní iniciativy. Kampaň „sustainable energy Europe“ není dostatečně zacílena, aby získala na viditelnosti, a zůstává omezena, pokud jde o prostředky.

1.5.3 EHSV žádá Komisi, aby předložila návrhy založené na širším přístupu, než je ten, který dosud zastává. Tento širší přístup by se měl soustředit především na zlepšení energetické účinnosti budov. Je třeba pracovat s bydlícími a lépe začlenit stávající budovy do úvah o tomto tématu.

1.6 Bydlení a evropské instituce

1.6.1 EHSV dále podporuje iniciativu Evropské komise směřující k vytvoření pracovní skupiny k problematice města. Navrhuje, aby se pracovní skupina Komise k problematice města zabývala rovněž otázkou bydlení a jmenovala osobu pověřenou komunikací o této otázce.

1.6.2 Zdá se navíc důležité, aby se dimenze bydlení dostala také na pořad jednání ministrů pro místní rozvoj a záležitosti měst.

2. Odůvodnění

2.1 Právo na bydlení – základní právo

2.1.1 Listina základních práv EU, vyhlášená 7. prosince 2000 v Nice, stanoví (článek II-94): „Za účelem boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě Unie uznává a respektuje právo na sociální pomoc a pomoc v oblasti bydlení, jejichž cílem je zajistit důstojnou existenci pro všechny, kdo nemají dostatečné prostředky, v souladu s pravidly stanovenými právem Unie a vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi.“

2.1.2 EHSV si je vědom, že bydlení nespadá do evropských pravomocí a že se zde plně uplatní zásada subsidiarity, avšak domnívá se, že by se tento článek měl odrážet v provádění evropských politik, které by měly reagovat na společenskou

naléhavost a na nedostatek bydlení u těch nejpotřebnějších (ale i u obyvatel s nízkými příjmy a mladých, kteří začínají s profesním a rodinným životem).

2.1.3 Na summitu v Laekenu v prosinci 2001 byl uznán význam otázek bydlení pro zamezení riziku, jež zvyšuje nebezpečí chudoby. EHSV tedy považuje za velmi důležitou skutečnost, že summit otevřel diskusi o nutnosti „vytvořit větší nabídku sociálního bydlení pro boj s chudobou v Evropě.“

2.1.4 Právo na bydlení je zakotveno v ústavách několika členských států Evropské unie, jako je Belgie, Španělsko, Řecko, Portugalsko, Finsko, Nizozemsko. Lze si tedy představit existenci evropského práva na bydlení. EHSV považuje za důležité a strategické zakotvení bydlení v Listině základních práv jako části ústavní smlouvy a lituje, že právo na bydlení, nebo alespoň „právo bydlet“, do ní nebylo zahrnuto.

2.1.4.1 EHSV považuje za velice důležité vytvořit evropskou strategii bydlení; bydlení pro každého je podmínkou nejlepší realizace ostatních uznávaných lidských práv na evropské úrovni, jako je „respektování soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace“ a právo „uzavřít manželství a založit rodinu“.

2.1.5 Zásada práva na bydlení je přijata, a tak vyvstává otázka vynutitelnosti tohoto práva, jinými slovy možnosti odvolání se pro osobu, která nemůže nalézt bydlení. EU se tedy musí zabývat podmínkami účinnosti práva na bydlení. Nemůže-li být navrženo jednotné řešení, musí být každá členská země, jež vyhlásila právo na bydlení, schopna stanovit:

- orgán veřejné moci, u kterého se lze dovolat tohoto práva a v jaké podobě se ho lze dovolat;
- prostředky, které je v důsledku toho třeba dát tomuto územněsprávnímu celku nebo které si musí opatřit;
- poživatele tohoto práva a podmínky jeho výkonu;
- obsah tohoto práva (bydlení či ubytování, svobodná volba či nikoli).

2.1.6 V souvislosti s Evropskou chartou bydlení, kterou přijala pracovní skupina Evropského parlamentu Město a bydlení (Urban et logement) dne 26. dubna 2006 a ve které je bydlení definováno jako „statek prvořadé důležitosti“, EHSV vítá iniciativu Parlamentu vypracovat zprávu o „Bydlení a regionální politice“. EHSV doufá, že Parlament podpoří požadavek uznání práva na bydlení a že navrhne partnerství s orgány místní a regionální správy, aby se „podpořila dostatečná úroveň bydlení a bydlení se stalo dostupným pro ty, kteří nemají na trhu k bydlení přístup.“

2.1.7 Ve studii Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek o životních podmínkách a sociálních dimenzích bydlení⁽¹⁾, která byla zveřejněna v roce 2006, se ukazuje, že v kvalitě i kvantitě bydlení existují značné rozdíly mezi 15 starými a 10 novými členskými státy EU. Je rovněž užitečné připomenout, že všichni evropští občané nemají zajištěn přístup k teplé vodě a toaletám v interiéru, což jsou dva požadavky, jež patří ke kritériím vymezujícím minimální podmínky důstojného bydlení.

2.1.8 Bydlení totiž představuje úhelný kámen evropského sociálního modelu. Výzvy týkající se sociálních a demografických změn, před kterými Evropa stojí, se musí odrazit v politikách bydlení. Mezi dimenze, které je rovněž třeba brát v potaz, patří stárnutí obyvatelstva, pauperizace mladých generací, jejichž zástupci zůstávají v bydlišti rodičů, protože nemají dostatečné prostředky, přístup osob s postižením k odpovídajícímu bydlení a přístup migrantů k bydlení. EHSV navrhuje v návaznosti na závěry Evropské rady z prosince 2001 v Laekenu, aby byly přijaty na evropské úrovni:

— řada společných cílů pro přístup k bydlení,

— minimální standardy kvality bydlení, které definují pojem důstojného bydlení.

2.1.9 Dále je zásadní podporovat mobilitu v bydlení, aby se tak zajistila mobilita pracujících. Mnoho občanů je „připoutáno“ ke svému bydlišti, ať už jde o sociální bydlení či o bydlení ve vlastnictví, z důvodu nedostatku nabídky či daňového systému nebo i úvěrových podmínek. Zvýšit mobilitu bydlení je potřeba ke zvýšení pružnosti trhů práce.

2.1.10 Vzhledem ke svým důsledkům pro společenský život a hospodářství města již nesmí být bydlení předmětem parciálních strategií a aktivit. EHSV navrhuje, aby i za respektování zásad subsidiarity se na bydlení pohlíželo jako na významnou politickou otázku, která má důsledky pro každodenní život občanů, a prostředek, jak sblížit občany s evropským projektem, jenž se zdá být s každým dnem stále méně zřetelný.

2.1.11 Je třeba lépe vymezit podíl politik bydlení na plnění lisabonských cílů a zejména jejich podíl na hospodářském růstu jakožto hnacího odvětví. **EHSV zdůrazňuje, že dopad politik bydlení na mobilitu pracujících činí z těchto politik nezbytný doplněk evropských politik zaváděných v rámci strategie růstu a zaměstnanosti**, který rovněž umožňuje posílení územní soudržnosti, což se musí projevit také a především v zemích, které nedávno přistouply, kromě příslušné energetické

politiky také prostřednictvím vyladění financování městských a venkovských infrastrukturních sítí.

2.2 Bydlení a územní soudržnost

2.2.1 Způsob bydlení odjakživa utváří naše společnosti. Společný prostor, který zaručuje společný život, se utváří ve spojení s individuálními či kolektivními obytnými zónami. Sociální i územní soudržnost je podmiňována plánováním městské výstavby a vytvářením čtvrtí, kde se žije příjemně a jejichž zásadní složkou je způsob bydlení.

2.2.2 Bydlení a politiky bydlení jsou v jednotlivých členských státech odlišné, pro Evropskou unii je však charakteristická velmi vysoká hustota měst. Evropská města jsou kompaktní, ale jsou pro ně typické spíše středně velké budovy a právě způsob bydlení tato města utváří.

2.2.3 Bydlení v rámci politik urbanismu, hospodářských a sociálních politik je tedy významné ve všech evropských zemích a řešení by se měla více sdílet, zejména s ohledem na krizi znevýhodněných čtvrtí, ke kterým dochází ve více členských státech.

2.2.4 Evropská regionální politika má za cíl posílit územní, sociální a hospodářskou soudržnost tím, že se podpoří hospodářský rozvoj nejvíce znevýhodněných území, a od roku 2005 se soustřeďuje na prioritní cíle růstu a zaměstnanosti v rámci revidované lisabonské agendy.

2.2.5 Pro zajištění konkurenceschopnosti všech regionů a k podpoře mobility práce má zásadní význam diverzifikace nabídky bydlení, pokud jde o způsob osídlení, ale i funkční kombinovanost čtvrtí (bydlení a hospodářská činnost), případně i různorodé složení společnosti, což je zárukou sociální soudržnosti. Pro ghettoizaci některých čtvrtí je v nich velmi obtížné vyvíjet hospodářskou činnost.

2.2.6 Poloha dostupného bydlení je důsledkem předchozího vývoje. Ve spojení s právem na bydlení musí daný územně-právní celek zajistit, že je ve všech částech jeho území zajištěna nabídka kvalitního bydlení, jež odpovídá úrovni zdrojů domácností.

2.2.7 **Rozvoj obytných zón má výrazný dopad na venkovské oblasti**, a pokud jde o politiky bydlení, je pro udržitelný rozvoj zásadní brát lépe v potaz interakci venkovských a městských oblastí.

⁽¹⁾ First European Quality of Life Survey: Social Dimensions of Housing („První evropský výzkum o kvalitě života: Sociální dimenze bydlení“), 2006, ISBN 92-897-0935-9.

2.3 Bydlení, hospodářský růst, mobilita a zaměstnanost

2.3.1 V některých evropských zemích, zejména pak v těch, které v minulém období využívaly prostředků z Fondu soudržnosti, je míra hospodářského růstu úzce spjata s dynamikou odvětví bydlení. To však neznamená, že mají občané snadný přístup k dostupnému bydlení. Irský národní program reforem z roku 2006, přijatý v rámci Lisabonské strategie, zdůrazňuje, že růst není příliš udržitelný, neboť není zaručeno dostupné bydlení. Portugalsko ve svém reformním plánu z roku 2006 např. připomíná, že je nutno více podporovat odvětví stavebnictví a městské samosprávy, aby se povzbudil trvalý rozvoj v oblasti bydlení.

2.3.2 Pro dynamickou oblast zaměstnanosti zůstává nabídka bydlení pro všechny zaměstnance a pracovníky základní podmínkou rozvoje – z důvodu nedostatku bydlení vykazují četné oblasti zaměstnanosti v Evropě omezený růst. Bydlení tak může být činitelem srnulosti místních pracovních trhů a snižuje mobilitu pracovníků.

2.3.2.1 Můžeme uvést zajímavý příklad z Francie, kde zaměstnavatelé přispívají 0,45 % z celkových mzdových prostředků na politiky bydlení jako doplňkové zdroje, jak řešit bydlení zaměstnanců. Sociální partneři rovněž spravují specifické programy pro mladé lidi a pro ohrožené domácnosti (složení zálohy).

2.3.3 Tato potřeba je zvláště akutní pro regiony, do kterých přichází stále rostoucí počet přistěhovalců, kteří se na trzích s výrazným převisem poptávky setkávají s potížemi při hledání bydlení a kteří jsou vystaveni diskriminačním praktikám vedoucím k segregaci jednotlivých komunit.

2.3.4 Bydlení je jedním z odvětví, která v Evropě vytvářejí nejvíce pracovních míst. Existuje veliký potenciál zaměstnanosti, který ještě není rozvinut, a to zejména v oblasti technologií udržitelného bydlení či ekologického bydlení; tato odvětví se budou významně rozvíjet v budoucnu. Stavebnictví je ostatně jedním z odvětví s velkým nedostatkem kvalifikovaných pracovníků.

2.3.5 Místní služby a zejména služby osobní asistence představují velmi významný potenciál zaměstnanosti a jsou často organizovány a poskytovány v rámci služeb spojených s bydlením. Subjekty zabývající se sociálním bydlením tak ve spolupráci s asociacemi místních služeb nabízejí služby poskytované přímo v bydlíšti starým či handicapovaným osobám, avšak také integrované služby zdravotní péče, vzdělání nebo hlídání dětí, jako jsou mezigenerační domy. Kulturní a sociální dyna-

mice čtvrtí, které mají potíže, lze pomoci tím, že se podpoří místní iniciativy.

2.4 Místní služby spojené s bydlením kromě toho, že skrývají potenciál zaměstnanosti, umožňují reagovat na demografické výzvy, které mají nutně dopad na zaměstnanost na regionální úrovni. Například mezigenerační domy, které jsou v Německu předmětem cílené politiky, představují reakci na potřebu různorodého složení a umožňují účinný boj proti vyloučení osamělých starých lidí. V kontextu stárnoucího obyvatelstva v celé Evropě by měla být podporována výměna osvědčených postupů.

2.4.1 Podle EHSV nesmí být na otázku práva na bydlení nahlíženo pouze z hlediska boje proti vyloučení, nýbrž také optikou stárnutí obyvatelstva, migračních toků a nových forem chudoby a s ohledem na lisabonskou strategii, která předpokládá oživení evropského hospodářství zvýšením mobility pracovního trhu.

2.4.2 Mobilita pracovníků bude nadále iluzorní, pokud nebude posílen přístup k základním sociálním právům, mezi něž patří i právo na bydlení. Je možné zaznamenat pauperizaci lidí bydlících v sociálním bydlení, které bylo původně navrženo k ubytování osob pobírajících plat. Tyto osoby však již dnes nejsou při přidělování sociálního bydlení prioritní skupinou a při hledání důstojného bydlení čelí v místech, kde je napjatá situace na trhu bydlení, velkým obtížím.

2.4.3 Za posledních deset let ceny bydlení téměř ve všech zemích EU nepřetržitě rostly. Tento růst cen způsobil omezení schopnosti domácností spotřebovat jiné statky, což v dlouhodobém horizontu představuje brzdu trvalého růstu. Nízké úrokové sazby také vedly k přehnanému investování v odvětví bydlení, což způsobilo tlak na finanční prostředky určené na bydlení (srov. švédský národní program reforem). Odvětví sociálního bydlení představuje nástroj regulace cen bydlení (prostřednictvím nájemného) a trvalé udržitelnosti odvětví.

2.4.4 EHSV dále konstatuje, že podmínky pro zásahy orgánů veřejné moci členských států a subjektů činných v oblasti bydlení se při zavádění politik sociálního bydlení čím dál tím více řídí právem Společenství. Je zásadní, aby politiky hospodářské soutěže a vnitřního trhu nekladly překážky politikám bydlení, které usilují o zaručení přístupu k důstojnému a dostupnému bydlení pro každého, a to vzhledem k přínosu těchto politik pro evropský hospodářský růst a zaměstnanost. Tyto úkoly prošly vývojem a poskytovatelé sociálního bydlení jsou nuceni rozvíjet sociální služby, aby reagovali na to, že chybí politika integrace, zejména pokud jde o přistěhovalce.

2.5 Reakce na evropský úkol snižování energetické spotřeby

2.5.1 Podíl oblasti bydlení na snižování spotřeby energie je zásadní a tato dimenze se vzhledem k cenám energie stane pro regiony přitažlivým faktorem.

2.5.2 Největší potenciál k energetickým úsporám se nachází v odvětví bydlení (domácnosti), kde je tento potenciál odhadován na 27 % spotřebované energie, jak ve svém akčním plánu o energii zdůrazňuje Evropská komise.

2.5.3 Stále více domácností v Evropě žije v chudobě z důvodu nákladů na energie spojených s jejich bydlením (*fuel poverty*).

2.5.4 Potenciál ke snížení spotřeby bude o to větší, budou-li příslušná iniciativní opatření přijata na evropské úrovni.

2.5.5 V tomto ohledu je překvapující, že přístup, který zvolila Evropská komise ve svém akčním plánu pro energetickou účinnost, je zaměřen zejména na ta odvětví stavebního průmyslu, která se týkají nových staveb, a navrhuje rozšířit okruh právních předpisů v této oblasti.

2.5.6 Tento přístup je velmi neúplný, jelikož nezohledňuje nezbytný požadavek na změnu našeho způsobu života v globálnějších rámci trvalé udržitelnosti, který zahrnuje individuální chování (včetně představy o samostatném domě pro každého, avšak také každodenní ekologické chování). Tento přístup také znamená zvýšení již přesprávně vysokých výrobních nákladů pro průměrné a znevýhodněné domácnosti a nezabývá se zlepšením toho, co je již postaveno, a způsobů chování, přestože četné studie ukazují, jak je to důležité.

2.5.7 Již není třeba dokazovat, že evropské regionální politiky podporují zlepšení soudržnosti a životních podmínek. Lepší zohlednění otázek bydlení v těchto politikách by však mohlo umožnit pozitivní synergie.

2.5.8 Politiky energetických úspor se příliš soustředí na nové stavby, přičemž nechávají stranou stavby stávající nebo na ně přenášejí pravidla pro nové stavby. Je však na místě nejen zohlednit to, co již existuje, nýbrž také vyvinout přístupy přizpůsobené charakteristickým vlastnostem starého fondu a mimořádně vysokým nákladům na jeho přizpůsobení normám.

2.5.8.1 Veřejné podpory musí zohledňovat specifika sociálního bydlení – nízkou platební schopnost bydlících a daňové pobídky méně přizpůsobené než pro soukromý sektor.

2.5.8.2 Problematika udržitelného rozvoje se netýká pouze energie – spadá sem též voda, nakládání s odpady, dostupnost pro handicapované osoby, bezpečnost, kvalita ovzduší a zdravé bydlení. Řešení otázek spojených s bydlením může mít rozhodující přínos pro udržitelný rozvoj, avšak předpokládá přizpůsobené nástroje, a to opět zejména u již existujících staveb.

2.6 Evropské nástroje ke zlepšení přínosu bydlení do regionálních politik

2.6.1 EHSV podpořil rozšíření způsobnosti na oblast bydlení pro využití finančních prostředků z EFRR ve 12 nových členských státech EU a pro opatření spojená s udržitelným rozvojem měst a energetickou účinností v 15 zbývajících členských státech EU a v rámci integrovaných přístupů k rozvoji znevýhodněných čtvrtí. Je třeba vzhledem k významu dimenze bydlení stimulovat členské státy a regiony a pomáhat jim, aby přistupovaly k restrukturalizaci čtvrtí a zlepšování bydlení s využitím prostředků ze strukturálních fondů.

2.6.2 Je totiž obtížné uskutečňovat integrované strategie rozvoje čtvrtí, neexistuje-li samostatná položka pro bydlení. V tomto ohledu zůstává navýsost aktuálním přístup evropské strategie sociálního začlenění, která zahrnovala cíl přístupu k dostupnému a důstojnému bydlení jako podmínku úspěšné sociální integrace. Pro EHSV je zásadní, aby bylo možné mobilizovat veškeré evropské nástroje za účelem lepší sociální integrace všech.

2.6.3 Za tímto účelem musí Evropský sociální fond lépe podporovat činnosti vedoucí k sociálnímu začlenění, a to i jiného, než je pouze začlenění do trhu práce – prokázalo se, že trh bydlení a zaměstnání jsou ze své podstaty spjaté. Rovněž imigrační politiky, které jsou dnes definovány na evropské úrovni, se nemohou obejít bez úvah o bydlení, aby předešly prostorové segregaci. Hlavní pokyny k integraci přistěhovalců prostřednictvím bydlení, které má Komise zveřejnit, musí tvořit první etapu tohoto postupu, která se musí projevit v programu PROGRESS^(?) lepší podporou projektům, jež mají dimenzi týkající se bydlení.

2.6.4 Je třeba poznamenat, že zlepšení energetické účinnosti v budovách není prioritou pouze pro dvanáct nových členských zemí, nýbrž pro celou Unii. Opatření na podporu energetické účinnosti jsou, stejně jako opatření směřující ke zlepšování společného prostoru, k používání a prosazování obnovitelných zdrojů energie a k sociálnímu začlenění, způsobilá pro využití finančních prostředků ze strukturálních fondů ve všech členských státech.

(?) Cílem programu PROGRESS je poskytnout finanční podporu pro uskutečňování cílů Evropské unie v oblasti zaměstnání a sociálních věcí. Přispívá tak k uskutečňování cílů Lisabonské strategie.

2.6.5 EHSV přijal příznivě iniciativu Evropské komise a Evropské investiční banky (EIB) ke zřízení nového finančního nástroje nazvaného Jessica ⁽³⁾, jehož účelem je podporovat specifický rozvoj znevýhodněných městských čtvrtí včetně sociálního bydlení v těchto čtvrtích. Stojí za povšimnutí, že tento nástroj bude moci poskytovat půjček, avšak také záruk subjektům, které se zabývají regenerací měst a sociálním bydlením, mobilizovat kapitál nezbytný k renovaci čtvrtí. Tento nástroj má být spravován činiteli specializovanými v obnově měst a bydlení v úzké spolupráci s místními orgány. Má vytvářet násobný efekt ve čtvrtích za účelem zlepšení životních podmínek obyvatel. Nástroj Jeremie ⁽⁴⁾ představuje rovněž příležitost pro subjekty, které se zabývají sociálním bydlením a které se snaží o vybudování čtvrtí, v nichž mohou žít všichni příjemně.

2.6.6 V oblasti energetických politik navrhla Evropská komise v rámci programu **Intelligentní energie** pilotní akci pro odvětví sociálního bydlení, která umožnila vybrat a prosadit vzorové projekty v oblasti energetické účinnosti a výměny mezi činiteli v odvětví. Vzhledem k evropským ambicím vytvořit společnou energetickou politiku a koordinovat lépe činnosti členských států v této oblasti se jeví jako zásadní, aby byla zajištěna kontinuita takového nástroje a aby pokračovala dále, než kam dosahuje podpora pilotních akcí.

2.6.7 Pokud jde o technické, avšak také sociální inovace, umožní konečně podpora sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj identifikovat potenciál odvětví bydlení ve věci snižování spotřeby energie, ale také udržitelného městského rozvoje.

2.6.8 Evropská normalizace upravuje bydlení a s ním spojené služby velmi podrobně. Přesto se jedná o oblast, v níž se technické či urbanistické volby shodují se společenskými volbami, a nelze přijmout, aby byly subjektům vnučovány normy vycházející pouze z činnosti pracovních skupin, aniž by byly zaručeny prostředky politické kontroly normalizačního procesu. Příklad normy „Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov“, jež byla přijata bez skutečné politické úvahy o městském modelu, k němuž vede analýza rizik, vybízí k přehodnocení normativního procesu v tomto odvětví.

2.6.9 Komise vypracovala konečně strategii pro udržitelný městský rozvoj, která musí pobízet města, aby myslela na svůj rozvoj, zejména pokud jde o dopravní politiky. Tato strategie má však pouze informativní charakter a hrozí, že nerozvine celý svůj potenciál, pokud se nezaměří na sociální dimenzi udržitelného městského rozvoje.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ Jessica – Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas (Společná evropská podpora pro udržitelné investice v městských oblastech).

⁽⁴⁾ Jeremie – Joint Resources for Micro to Medium Enterprises (Společné evropské zdroje pro mikropodniky až střední podniky).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o nepřímých daních z kapitálových vkladů (přepřacované znění)

KOM(2006) 760 v konečném znění – 2006/0253 (CNS)

(2007/C 161/04)

Dne 16. ledna 2007 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2007. Zpravodajem byl pan BURANI.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 159 hlasy pro, 0 hlasů bylo proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Odůvodnění

1.1 Tento návrh se týká přepracování směrnice Rady 69/335/EHS o nepřímých daních z kapitálových vkladů, která byla několikrát změněna. Tato směrnice, jejímž cílem bylo harmonizovat systémy zdanění a zabránit členským státům v tvorbě nebo ukládání jiných podobných daní, byla několikrát změněna až do roku 1985, kdy směrnice 85/303/EHS stanovila, že by daň z kapitálových vkladů měla být vzhledem ke svým nepříznivým ekonomickým dopadům na podniky **úplně zrušena**.

1.2 Ztrátu daňových příjmů, která by plynula ze zrušení této daně, považovaly některé členské státy za nepřijatelnou. Směrnice z roku 1985 musela tedy udělit výjimku a dát členským státům právo **osvobodit** operace od daně z kapitálu nebo je zdanit **jednotnou sazbou**, a to nejvýše 1 %.

1.3 Tato zásada zůstává samozřejmě platná i ve stávajícím návrhu směrnice, který spočívá v pouhém přepracování předcházejících textů. Výbor to musí vzít na vědomí a vyjádřit svůj souhlas. Zpráva Komise dává nicméně podnět k určitým připomínkám, které by Rada možná mohla přijmout v dalších iniciativách.

2. Závěry a doporučení

2.1 Většina z 25 členských států přijala doporučení Rady z roku 1985 a daň úplně zrušila. V současnosti ji ještě ukládá

pouze sedm členských států – Polsko a Portugalsko v sazbě nejvýše 0,5 %, Kypr v sazbě 0,6 % a Řecko, Španělsko, Lucembursko a Rakousko v plné míře 1 %. Tento rozdíl v zacházení představuje **překážku vytvoření stejné úrovně zacházení** s evropskými podniky, což je jednou z podmínek dobrého fungování jednotného trhu. I když je pravdou, že v daňové oblasti stále existuje mnoho jiných odchylností a překážek, není to důvodem, proč by se mělo rezignovat na úplné zrušení této daně.

2.2 Členské státy, které ještě využívají výjimky, by mohly z hlediska prospěšnosti porovnat výhody vyplývající z daňových příjmů s pravděpodobnou (a do jisté míry vyčíslitelnou) ztrátou z investic z jiných členských států nebo třetích zemí, které jsou odrazeny zdaněním, které již téměř nikde neexistuje. EHSV se domnívá, že upuštění od výjimky by představovalo výhodu pro zainteresované strany a krok vpřed k dobrému fungování jednotného trhu jako celku.

2.3 EHSV by dále rád upozornil na postup, který zvolilo několik členských států, jenž spočívá v zavedení nových daňových zatížení po zrušení daně z kapitálových vkladů. Tato daň je tak podvodně nahrazena. V některých případech Komise zakročila a zavedla postupy při porušení předpisů. Nelze však vyloučit, že neexistují další případy, které nebyly odhaleny. Bdělost sociálních partnerů by mohla pomoci v jejich odstranění.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o dovybavení těžkých nákladních vozidel registrovaných ve Společenství zrcátky

KOM(2006) 570 v konečném znění – 2006/0183 (COD)

(2007/C 161/05)

Dne 10. listopadu 2006 se Rada, v souladu s čl. 71 odst. 1 písm. c) Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan RANOCCHIARI.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 139 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s úsilím Komise o vytvoření stále větší bezpečnosti silničního provozu a plně podporuje předložený návrh, který právem patří mezi iniciativy podniknuté k tomuto cíli.

1.2 EHSV je spokojen s tím, že Komise provedla před předložením návrhu analýzu nákladů a výnosů a také pečlivé posouzení dopadu, což umožnilo pragmaticky strukturovat návrh a mít přitom dostatečně na paměti všechny stránky problému a dát potřebnou prioritu ochraně nejzranitelnějších účastníků silničního provozu.

1.3 EHSV však považuje za nutné upozornit na několik kritických situací, které by mohly vyplynout z návrhu v jeho současné podobě, a navrhuje dodatky a upřesnění, které by měly umožnit snadnější a správnější uplatnění návrhu, co se týče stanovení časových horizontů, osvědčování a kontroly jeho provádění.

1.4 EHSV si přeje, aby Komise byla ochotná vzít vážně v úvahu jeho návrhy ohledně nutnosti účinného jednotného zacházení, které zabrání narušení hospodářské soutěže mezi členskými státy, a také návrhy týkající se významu, který má poskytnutí důležitých informací členským státům ohledně systémů osvědčování, které jsou snadno proveditelné příslušnými vnitrostátními orgány.

1.5 EHSV vřele doporučuje Radě a Evropskému parlamentu, aby navrhovaná směrnice byla zavedena co nejrychleji a takovým způsobem, aby zahrnula velkou část vozidel, které jsou již v provozu, a mohlo tak být zaručeno, že budou zachráněny lidské životy v celém plánovaném rozsahu.

2. Důvody a legislativní souvislosti návrhu Komise

2.1 Bezpečnost silničního provozu je odjakživa jednou z nejvyšších priorit institucí Společenství. Důležitým okamžikem

v obnovení snah v tomto směru bylo určitě zveřejnění Bílé knihy o dopravní politice ⁽¹⁾, která stanovila jako jeden ze svých cílů snížit do roku 2010 počet obětí silničních nehod na polovinu.

2.2 Následující iniciativy, např. Akční program bezpečnosti silničního provozu ⁽²⁾, iniciativa „e-safety“ a mnohé další, se pokoušely vytvořit integrovaný přístup k tomuto problému, zapojit průmysl, veřejné orgány a sdružení zastupující účastníky silničního provozu a tak překonat omezení, která se, mimo jiné pod hlavičkou zásady subsidiarity, v minulosti postavila do cesty provádění konkrétních závazných opatření na evropské úrovni.

2.3 Byly učiněny velké pokroky. Stačí si uvědomit, že v posledních 30 letech poklesl počet obětí silničních nehod na polovinu, a přitom silniční doprava trojnásobně vzrostla. Tento údaj však v žádném případě nemůže uklidnit naše svědomí, protože Evropa stále ještě platí příliš vysokou daň za neustále se zvyšující mobilitu. Každoročně umírá na silnicích 40 000 osob a sklíčejíci je i předpověď, že cíle, který byl stanoven v bílé knize z roku 2001, nebude dosaženo.

2.4 EHSV shledává, že zásadního pokroku v oblasti bezpečnosti silničního provozu lze dosáhnout pouze pokud se zároveňlepší tři „pilíře“, které ji tvoří, tj. automobilový průmysl, infrastruktura a chování účastníků silničního provozu. Výbor nemůže nicméně odmítnout žádnou iniciativu, která je schopná nás přiblížit ambicióznímu cíli z roku 2001, i když se týká pouze jednoho z těchto „pilířů“.

2.5 V tomto duchu ostatně EHSV svého času podpořil ⁽³⁾ schválení směrnice 2003/97/ES ⁽⁴⁾, která v oblasti bezpečnosti silničního provozu navrhovala harmonizované řešení na evropské úrovni, kterým by se snížilo nebezpečí vyplývající z nedostatečného bočního výhledu řidičů těžkých nákladních vozidel.

⁽¹⁾ Evropská dopravní politika do roku 2010: čas učinit rozhodnutí – KOM(2001) 370 v konečném znění (není v českém znění).

⁽²⁾ KOM(2003) 311 v konečném znění (není v českém znění).

⁽³⁾ CESE 512/2002, Úř. věst. C 149, 21.6.2002 (není v českém znění).

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady o sblížení právních předpisů členských států týkajících se schvalování typu zařízení pro nepřímý výhled a vozidel vybavených těmito zařízeními, kterou se mění směrnice 70/156/EHS a zrušuje směrnice 71/127/EHS, Úř. věst. L 25, 29.1.2004 (české znění: Zvl. vydání, kapitola 13 svazek 32, s. 722).

2.6 Cílem směrnice 2003/97/ES bylo v podstatě omezit rizika možných nehod, ke kterým dochází v důsledku bočního mrtvého úhlu na straně spolujezdce u těžkých nákladních vozidel, tím, že od roku 2006/2007 bude předepsána řada účinnějších zpětných zrcátek.

2.7 K mnoha nehodám totiž dochází proto, že si řidiči velkých vozidel v důsledku mrtvého úhlu okolo jejich vozidel nevšimnou, že se v bezprostřední blízkosti jejich vozidla nacházejí další účastníci silničního provozu.

2.8 Riziko vzniká především na křižovatkách a kruhových objezdech, kdy se řidič měnící směr jízdy potýká s bočním mrtvým úhlem na straně spolujezdce, jenž mu neumožňuje vidět účastníky silničního provozu, kteří jsou nejbližší vozidlu, tj. chodce, cyklisty a motocyklisty, kteří jsou také nejzranitelnější.

2.9 Odhaduje se, že okolo 400 osob ročně umírá za výše uvedených okolností, což samo o sobě vysvětluje, proč EHSV (a nejen on) svého času bez výhrad podpořil schválení směrnice 2003/97/ES, kterou byla zrušena a nahrazena první směrnice o schvalování systémů pro nepřímý výhled (71/127/EHS) a její následné změny. Zrušená směrnice stanovovala požadavky na konstrukci a montáž zpětných zrcátek. Vnitrostátní ustanovení zůstala nicméně touto směrnicí nedotčena. Se směrnicí 2003/97/ES se konkrétní systém zpětných zrcátek a jiných systémů pro nepřímý výhled stal z nepovinného povinným v celé Evropě.

2.10 Co se týče typů těžkých vozidel, směrnice 2003/97/ES se zabývala nákladními vozidly kategorie N2 nad 7,5 t a vozidly kategorie N3⁽⁵⁾. Tato směrnice však již byla změněna směrnicí 2005/27/ES⁽⁶⁾, která za určitých podmínek zavádí obecný požadavek vybavení zrcátka třídy IV a třídy V⁽⁷⁾ pro vozidla s hmotností 3,5 t místo dosavadních 7,5 t.

2.11 Požadavky směrnice 2003/97/ES se vztahují na vozidla (nové typy) schválená počínaje 26. lednem 2006 a na vozidla nově registrovaná (nová vozidla) počínaje 26. lednem 2007. To znamená, že na vozidla, která jsou již v provozu a představují velkou část vozového parku, by se tyto požadavky nevztahovaly.

2.12 V Evropské unii je více než 5 milionů těžkých vozidel (>= 3,5 t). Vzhledem k průměrné životnosti (aspoň 16 let) a pomalému tempu obnovy parku (300 000 registrací ročně) by

⁽⁵⁾ Kategorie N2: nejvyšší přípustná hmotnost > 3,5 t a <= 12 t; kategorie N3: nejvyšší přípustná hmotnost > 12 t.

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 81, 30.5.2005.

⁽⁷⁾ Třída I – vnitřní zpětná zrcátka, třídy II a III – hlavní vnější zpětná zrcátka, třída IV – „širokoúhlá“ vnější zrcátka, třída V – „blízkopohledová“ vnější zrcátka, třída VI – přední zrcátka.

byl tento park v důsledku zahájení změn v roce 2007 úplně obnoven s novými zrcátky až v roce 2023.

2.13 Návrh Komise, k jehož posouzení byl nyní EHSV vyzván, si dává za cíl najít řešení pro rychlé zabezpečení i vozového parku, který je již v provozu.

3. Obsah návrhu

3.1 Velmi stručně řečeno, Komise tímto návrhem (který je koncipován jako přechodné opatření) žádá, aby požadavky směrnice 2003/97/ES týkající se nových zpětných zrcátek třídy IV a V (boční výhled na straně spolujezdce) byly rozšířeny i na vozidla kategorie N2 a N3, která jsou již v provozu, a to s následujícími výjimkami:

— vozidla registrovaná více než 10 let před datem transpozice směrnice do vnitrostátního práva (orientačně rok 1998);

— vozidla, na která nelze namontovat zrcátka třídy IV a třídy V splňující tyto podmínky:

a) žádná část zrcátek není méně než 2 metry (\pm 10 cm) od zemského povrchu, pokud je vozidlo naloženo nejvyšším přípustným nákladem,

b) zrcátka jsou z místa řidiče plně viditelná;

— vozidla, která již podléhají vnitrostátním opatřením⁽⁸⁾ ukládajícím vybavení jinými zařízeními pro nepřímý výhled vykrývajícími alespoň 95 % celkového pole výhledu na úrovni zemského povrchu, který zajišťují zrcátka předepsaná ve směrnici 2003/97/ES.

3.2 Členské státy musejí zavést směrnici a zajistit tak montáž nových zrcátek do 12 měsíců od jejího vstupu v platnost. Jsou možné tyto výjimky:

— požadavky této směrnice lze považovat za splněné, pokud jsou vozidla vybavena zrcátky, jejichž pole výhledu dohromady vykrývají alespoň 99 % celkového pole výhledu na úrovni zemského povrchu, které vykrývají zrcátka třídy IV a třídy V uvedená ve směrnici 2003/97/ES;

— členské státy mohou dát vozidlům registrovaným od 4 do 7 let před vstupem směrnice v platnost rok navíc na to, aby se směrnici přizpůsobila, a vozidlům registrovaným od 7 do 10 let před vstupem směrnice v platnost dva roky navíc.

⁽⁸⁾ Tzv. otcové – Belgie, Dánsko a Nizozemsko. K nim je třeba přidat Německo, kde dobrovolná dohoda mezi vládou a výrobcí nákladních vozidel umožňuje dosáhnout u vozidel vyrobených po roce 2000 stejných výsledků jako u „otců“.

3.3 U vozidel, na která není z technických důvodů možné namontovat předepsaná zrcátka, je možné použít jiná zařízení pro nepřímý výhled (kamery nebo jiná elektronická zařízení), aby byl výhled pokryt z 99 %, jak bylo uvedeno výše. V těchto případech musí být vozidla jednotlivě schválena příslušnými orgány členských států.

3.4 Členské státy mají možnost rozšířit oblast působnosti směrnice také na vozidla starší 10 let.

4. Obecné připomínky

4.1 Stojí za to zdůraznit, že návrh má smysl, pouze pokud bude proveden dostatečně rychle, aby měl dopad na park vozidel, která jsou již v provozu. Podle odhadů Komise umožní postupné zvyšování počtu vozidel vybavených novými zrcátky zachránit dalších 1 200 lidských životů.

4.2 Samotná Komise však v posouzení dopadů, které je připojeno k návrhu⁽⁹⁾, uznává, že okamžité a přísné zavedení nových požadavků by způsobilo mnoho technických problémů, které by měly negativní dopady (i ekonomické povahy) na provozovatele v tomto odvětví, což by vedlo případně i k narušení trhu.

4.3 Komise předpokládá, že u více než poloviny vozidel, která jsou již v provozu, je nahrazení zrcátek snadno proveditelné s nízkými náklady okolo cca 150 EUR⁽¹⁰⁾. Pro zbytek parku se řešení pohybují od mírného snížení požadavků na výhled (ted' > 99 %) k velmi komplikovaným řešením pro nejstarší vozidla, u kterých by v některých případech bylo nutné provést změny v konstrukci kabiny s náklady řádově v tisících eur a nejistým výsledkem.

4.4 Vzhledem k těmto rozdílům a k složitým nebo (pro některé typy/provedení vozidla) zdánlivě neřešitelným případům Komise „vyzývá vnitrostátní inspekční orgány, aby vyzkoušely flexibilitu a přijaly výjimečná opatření s rozumnými náklady“⁽¹¹⁾.

4.5 EHSV sice chápe důvody pro tuto neurčitost, která vyplývá z mnoha technických problémů, kterými je třeba se zabývat, domnívá se však, že existuje riziko, že návrh v této podobě bude zdrojem velmi rozdílných interpretací, což bude mít negativní důsledky pro evropský trh s nákladní dopravou.

4.6 Kritické body, které EHSV spatřuje v návrhu v jeho stávající podobě, se týkají především dvou aspektů: riziko rozdílného zacházení s provozovateli v odvětví nákladní dopravy

a následného narušení hospodářské soutěže a neexistence jednoduchého, homogenního a spolehlivého systému osvědčování a kontroly nových požadavků.

4.6.1 Co se týče prvního aspektu, zdá se nevhodné požadovat, aby nová zrcátka měla vykrytí 99 %, a zároveň schválit limit 95 % pro ty členské státy, které již v této oblasti vydaly zákony. EHSV by považoval za spravedlivější a z hlediska kontroly za jednodušší stanovit jednotný limit platný pro celou EU.

4.6.2 Co se ještě týče jednotného zacházení, možnost členských států nezávisle odložit použití nových opatření v případě nejstarších vozidel⁽¹²⁾ by mohla způsobit narušení hospodářské soutěže mezi vozidly, která se účastní mezinárodní dopravy. EHSV tudíž doporučuje, aby časové horizonty pro provádění stanovených opatření byly stejné ve všech členských státech.

4.6.2.1 V tomto ohledu se EHSV domnívá, že vzhledem k počtu vozidel a složitosti osvědčování je období na přizpůsobení se směrnici v délce dvou let od její transpozice nutné, ale zároveň postačující. V tomto se hlavní směry přijaté Radou ve složení pro dopravu⁽¹³⁾ zdají být v souladu se zde navrhovaným řešením. Naopak se však zdá, že se stejná Rada zaměřuje na uplatnění směrnice na vozidla registrovaná ne od roku 1998, ale počínaje 1. lednem 2000, čímž je vyloučeno přibližně 15 % vozidel, která jsou již v provozu.

4.6.3 Ještě nebezpečnější připadá Výboru druhý uvedený problém, kterým je osvědčování a kontrola nových předpisů. Lze skutečně pochybovat o tom, že ověřování a osvědčování pole výhledu může být účinně prováděno na každém vozidle v rámci pravidelné technické kontroly. Stanovení pole výhledu je ve skutečnosti velmi náročné a týká se řady parametrů a různých a komplexních šetření.

4.6.3.1 Tak jako v případě několikrát uvedené směrnice 2003/97/ES se značka schválení typu obyčejně vztahuje na osvědčení celku (zrcátko, jeho rameno, kabina, sedadlo a výška zrcátka od zemského povrchu), které nezávisí pouze na zrcátku, ale také na typu vozidla, na které je zrcátko namontováno. Tyto zkoušky jsou prováděny na prototypu, jehož schválení znamená schválení celé následující sériové výroby a zaručuje ho. Zrcátka jsou tedy schvalována jako jedinečný soubor prvků a na tělo zrcátka je umístěna značka schválení typu. Tělo zrcátka však při výměně zrcadlového skla nemusí být povinně nahrazeno. Vozidla, která jsou již v provozu a byla schválena podle staré směrnice 71/127/EHS, by po výměně zrcadlového skla měla značku schválení typu, kterou předepisuje zrušená směrnice.

⁽⁹⁾ SEK(2006) 1238 a SEK(2006) 1239

⁽¹⁰⁾ Skutečná částka týkající se pouze výměny zrcadlového skla, která však značně vzroste, pokud se namontuje celé zrcátko.

⁽¹¹⁾ Posouzení dopadu, str. 5 (italské verze).

⁽¹²⁾ Viz odstavec 3.2.

⁽¹³⁾ Rada ve složení pro dopravu, 12.12.2006.

4.6.3.2 Proto, pokud nebude stanovena žádná záruka shody (značka, certifikát atp.), vzniká riziko, že bude nutné provést kontrolu všech vozidel a podrobit je zkouškám, které stanoví směrnice 2003/97/ES, jako kdyby se muselo znovu schválit pole výhledu každého vozidla, podobně jako je tomu v případech, ve kterých se pro dosažení požadovaného pole výhledu používají elektronická zařízení. Pokud si uvědomíme, že se jedná o miliony vozidel, je snadné si představit, jaké by to mělo následky pro pracovní zátěž osvědčovací a kontrolních úřadů.

4.6.3.3 Řešení uvedené Evropskou komisí a Radou pověřuje osvědčováním shody každoroční technické kontroly (*road worthiness test*), které pro vozidla o hmotnosti vyšší než 3,5 t zavádí směrnice 96/96/ES ze dne 20. prosince 1996.

4.6.3.4 Co se týče zrcátek, tyto kontroly se omezují na zjištění jejich přítomnosti na požadovaných místech, na jejich celistvost a bezpečnost jejich upevnění. Je tudíž nepravděpodobné, že by byly schopné osvědčit, že celkový výhled dosahuje požadované procentuální hodnoty, jak je uvedeno výše.

4.6.3.5 Řešení, které si EHSV dovoluje navrhnout a které se jeví jako nejpraktičtější z hlediska provádění a nejspolehlivější z hlediska výsledků, je požadovat prohlášení o shodě, které vydá strana instalující nová zrcátka. Mohlo by se jednat o dokument podepsaný odpovědným pracovníkem podniku, který by kromě všech údajů o vozidle obsahoval také údaje týkající se zrcátek nebo nahrazených zrcadlových skel. Toto prohlášení by zůstalo ve vozidle a bylo předloženo při každoroční kontrole a také v případě silniční kontroly. Vzhledem k tomu, že se jedná o dokument, ve kterém jsou téměř výhradně uvedeny číselné kódy, nezpůsobil by navíc zvláštní problémy s překladem do jazyků Společenství.

5. Konkrétní připomínky

5.1 V důvodové zprávě, která předchází návrhu, se připomíná, že směrnice 2003/97/ES byla pozměněna směrnicí

2005/27/ES tak, aby se rozšířil obecný požadavek vybavení zrcátky třídy IV a třídy V i na vozidla kategorie N2 s hmotností 3,5 t místo dosavadních 7,5 t.

5.1.1 Tato formulace je však zavádějící, protože je možné ji pochopit jako opatření platné pro všechna vozidla kategorie N2 s hmotností pod 7,5 t. Směrnice 2005/27/ES však ve skutečnosti stanoví tento požadavek pouze pro ta vozidla, která mají kabinu podobnou kabině vozidel kategorie N3, u kterých může být zrcátko třídy V namontováno ve výšce dvou metrů od zemského povrchu. Pouze v takovém případě bude možné požadovat instalaci dvou nových zrcátek.

5.1.2 EHSV tedy z důvodu větší jasnosti navrhuje revidovat čl. 2 odst. b) návrhu a doplnit konkrétní výjimku pro vozidla kategorie N2 s hmotností nepřesahující 7,5 t, na která není možné namontovat zrcátko třídy V v souladu s tím, co stanoví směrnice 2005/27/ES.

5.2 V bodu odůvodnění 8 je uvedena výjimka pro „vozidla s krátkou životností“, kterými se zjevně míní vozidla, která jsou v provozu již mnoho let a mají tak omezenou zbývající životnost. Vzhledem k tomu, že průměrná životnost vozového parku, který je již v provozu, není ve všech členských státech stejná, by bylo vhodné, aby Komise lépe vyjasnila tento pojem a kvantifikovala ho.

5.3 Na mnoho vozidel, která jsou již v provozu, bylo na straně řidiče dobrovolně namontováno širokoúhlé zrcátko (třídy IV). Vzhledem ke dnes již schválené povinnosti týkající se nového širokoúhlého zrcátka na straně spolujezdce, by mělo být nahrazeno také zrcátko na straně řidiče. Řidič, který musí kontrolovat řadu zrcátek, by totiž mohl mít určité problémy s odhadem, když bude mít dvě širokoúhlá zrcátka s různým zakřivením.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Evropský technologický institut

KOM(2006) 604 v konečném znění/2 – 2006/0197 (COD)

(2007/C 161/06)

Dne 20. prosince 2006 se Rada, v souladu s čl. 157 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne předsednictvo Výboru pověřilo specializovanou sekci přípravou podkladů Výboru na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana PEZZINIHO hlavním zpravodajem na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března 2007), a přijal následující stanovisko 93 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Nejlepší vědecké a technické výsledky a jejich přeměna v konkurenceschopnou ekonomickou sílu jsou rozhodujícími předpoklady pro zajištění naší budoucnosti (například v souvislosti s nanotechnologiemi, informační společností, energetikou a otázkami klimatu), pro udržení a zlepšení naší současné pozice v globálním prostředí a pro neohrožení evropského sociálního modelu, nýbrž jeho rozvíjení.

1.2 Výbor vždy kladně hodnotil veškerou činnost směřující k:

- posílení inovační kapacity Společenství a členských států,
- podporování integrovaného přístupu k trojúhelníku znalostí⁽¹⁾,
- upevňování vztahů mezi akademickou obcí a podniky,
- podporování úsilí zaměřeného na poskytování podnětů pro výzkum a inovace,
- rozšíření partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti výzkumu a technologického rozvoje,
- zlepšení přístupu malých a středních podniků k novým znalostem.

1.3 EHSV důrazně a s přesvědčením podporuje myšlenku vytvořit nástroj jako Evropský technologický institut (ETI), jehož účelem bude přispívat k rozvoji kvalitního vzdělávání, inovací a výzkumu podporou spolupráce a integrace mezi evropskými špičkovými středisky v oblasti průmyslu, vysokého školství a vědy.

1.4 Výbor zdůrazňuje, že je důležité, aby byl ETI rozvíjen v souladu se svým právním základem, který je obzvláště zaměřen na „urychlené přizpůsobování průmyslu strukturálním změnám, podporu vytváření prostředí příznivého pro rozvoj

podnikání v rámci Společenství, zejména malých a středních podniků, podporu prostředí příznivého pro spolupráci mezi podniky, podporu dokonalejšího využívání průmyslového potenciálu v oblasti inovace, výzkumu a technologického rozvoje“⁽²⁾.

1.5 Aby byl však tento nový integrovaný nástroj znalostí, výzkumu a inovací úspěšný, musí se podle Výboru vyznačovat a odlišovat od jiných stávajících integrovaných nástrojů Společenství jako například evropských technologických platform, společných evropských iniciativ, evropských sítí vynikajících výsledků, integrovaných projektů nebo vyspělých evropských struktur magisterského studia⁽³⁾.

1.6 Výbor si je vědom skutečnosti, že by nebylo vhodné vytvářet prosté paralely mezi budoucím ETI a institutem jako Massachusetts Institute of Technology (MIT) v USA, neboť Massachusetts Institute of Technology nikdy nebyl federálním projektem excelence, ale vynikající univerzitou, která se vyznačuje existencí dozorčí rady (MIT corporation), jíž je nápomocna investiční společnost (investment management company). Avšak úspěch institucí jako MIT dokazuje, že excelence je výsledkem evolučního procesu založeného na správných zásadách a dostatečné podpoře.

1.7 Výbor se však domnívá, že chce-li být budoucí ETI „dobrou investicí“ a „světovou špičkou“, čili chce-li být referenčním modelem a evropským symbolem excelence, musí být něčím víc, než pouhým integrátorem zdrojů.

1.8 Za tímto účelem musí jeho forma, struktura a členění zcela a soudržně splňovat účely stanovené Smlouvou, které představují jeho základní právní základ, ale také rozvíjet kulturu schopností a excelence zaměřenou na vědu a techniku, která bude přitahovat nejlepší studenty a vzdělávat nejlepší vědce a inženýry. To je předpokladem vytváření nových znalostí a neustálých inovací.

⁽¹⁾ Vytvářet znalosti pomocí výzkumu, šířit je pomocí vzdělávání a uplatňovat je pomocí inovací.

⁽²⁾ Viz článek 157 Smlouvy o ES, která je právním základem návrhu Komise.

⁽³⁾ Viz například magisterské studium EMM-Nano (Erasmus Mundus Master of Nanoscience and Nanotechnology), www.emm-nano.org.

1.9 Podle Výboru je rovněž důležité nezastavit se u myšlenky „vlajkové lodi znalostí s mezinárodní prestiží“⁽⁴⁾, ale naopak je k vytvoření značky vynikajících výsledků, kterými se vyznačují jednotlivé znalostní a inovační komunity, zapotřebí vytrvalosti všech zúčastněných subjektů, má-li být dosaženo konkrétních výsledků, které by měly dopad na trh:

- pokud jde o přenos znalostí a výsledků výzkumu do skutečných inovací trhu,
- díky zakládání nových podniků s vedoucím postavením v hospodářské soutěži,
- přilákáním a vzděláváním expertů mezinárodního významu,
- podporováním nových stabilních a kvalifikovaných pracovních míst.

1.10 Strukturu a členění institutu by bylo třeba pojmut a uskutečnit tak, aby:

- byly zaměřené na obchodní svět a evropský trh práce vyvíjením úsilí o znalostní společnost,
- byly sladěny s hospodářským a sociálním rozměrem modelu Společenství,
- měly silné mezinárodní charakteristiky, a byly tak schopné přilákat výzkumné pracovníky a podniky z celého světa.

1.10.1 Mohl by se brát patřičný zřetel na model společného podniku.

1.11 Přinejmenším počáteční úspěch ETI bude velmi záviset na dostatečném financování ze strany Společenství a členských států, které by však nemělo být poskytováno z jiných přijatých programů pro výzkum a inovace.

1.11.1 Podle mínění Výboru budou mít v budoucím ETI stále větší význam jednak mechanismy podpory patentů a systémy zacházení s duševním vlastnictvím, a jednak schopnost získat finanční prostředky ze soukromého sektoru. Tyto by měly převažovat nad prostředky Společenství, aby se neodebíraly zdroje určené na jiné programy, zvláště zdroje určené pro výzkum a inovace.

1.11.2 Pokud jde o finanční zdroje, bylo by podle názoru Výboru třeba stanovit počáteční financování ze zdrojů Společenství, které by bylo možné opatřit v rámci doplňkových zdrojů získaných při hodnocení sedmého rámcového programu Společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace v polovině období, zatímco značnou část by poměrným podílem měly poskytnout členské státy. Přitom by neměla být přehlížena možnost uplatnit pro inovační sítě a univerzitní výzkum aktivitu EIB.

1.12 Neméně důležité jsou dle názoru EHSV schopnosti, které bude institut schopen rozvinout na trhu znalostí, inovací a výzkumu v zájmu zajištění neustále rostoucí interakce mezi samotným institutem a jeho větvemi, tedy znalostními a inovačními komunitami.

1.12.1 To bude možné i prostřednictvím velkých veřejných akcí organizovaných systémem ETI zaměřených na využívání jednotné značky excelence, který bude mít vzhledem k přitažlivosti a šíření zdrojů znalostí a inovací síťový charakter.

1.12.2 Inovace a úspěch jsou výsledkem citlivé rovnováhy mezi postupy zaměřenými na cíl a svobodou jednotlivce rozvíjet nové myšlenky a koncepty, které budou uskutečněny ve zkušební oblasti hospodářské soutěže. Základem činnosti v oblasti výzkumu, znalostí a inovací celé síťové struktury ETI musí být splnění kritérií zajištění kvality standardizovaných na evropské úrovni. Bez tržně řízené interakce mezi výzkumem, inovacemi a průmyslem by měl výzkum financovaný z veřejných prostředků pouze omezený dopad na hospodářství.

1.13 Systém výběru sítí podniků, výzkumných středisek, laboratoří a univerzit, které budou kandidáty na znalostní a inovační komunity, by měl být podle Výboru založen na zásadě „zdola nahoru“ a na jasných a transparentních kritériích, zejména na excelenci a profesním úspěchu, na schopnostech a zkušenostech s převodem technologií zejména směrem do malých a středních podniků.

1.13.1 Nový status znalostních a inovačních komunit by v každém případě neměl být chápán jako status získaný na dobu neurčitou, nýbrž nehledě na potřebu odpovídající doby budování by měl být podrobován pravidelným hodnocením z hlediska kvality a konkrétních dosažených výsledků.

1.14 Výbor se taktéž domnívá, že „systém“ ETI by měl případně usilovat o začlenění vybraných špičkových středisek, která již v EU existují, ale neměl by se stát byrokratickou nadstavbou pro podporu již existujících vynikajících institucí v Unii. Již z tohoto důvodu by se měl zaměřovat na větší využívání průmyslu a interdisciplinárního výzkumu jak v rámci svých statutárních orgánů, tak i v orgánech pro výběr.

1.14.1 V této souvislosti by bylo účelné zřídit „investiční společnost ETI“ (*IET investment management company*), která by znamenala inovaci oproti tradičním nedostatkům, kterými se často vyznačují vztahy mezi průmyslem, akademickým světem a výzkumem.

1.15 Konečně je podle názoru Výboru třeba větší jasnosti s ohledem na stanovení a udělování diplomů ETI ze strany sítí znalostních a inovačních komunit i ze strany samotného ETI. Přinejmenším po dostatečně dlouhé počáteční období by udělování titulů mělo zůstat výsadou, ale i odpovědností těch univerzit a/nebo vysokých škol technického zaměření (*institutes of technology*) v členských státech, které jsou vybrány za partnery v rámci jednotlivých znalostních a inovačních komunit; jejich tituly budou po splnění určitých minimálních podmínek obohaceny o značku ETI.

(4) KOM(2006) 77 v konečném znění, 22. února 2006.

1.16 K přidělení značky ETI diplomům ze sítě znalostních a inovačních komunit by podle mínění Výboru mělo dojít pod podmínkou, že studie a uskutečněné průzkumy budou provedeny nejméně ve třech různých ústavech ze třech členských států, aby byl u samotného diplomu zaručen mezioborový evropský rozměr; prokáží dostatečný potenciální inovační účinek; a konečně budou zajištěny ústředím ETI.

1.17 Pokud se jedná o stanovy ETI, Výbor považuje za vhodné, aby správní radu/řídící výbor⁽⁹⁾ stanovenou v návrhu stanov, který předložila Komise, podporoval monitorovací výbor složený ze zástupců členských států a řízený zástupcem Komise, výkonný výbor složený po dvou zástupcích z oblasti obchodu, výzkumných středisek a univerzit a řízený předsedou správní rady, správním ředitelem a rektorem.

2. Úvod

2.1 Střednědobá zpráva Společně k růstu a zaměstnanosti – Nový začátek lisabonské strategie⁽⁶⁾, která byla předložena Evropské radě na jaře 2005, stanovila několik základních zásad pro tento nový začátek, jako je cílený charakter iniciativ, které mají být prováděny, hojná účast, sdílení cílů a existence přesně určených úrovní odpovědnosti.

2.2 Jako nedílná součást Lisabonské strategie bylo rovněž stanoveno šíření znalostí, které se má uskutečňovat díky systému vzdělávání vysoké kvality. Evropská unie se musí především snažit, aby evropské univerzity mohly konkurovat nejlepším univerzitám na světě. Aby k tomu došlo, musí být uskutečněn evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, díky němuž bude snazší vytvářet a šířit znalosti na celém území Unie.

2.3 Komise oznámila, že v zájmu přispění k uskutečnění tohoto cíle zamýšlí navrhnout zřízení Evropského technologického institutu a zasadit se o to, aby byly evropské univerzity konkurenceschopné na mezinárodní úrovni, neboť „se ukazuje, že stávající koncepce financování, řízení a kvality nedokáží přiměřeně čelit výzvám globálního trhu, pokud jde o profesory, studenty i samotné znalosti“.

2.4 Výbor se již k této problematice⁽⁷⁾ několikrát vyjádřil a ve svém průzkumném stanovisku Směřování k evropské

znalostní společnosti – příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii⁽⁸⁾ mezi jiným konstatoval nezbytnost vytvořit Společný evropský prostor znalostí založený na spolupráci v oblastech vzdělávání, inovací a výzkumu. V uvedeném stanovisku EHSV vyzýval podniky, finanční instituce a soukromé nadace, aby si uvědomily svoji odpovědnost a zvýšily investice do znalostní ekonomiky, a podpořily tak mezi jiným dohody o partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP) na evropské úrovni.

2.5 Massachusetts Institute of Technology (MIT), který byl zřízen roku 1861 v Bostonu ve Spojených státech amerických, dnes čítá zhruba 10 000 studentů a profesorský sbor s přibližně 10 000 osobami zapojenými do mezioborového systému na vysoké úrovni, který sahá od ekonomie po právo, od architektury po inženýrství, od správních věd po matematiku, fyziku a biologii. Náklady na provoz MIT činí více než 1 miliardu dolarů ročně, ale na takzvaném „šanghajském seznamu“, který je výčtem nejlepších univerzit na světě⁽⁹⁾, figuruje na pátém místě.

2.6 Co se týče Evropy, do roku 2010 by měly být dosaženy cíle stanovené „boloňským procesem“, což je iniciativa Evropské unie zahájená v roce 1999 za účelem harmonizace různých evropských systémů vysokoškolského vzdělávání s cílem vytvořit „evropský prostor vysokoškolského vzdělávání“ a podporovat evropský systém vysokoškolského vzdělávání na světové úrovni. Cíle jsou následující:

- přijetí systému srozumitelných a srovnatelných titulů,
- soulad systémů vzdělávání, aby sestávaly ze 3 hlavních cyklů (bakalář, magistr a doktor),
- ustálení kreditního systému podle modelu ECTS⁽¹⁰⁾, přičemž kredity by bylo možné získávat v různých disciplínách,
- podpora mobility (pro studenty, vyučující, výzkumné pracovníky a zaměstnance v technice a administrativě) a související odstranění překážek úplného a volného pohybu,

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, zpravodajové: OLSSON, BELABED a van IERSEL.

⁽⁷⁾ Viz „šanghajský seznam 2005“ nejlepších 50 univerzit. Mezi prvními 30 univerzitami jsou jen 4 univerzity z EU: 1. Harvard University USA, **2 Cambridge University UK**, 3 Stanford University USA, 4 University of California – Berkeley USA, 5 Massachusetts Inst tech (MIT) USA, 6 California Inst Tech USA, 7 Columbia University USA, 8 Princeton University USA, 9 University Chicago USA, **10 Oxford University UK**, 11 Yale University USA, 12 Cornell University USA, 13 University of California – San Diego USA, 14 University of California – Los Angeles USA, 15 University of Pennsylvania USA, 16 University of Wisconsin – Madison USA, 17 University of Washington – Seattle USA, 18 University of California – San Francisco USA, 19 Johns Hopkins University USA, 20 Tokyo University Asia/Pac, 21 University of Michigan – Ann Arbor USA, 22 Kyoto University Asia/Pac, **23 Imperial College London UK**, 24 University of Toronto Canada, 25 University of Illinois – Urbana Champaign USA, **26 University College London UK**, 27 Swiss Fed Inst Tech – Zurich Switzerland, 28 Washington University – St. Louis USA, 29 New York University USA, 30 Rockefeller University USA.

⁽¹⁰⁾ ECTS, European Credit Transfer and Accumulation System.

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou č. 28.

⁽⁸⁾ KOM(2005) 24 v konečném znění, 2. února 2005.

⁽⁷⁾ (Úř. věst. C 120, 20.5.2005), zpravodajové: EHNMARK, VEVEŘ, SIMPSON; (Úř. věst. C 120, 20.5.2005), zpravodaj. KORYFIDIS; (Úř. věst. C 221, 8.9.2005), zpravodaj. GREIF; (Úř. věst. C 221, 8.9.2005), zpravodaj. KORYFIDIS.

— podpora spolupráce na evropské úrovni v oblasti hodnocení kvality,

— podpora neodmyslitelného evropského rozměru v rámci vysokoškolského vzdělávání, který má vliv na osnovy, na spolupráci mezi univerzitními zařízeními, na mobilitu, na integrované plány, na vzdělávání a výzkum.

2.7 Evropský parlament přijal dne 26. září 2006 usnesení o vytvoření evropského rámce kvalifikací (ERK) ⁽¹¹⁾, jež zohledňuje boloňský a kodaňský proces z roku 2002, je založen na podpoře větší evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a má přinést řadu konkrétních výsledků ⁽¹²⁾.

2.8 V roce 2005 Komise zveřejnila druhou zprávu o pokroku při uskutečňování cílů z Lisabonu v oblasti vzdělávání a odborné přípravy ⁽¹³⁾, ve které se mimo jiné zdůrazňují obtíže se zvyšováním počtu absolventů v Evropě, nezbytnost aktualizovat a integrovat znalosti, schopnosti a kvalifikaci po celou dobu života prostřednictvím moderních systémů celoživotního vzdělávání a také potřeba zvýšit veřejné investice do vysokoškolského vzdělávání a odborné přípravy tím, že budou propojeny se soukromými investicemi, jakož i potřeba vzdělávat kvalifikované a schopné akademické pracovníky a zaměstnance pracující na univerzitách v souladu s tím, jak to vyžaduje obnova generací (přibližně 1 000 000 osob v období 2005 – 2015).

2.9 OECD v roce 2006 vypracovala studii o poptávce ⁽¹⁴⁾ nazvanou Programme for International Student Assessment (PISA) ⁽¹⁵⁾, která poskytuje obecný přehled o vlastnostech, vlohách a schopnostech studentů uplatňovat získané znalosti.

⁽¹¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu o vytvoření evropského rámce kvalifikací, 26. září 2006 (2006/2002/INI).

⁽¹²⁾ Cíle kodaňského procesu:

- jednotný rámec pro transparentnost schopností a kvalifikací (evropský životopis, certifikáty, diplomy, značka Europass-vzdělávání, atd.),
- systém přenosu kreditů za odborné vzdělávání a přípravu podle vzoru systému vysokoškolského vzdělávání,
- společné zásady kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, které se budou řídit společnými kritérii pro zaručení kvality, které by mohly sloužit jako základ pro tvorbu hlavních směrů a kontrolních seznamů pro vzdělávání a odbornou přípravu na evropské úrovni,
- společné zásady pro kvalifikaci systémů neformálního a informálního celoživotního učení, zejména k zajištění většího souladu různých národních přístupů na různých úrovních,
- evropský rozměr informační orientace a poradenských služeb, který občanům umožní lepší přístup k celoživotnímu vzdělávání.

⁽¹³⁾ SEK(2005) 419 z 22. března 2005 – pracovní dokument útvarů Komise: Progress towards the Lisbon objectives in education and training, zpráva za rok 2005.

⁽¹⁴⁾ OECD uveřejnila dne 2. října 2006 programový rámec na období 2009 – 2015, který stanoví zařazení tří nových oblastí výzkumu:

- 1) měření pokroků při učení v čase a srovnání s pokroky dosaženými v jiných zemích,
- 2) vztah mezi aspekty výuky a studijními výsledky,
- 3) posouzení schopností v oblasti IKT a využívání technologií jako prostředku k pojmání širšího spektra úkolů posouzení.

⁽¹⁵⁾ OECD, *Assessing Scientific, Reading and Mathematical Literacy: a framework for PISA 2006*, 11.9.2006.

2.10 Slabiny evropského systému vysokoškolského vzdělávání mají zřejmě hlavně tyto čtyři následující příčiny ⁽¹⁶⁾:

— **přílišná jednotvárnost:** ke splnění nových požadavků chybí dostatečná flexibilita a rozmanitost,

— **„izolovanost“:** univerzity jsou příliš často ve „věži ze slonoviny“ bez adekvátního spojení se světem obchodu a se společnostmi,

— **nadměrná regulace:** univerzity se příliš často kvůli přísným vnitrostátním právním předpisům nemohou modernizovat,

— **nedostatečné finanční prostředky:** výdaje Evropy na výzkum a na vzdělávání a odbornou přípravu jsou nižší, než výdaje jejich přímých konkurentů. K vyrovnání tohoto rozdílu by EU musela vynakládat 150 mld. eur ročně, což je částka převyšující celý rozpočet Společenství ⁽¹⁷⁾.

2.11 Hlavní problémy obecného charakteru, které by zřízením Evropského technologického institutu měly být vyřešeny, jsou následující:

— nízká úroveň investic do vysokého školství a do výzkumu a vývoje a jejich chybějící soustředění na mezinárodně konkurenceschopné póly excelence,

— ve srovnání s velkým konkurenty EU nedostatek nástrojů a úrovní přenosu výsledků znalostí a výzkumu a vývoje do konkurenceschopné hospodářské činnosti a do pracovních míst,

— málo inovační charakter modelů řízení a organizace evropských výzkumných ústavů a institucí vysokého školství, které jsou často málo flexibilní a nadměrně regulované,

— chybějící integrovaný přístup k „trojúhelníku znalostí“,

— neschopnost přilákat a udržet nejlepší vyučující a absolventy.

2.12 Evropský parlament sice ve svém usnesení o rozpočtu na rok 2007 podpořil myšlenku posilování kapacit trojúhelníku znalostí (vzdělávání, výzkum a inovace) a upevňování vazeb mezi nimi, na druhé straně se však ukázal skeptický vůči vytvoření nového Evropského technologického institutu, neboť podle jeho názoru „může oslabit stávající struktury nebo se s nimi překrývat a může tedy představovat nepřilíš efektivní využití finančních prostředků“ ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Viz „Can Europe close the education gap?“ – Friends of Europe 27.9.2005.

⁽¹⁷⁾ Rozpočet EU na rok 2006 činí 121,2 mld. eur, z toho 7,9 mld. eur je určeno na hospodářskou soutěž a z nich 0,7 na vzdělávání a odbornou přípravu.

⁽¹⁸⁾ Usnesení EP ze dne 28. dubna 2006 o rozpočtu na rok 2007: Roční strategické priority Komise (PE 371.730V03-00) (A6-0154/2006).

2.13 Evropská rada zase na svém summitu ve dnech 15. a 16. června 2006 naopak zdůraznila, že „Evropský technologický institut (ETI) spolupracující se stávajícími vnitrostátními institucemi bude spolu s dalšími opatřeními, která posilují propojení a spolupráci předních výzkumných a inovačních komunit v Evropě, významným krokem směrem k odstranění nedostatků v rámci vysokého školství, výzkumu a inovací“. V odpověď na tuto výzvu Komise v listopadu 2006 předložila návrh, který je předmětem tohoto stanoviska ⁽¹⁹⁾ a který navrhuje na předcházející dvě sdělení k této problematice ⁽²⁰⁾.

2.13.1 Evropská rada v prosinci 2006 pak toto kladné zaměření potvrdila.

3. Návrh Komise

3.1 Myšlenka, která byla základem návrhu nařízení Komise na vytvoření ETI, je, že by ETI mohl přispívat k průmyslové konkurenceschopnosti podporou inovační kapacity členských států a Společenství. Cílem návrhu je:

- zlepšit konkurenční potenciál členských států tím, že do integrovaných činností v oblasti inovací, výzkumu a vzdělávání v souladu s mezinárodními normami zapojí partnerské organizace,
- podpořit inovace prostřednictvím transdisciplinárního a interdisciplinárního strategického výzkumu a vývoje i vzdělávání v oblastech klíčového hospodářského a společenského zájmu,
- vytvořit „kritické množství“ lidských a materiálních zdrojů v těchto oblastech znalostí, a to přilákáním a udržením investic soukromého sektoru do inovací, vzdělávání a výzkumu a vývoje, jakož i studentů magisterského/inženýrského studia, doktorandů a výzkumných pracovníků,
- stát se symbolem integrovaného evropského prostoru inovací, výzkumu a vzdělávání,
- stát se referenčním bodem pro řízení inovací a modelem pro modernizaci vysokého školství a výzkumných institucí v EU,
- vybudovat si celosvětovou pověst a zajistit přitažlivé prostředí pro nejlepší talenty po celém světě a být přitom otevřený partnerským organizacím, studentům a výzkumným pracovníkům ze zemí mimo Unii.

3.2 Komise navrhuje vybavit ETI integrovanou strukturou o dvou úrovních, která spojí přístup shora dolů s přístupem zdola nahoru podle následujícího schématu:

- vlastní ETI řízený správní radou. Právní osobou ETI bude tvořit správní rada, které bude nápomocen velmi omezený počet vědeckých a administrativních pracovníků – přibližně 60 osob. Správní rada bude složena ze skupiny 15 osobností zastupujících obchod a vědeckou obec, ke kterým se přidávají další 4 členové zastupující zaměstnance a studenty

ETI a znalostní a inovační komunity (viz níže). Dále je podle stanov ETI, které jsou přiloženy k návrhu nařízení, stanoven monitorovací výkonný výbor, ředitel pro běžné řízení a pro právní zastoupení a kontrolní výbor,

- znalostní a inovační komunity založené na principu síťového propojení. Znalostní a inovační komunity jsou konsorcia partnerských organizací zastupující univerzity, výzkumné ústavy a podniky, které se na základě výzev ETI k předkládání návrhů sdružují do integrovaných partnerství. Znalostní a inovační komunity mají značnou autonomii pro stanovení své vnitřní organizace, která jim umožňuje dosáhnout cíle stanovené na základě smlouvy s ETI.

3.3 Souhrnný rozpočet na období 2007 – 2013 se odhaduje na přibližně 2 367,1 mil. eur, které pocházejí z:

- a) externích a interních zdrojů, do nichž patří příspěvky členských států a regionálních nebo místních orgánů, soukromé zdroje (společnosti, rizikový kapitál, banky včetně EIB); zdroje plynoucí z vlastní činnosti ETI (např. z práv duševního vlastnictví); zdroje z případných darů a dotací získaných ETI;
- b) zdrojů Společenství: rozpočet ES, počínaje nepřidělenými rezervami (308,7 mil. eur), strukturálními fondy, 7. rámcovým programem pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace, komunitárními programy celoživotního vzdělávání a rámcovým programem pro konkurenceschopnost a inovaci (CIP).

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor vždy kladně hodnotil jakoukoli iniciativu směřující k posílení inovační schopnosti Společenství a členských států a podporuje integrovaný přístup k trojúhelníku znalostí, zejména mezi akademickou obcí a podniky. Je rozhodně pro zaručení lepší koordinace výzkumu, pro posílení inovací a vzdělávání v EU, pro dosažení účinnějšího partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti výzkumu a vývoje a pro zajištění lepšího přístupu malých a středních podniků k novým znalostem ⁽²¹⁾.

4.2 Výbor však nemůže upustit od následujících tří klíčových zásad, které jsou základem pro znovuoživení Lisabonské strategie:

- potřeba silné podpory cílenějším evropským iniciativám,
- široké přijetí cílů,
- jasné určení úrovní odpovědnosti.

4.3 Podle Výboru by proto bylo třeba pozorně zhodnotit, jak se předmětná iniciativa zapojuje mezi další probíhající iniciativy, které přebírají podněty z různých jiných oblastí politik jako je výzkum, podnikání, regionální rozvoj, informační společnost, vzdělávání a kultura.

⁽¹⁹⁾ KOM(2006) 604 v konečném znění ze dne 13.11.2006.

⁽²⁰⁾ KOM(2006) 77 v konečném znění ze dne 22. února 2006 a KOM(2006) 276 ze dne 8. června 2006.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 120, 20.5.2005, zpravodajové: VEVEŘ, EHNMARK a SIMPSON.

4.3.1 Aby se budoucí institut stal referenčním modelem a symbolem evropské excelence, nesmí se podle názoru Výboru spokojit s tím, že bude pouhým integrátorem zdrojů, ale musí být naopak uspořádán co do koncepce, struktury a členění, aby odpovídal znění Smlouvy, která je jeho hlavním právním základem.

4.3.2 Výbor zdůrazňuje, že základním předpokladem úspěchu budoucího ETI bude muset být schopnost využít marketing jednotné značky excelence, který bude mít decentralizovaný síťový charakter vzhledem k přitažlivosti a šíření zdrojů znalostí a inovací.

4.4 Výbor souhlasí s nezbytností vybavit ETI co nejjednodušší, nejflexibilnější a nejdynamičtější integrovanou strukturou, která mu umožní přijímat a plnit nové požadavky a domnívá se, že by měla být prozkoumána možnost vytvoření společného podniku⁽²²⁾, avšak zdůrazňuje, že tato struktura musí být zaměřena na podniky a zaměstnanost, a vyzdvihuje, že se ETI musí soustředit na svůj prvotní formulovaný cíl, což je přeměnit výsledky výzkumu a vývoje v tržní příležitosti.

4.4.1 Kritéria řídicích orgánů pro výběr by proto měla zohledňovat nejen vynikající vědecké výsledky a v takové míře, nýbrž také schopnost přilákat kapitál pro inovace, zakládat nové podniky, vyvíjet a využívat patenty a přilákat veřejné/soukromé financování, aniž by byly opomenuty MSP.

4.5 Podle Výboru se toto zaměření musí odrážet v kritériích pro výběr znalostních a inovačních komunit, jejichž konsorcia musejí v rámci priorit víceletého plánování Společenství v oblasti výzkumu a inovací zůstat otevřená, aby se usnadnila účast podniků a menších subjektů a zajistilo se co nejvíce flexibility a co nejméně administrativních nákladů.

4.5.1 Je třeba lépe vymezit kritéria způsobilosti znalostních a inovačních komunit:

- zajistit jejich evropský rozměr s novými subjekty nejméně ze tří členských států,
- úroveň odbornosti musí odrážet úroveň excelence stanovenou pro samotný ETI,
- musí být zajištěna úroveň mezioborovosti; složení musí odrážet správnou rovnováhu mezi třemi relevantními znaky trojúhelníku výzkumu, znalostí a inovací,
- musí být dodržena rovnováha mezi veřejnou a soukromou složkou; musí být prokázány schopnosti účinku excelence v oblasti výzkumu, znalostí, patentů a převodu technologií ze strany jednotlivých složek v období předcházejících pěti let,
- musí být předložen jednotný plán společných činností v rámci programu navrženého na časové období nejméně pěti let.

⁽²²⁾ Bývalý článek 171 Smlouvy.

4.6 Má-li být v souvislosti s Lisabonskou strategií podpořen evropský prostor znalostí, bude třeba vytvořit adekvátní pobídky, aby byla podpořena mobilita mezi různými duševními činnostmi a mezi veřejným a soukromým sektorem, jakož i výměna mezi různými manažerskými profesemi a mezi vedoucími pracovníky, výzkumnými pracovníky a inženýry, a konečně aby byl usnadněn přechod z veřejného sektoru do soukromého a naopak⁽²³⁾: mobilita na evropské úrovni musí být relevantním znakem způsobů učení, výzkumu a technologických aplikací.

4.7 Pokud jde o finanční zdroje na podporu činnosti ETI, EHSV zdůrazňuje, že navržené počáteční financování se zdá být velmi omezené, avšak z dlouhodobého hlediska jsou zdroje financování zřejmě zaměřeny na tradiční programy⁽²⁴⁾ a zřejmě sahají po již tak omezených prostředcích rozpočtu pro období 2007-2013 na výzkum, inovace a vzdělávání, a soutěží tak s jinými nástroji integrovaného přístupu, které jsou prokazatelně účinné, jako např. integrované projekty (IP), sítě excelence (NoE) a dalšími nedávno vytvořenými nástroji jako společné technologické iniciativy (ITI) nebo evropské technologické platformy (ETP).

4.7.1 Finanční rámec stanovený pro sedmý rámcový program pro vědecký a technický rozvoj pro období 2007 – 2013, který odpovídá zhruba 5,8 % celkového rozpočtu Unie, je již nyní pro podporu politiky podnětů pro výzkum nedostačující, a nelze z něj proto čerpat prostředky, kromě případů obvyklých mechanismů účasti na výběrových řízeních, ke kterým by měly mít ETI a znalostní a inovační komunity stejný přístup jako ostatní navrhovatelé.

4.7.2 Přinejmenším počáteční úspěch ETI bude velmi záviset na dostatečném financování ze strany Společenství, které by však nemělo být poskytováno z jiných přijatých programů pro výzkum a inovace. Částky, které Komise odhaduje pro období 2007-2013 pro celý systém ETI, se zdají být podhodnocené, zatímco prostředky Společenství získané ze zbytku rozpočtu jsou velmi skrovné. Podle Výboru by se mohlo posoudit, zda se použijí formulace podobné těm o společném podniku v bývalém článku 171 Smlouvy, s přímou účastí zainteresovaných členských států (viz například formulace použití pro společný podnik Galileo)⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ (Úř. věst. C 110, 30.4.2004), zpravodaj: Wolf.

⁽²⁴⁾ Je třeba připomenout, že nové legislativní návrhy zahrnuté do vyjednávaní interinstitucionální dohody ze dne 17. května 2006 o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení neuvádějí pro ETI žádné konkrétní ustanovení.

⁽²⁵⁾ Orgány společného podniku jsou:

- správní rada, tvořená zakládajícími členy; rozhodnutí se přijímají prostou většinou, s výjimkou některých rozhodnutí velkého významu, pro která je stanovena většina 75 %. Správní rada činí veškerá strategická rozhodnutí týkající se programů, financí a rozpočtu. Mimoto jmenuje ředitele společného podniku,
- výkonný výbor, který je nápomocen správní radě a řediteli,
- správní ředitel představuje exekutivu; je pověřen běžnou administrativou společného podniku a je jeho zákonným zástupcem: řídí zaměstnance, aktualizuje plán rozvoje programu, připravuje a předkládá správní radě účty a roční rozpočet a vypracovává roční zprávu o pokroku programu a o finanční situaci.

4.7.3 Podle názoru Výboru by bylo možné opatřit nezbytné počáteční finanční zdroje v rámci **doplňkových** zdrojů získaných při hodnocení sedmého rámcového programu Společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace v polovině období, a tyto zdroje by měly být přidány k **přímým poměrným příspěvkům** členských států.

4.7.4 Další zdroj financování by bylo možné určit v rámci aktivity EIB *Innovation 2010 Initiative* (i2i) a činnosti EIB ve prospěch univerzitního výzkumu ⁽²⁶⁾ a univerzitních sítí.

4.8 Politika Společenství v oblasti výzkumu a vývoje na druhé straně potřebuje systematictější kontrolu všech aspektů, které omezují mobilitu výzkumných pracovníků, neboť mobilitu v současnosti ztěžuje nejednotnost předpisů o uznávání akademických titulů a předpisů v oblasti daní, pojištění a sociálního zabezpečení ⁽²⁷⁾.

4.9 Pokud by Evropský technologický institut chtěl být subjektem světové úrovně a sloužit jako příklad schopný inspirovat další evropské aktéry a sítě v trojúhelníku znalostí k lepším výsledkům, bude muset být podle mínění Výboru schopný přilákat značný objem finančních prostředků ze soukromého sektoru, které se postupně budou stát jeho hlavním zdrojem financování.

4.10 Důležitým faktorem v tomto směru by mohlo být řešení otázek ochrany duševního vlastnictví, které by měly být v návrhu dodatečně objasněny, jakož i otázek stanovení a udělování diplomů ETI.

4.11 Podle Výboru je třeba lépe objasnit stanovení a udělování titulů ETI ze strany sítí znalostních a inovačních komunit i ze strany samotného ETI.

4.11.1 Po dostatečně dlouhé počáteční období by udělování titulů mělo zůstat výsadou, ale i odpovědností těch univerzit a/ nebo vysokých škol technického zaměření v členských státech, které jsou vybrány za partnery v rámci jednotlivých znalostních a inovačních komunit. I během tohoto počátečního období by však udělování titulů mělo splňovat určité minimální podmínky.

4.11.2 Tyto podmínky by mohly zahrnovat následující:

— studie a průzkumy budou provedeny nejméně ve třech různých ústavech ze třech členských států, aby byl u samotného diplomu zaručen evropský rozměr,

— prokáží dostatečný potenciální inovační účinek a budou zajištěny ústředím ETI.

4.12 Pokud se jedná o stanovy ETI, Výbor považuje za vhodné, aby **správní radu**, která by měla stejné složení jako řídicí výbor stanovený v návrhu stanov předloženém Komisí, složený z 5 zástupců z oblasti podniků, 5 zástupců ze státních a soukromých výzkumných středisek a 5 zástupců ze státních a soukromých univerzit, ke kterým se přidají další 4 členové zastupující zaměstnance a studenty ETI a znalostní a inovační komunity ⁽²⁸⁾, a řízený zástupcem Komise, podporoval:

— **monitorovací výbor** složený ze **zástupců členských států** a řízený zástupcem Komise,

— **výkonný výbor** složený ze dvou zástupců z oblasti podniků, výzkumných středisek a univerzit a řízený předsedou správní rady,

— **správní ředitel a rektor** jmenování (a odvolávání) správní radou po předchozím souhlasu monitorovacího výboru.

4.12.1 Pokud by byl schválen model společného podniku ETI, administrativní a vědeckí pracovníci společného podniku by mohli obdržet smlouvu na dobu neurčitou, která by se řídila pracovním řádem ostatních zaměstnanců Evropských společenství ⁽²⁹⁾.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ Viz program Starebei, Eiburs a Bei University Networks.
⁽²⁷⁾ Viz poznámka pod čarou č. 22.

⁽²⁸⁾ Toto složení musí rovněž zajišťovat odpovídající účast sociálních partnerů.

⁽²⁹⁾ Viz čl. 11 stanov společného podniku Galileo – nařízení Rady (ES) č. 876/2002 ze dne 21. května 2002 o zřízení společného podniku Galileo, Úř. věst. L 138, 28.5.2002.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, o poli výhledu a stíračích čelních skel kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2006) 651 v konečném znění – 2006/0216 (COD)

(2007/C 161/07)

Dne 22. listopadu 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan Burns.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 146 hlasy; 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Účelem návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 74/347/EHS ze dne 25. června 1974 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pole výhledu a stíračů čelních skel kolových zemědělských a lesnických traktorů.

2. Výbor soudí, že je velmi užitečné provést kodifikaci všech textů do jediné směrnice. Návrh kodifikace obsahuje ujištění, že nepřináší žádné věcné změny a slouží pouze k účelu jasné a transparentní prezentace právních předpisů Společenství. Výbor plně podporuje tento cíl a s ohledem na zmíněné ujištění návrh vítá.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního
výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých konstrukčních částech a vlastnostech kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2006) 662 v konečném znění – 2006/0221 (COD)

(2007/C 161/08)

Dne 22. listopadu 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan Burns.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy; 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Účelem návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 74/151/EHS ze dne 4. března 1974 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se určitých konstrukčních částí a vlastností kolových zemědělských a lesnických traktorů.
2. Výbor soudí, že je velmi užitečné provést kodifikaci všech textů do jediné směrnice. Návrh kodifikace obsahuje ujištění, že nepřináší žádné věcné změny a slouží pouze k účelu jasné a transparentní prezentace právních předpisů Společenství. Výbor plně podporuje tento cíl a s ohledem na zmíněné ujištění návrh vítá.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního
výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o maximální konstrukční rychlosti a nákladních plošinách kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2006) 667 v konečném znění – 2006/0219 (COD)

(2007/C 161/09)

Dne 22. listopadu 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan BURNS.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy; 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Účelem návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 74/152/EHS ze dne 4. března 1974 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se maximální konstrukční rychlosti a nákladních plošin kolových zemědělských a lesnických traktorů.
2. Výbor soudí, že je velmi užitečné provést kodifikaci všech textů do jediné směrnice. Návrh kodifikace obsahuje ujištění, že nepřináší žádné věcné změny a slouží pouze k účelu jasné a transparentní prezentace právních předpisů Společenství. Výbor plně podporuje tento cíl a s ohledem na zmíněné ujištění návrh vítá.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního
výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o mechanismu řízení kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2006) 670 v konečném znění – 2006/0225 (COD)

(2007/C 161/10)

Dne 29. listopadu 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan Burns.

Na svém 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 157 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Účelem návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 75/321/EHS ze dne 20. května 1975 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se mechanismu řízení kolových zemědělských a lesnických traktorů.
2. Výbor soudí, že je velmi užitečné provést kodifikaci všech textů do jediné směrnice. Návrh kodifikace obsahuje ujištění, že nepřináší žádné věcné změny a slouží pouze k účelu jasné a transparentní prezentace právních předpisů Společenství. Výbor plně podporuje tento cíl a s ohledem na zmíněné ujištění návrh vítá.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního
výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (kodifikované znění)

KOM(2006) 692 v konečném znění – 2003/0099 (COD)

(2007/C 161/11)

Dne 11. prosince 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan Pegado LIZ.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 153 hlasy pro, 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Navržená směrnice, kterou se kodifikuje směrnice 98/27/ES ⁽¹⁾ znovu zkoumá a modifikuje návrh na stejné téma, který byl předložen 12. května 2003 ⁽²⁾ a k němuž Výbor vydal souhlasné stanovisko ⁽³⁾.

2. Současný návrh musel být vypracován, protože mezitím byla dne 11. června 2005 zveřejněna směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách. Tím bylo výslovně uznáno, že podobné praktiky mohou být předmětem žalob na zdržení se jednání, které jsou stanoveny ve zmíněné směrnici, s cílem předcházet těmto nekalým praktikám a zastavit je a oprávnit organizace zastupující kolektivní zájmy spotřebitelů obrátit se na soud, aby uložil příkazy zdržet se takového jednání.

3. Tak jak je uvedeno ve výše zmíněném stanovisku, Výbor připomíná, že v souladu s interinstitucionální dohodou mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí ze dne 20. prosince 1994 nesmí kodifikace přinést žádnou podstatnou změnu. Důkladné přezkoumání navržených změn ukazuje, že tato zásada byla dodržena. Je třeba vy zdvihnout, že Komise splnila žádost Výboru vyjádřenou v předchozím stanovisku, aby

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (Úř. věst. L 166, 11.6.1998).

⁽²⁾ KOM(2003) 241 v konečném znění.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV, zpravodaj pan Burani (Úř. věst. C 10, 14.1.2004).

k navržené směrnici bylo připojeno úplné znění pozměněného návrhu, ve kterém by byly všechny změny jasně označeny.

4. Výbor se přesto domnívá, že se musí zmínit o tom, že ve svém stanovisku k prvnímu návrhu Komise na toto téma ⁽⁴⁾, z něž vychází současná směrnice 98/27/ES, zdůrazňoval, že odkaz v čl. 1 odst. 1 na „přílohu“ se seznamem směrnic bohužel vede k potřebě neustálého aktualizování seznamu vždy, když je, jako v tomto případě, zveřejněna další směrnice, jejíž hmotné právo vyžaduje, aby byla prováděna pomocí opatření toho druhu, která jsou stanovena k ochraně kolektivních zájmů spotřebitelů v člancích stávajícího návrhu ⁽⁵⁾.

4.1 Tento způsob členění právních předpisů představuje zbytečně komplikovaný způsob tvorby právních předpisů, který odporuje cílům „zlepšení tvorby právních předpisů“ a „zjednodušení právních předpisů“, jež EHSV s Komisí sdílí.

5. Vyhlášení směrnice 2005/29/ES ⁽⁶⁾, a konkrétněji ustanovení článků 11 a 14, navíc podporuje doporučení, která byla učiněna již ve výše uvedeném stanovisku EHSV z roku 1996 a byla tehdy uznána, že existuje důvod pro soudní řízení ve věci odpovědnosti, která by účinně doplňovala žaloby na zdržení se jednání.

5.1 EHSV proto vyzývá Komisi, aby znovu zvažila vhodnost rozšíření oblasti působnosti opatření pro zastupování kolektivních zájmů, zejména zájmů spotřebitelů.

⁽⁴⁾ KOM(1995) 712 v konečném znění (Úř. věst. C 107, 13.4.1996).

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV (Úř. věst. C 30, 30.1.1997), zpravodaj pan Ramaekers. Toto stanovisko opakuje připomínky a návrhy mj. ze strany ECLG, BEUC a nejlepší teorie (viz např. Jerome Franck a Monique Goyens, „La proposition de directive relative aux actions en cessation en matière de protection des intérêts des consommateurs: quelques impressions préliminaires“ (Návrh směrnice týkající se žalob na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů: několik prvních dojmů), REDC, 1996, 95).

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 149, 11.6.2005. Stanovisko EHSV: Úř. věst. C 108, 30.4.2004.

6. Závěrem Výbor souhlasí s tímto návrhem, v rámci přísných omezení kodifikace provedené Komisí na základě

rozhodnutí ze dne 1. dubna 1987 (KOM(1987) 868 PV), stejně jako již dříve souhlasil se stejnou směrnicí.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušuje směrnice Rady 71/304/EHS ze dne 26. července 1971 o odstranění omezení volného pohybu služeb v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a se zadáváním veřejných zakázek na stavební práce zhotovitelům jednajícím prostřednictvím zastoupení nebo poboček

KOM(2006) 748 v konečném znění – 2006/0249 (COD)

(2007/C 161/12)

Dne 13. prosince 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan WILMS.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 87 hlasy pro, 1 hlasem proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Po padesáti letech průběžně vytvářeného evropského zákonodárství prostřednictvím smluv, směrnic a nařízení, doporučení, judikatury Evropského soudního dvora a dalších textů Společenství nedošlo k důsledné konsolidaci právních textů, evropské právo se stalo nepřehledným a je dokonce odborníkům přístupné jen s velkými potížemi.

1.2 V určitých právních oblastech byly například vydány nové směrnice, aniž by se současně důsledně prověřily stávající směrnice, zda je nové směrnice překonávají nebo zda je lze zapracovat do nových směrnic, tak aby mohla být dosavadní směrnice k těmto předmětům zároveň zrušena. Nebo byly určité aspekty jedné spolu související právní oblasti nezávisle na sobě upravovány v průběhu let vždy v nových samostatných směrnicích. Nebo byly směrnice změněny v částech dodatečně prostřednictvím některých právních předpisů, aniž by bylo současně schváleno nové právně závazné konsolidované znění.

1.3 Proto je skutečně na čase tento stav změnit. Proti technické konsolidaci stávajících směrnic nelze nic namítnout, pokud k této konsolidaci dojde s nejlepším úmyslem a pokud není použita jako prostředek ke sledování jiných cílů, např. vyřízení starých účtů s jinými institucemi a prosazení vlastních názorů touto cestou, které v politickém procesu doposud nešlo prosadit.

Záměr, který Komise prohlásila, udělat pořádek v právních předpisech z hlediska pouze právně-technického, je proto v zásadě vítán.

1.4 Stejně tak je vítán záměr Komise, která prohlásila, že chce zjednodušením evropského práva přispět ke snížení byrokracie a nesmyslných nákladů v členských státech.

1.5 Příslušné návrhy směrnic Komise na zrušení resp. revizi stávajících právních aktů v průběhu tohoto postupu musí být ale přezkoumány z obou výše jmenovaných hledisek.

2. Stručný obsah návrhu Komise ⁽¹⁾ a směrnice 71/304/EHS

2.1 Komise navrhuje, aby byla prostřednictvím nové směrnice ⁽²⁾ dosavadní směrnice 71/304/EHS zrušena.

2.2 Směrnice Rady 71/304/EHS ze dne 26. července 1971 byla vydána, aby přiměla členské státy zrušit omezení, která se týkají práva uzavírat, udělovat, provádět nebo se účastnit provádění veřejných zakázek na stavební práce na účet státu, regionů nebo obcí nebo veřejnoprávních právnických osob ve prospěch přeshraničních hospodářských subjektů, které poskytují služby. Směrnice mířila proti přímé a nepřímé diskriminaci zahraničních hospodářských subjektů poskytující služby při zadávání veřejných zakázek členskými státy. Směrnice rovněž ukládala členským státům povinnost zajistit, aby na jedné straně podniky z jiných členských států měly stejný přístup k úvěrům, podporám a grantům za stejných podmínek jako vlastní podniky a na druhé straně aby podniky z jiných členských států měly „bez omezení a ve všech případech za stejných podmínek jako státní příslušníci přístup ke ...“ (státem řízeným) zdrojům, které potřebují pro provedení zakázky.

2.3 Komise svůj návrh odůvodňuje tím, že je tato směrnice na základě průběžných změn zastaralá.

2.3.1 Za prvé je oblast veřejných zakázek mezitím upravena směrnice 2004/17/ES a 2004/18/ES, čímž tato směrnice zastaralá.

2.3.2 Zatímco se směrnice 71/304/EHS dále vztahuje na volný pohyb služeb všeobecně, judikatura ESD se na druhé straně mezitím podstatně vyvinula. V jedné poznámce pod čarou Komise na důkaz doslova cituje hlavní zásadu z věci C-76/90 Säger, která říká, že článek 59 Smlouvy EHS (volný pohyb služeb, nově článek 49) vyžaduje nejen vyloučení jakékoli diskriminace vůči poskytovateli služeb v závislosti na jeho státní příslušnosti, ale rovněž veškerých omezení i v případě, že se uplatňují bez rozdílu na vnitrostátní poskytovatele a na poskytovatele z ostatních členských států, pokud zakazují nebo jinak omezují činnost poskytovatele usazeného v jiném členském státě, kde v souladu s právem poskytuje obdobné služby.

2.3.3 Ve své důvodové zprávě Komise shrnuje judikaturu ESD tak, že je zřejmé, že článek 49 Smlouvy o ES „zakazuje nerozdílně uplatňovaná omezení, která by mohla omezit výkon volného pohybu služeb“.

2.4 V bodech odůvodnění poukazuje Komise s novým odkazem na nové směrnice o zadávání veřejných zakázek a rozsudek ve věci Säger na to, že jejich prostřednictvím je pro

hospodářský subjekt zaručen stupeň ochrany minimálně takový, jaký poskytuje směrnice, která má být zrušena.

2.5 Vlastní text směrnice se skládá ze čtyř článků. Článkem 1 se zrušuje směrnice 71/304/EHS. Článkem 2 členským státům ukládá tuto směrnici ke zrušení směrnice uvést v účinnost prostřednictvím nezbytných právních a správních předpisů, oznámit jejich znění včetně tabulky mezi ustanoveními těchto předpisů a této směrnice Komisi, s odkazem na směrnici v samotných předpisech nebo s odkazem při úředním vyhlášení, přičemž způsob odkazu stanoví členské státy samy. Článkem 3 upravuje vstoupení směrnice v platnost dnem vyhlášení a článkem 4 stanovuje, že směrnice je určena členským státům. Článkem 3 upravuje vstoupení směrnice v platnost dnem vyhlášení a článkem 4 stanovuje, že směrnice je určena členským státům.

3. Hodnocení návrhu Komise

3.1 Předložený návrh směrnice na zrušení směrnice 71/304/EHS ob stojí při přezkumu podle hledisek uvedených v bodě 1 tohoto stanoviska v některých bodech pouze částečně.

3.2 Obecně lze poznamenat, že navrhovaná směrnice na zrušení nějaké jiné směrnice je jednou z prvních směrnic tohoto druhu z celé řady podobných směrnic. Je třeba se ptát, zda nejefektivnějším způsobem, jak provádět pracovní program předložený na příští měsíce a léta zaměřený na zrušení řady zastaralých směrnic, je skutečně to, že za účelem zrušení každé jednotlivé zastaralé směrnice bude vydána jedna nová směrnice. Během dalšího provádění pracovního programu by mělo být ještě jednou přezkoumáno, jestli by nebylo jako alternativa možné a účinnější zrušit jednou jedinou směrnicí několik směrnic zároveň. Jelikož zákony členských států často obsahují provádění více směrnic současně, zabránilo by se tímto řešením tomu, že by v krátké době musely být několikrát uzpůsobovány pořád stejné zákony.

3.3 V souvislosti s předkládaným návrhem směrnice by bylo vhodné ještě jednou zvážit, zda forma realizace, uvedená v článku 2, skutečně nemá alternativu, a nebo jestli by k dosažení cíle nestačilo vyzvat členské státy, aby přezkoumaly své právní předpisy s ohledem na to, zda je nutná úprava a tu případně provedly.

3.4 Neboť ve směrnici z roku 1971, která má být zrušena, se jedná především o zrušení tehdejších diskriminujících zákonů a předpisů členských států a o prosazení obecných právních zásad Společenství v souvislosti s zadáváním veřejných zakázek, které jsou mezitím opakovaně a detailněji uvedeny v novějších směrnicích.

⁽¹⁾ KOM(2006) 748 v konečném znění.

⁽²⁾ KOM(2006) 748 v konečném znění.

3.5 Zrušení diskriminačních předpisů členských států mělo proběhnout již v rámci provádění směrnice 71/304/EHS v 70. letech, příp. v rámci přebírání *aquis communautaire* u států, které přistoupily později. Plánované zrušení této směrnice ovšem neznamená, že by zrušené diskriminující vnitrostátní předpisy měly opět vstoupit v platnost. Tehdy vydané vnitrostátní zákony o odstranění diskriminujících předpisů nemusí být tedy přizpůsobeny zrušení směrnice, neboť svůj účel odstraněním diskriminujících předpisů ve většině případů splnily a Smlouva a všechny novější směrnice platnost odstranění příp. zákaz diskriminačních předpisů stejně obsahují.

3.6 Zákony o zadávání veřejných zakázek v členských státech jsou totiž již zpravidla nejpozději po přijetí směrnic 2004/18/ES a 2004/17/ES na takové úrovni, která odpovídá dalšímu rozvoji evropského práva od roku 1971. Pokud by se tak doposud nestalo, může Komise provedení nové směrnice ještě prosadit. Protože jsou veškeré směrnice určeny v zásadě zákonodárcům členských států, stačilo by zcela zjevně zrušit jednoduše směrnici

71/304/EHS na evropské úrovni a zadat členským státům přezkum, aby byl v tomto případě cíl dosažen. Ve většině případů půjde eventuelně ještě o to, aby byl příležitostně škrtnut odkaz na zastaralou směrnici 71/304/EHS, pokud na tuto směrnici ještě vůbec existují odkazy.

3.7 Je politováníhodné, že zrušení směrnice 71/304/EHS neproběhlo již v rámci vydání směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES, což již nelze změnit. Výbor navrhuje, aby v rámci vytváření všech budoucích směrnic bylo vždy v zásadě přezkoumáno, zda s novou směrnicí zároveň nezastarají starší směrnice a příp. aby byly tyto zrušeny ihned. I toto opatření by mohlo přispět k větší soudržnosti a přehlednosti evropského práva.

4. EHSV proto navrhuje, aby byl návrh směrnice do takové míry pozměněn, že by se omezil na to, konstatovat zrušení směrnice a vyzvat členské státy k tomu, aby přezkoumaly své právní předpisy s ohledem na to, zda jsou nutné.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující odstavce stanoviska specializované sekce byly plenárním zasedáním na základě pozměňovacích návrhů zamítnuty, ale obdržely alespoň čtvrtinu hlasů pro:

- 3.9 Důvodová zpráva předkládaného návrhu směrnice a druhý bod odůvodnění jsou podvědomým pokusem dopomoci prorazit poněkud jednostranné interpretaci evropského primárního práva
- 3.10 Jako již u návrhu Komise ke směrnici o službách k tomu dochází především kvůli zkrácené a jednostranné reprodukci judikatury Soudního dvora k volnému pohybu služeb, v tomto případě rozsudku ze dne 25. července 1991 ve věci C-76/90 *Säger*, která je shrnuta následovně: „Je zřejmé, že článek 49 Smlouvy o ES zakazuje nerozdílně uplatňovaná omezení, která by mohla omezit výkon volného pohybu služeb.“ Jako důkaz této interpretace je k odůvodnění v poznámce pod čarou 7 citována zásada rozsudku. Jako důkaz této interpretace je k odůvodnění v poznámce pod čarou 8 citována zásada rozsudku.
- 3.11 Bez ohledu na to, že Evropský soudní dvůr v této zásadě nemluvil zcela obecně o všech možných platných opatřeních, ale pouze o diskriminaci a omezeních, nezohledňuje Komise svým shrnutím a zkráceným citátem jinou velmi podstatnou zásadu rozsudku. Ta je již obsažena v odstavci 15 tohoto rozsudku, který Komise necituje, a v mnoha dalších rozsudcích: zatímco jsou všechna přímá a nepřímá diskriminující opatření a požadavky členských států jasně zakázány, povoluje Evropský soudní dvůr nediskriminující opatření a požadavky členských států tehdy, jestliže vycházejí z převážných a závažných důvodů obecného zájmu a jsou zároveň vhodné a nutné k dosažení cílů a zároveň nepřekračují nezbytnou hranici.

- 3.12 Pojetí Komise, jak vyplývá z jejího jednostranného shrnutí rozsudku, směřuje ale zjevně k tomu, že pro přeshraniční poskytovatele služeb nemají platit žádná pravidla a požadavky resp. opatření členského státu, který vypisuje řízení, ani tehdy, jestliže jsou v plném souladu s cíli evropských smluv a s ostatním evropským právem, nakládá se s nimi bez jakékoliv diskriminace a zjevně splňují všechny požadavky Evropského soudního dvora.
- 3.12.1 Jestliže by toto pojetí bylo správné, musely by být i u evropsky financovaných projektů členských států veškeré požadavky na poskytovatele považovány za protiprávní, i ty, které se odvolávají na výslovné předpisy EU v souvislosti s uvolněním evropských finančních prostředků. Nebo i požadavky, které slouží dodržení určitých předpisů norem v oblasti, která ještě nebyla harmonizována, a zároveň bezpečnosti dopravy, jako např. národní předpisy týkající se barvy, míry odrazu a rozměrů dopravních značek označujících začátek obce. Nebo příkladně vnitrostátní předpisy o ochraně práce, které v Nizozemí např. upravují maximální váhu a rozměry obrubníků, aby byla snížena invalidita pracovníků provádějící silniční stavební práce.
- 3.12.2 Tyto příklady již ukazují absurdnost přehnané interpretace volného pohybu služeb. Takovým výkladem by se stal článek 49 Smlouvy o ES proti svému znění a proti právní souvislosti s jinými články evropských smluv jakýmsi nadřazeným základním právem pro přeshraničně činné podniky, které by odstranilo veškeré právní rámcové podmínky, které byly vydány opodstatněně a v souladu s obecnými právními zásadami EU a členských států k regulaci podnikatelské činnosti. Tato myšlenka by byla evropským občanům pouze těžko sdělitelná a byla již v souvislosti se směrnicí o službách zamítnuta všemi ostatními evropskými institucemi.
- 3.13 Toto právní pojetí by bylo v rozporu nejen s obsahem novějších směrnic 2004/18/ES a 2004/17/ES, ale i s duchem a podstatou evropských smluv, ustanoveními a doplňujícími protokoly k zásadě subsidiarity a judikaturou Evropského soudního dvora.
- 3.14 Také není úkolem Komise nebo jiných evropských institucí závazně interpretovat rozsudky Evropského soudního dvora. Již vůbec nemůže být jejich úkolem změnit na základě zkrácené citace obsah těchto rozsudků způsobem, který je jednoznačně v rozporu s jasnou vůlí Evropského soudního dvora, která z příslušných rozsudků vyplývá.
- 3.15 Kdyby byly jednostranné interpretace tohoto druhu oklikou, tj. prostřednictvím návrhu směrnice, pozdviženy tak, že by se staly součástí evropského sekundárního práva, vznikl by nový prostor k interpretaci, pokud se týče starších směrnic 2004/18/ES a 2004/17/ES, která by nevedla k větší právní jasnosti a jistotě, ale právě naopak.
4. EHSV proto navrhuje, aby byl návrh směrnice do takové míry pozměněn, že by se omezil na to, konstatovat zrušení směrnice a vyzvat členské státy k tomu, aby přezkoumaly své právní předpisy s ohledem na to, zda jsou nutné úpravy a ty případně provést a toto odůvodnit čistě technicky tím, že byly mezitím vydány směrnice 2004/18/ES a 2004/17/ES.

Pro škrtnutí těchto odstavců hlasovali členové takto:

Pro: 43 Proti: 38 Zdrželo se: 12

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách (kodifikované znění)

KOM(2006) 812 v konečném znění – 2006/0264 (COD)

(2007/C 161/13)

Dne 17. ledna 2007 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. února 2007. Zpravodajem byl pan GRASSO.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 157 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Jasnost a transparentnost práva Společenství závisí rovněž na kodifikaci právních předpisů, jež jsou často pozměňovány.

1.2 Kodifikace musí proběhnout v plném souladu s obvyklým legislativním postupem Společenství.

1.3 Účelem tohoto návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1988, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách. Směrnice nahradí různé akty, které jsou do ní začleněny; zcela zachová jejich obsah, a omezuje se tak pouze na jejich spojení a zapracování pouze takových formálních změn, které vyžaduje samotná kodifikace.

1.4 Výbor souhlasí s touto kodifikací.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k 25 aktům, jež je nutné přednostně upravit v souladu s rozhodnutím Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí ve znění rozhodnutí Rady 2006/512/ES ze dne 17. července 2006

KOM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 v konečném znění

(2007/C 161/14)

Dne 18. ledna a 8. února 2007 se Rada, v souladu s články 37, 44, 47, 55, 95, 152, 175 a 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 14. ledna 2007 pověřilo předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru specializovanou sekci Jednotný trh, výroba a spotřeba přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Retureaua hlavním zpravodajem na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března 2007), a přijal následující stanovisko 96 hlasy pro, 1 člen byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí stanoviska Výboru

1.1 Výbor vítá zavedení regulativního postupu s kontrolou do postupu projednávání ve výborech, jež umožňuje Radě a Parlamentu kontrolovat a případně upravit prováděcí nařízení přijatá Komisí tam, kde jí právní akt svěřuje prováděcí pravomocí v určitých oblastech, aniž by měla pravomoc provádět podstatné úpravy; jedná se v zásadě pouze o úpravy nezbytné ke správnému provádění příslušného aktu, a to v souladu s článkem 251 Smlouvy o ES.

1.2 Výbor konstatuje, že přednostní úprava určitých aktů navržená Komisí⁽¹⁾ odpovídá rozhodnutí 2006/512/ES a Společnému prohlášení o seznamu aktů, jež mají být co nejrychleji upraveny, stejně jako zrušení časových omezení pro výkon prováděcích pravomocí Komise.

2. Návrhy Komise

2.1 Rozhodnutí Rady 2006/512/ES ze dne 17. července 2006⁽²⁾ změnilo rozhodnutí Rady ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi (1999/468/ES)⁽³⁾, a to zejména přidáním článku 5a, kterým se zavádí nový regulativní postup s kontrolou.

2.2 Postupy projednávání ve výborech zajišťující monitorování každého právního aktu budou proto obsahovat jednu možnost navíc, jež posílí kontrolu Parlamentu nad výkonem prováděcích pravomocí svěřených aktem Komisi, pokud se jedná o akty podléhající této nové možnosti, jež jsou přijímány postupem spolurozhodování nebo Lamfalussyho postupem u finančních služeb.

2.3 Ve společném prohlášení⁽⁴⁾ se Komise, Rada a Parlament dohodly na seznamu aktů, jež musí být podle jejich názoru v co nejkratší době přizpůsobeny pozměněnému rozhodnutí tak, aby byl zaveden regulativní postup s kontrolou náhradou za postup původní. V tomto společném prohlášení se mimo jiné uvádí, že při uplatňování zásad správné legislativy by prováděcí pravomoci svěřené Komisi neměly být časově omezeny.

2.4 Komise nyní navrhuje zpětně upravit 26 přednostních⁽⁵⁾ právních aktů tak, aby byl zaveden nový postup a byla případně zrušena časová omezení prováděcích pravomocí, jež mohou obsahovat.

2.5 Ve třech případech akty uvedené v soupise a přijaté postupem spolurozhodování mění nejen již stávající akty, ale odkazují i na ustanovení o postupech projednávání ve výborech, která musí být v těchto aktech sladěna. Komise proto navrhla, aby se tyto případy sladily. Konkrétně:

2.5.1 Pro sladění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/1/ES ze dne 9. března 2005 Komise navrhuje upravit:

— směrnicí Rady 91/675/EHS ze dne 19. prosince 1991, kterou se zřizuje Výbor pro pojišťovnictví,

— směrnicí Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění),

⁽¹⁾ KOM(2006) 901 až 926.

⁽²⁾ Úř. věst. L 200, 22.7.2006, s. 11.

⁽³⁾ Úř. věst. L 184, 17.7.1999, s. 23.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 255, 21.10.2006, s. 11.

⁽⁵⁾ Jedná se o dokumenty KOM(2006) 901 až 926, uvedené ve sdělení KOM(2006) 900 v konečném znění. Zde je vhodné připomenout, že EHSV není konzultován ve věci dokumentu KOM(2006) 904 v konečném znění.

— směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění,

— směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES.

2.5.2 Pro sladění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi Komise navrhuje upravit:

— výše uvedenou směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES.

2.5.3 Pro sladění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/107/ES ze dne 21. ledna 2002 Komise navrhuje upravit:

— směrnici 85/611/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

2.6 Níže je uveden úplný seznam aktů, které mají být přednostně upraveny:

- (1) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí;
- (2) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu;
- (3) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS;
- (4) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex);
- (5) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES;
- (6) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu;
- (7) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/32/ES ze dne 6. července 2005 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů a o změně směrnic Rady 92/42/EHS a Evropského parlamentu a Rady 96/57/ES a 2000/55/ES;
- (8) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 396/2005 ze dne 23. února 2005 o maximálních limitech reziduí pesticidů v potravinách a krmivech rostlinného a živočišného původu a na jejich povrchu a o změně směrnice Rady 91/414/EHS;
- (9) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES;
- (10) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS;
- (11) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES ze dne 4. listopadu 2003 o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a o změně směrnice 2001/34/ES;
- (12) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech;
- (13) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES ze dne 28. ledna 2003 o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu);
- (14) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES ze dne 27. ledna 2003 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ);
- (15) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES ze dne 27. ledna 2003 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních;
- (16) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/87/ES ze dne 16. prosince 2002 o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 79/267/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS, 93/6/EHS a 93/22/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/78/ES a 2000/12/ES;
- (17) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění;

- (18) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002 o uplatňování mezinárodních účetních standardů;
- (19) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ze dne 6. listopadu 2001 o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků;
- (20) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS;
- (21) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky;
- (22) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/53/ES ze dne 18. září 2000 o vozidlech s ukončenou životností;
- (23) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/8/ES ze dne 16. února 1998 o uvádění biocidních přípravků na trh;
- (24) směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění);
- (25) směrnice Rady 91/675/EHS ze dne 19. prosince 1991, kterou se zřizuje Výbor pro pojišťovnictví;
- (26) směrnice Rady 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

V Bruselu dne 14. března 2007.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor byl vždy toho názoru, že postupy projednávání ve výborech, do nichž jsou zahrnuti pouze zástupci Komise a vlád členských států a jejichž cílem je v závislosti na stanoveném výboru správa, konzultace nebo regulace vyplývající z monitorování a uplatňování právních aktů, by měly být transparentnější a srozumitelnější pro osoby pobývající na evropském území, a zejména pak pro osoby dotčené těmito akty.

3.2 Vítá proto rozhodnutí zavést nový regulativní postup s kontrolou pro akty, jež jsou přijímány postupem spolurozhodování, protože vzhledem k tomu, že Parlament není přímo zapojen do výborů, bylo žádoucí zavést systém kontroly prováděcích pravomocí Komise, jež by umožňoval ověřovat, nejsou-li tyto pravomoci překračovány v prováděcích nařízeních přijatých samostatně Komisí.

3.3 Zrušení časového omezení prováděcích pravomocí, zahrnutého do některých aktů, vyplývá logicky z posílení kontroly Parlamentu a Rady a jejich možnosti pozměňovat prováděcí nařízení přijatá Komisí u všech aktů přijímaných postupem spolurozhodování a Lamfalussyho postupem.

3.4 Společné prohlášení ze dne 21. října 2006 vyzvalo Komisi, aby co nejdříve předložila návrhy v souladu s rozhodnutím ze dne 17. července 2006, a Výbor konstatuje, že Komise tento požadavek náležitě splnila.

3.5 Dále konstatuje, že upravené akty odpovídají prioritám stanoveným ve výše uvedeném rozhodnutí.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro akce Společenství k dosažení udržitelného využívání pesticidů

KOM(2006) 373 v konečném znění – 2006/0132 (COD)

(2007/C 161/15)

Dne 15. září 2006 se Rada, v souladu s článkem 175 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. února 2007. Zpravodajem byl pan PEZZINI.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko¹⁴⁷ hlasy pro, nikdo nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor souhlasí, že je důležité zlepšit udržitelné využívání pesticidů, aby se optimalizovaly pozitivní dopady a snížily nepříznivé dopady na zemědělství, životní prostředí, provozovatele, obchodníky a na celou společnost jako celek.

1.2 Výbor v zásadě vítá návrh Komise, pokud se týče přístupu k problematice velkého významu pro blaho evropských občanů, udržení kvality života a ekosystému a pro rozvoj venkova, na druhé straně pro pozitivní vývoj výrobků, aby zůstaly konkurenceschopné na vnitřním a mezinárodním trhu, i pokud se týče stále lepší kvality.

1.3 Výbor se domnívá, že struktura akčních plánů vypracovaných na národní úrovni je vhodná pro stanovení cílů snížení rizika a pro zahájení skutečné politiky harmonizace na evropské úrovni.

1.3.1 Obsah plánů musí být převeden do vhodných opatření na národní, regionální a místní úrovni, především s ohledem na tři rozměry udržitelnosti, tj. hospodářský, sociální a environmentální dopad.

1.4 Podle Výboru představují vzdělávání a informace základní prvky pro racionální a udržitelné využívání systémů ochrany zemědělské výroby a pro zamezení případných negativních dopadů na životní prostředí.

1.4.1 Vzdělávání musí pokrýt všechny příslušné sektory včetně veřejných subjektů a orgánů jakož i neprofesních uživatelů. Proto musí být zachovány národní systémy vzdělávání, které jsou již řízeny dobře ověřenými organizacemi.

1.5 Výbor se domnívá, že osvětové kampaně by měly být objektivní a neutrální, měly by ozřejmit jak užitek pro výrobu, tak rizika, a měly by být zaměřeny zejména na neprofesní uživatele, především na místní veřejné subjekty a orgány.

1.6 Pokud se týče zavedení opatření předběžné opatrnosti v obzvláště citlivých oblastech, jako jsou např. předpisy týkající se leteckého postřiku, bylo by podle úsudku Výboru žádoucí upřednostnit jistý stupeň subsidiarity.

1.7 Výbor se domnívá, že je důležité vyhradit vhodný prostor pro zemědělský výzkum a výzkum přípravků na ochranu rostlin, aby se co nejvíce snížilo riziko, které ještě existuje při používání chemických látek a chemických sloučenin.

1.8 Podle Výboru by také měla být věnována patřičná pozornost spolupráci jak s mezinárodními organizacemi, jako jsou FAO, OECD a WHO, tak i se sousedními regiony.

1.9 Globalizace zemědělských a potravinových trhů vyžaduje podle názoru Výboru opatření Společenství k šíření evropských standardů kvality výroby a zdravotnictví na celosvětové úrovni, především prostřednictvím jejich uznání v Codexu Alimentarius.

2. Odůvodnění

2.1 Pod pojmem pesticidy rozumíme účinné látky a produkty, které byly vyvinuty, aby ovlivnily základní procesy v živých organismech, a byly proto schopné zabítet nebo regulovat škodlivé organismy⁽¹⁾. Návrh Komise se ale odvolává také na specifickou definici přípravků na ochranu rostlin⁽²⁾.

⁽¹⁾ Mezinárodní kodex správného jednání pro distribuci a využívání pesticidů (FAO, listopad 2002) a článek 2 prohlášení 1/123 z 123. zasedání Rady FAO 2002.

⁽²⁾ Viz KOM(2006) 388 v konečném znění, čl. 2 odst. 1.

2.2 Pesticidy jsou považovány za zásadní pro ochranu plodin před hmyzem, hlodavci a přirozenými patogenními činiteli, ale mohou se také hromadit v životním prostředí a způsobovat vážné riziko pro zdraví lidí a zvířat, zejména když začnou znečišťovat pitnou vodu. K případným rizikům pro člověka patří rakovina, genetické poruchy a trvalé narušení imunitního systému.

2.3 Rizika pro lidské zdraví mohou být způsobena přímou nebo nepřímou expozicí pesticidům, jejich nesprávným používáním, nebo v důsledku neúmyslných událostí, především během nebo po jejich použití pro zemědělské účely, pro péči o zelené plochy nebo pro další aktivity.

2.4 Rizika spojená s jednotlivými aktivními prvky obsaženými v pesticidech jsou hodnocena v rámci schvalovacího procesu, ale chybí přiměřené hodnocení dopadu expozice chemickým sloučeninám na úrovni členských států. Proto by za současné situace bylo velmi obtížné hodnotit celkový dopad všech aktuálně používaných látek na lidské zdraví⁽³⁾.

2.5 Dopad nepřímé expozice osob, které se nacházejí nebo bydlí v oblasti, kde se pesticidy používají (únik rozprašovaných látek do vzduchu) nebo osob, které se chovají jako spotřebitelé (zbytkové látky v zemědělských výrobcích nebo ve vodě), může být ještě vážnější u obzvláště citlivých skupin. Zejména poslední výzkum⁽⁴⁾ poukázal na mimořádnou citlivost plodů, jejichž neurologický rozvoj byl ovlivněn, jestliže byly jejich matky vystaveny pesticidům.

2.6 Je nutno zohlednit rizika, které životnímu prostředí způsobují přílišné a nežádané imise chemických látek ve vodě, ve vzduchu a v půdě, se zhoubnými dopady na rostliny, volně žijící rostliny a zvířata, na kvalitu různých složek životního prostředí a na biologickou rozmanitost obecně.

2.6.1 Na druhé straně nelze zapomínat, že moderní společnost používá širokou škálu hnojiv, biocidních přípravků, potravinových přídatků, insekticidů, pesticidů a herbicidů s četnými pozitivními účinky, protože umožňují vyšší kvalitu a bezpečnost potravin.

2.7 Jestliže se uvedené látky používají zodpovědně, zaručí, že na trhu jsou suroviny, potraviny a ovoce a zelenina dobré kvality s nižšími cenami a dostupné všem spotřebitelům. Použití výrobků chránících sklizeň zajišťuje vysoký výnos, snižuje úroveň přírodních toxinů způsobených plísněmi a bakteriemi, snižuje ztráty na sklizních a pomáhá zajistit na vnitřním a světovém trhu dostatečnou a udržitelnou nabídku potravin.

⁽³⁾ Je nutno poznamenat, že na světové úrovni již existují metodologie rozšířené především ve Spojených státech amerických. Viz <http://www.epa.gov/ord/html/innovations.htm>.

⁽⁴⁾ Developmental neurotoxicity of industrial chemicals, Lancet 2006, 368:2167-78.

2.7.1 Ostatně jsou již všechny fungicidní, insekticidní a herbicidní látky podrobeny přísnému schvalovacímu procesu a teprve potom smí být uvedeny na trh a používány.

2.8 Výbor souhlasí, že je důležité zlepšit udržitelnost využívání pesticidů s cílem zlepšit jejich pozitivní dopad a snížit negativní dopad na životní prostředí, na spotřebitele a hospodářské subjekty: tento cíl by také přispěl ke zhodnocení pověsti hospodářských subjektů a zemědělských podniků, které obezřetně používají přípravky na ochranu rostlin.

2.9 Výbor se domnívá, že by se měly více zdůraznit pozitivní dopady, které má pro zemědělce racionálnější a odůvodněné používání přípravků na ochranu rostlin. Kromě toho již sami zemědělci dlouhá léta vyvíjejí racionálnější technologie, jako např. integrované řízení úrody a integrovaný boj proti škůdcům, a s výraznějším zaměřením na integrované zemědělství. Tento trend by měl být podporován.

2.10 Opravdovou výzvou budoucnosti není jen dodávat jak tradiční tak ekologické bezpečné a vysoce kvalitní výrobky „opatrnějším“ spotřebitelům, ale také uspokojit poptávku spotřebitelů, kteří hledají výrobky s „mírnější“ cenou a přitom jim nabídnout stejně platnou záruku kvality.

2.11 Problematika týkající se začlenění environmentálních aspektů do používání pesticidů zapadá do rámce priorit vytyčených v šestém akčním programu pro životní prostředí (2002-2012) Evropské unie, který předpokládá vypracování a spuštění sedmi tematických strategií.

2.12 Existuje jednoznačně vzájemný vztah mezi tím, co bylo předloženo v již schválených tematických strategiích – obzvláště ve strategii ochrany podzemních vod a přirozené fauny a flóry, ochrany půdy, řízení odpadů a ve strategii o zbytkových látkách a obalech – a v návrhu předložené rámcové směrnice.

2.12.1 Tematická strategie o udržitelném využívání pesticidů předpokládá čtyři nová opatření na ochranu životního prostředí a zdraví: jedním z nich je návrh směrnice na stanovení rámce, který by umožnil větší udržitelnost při využívání pesticidů, která je předmětem tohoto stanoviska.

2.12.2 Komise také vypracovala zhodnocení dopadu různých případných scénářů na základě použití plánovaných opatření pro udržitelné využívání pesticidů a jejich nákladů: „Ztráty (pro průmysl přípravků na ochranu rostlin a pro zemědělce, kteří musí platit za školení a certifikaci a za údržbu aplikačního zařízení) a přínosy (pro zemědělce s menší spotřebou a školicí, údržbářské nebo certifikační firmy) jsou vyrovnané“⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Viz SEK(2006) 914, čl. 5 odst. 2.

2.13 Čisté globální zatížení, které odpovídá snížení externích nákladů je tudíž jasně pozitivní: „Extrapolace z obsáhlé studie v Německu vede k závěru, že optimalizované užívání pesticidů by mělo v EU každoročně vytvořit celkový přínos více než 200 milionů EUR, a to díky snížení vnějších faktorů, jako jsou např. nepříznivé účinky na životní prostředí a lidské zdraví“⁽⁶⁾.

2.14 EHSV již v roce 2003⁽⁷⁾ uvítal iniciativu Komise týkající se vypracování tematické strategie pro využívání pesticidů. Výbor považuje za nutné zde explicitně uvést také aspekt ochrany plodin, které lze dosáhnout jak na základě použití pesticidů, tak jinými technikami, tj. biopesticidy, výtažkem z rostlin, preventivními metodami, organickými metodami a odolností rostliny vůči některým škůdcům: je nutno zhodnotit rizika a výhody tohoto aspektu na solidní vědecké bázi.

3. Návrh Komise

3.1 Návrh Komise si klade za cíl chránit zdraví lidí, zvířat a životní prostředí před nebezpečným, nevhodným nebo přílišným využíváním pesticidů v zemědělství a v ekosystému prostřednictvím snížení rizik a negativních dopadů „způsobem, který je v souladu s nezbytnou ochranou plodin“.

3.2 Návrh obzvláště předpokládá:

- povinné vytvoření národních akčních plánů (NAP) ke stanovení typů plodin, aktivit nebo oblastí se zvýšeným rizikem a prioritně je ošetřit, jakož i zapojení zúčastněných stran do vytváření, provádění a přizpůsobování NAP,
- vytvoření systému školení a zvyšování povědomí pro distributory a profesionální uživatele pesticidů, jakož i informování všeobecné veřejnosti prostřednictvím kampaní na zvýšení povědomí a informací,
- pravidelnou povinnou kontrolu zařízení na použití pesticidů s cílem snížit nepříznivý dopad těchto přípravků na lidské zdraví a životní prostředí během jejich použití,
- zákaz leteckého postřiku (s možností výjimek) a tím snížit riziko nepříznivého dopadu na lidské zdraví a na životní prostředí,
- některá zvláštní opatření na ochranu vodního prostředí před znečištěním pesticidy,
- vymezení oblastí se sníženým nebo nulovým použitím (ZPU, *Zero Pesticide Use*) pesticidů, v souladu s opatřeními přijatými podle jiných právních předpisů,
- nakládání s pesticidy a jejich skladování, balení a zbytky (*pesticides life-cycle*),
- rozvoj norem integrované ochrany před škůdci pro některé plodiny na úrovni celého Společenství (*Integrated Pest Mana-*

gement/IPM) – povinných od roku 2014 – a stanovení nezbytných podmínek pro jejich provádění,

- systém harmonizovaných ukazatelů pro sběr a povinné sdělování údajů o imisích v obchodě a o používání pesticidů jakož i hodnocení dosaženého pokroku ve snižování celkových rizik.

4. Přípomínky

4.1 Výbor vítá návrh Komise, pokud se týče jejího přístupu k problematice velmi důležité pro blaho evropských občanů a spotřebitelů, pro zachování kvality života, pro zemědělství a ekosystém.

4.2 Roční hodnota prodeje pesticidů ve světovém měřítku je hodnocena na 25 miliard eur a využívání pesticidů zůstává v rozvojových zemích velmi rozšířené, i když příslušné trhy stagnují nebo se zmenšují⁽⁸⁾. Dále globalizace zemědělských a potravinářských trhů vyžaduje věnovat čím dál větší pozornost dodržování patřičných výrobních a zdravotních standardů Potravinářského kodexu ze strany všech, aby se ani na těchto trzích neprojevil Greshamův zákon⁽⁹⁾.

4.3 Kromě toho se v různých částech světa plýtvá nebo zbytečně využívá obrovské množství pesticidů a velký počet lidí trpí intoxikacemi, protože zemědělci, hospodářské subjekty a místní orgány neznají nové aplikační technologie nebo nejsou informováni o nejnovějších poznatcích v tomto směru, a protože zařízení pro použití pesticidů jsou často zastaralá nebo nejsou vhodně udržována. Navíc nebezpečné látky, které jsou již v EU zakázány, se stále používají v rozvojových zemích⁽¹⁰⁾.

4.4 Výbor považuje za obzvláště účelné zavedení národních akčních plánů obsahujících kvantitativní cíle a časový harmonogram provádění pro určení opatření vyhovujících potřebě snížení rizika na národní, regionální a místní úrovni s ohledem na tři rozměry udržitelnosti, tj. hospodářský, sociální a environmentální dopad.

4.5 Sociálně odpovědné využívání ochranných přípravků zemědělské výroby je zásadním předpokladem k dosažení čím dál pokročilejších sociálních cílů tak, aby na jedné straně zemědělci nesli svou odpovědnost v potravinářském řetězci tím, že budou pro spotřebitele vyrábět vysoce kvalitní potraviny, a na druhé straně zajištěním patřičné úrovně konkurenceschopnosti v zemědělství v rámci Lisabonské strategie jak na vnitřním tak na světovém trhu.

4.6 Hospodářský rozměr udržitelnosti zajišťuje, aby se používaly výrobky jen v nezbytné míře, a různé nemoci se tak držely pod prahem nebezpečí, aby se zlepšila úroveň výnosu plodin a byl kromě hospodárnosti řízení zemědělství zajištěn dostatek zemědělských výrobků.

⁽⁸⁾ Prohlášení 1/123 – Rada FAO 11/2002. (www.fao.org).

⁽⁹⁾ http://en.wikipedia.org/wiki/Gresham's_Law.

⁽¹⁰⁾ Např. lindan, který byl zakázán na trhu EU v roce 2005, se stále používá v rozvojových zemích.

⁽⁶⁾ Viz SEK(2006) 914.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 85, 8.4.2003, s. 112-118.

4.7 Pokud se týče životního prostředí, zamezilo by se rizikům pocházejícím z přílišného náhodného množství chemických látek obsažených ve vodě, v půdě, ve vzduchu a v zušlechtnutých zemědělských a potravinářských výrobcích. Tyto látky mají zhoubný vliv na lidi, flóru a faunu, na kvalitu životního prostředí a obecně na biologickou rozmanitost. Kromě toho je nutné mít na paměti, že je nutné předcházet rozšiřování a množení chorob rostlin.

4.8 Při zavádění národních akčních plánů je důležité, aby přijatá opatření vycházela ze směrnic a kritérií společných pro celou EU, aby nedocházelo k narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.

4.9 Výchova, vzdělávání a informování představují základní prvky v souvislosti s racionálním a udržitelným využíváním systému ochrany zemědělské výroby, jakož i předpoklad pro zajištění osvědčených zemědělských postupů a zamezení případným nepříznivým environmentálním dopadům: toto platí zejména pro integrované vzdělávání všech příslušných sektorů včetně veřejných subjektů a orgánů jakož i neprofesních uživatelů.

4.10 Členské státy zavedly různé systémy vzdělávání založené na národních mechanismech a legislativních pravidlech a řízené dobře osvědčenými subjekty. Výbor se proto domnívá, že je nutný orientační flexibilní rámec Společenství umožňující integraci s požadavky různých skupin uživatelů, vycházející z didaktiky a obsahu dohodnutých zainteresovanými stranami na evropské úrovni⁽¹¹⁾ a projednávaných v rámci sektorového dialogu a partnerství mezi sociálními stranami přímo na příslušném území.

4.11 Totéž platí pro informační kampaně a kampaně na zvyšování povědomí o výhodách případných postupů na ochranu plodin a o nebezpečí zhoubných dopadů, které musí být objektivní a neutrální. Tyto kampaně by mohly být v jednotlivých členských státech financovány také prostřednictvím daně z výrobků pro ochranu sklizně. Takto sebrané prostředky by mohly být použity pro zvýšení povědomí uživatelů, především neprofesních, prostřednictvím různých prostředků a obzvláště prostřednictvím jednoduchých technických pokynů aktualizovaných přes internet.

4.12 Výbor považuje za důležité, aby členské státy vytvořily systémy pravidelné technické kontroly a údržby zařízení pro aplikaci používaných pesticidů na základě společných a harmonizovaných pravidel založených na základních požadavcích.

4.13 Pokud se týče zavedení opatření předběžné opatrnosti v oblasti obzvláště citlivé, jako je ochrana vod⁽¹²⁾ – které musí

⁽¹¹⁾ Viz ECPA „Training resource for trainers on ICM“ a „Guidelines on the Sustainable use of Crop protection products“.

⁽¹²⁾ Viz osvědčené postupy zavedené ve smyslu směrnice 91/414/EHS.

být v souladu s příslušnou rámcovou směrnicí – a v sektorech stanovených v rámci Natura 2000, bude nutno přihlídnout k místním podmínkám a různým druhům plodin, např. rýži.

4.13.1 Výbor se domnívá, že je důležité zajistit používání osvědčených postupů, aby se snížila rizika, a stanovit vyváženým a rozumným způsobem společná ustanovení a minimální parametry s tím, že výběr opatření a jejich přísné monitorování by mělo být ponecháno v odpovědnosti členských států, bez zavedení obecného zákazu, protože Výbor považuje toto opatření za přehnané.

4.14 Pokud se týče předepsání přísných mezních hodnot pro letecký postřik, Výbor považuje za nezbytné pozorně zhodnotit skutečnost, že existují zeměpisné oblasti a situace, kde tuto praxi nelze nahradit jinými metodami a že je možná nutné udělit velmi omezené výjimky pro tento druh zásahu, tak aby byl zajištěn maximální stupeň bezpečnosti a profesní odpovědnosti hospodářských subjektů, s cílem zamezit nepříznivým dopadům na lidské zdraví a na životní prostředí. Členské státy a veřejné orgány, odpovědné na různých úrovních, by měly provádět systematické monitorování stupňů bezpečnosti a profesní odpovědnosti podle jednotných postupů hodnocení rizik.

4.15 V rámci společné zemědělské politiky se čím dál víc podporuje⁽¹³⁾ rozvoj řízení integrovaného pěstování plodin (*Integrated Crop Management – ICM*)⁽¹⁴⁾, která by měla postupně a koordinovaně zahrnovat nové techniky integrované ochrany před škůdci (*Integrated Pest Management – IPM*). Výbor velmi podporuje techniky ICM, které představují milník na cestě k dosažení udržitelných zemědělských systémů.

4.16 Na druhé straně je těžké oddělit různé dopady ochrany plodin od dopadů řady jiných zemědělských postupů (rotace atd.): jestliže mají být členskými státy do roku 2014 povinně vypracovány obecné předpisy IPM, Výbor se domnívá, že to musí být učiněno s plným zapojením uživatelů a s plným zohledněním hlavních technik ICM a technického pokroku a technologického výzkumu v tomto sektoru, který musí být podpořen a posílen také v pracovních programech 7. rámcového programu Společenství pro VaV.

4.17 Výbor se domnívá, že je důležité vyhradit vhodný prostor pro výzkum v oblasti zemědělství a ochrany rostlin týkající se rovněž nezávadnosti nových vyspělých technologií, jakož i snižování rizik vyplývajících z používání chemických látek a chemických sloučenin, v rámci pracovních programů a veřejných soutěží Sedmého rámcového programu pro VaV pro období 2007 – 2013.

⁽¹³⁾ Viz CEAS „Report on CM Systems in the EU carried out for DG Environment“ a „Codex on Integrated Farming“ Evropské iniciativy pro udržitelný rozvoj v zemědělství (EISA). Druhý uvedený dokument byl uznán ve zmíněné zprávě CEAS.

⁽¹⁴⁾ „Report on CM Systems in the EU“, Evropská komise, květen 2003. Poznámky PAN Europe a EEB, 9/2002.

4.18 Ve svém stanovisku z vlastní iniciativy o budoucnosti SZP⁽¹⁵⁾ Výbor ukázal různé možnosti, jak lépe integrovat environmentální aspekty do zemědělské politiky. Upozorňuje, že tzv. „druhý pilíř“ zemědělské politiky stanoví, že členské státy při novém plánování strukturálních fondů pro období 2007 – 2013 a v národních a regionálních plánech pro rozvoj venkova podpoří kompenzační mechanismy pro zemědělce, kterým se podaří snížit rizika spojená s používáním chemických pesticidů⁽¹⁶⁾.

4.19 Stanovení technik IPC musí být v souladu s novými ustanoveními o zavádění výrobků na ochranu plodin na trhu, a standardy technik IPM musí zohlednit různé přírodní a klimatické podmínky v EU.

4.20 S přípravky na ochranu zemědělské výroby je nutno zacházet a skladovat tak, aby se zamezilo jakémukoliv případnému riziku pro zdraví a životní prostředí. Výbor se domnívá, že kromě toho, co bylo navrženo, by měl být na úrovni Společenství stanoven rámec minimálních standardů pro skladování

ve velkoobchodech, maloobchodech a u zemědělců⁽¹⁷⁾.

4.21 Pokud se týče systémů harmonizovaných ukazatelů pro povinný sběr a sdělování statistických údajů o zavádění pesticidů na trh a jejich používání, Výbor plně souhlasí, že je nutno mít statistické údaje k dispozici a že je nutno je pravidelně sbírat, na základě rizika a použití harmonizovaných ukazatelů na evropské úrovni.

4.22 Výbor zdůrazňuje, že je důležité sbírat od všech zainteresovaných stran stejnorodé údaje, zamezovat duplicitám a zbytečným zátěžím jak z hlediska administrativního, tak z hlediska technického.

4.23 Ukazatelé by měly být založeny spíše na úrovni rizika než na množství používaných přípravků nebo přítomných zbytkových látek, na dopadu na zdraví, také prostřednictvím analýz WHO a měly by též zohlednit úroveň šíření chorob a patogenních jevů, které postihují výrobu.

4.24 Výbor se domnívá, že je nutno vyhradit vhodný prostor aspektům mezinárodní spolupráce, jak s organizacemi FAO⁽¹⁸⁾ a OECD⁽¹⁹⁾, tak se sousedními regiony, zejména se zeměmi středomořského regionu, Balkánu a zeměmi hraničícími s Unii.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 125, 27.5.2002, s. 87-99.

⁽¹⁶⁾ Viz poznámka pod čarou č. 3.

⁽¹⁷⁾ Viz také *Guidelines for Packaging and Storage of Pesticides* (FAO 1985). V současné době předpokládá legislativa Společenství o uchování chemických látek standardy jen pro velká množství, ale pokud se týče pesticidů, které hospodářské subjekty uchovávají v malém množství, žádné předpisy neexistují, což by ale bylo zapotřebí.

⁽¹⁸⁾ Zejména pro sledování, používání a aktualizaci dokumentu *International code of conduct on the distribution and use of pesticides*. Listopad 2002.

⁽¹⁹⁾ Zejména pro vývoj ukazatelů.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zrušuje směrnice Rady 68/89/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se třídění surového dříví

KOM(2006) 557 v konečném znění – 2006/0178 (COD)

(2007/C 161/16)

Dne 11. října 2006 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. února 2007. Zpravodajem byl pan Dorda.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 159 hlasy pro a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Návrh Komise požaduje zrušení směrnice Rady 68/89/EHS ze dne 23. ledna 1968 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se třídění surového dříví.

1.2 Vzhledem k tomu, že členské státy, odvětví lesního hospodářství a dřevozpracující a papírenský průmysl již řadu let upozorňovaly, že obecně se směrnice při obchodování se dřevem paušálně neuplatňuje, navrhuje Komise směrnici zrušit.

2. Obecné úvahy

2.1 V polovině roku 2005 se 19 členských států a 11 zástupců vnitrostátních průmyslových federací zúčastnilo konzultací, jejichž cílem bylo zjistit, zda byla směrnice uplatňována nebo ne a zda by její zrušení mělo nepříznivý dopad. Výsledky průzkumu potvrdily, že většina členských států a průmyslových federací směrnici při obchodování se dřevem nedodrží. Domnívají se, že směrnice samotná není dostatečně podrobná, nebere v úvahu zamýšlené využití dřeva a nezaměřuje se na potřeby trhu.

2.2 Uplatňování směrnice Rady je omezené, protože není závazná, stanovené systémy třídění a měření jsou zastaralé a hospodářské subjekty na trzích se dřevem se dohodly a používaly k měření a třídění jiné metody. Navzdory tomu se vnitřní trh s dřevěnými surovinami, jakož i obchod se třetími zeměmi rozvinul, jak se zdá, bez jakýchkoli překážek.

Kromě toho byly pro měření a třídění dřeva zavedeny evropské normy, které lze případně použít při obchodních transakcích se dřevem a které jsou považovány za lepší řešení.

2.3 Zrušení směrnice je tedy v souladu s výsledky konzultací se členskými státy, odvětvím lesního hospodářství a dřevozpracujícím a papírenským průmyslem. Cílů směrnice lze dosáhnout i bez právních předpisů Společenství.

2.4 Z výše uvedených důvodů a také vzhledem k tomu, že zrušení směrnice nebude mít dopad na rozpočet a zároveň pomůže zjednodušit evropské právní předpisy, Výbor podporuje návrh Komise. Výbor se domnívá, že právní předpisy, které jsou uplatňovány jen zřídka a nejsou nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu v tomto odvětví, by neměly zůstat v platnosti.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Označování dobrých životních podmínek zvířat

(2007/C 161/17)

Německé předsednictví Rady požádalo dopisem ze dne 28. listopadu 2006 v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování stanoviska ve věci *Označování dobrých životních podmínek zvířat*.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí byla pověřena přípravou podkladů k tomuto tématu.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana NIELSENA hlavním zpravodajem na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 15. března), a přijal následující stanovisko 92 hlasy pro, 6 hlasy proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V Evropské unii roste zájem o podporu metod výroby a chovu užitkových zvířat, které více respektují dobré životní podmínky zvířat. V této souvislosti je podporována právní úprava dobrovolného systému označování jako doplnění již platných závazných minimálních požadavků na dobré životní podmínky zvířat, která může být používána spolu s obecným obchodním označováním a také označováním, které je více zaměřeno na kvalitu – například „programy kvality“. Podpořily by se tak síly trhu a zbytečně by se nezatížil ani politický systém, ani dozorčí orgány jednotlivých států. Takové značky kvality hrají v hospodářské soutěži na trhu potravin důležitou úlohu. Zachycují totiž často různé elementy dobrých životních podmínek zvířat, které překračují platné závazné minimální normy. Pro spotřebitele je však obtížné získat přehled o základech systémů označování a obsahu jeho pravidel, aspekty dobrých životních podmínek zvířat navíc nemají vždy dostatečný vědecký základ.

1.2 Takový tržní systém, který by se opíral o objektivní kritéria s cílem číselně vyjádřit označování dobrých životních podmínek zvířat, by měl tu výhodu, že by byl flexibilnější, efektivnější a vhodnější pro budoucnost než politicky stanovená kritéria, a byl by tudíž účelnější. Budoucí vývoj výroby by se mohl vyznačovat větším rozsahem výrobních poměrů, což je způsobeno rozšířením EU, neustálou specializací a diverzifikací produkce, jakož i strukturálními změnami v maloobchodu a partnerstvími v oblasti vývoje produktu a u značkového zboží.

1.3 Je zapotřebí podporovat metody výroby a chovu, které více respektují dobré životní podmínky zvířat, což lze uskutečnit přímo formou vzdělávacích akcí a prostřednictvím uplatňování nových vědeckých poznatků, ale rovněž zohledňováním signálů trhu, které mohou být zároveň také důležitým podnětem pro stanovení nejdůležitějších aspektů v oblasti vzdělávání, investic atd. Systém označování tak může přispět k nezbytné obecné součinnosti a rozumnému využití zdrojů. Chovatelé užitkových zvířat mají zájem o stabilní rámec, v dnešní době se totiž musejí řídit měnícími se cíli maloobchodních řetězců, které jsou více či

méně opodstatněné, což ovlivňuje jejich plánování a investiční strategii.

1.4 Systém označování dobrých životních podmínek zvířat překračující minimální normy by měl být tedy dobrovolnou nabídkou pro příslušné výrobce, pro obchod a průmysl; úpravy označování v soukromém sektoru se mohou opírat o vědecké a prakticky založené normy a mohou být s příchodem nových vědeckých poznatků aktualizovány. Konkrétně by se na dobrovolné bázi mohla používat loga spolu s barevným označením a systémem bodů, které by doplnily obchodní značky kvality a ve spojení se soukromou nezávislou kontrolou vytvořily objektivní základ pro uvádění na trh. Tento systém by se v zásadě mohl použít pro všechna užitková zvířata a produkty živočišného původu. Podle ustanovení WTO by se dal za stejných podmínek použít také u zavedených produktů.

1.5 Obvyklá regulace prostřednictvím úřadů by však měla i nadále probíhat při stanovování minimálních norem v EU, tak jak tomu dosud bylo při označování druhu výroby z vajec a ekologických produktů. Tento druh regulace je však z hlediska politiky a správy nepružný, a tudíž méně vhodný pro poskytování podnětů k rozvoji optimálnějších metod výroby a chovu. Tento systém by nepřinesl významné výhody ani spotřebitelům, za zkorstatělý a byrokratický by jej považovali i výrobci, průmysl a obchod.

1.6 Navrhovaná úprava se v zásadě podobá obecným systémům označování ochrany životního prostředí, například ekoznačce EU. Systémy označování ochrany životního prostředí se opírají o společné zásady výroby a použití u naprosto rozmanitých výrobků, díky čemuž by bylo možné vytvořit větší součinnost a systému označování by to pomohlo dostat se do širšího povědomí lidí. Na základě situace v oblasti hospodářské soutěže však budou subjekty potravinářského průmyslu pochopitelně dávat přednost svým vlastním značkám kvality, proto se „environmentální model“ nehodí přímo pro označování dobrých životních podmínek zvířat. Systém označování dobrých životních podmínek zvířat se navíc nutně musí opírat o příslušné poznatky z oblasti výzkumu a významnost ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat.

1.7 Opatření ve výzkumu v Evropské unii týkající se dobrých životních podmínek zvířat rozhodnou, zda bude v budoucnu možné v řetězci, jenž zahrnuje zemědělství, výrobu a obchod, vědecky a objektivně zohlednit otázky dobrých životních podmínek zvířat. Hlavní prvky právní úpravy systému označování by měly být definovány již brzy, aby mohly být poznatky z výzkumu a jednotné objektivní, měřitelné a přenosné ukazatele dobrých životních podmínek zvířat, jakmile budou k dispozici, začleněny do praktické strategie a do uplatňování v rámci systému označování tak, aby se dotčené subjekty mohly s právní úpravou seznámit.

1.8 Jako nevyhnutelné se jeví intenzivní informační kampaně mj. adresované spotřebitelům a maloobchodu zaměřené také na předepsané minimální normy EU. Dále by se mělo uvažovat o vytvoření internetové stránky, podporované Evropskou unií, a databáze s cílem dosáhnout větší transparentnosti a otevřenosti. Zveřejnění přesného obsahu však předpokládá použití společných obecných zásad. Dále je třeba zvážit přísnější uplatňování zákazu a kontroly nesprávných a zavádějících reklamních sloganů, které by zajistilo, že se podniky budou snažit ve větší míře plnit svá vlastní tvrzení.

2. Obecné souvislosti

2.1 V souladu se žádostí německého předsednictví Rady mají být v tomto stanovisku popsány nejen možné systémy označování výroby odpovídající dobrým životním podmínkám zvířat, ale i struktura těchto systémů. To vše s ohledem na rozvoj metod výroby a chovu více zohledňujících dobré životní podmínky zvířat. To je třeba vidět v kontextu rostoucího zájmu o dobré životní podmínky zvířat v Evropské unii, přičemž otázky dobrých životních podmínek zvířat jsou stejně jako jiné etické aspekty stále více chápány jako součást evropského modelu společnosti⁽¹⁾. Studie provedené na základě průzkumu Eurobarometru ukazují, že spotřebitelé právem očekávají, že výroba potravin živočišného původu se řídí postupy dodržujícími všechny platné normy Evropské unie, zejména ty, které se vztahují k dobrým životním podmínkám zvířat, a že jsou k dispozici objektivní a věrohodná kritéria, na jejichž základě si lze vybrat potravinové výrobky odpovídající dobrým životním podmínkám zvířat. Navíc existuje významná souvislost mezi dobrými životními podmínkami zvířat a zdravím užitkových zvířat a vznikem nemocí, které se mohou přenést na člověka.

(1) Jak vyplývá ze zvláštního průzkumu Eurobarometru k tématu Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals (Postoj spotřebitelů k dobrým životním podmínkám chovaných zvířat) z června 2005, 43 % spotřebitelů v EU zohledňuje při nákupu masa aspekty dobrých životních podmínek zvířat. 74 % dotázaných uvádí, že chce svou koupí ovlivnit dobré životní podmínky zvířat. Několik vědeckých výzkumů však poukazuje na to, že psychologické a emocionální faktory, které apelují na etické a morální hodnoty spotřebitelů, ale i prezentace ze strany maloobchodu a systém označování jsou nesmírně složité. Postoj a jednání se tedy mohou naprosto lišit, politicky korektní postoj k etickému označování nevede nutně ke koupi produktů, které byly vyrobeny se zohledněním zvláštních etických měřítek. Rozhodující je spíše cena, dostupnost, zdraví a chuť. Přesto veřejnost reaguje vznětlivě, když jsou v médiích zveřejněny nedostatečné podmínky zvířat určených pro chov a zvířat používaných k pokusům.

2.2 Jak vyplývá z většiny průzkumů, považují spotřebitelé dobré životní podmínky zvířat za významný parametr kvality výrobku; tento názor může být samozřejmě v některých členských státech méně zastoupen. Dobré životní podmínky zvířat příp. životní kvalita zvířete jsou souhrn pozitivních či negativních prožitků, kterým je zvíře během života vystaveno: bolest, nemoc, konfliktní chování, nápadnost v chování a trvalý stres patří k negativním prožitkům zvířat, zatímco klid, spánek, krmení, péče během lhnutí a o srst patří k pozitivním prožitkům. Neexistuje ovšem žádná jednoznačná definice dobrých životních podmínek zvířat.

2.3 Evropská unie mimo jiné na základě doporučení Rady Evropy schválila řadu minimálních norem ochrany zvířat a zvolila přitom cestu obvyklé regulace prostřednictvím úřadů. Mnohé z těchto minimálních norem mají být v příštích letech přepracovány v souladu s dřívějšími usneseními. Dále byla schválena konkrétní pravidla pro dobrovolné označování ekologických výrobků a povinné označování metody výroby při uvádění vajec na trh, jakož i několik málo usnesení o uvádění jateční drůbeže a hovězího masa na trh.

2.4 Potravinářský průmysl a maloobchod, které se vyznačují rostoucí koncentrací a hospodářskou soutěží, pracují stále více s vlastními značkami kvality, které mají zdůraznit zvláštní zohledňování různých aspektů kvality, mj. také výrobu stále více zaměřenou na dobré životní podmínky zvířat. Paralelně k tomu výrobní organizace a družstva vyvinula řadu regionálních značek kvality, jež se většinou vztahují na aspekt dobrých životních podmínek zvířat a ekologii. Některé produkce mohou mít užitek ze systému EU na ochranu zeměpisných označení a tradičních specialit⁽²⁾.

2.5 V této oblasti si lze všimnout výrazných rozdílů mezi jednotlivými zeměmi. Na britském trhu se objevují převážně obchodní označení, zatímco například ve Francii a Itálii lze sledovat celou řadu regionálních značek kvality. V Nizozemsku tradičně převládají značky kvality zpracovatelského průmyslu, maloobchod a výrobní organizace však zavádějí stále více vlastních značek kvality. Ve Švédsku udávají tón vlastní označení výrobců, přičemž v souladu s tradičním názorem, který je zastáván v mnoha zemích, je domácím produktům připisována vyšší kvalita, neboť se bere ohled mj. také na dobré životní podmínky zvířat.

(2) Nařízení č. 509/2006 Rady ze dne 20. března 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality a nařízení (ES) č. 510/2006 Rady ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, Úř. věst. L 93, 31.3.2006.

2.6 S ohledem na zkušenosti s právními úpravami dobrovolného označování má Komise v úmyslu podpořit použití specifických, objektivních a měřitelných ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat v platných i budoucích právních aktech Společenství. To má být základem tvorby právních předpisů o validaci výrobních systémů, v nichž platí přísnější normy týkající se dobrých životních podmínek zvířat než předepsané minimální normy v platných ustanoveních⁽³⁾. Podle Komise to vyžaduje klasifikaci používaných norem dobrých životních podmínek zvířat s ohledem na podporu rozvoje systémů produkce a chovu, které více respektují dobré životní podmínky zvířat, a snazší použití těchto norem v EU a na mezinárodní úrovni. Kromě toho chce Komise na tomto základě zvážit možnosti systému označování v EU.

3. Obecné poznámky

3.1 Vzhledem k tomu, že EHSV zastupuje občanskou společnost, je jeho úkolem zapojit se do tvorby a zavádění příslušných právních předpisů pro označování ve formě společného evropského systému, který slouží udržitelnému rozvoji na vnitřním trhu a obchodu se třetími státy. Dobré životní podmínky zvířat jsou součástí evropského kulturního dědictví a hodnot Evropské unie, stejně jako společenská odpovědnost firem, ochrana životního prostředí a ekologie, které jsou do určité míry zakotveny v právních předpisech Společenství. Souvislosti s otázkami ekologie jsou zjevné, zemědělská výroba se ve smyslu udržitelnosti opírá o ochranu životního prostředí a dobré životní podmínky zvířat.

3.2 EHSV podporuje záměr Komise spočívající v úsilí o zlepšení dobrých životních podmínek zvířat v Evropské unii na objektivním a trvalém základě⁽⁴⁾ a považuje společný systém označování za vhodný pro podporu metod výroby a chovu, které více respektují dobré životní podmínky zvířat. To má přispět především také k tomu, že se tržní síly budou rozvíjet na objektivním základě a správným směrem. Zároveň je důležité, aby metody výroby a chovu, které ve větší míře splňují dobré životní podmínky zvířat, byly podporovány prostřednictvím vzdělávání a zavádění nových vědeckých poznatků. Signály trhu budou představovat samozřejmě také impulzy pro stanovení hlavních témat ve výzkumu, vzdělávání zemědělců, poradců a zvěrolékařů a budou mít vliv na budoucí investice do výrobních systémů. Systém označování tak může přispět k součinnosti

⁽³⁾ Viz sdělení Komise o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010, KOM(2006) 13 ze dne 23.1.2006, které uvádí iniciativy na úrovni WTO, zprávu o povinném štítkování kuřecího masa a výrobků z kuřecího masa (2009), zprávu o dalším používání měřitelných ukazatelů v právních předpisech Společenství týkajících se dobrých životních podmínek zvířat (2009), případné vytvoření evropské normy kvality pro produkty pocházející z výrobních systémů respektujících dobré životní podmínky zvířat a vytvoření zvláštního technického a finančního systému na podporu používání vyšších norem týkajících se dobrých životních podmínek zvířat v EU i mimo ni.

⁽⁴⁾ Viz stanovisko EHSV 1356/2006 ze dne 26.10.2006 ke sdělení Komise o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006-2010 a stanovisko EHSV 1246/2005 k návrhu směrnice Rady o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, KOM(2005) 221 v konečném znění, Úř. věst. C 28, 3.2.2006.

a k rozumnému využívání zdrojů v neposlední řadě s ohledem na plánování a investiční strategii výrobců.

3.3 Jedná se nepochybně o dlouhodobý proces, který musí nutně probíhat paralelně s rozvojem objektivních, měřitelných, opakovatelných a vědecky podložených ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat i s validací různých výrobních systémů. Přesto musí být již brzy stanoven rámec a zásady struktury společného systému označování výrobků, při jejichž výrobě byly respektovány dobré životní podmínky zvířat, aby bylo vše připraveno a do systému mohly být postupně zapracovávány standardizované ukazatele dobrých životních podmínek zvířat. Proto je třeba, aby si všechny zúčastněné strany co nejdříve osvojily obecné zásady a strukturu společného systému a přijaly je. Tento systém má být používán pro všechny produkty živočišného původu na velmi dobrovolné a flexibilní bázi.

3.4 Tento proces ovšem nekomplikuje pouze nedostatek dostupných poznatků týkajících se aspektů dobrých životních podmínek zvířat a hierarchie jejich významu, přidávají se ještě rozličné preference spotřebitelů a rozmanitost výrobních poměrů, vliv rozdílných tradic a úrovně vzdělání na vytváření veřejného mínění, hospodářská soutěž v potravinářském průmyslu, různé platné právní předpisy, potíže při obsahovém srovnávání soukromých značek kvality, jakož i nedůvěra vůči soukromým a státním kontrolám panující například v souvislosti s dovozem do Evropské unie.

3.5 Jasně informativní označování je v každém případě klíčovým faktorem podpory metod výroby a chovu, které lépe splňují dobré životní podmínky zvířat. Ze zkušeností s ekologickými produkty a alternativními výrobními systémy vajec vyplývá, že prostřednictvím pravidel označování lze případně ovlivňovat výrobní systémy ve smyslu lepších životních podmínek zvířat.

3.6 Právní úpravy zabývající se systémem označování spadají do pravomoci Evropské unie. Jsou předmětem neustálých diskusí a střetů zájmů. Komise má v úmyslu předložit do konce roku 2007⁽⁵⁾ návrh změn směrnice o označování. Významné a přehledné označování je často výsledkem kompromisu, při němž nejsou zohledněny některá přání a požadavky. To platí v neposlední řadě také pro potraviny, v jejichž souvislosti se často uvádí, že požadavky na označování jsou příliš obsáhlé.

⁽⁵⁾ V případě Welfare Quality® se jedná o výzkumný projekt financovaný Evropskou unií, do kterého se zapojilo 39 institucí a univerzit se zvláštní znalostí problematiky dobrých životních podmínek zvířat. Cílem tohoto projektu je vypracování norem dobrých životních podmínek zvířat a praktických strategií na vědeckém základě za účelem začlenění aspektu dobrých životních podmínek zvířat do řetězce, jenž zahrnuje zemědělství, zpracování, obchod a uvádění na trh, a poskytnutí odpovídajících informací spotřebitelům.

Úřady odpovědné za kontrolu potravin jsou skeptické, co se týče ještě obsáhlejšího označování, neboť by tak hrozilo nebezpečí, že základní informace o vlastnostech potravin ustoupí jiným informacím. Navíc si spotřebitelé nejsou jisti, zda jsou doplňkové informace na potravinách, a zejména informace o etických aspektech, užitečné. Z tohoto důvodu by mělo při označování produktů respektujících dobré životní podmínky zvířat zůstat u menšího loga, které by v kombinaci s barevným označením, hvězdičkami nebo body doplnilo stávající označení.

4. Dovoz do EU

4.1 Pokračující právní závazky a omezení v EU v sobě skrývají riziko, že dovoz ze zemí s méně přísnými normami poškodí výrobu a odbyt produktů z EU a mohl by vést ke ztrátě tržních podílů na světovém trhu. Intenzivnějším úsilím o dobré životní podmínky zvířat v EU, jejíž vnitřní ⁽⁶⁾ trh čítá 30 států a 500 mil. obyvatel, by se však vytvořily podněty také pro země mimo EU a pro jejich vývoz do EU. Mezinárodní finanční korporace Světové banky například nedávno poukázala na rostoucí celosvětový zájem o dobré životní podmínky zvířat a na potřebu přizpůsobit se tomuto vývoji jak v oblasti prvovýroby, tak v oblasti průmyslového zpracování ⁽⁷⁾.

4.2 Zvířata, která byla chována, poražena a naporcována v Evropské unii, z nichž se vyrábí zpracované a nezpracované výrobky, musejí samozřejmě splňovat minimální normy Evropské unie, a z toho důvodu je tedy označování zbytečné. Naproti tomu je často slyšet oprávněný požadavek udávat původ u dovážených výrobků nebo je označovat tak, aby bylo přímo či nepřímo patrné, zda splňují minimální požadavky Evropské unie. EHSV již ve svých dřívějších stanoviscích poukázal na to, že by otázky dobrých životních podmínek zvířat v oblasti obchodování se zemědělskými výrobky měly být v dlouhodobém horizontu klasifikovány jako plnoprávná záležitost, aby při dovozu bylo možné požadovat splnění minimálních norem. V této souvislosti by se mělo podrobněji prozkoumat, do jaké míry je požadavek na povinné označování země původu u dovážených produktů oprávněný. Pokud neexistuje záruka plnění norem odpovídajících minimálním normám EU, bylo by třeba prověřit, zda je údaj „neznámá metoda výroby“ přípustný.

4.3 Aby bylo možné jako celek zohlednit evropské zemědělské produkty, jež odpovídají závazným evropským normám pro dobré životní podmínky zvířat a odlišit je od neevropských

⁽⁶⁾ Sem patří i Norsko, Island a Lichtenštejnsko, jež jsou také součástí vnitřního trhu EU (Evropský hospodářský prostor).

⁽⁷⁾ Creating business opportunity through improved animal welfare (Vytváření podnikatelských příležitostí prostřednictvím zlepšených životních podmínek zvířat), Mezinárodní finanční korporace (IFC) Světové banky, duben 2006. IFC má 178 členských států a vyzývá zejména k investicím do rozvojových zemí s ohledem na vývoz do vyspělých zemí. V řadě zemí také existují kodexy chování v oblasti dobrých životních podmínek zvířat, nikoli zvláštní legislativa. Jedná se například o Švýcarsko, Austrálii, Nový Zéland, Argentinu a Brazílii.

produktů, které stejným pravidlům nepodléhají, bylo by vhodné zavést určení místa, kde byla pěstována či chována zemědělská surovina tvořící produkt, a to nejhodnějším z následujících způsobů:

- „Zemědělství EU“, pokud zemědělská surovina tvořící produkt byla pěstována či chována v EU;
- „Zemědělství mimo EU“, pokud zemědělská surovina tvořící produkt byla pěstována či chována ve třetí zemi;
- „Zemědělství EU/mimo EU“, pokud část zemědělské suroviny tvořící produkt byla pěstována či chována v EU a jiná část ve třetí zemi.

Označení „EU“ nebo „mimo EU“ může být příp. nahrazeno nebo doplněno jménem země v případě, že všechny zemědělské suroviny tvořící produkt byly pěstovány či chovány v této zemi.

4.4 Východiskem a předpokladem každé právní úpravy by sice měla být slučitelnost s ustanoveními WTO, to však neznamená, že by Evropská unie neměla pokládat za nutné, jak již bylo uvedeno v dřívějších stanoviscích EHSV, učinit jednostranné kroky, které zajistí nezbytné chápání potřeby upravit právní stav. V každém případě musejí dovozci a maloobchodní řetězce převzít krátkodobě i dlouhodobě odpovědnost, aby tak při dovozu ze třetích zemí zajistili splnění odpovídajících požadavků formou certifikace a podobných záruk.

5. Obvyklá regulace prostřednictvím úřadů

5.1 V EU byla stanovena řada minimálních norem pro dobré životní podmínky zvířat, přičemž dřívější usnesení zavazují Komisi k předložení návrhů na jejich přepracování a aktualizaci v následujících letech ⁽⁸⁾. Minimální normy byly stanoveny často po složitých politických jednáních v podrobných právních aktech. V budoucnu by se minimální normy měly ještě více opírat o vědecké poznatky a objektivní analýzu poměrů, což by mohlo usnadnit i politický proces. Pravidla by tedy měla být stanovena podle znalostí dostupných v daném okamžiku a na účelné a fundované úrovni, která zohledňuje praktické možnosti za řádných poměrů v oblastech prvovýroby, dopravy, omráčení a porážky. I do budoucna by minimální normy měly být bezpodmínečně stanovovány tímto způsobem, tedy formou veřejně právní regulace.

⁽⁸⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006–2010, KOM(2006) 13.

5.2 Rovněž ustanovení o dobrovolném označování ekologických produktů a povinný údaj o výrobních metodách při uvádění vajec na trh byly velmi podrobně zakotveny v právních aktech Společenství. Jinými slovy, při používání blíže určených značek při označování musejí být dodržovány právní předpisy EU. Tím se mají zaručit spravedlivé podmínky hospodářské soutěže i spolehlivé informace pro spotřebitele. Tento druh označování v kombinaci s rozsáhlými závaznými požadavky je reakcí na přání spotřebitelů, resp. je zásadní pro fungování trhu, neboť reguluje použití obchodních označení, jež si spotřebitel spojuje s určitým druhem výroby, a zavádí minimální právní předpisy nezbytné k tomu, aby bylo zabráněno podvodům a zmatku na trhu. I zde zkušenosti ukázaly, že stanovení kritérií je složité a časově náročné. Jedná se o obsáhlou činnost, která je pro podniky a dozorcí orgány jednotlivých států spjata s registrací, evidencí a inspekcemi. Přesto by v současné době používaný model regulace měl zůstat v těchto oblastech zachován.

5.3 Podle návrhu minimálních pravidel pro ochranu kuřat chovaných na maso Komise plánuje nejdříve dva roky po jejich schválení předložit zprávu o možném zavedení zvláštního harmonizovaného povinného režimu štítkování pro kuřecí maso, výrobky z kuřecího masa a polotovary na úrovni Společenství, který má potvrdit dodržování norem týkajících se dobrých životních podmínek zvířat⁽⁹⁾. Vznikne tak případně paralelní regulace ke stávajícím ustanovením Společenství o výrobních systémech vajec s pravidly pro označování vztahujícími se na různé formy výroby.

5.4 Klasický model regulace je však vhodný pouze tehdy, když bude možné rozlišovat mezi jasně definovanými formami výroby, které spotřebitelé znají. Totéž platí i pro nařízení o ekologii, které se primárně zaměřuje na aspekty životního prostředí a ne přímo dobré životní podmínky zvířat. Model by se dal případně použít i pro výrobu kuřat chovaných na maso, pokud je spotřebitel s to pochopit systém označování a osvojit si ho. Pokud však tento model bude rozšířen na více výrobků živočišného původu, bude se jevit jako příliš složitý.

5.5 Z hlediska různých výrobních poměrů v rozšířené EU a budoucího vývoje trhu je tradiční regulace rovněž příliš málo flexibilní a příliš komplikovaná. Může existovat nebezpečí, že bude představovat brzdu nebo že – v důsledku složitých procesů přezkumu a obtížného zohledňování přírodních rozdílů výrobního procesu – vývoj zastaví. Tento po politické a správní stránce náročný model navíc není pro účastníky trhu dostatečně atraktivní, tím by se v neposlední řadě snížila také motivace pro soukromé značky kvality, které se vztahují například na výrobu v určitém regionu. Na základě zkušeností je třeba se v případě

přechodu z dobrovolného označování na označování povinné obávat mimo jiné také nárůstu správních nákladů na kontrolu.

5.6 Intenzivnější uplatnění „klasického“ modelu úřadů na úrovni EU s využitím úředního označování tedy není účelné. To platí rovněž pro právní úpravy jednotlivých států týkající se označování, které jsou v zásadě v rozporu s vnitřním trhem. Systém označování, který uvádí, že jsou splněny minimální normy EU, by byl smysluplný jen tehdy, pokud by se jednalo – jak je tomu u systémů výroby vajec – o součást označování na různých úrovních.

6. „Environmentální model“

6.1 Obecně dobrovolný systém označování podle právní úpravy pro udělování ekoznačky EU⁽¹⁰⁾ a příslušné právní úpravy jednotlivých států jsou méně vhodné k podpoře rozvoje metod výroby a chovu, které lépe splňují požadavky na dobré životní podmínky zvířat. Potravinářský průmysl i obchod by nepochybně daly přednost spíše dalšímu rozvoji vlastních značek kvality. Ačkoli „environmentální model“ vykazuje větší podobnost s navrženým dobrovolným modelem pro produkty živočišného původu, byl by jako základ pro zavedení objektivních kritérií dobrých životních podmínek zvířat nevhodný, stejně jako by byl model, jenž odpovídá právní úpravě EU o ekoznačce, pro označování dobrých životních podmínek zvířat příliš byrokratický.

6.2 U stávajících ekoznaček byl jeden sekretariát v podstatě pověřen, aby pomáhal všem zúčastněným při stanovování kritérií životního prostředí, která překračují zákonné závazky. Kromě toho tento sekretariát poskytuje informace spotřebitelům a nakupujícím. Tato metoda má tu výhodu, že označování lze použít v zásadě na všechny produkty, což díky součinnosti vede k většímu rozsahu použití a ke zvýšení povědomí o této právní úpravě. Uváděné údaje jsou garantovány neutrálním třetím subjektem, jako objektivní a kontrolovaný důkaz toho, že výrobek byl vyroben ekologicky šetrnou metodou a je také v průběhu celého životního cyklu ekologicky používán.

6.3 U výrobků živočišného původu musí individuální stanovení kritérií, například kritérií pro chov druhů zvířat a příslušné výrobní poměry, proběhnout prostřednictvím experta na základě vědeckých poznatků a podrobného zhodnocení výrobních systémů. To vyžaduje podrobná a specifická odborná zhodnocení. Uplatnění by však měly najít i jasné a věrohodné údaje z „environmentálního modelu“ poskytované spotřebitelům ve formě dobrovolného použití a společného štítkování opírajícího se o trh, které uvádí splnění určitých etických kritérií překračujících zákonné závazky, za účelem podpory rozvoje metod výroby a chovu, které lépe splňují požadavky na dobré životní podmínky zvířat.

⁽⁹⁾ Návrh směrnice Rady o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, KOM(2005) 221 ze dne 30.5.2005.

⁽¹⁰⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000 ze dne 17.7.2000 o revidovaném systému Společenství pro udělování ekoznačky, Úř. věst. L 237, 21.9.2000, s. 1-12.

7. Soukromé značky kvality

7.1 Soukromé značky kvality fungují podle zákona trhu a za dodržování zákonného zákazu nekalé reklamy bez zvláštního zásahu úřadů. Tyto systémy jsou flexibilní a jsou schopné se neustále přizpůsobovat vývoji. Přesto však není označování z hlediska dobrých životních podmínek zvířat optimální. V důsledku trvale rostoucí nabídky zboží je pro spotřebitele obtížnější udržet si přehled a udělat si srovnání mezi různými systémy označování. Uvádění výrobků na trh někdy předkládá klamný obraz výrobních poměrů: Vlastnosti připisované výrobku se bezpodmínečně neopírají o objektivní kritéria, což se mimo jiné přičítá chybějícím dostatečně objektivním poznatkům. To vede k nedostatku hodnověrnosti a k narušení hospodářské soutěže vůči serióznějším produktům a lepším výrobním poměrům. Kromě toho může průmysl a obchod pokládat za nutné změnit z hlediska hospodářské soutěže kritéria ne vždy vhodným způsobem, což způsobuje problémy chovatelům užitkových zvířat.

7.2 Z těchto důvodů je nezbytné stanovit objektivní kritéria výroby. V této souvislosti Komise navrhla vytvoření střediska nebo laboratoře, jejímž úkolem by měl být mimo jiné vývoj objektivních ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat⁽¹⁾. Kromě toho Komise očekává, že k dalšímu použití měřitelných ukazatelů v příslušných právních předpisech Společenství může dojít na základě výsledků výzkumného projektu „Welfare Quality“ (dobré životní podmínky), jenž má být dokončen v roce 2009. Zároveň je důležité brát v úvahu ostatní výzkum a vývoj v členských státech.

7.3 Mělo by se proto bezpodmínečně usilovat – jako nejlepší řešení – o podporu určitých metod výroby a chovu lépe splňujících požadavky na dobré životní podmínky zvířat v souladu se solidními vědeckými ukazateli jako doplnění značek kvality v soukromém sektoru. To by podnikům umožnilo zachovat vlastní systémy označování a dále je rozvíjet, a odlišit se tak také od konkurence na skutečném a objektivním vědeckém základě. Spotřebitelé by navíc měli šanci učinit rozhodnutí o koupi podle vlastního přesvědčení a preferencí na základě přesných informací. Tento systém tedy může fungovat v souladu s předpoklady trhu a bez zbytečného zásahu úřadů. Přitom je možné uvést, že produkt splňuje normu EU, která je zajištěna neustrannou kontrolou.

8. Návrhy na označování dobrých životních podmínek zvířat

8.1 Je důležité stanovit rámec a zásady struktury společného systému označování výrobků, aby bylo možné začít pracovat a do systému se mohly zapracovávat standardizované ukazatele dobrých životních podmínek zvířat – mj. po předložení dostatečných důležitých výsledků projektu „Welfare Quality“. Poté by experti a případně navrhované středisko pro dobré životní podmínky

zvířat mohli vypracovat nezbytná objektivní kritéria. Přitom je třeba posoudit významnost různých ukazatelů vztahujících se na celý životní cyklus zvířat. Tyto ukazatele je zapotřebí převést do praktických a reálných výrobních poměrů tak, aby došlo k optimální souhře mezi výzkumem, vývojem a použitím nových technologií⁽¹²⁾.

8.2 To může vést k normám pro všechny druhy užitkových zvířat a pro nejdůležitější výrobky živočišného původu tím, že výše uvedené středisko bude pověřeno uvedenou právní úpravou systémem označování. Přitom musí být zaručena měřitelnost a možnost kontroly jednotlivých ukazatelů. Systém označování dobrých životních podmínek zvířat se má opírat o pokud možno měřitelné a opakovatelné ukazatele dobrých životních podmínek zvířat, nikoli pouze o používané výrobní systémy.

8.3 Obchod a průmysl by pak na dobrovolné bázi mohl zavést Evropskou unií uznanou značku pro výrobky živočišného původu, která by potvrzovala splnění norem překračujících minimální normy EU. Přísnější normy se musejí opírat o právní akt, ledaže by bylo po právní stránce možné odkazovat přímo na společné normy. Normy by například mohly při volbě tří vyšších úrovní spočívat 20, 40 a 60 % nad minimálními normami, pokud je to pro příslušný druh zvířat a výrobek považováno za účelné. Záruka plnění specifických požadavků a kontrola používání systému označování může probíhat formou vlastní kontroly podniků, za spoluúčasti neustranného revizora, institutu nebo organizace, resp. specializovaného certifikačního grémia, jež působí v souladu s příslušnými evropskými a mezinárodními ISO normami EN ISO 17000 nebo mají akreditaci jako certifikační orgán podle EN ISO 45011. Rozhodnutí o povolení loga nebo o schválení používání loga, které je třeba učinit případ od případu, však není stanoveno prostřednictvím veřejných správních a kontrolních mechanismů, které tím byly spuštěny.

8.4 Systém označování by se mohl kombinovat s barevným označením, hvězdičkami nebo systémem bodů, jež lze přidat ke stávajícím obchodním systémům označování, pokud to nebude v rozporu se společnou právní úpravou o označování a s existujícími značkami zboží. Tento systém by bylo možné za stejných podmínek použít na dovážené výrobky a nezpůsoboval by tak žádné problémy, co se týče pravidel WTO.

9. Doplnující opatření

9.1 Mělo by se zvážít, zda by subjekty odpovědné za příslušné označování neměly s podporou EU vytvořit internetovou stránku a databázi s popisem navrhované právní úpravy o označování a různých systémů označování dobrých životních podmínek zvířat a odpovídajících právních úprav. Podniky by tam mohly poskytovat informace o svých produktech a touto cestou poukazovat na to, že se chovají eticky a odpovědně.

⁽¹⁾ Jak již EHSV zmínil ve svém stanovisku k akčnímu plánu, měla by mít laboratoř (či středisko) globální zaměření a měla by být zřízena společně s nejdůležitějšími obchodními partnery EU tak, aby metody, které tam budou vyvinuty, získaly mezinárodní uznání.

⁽¹²⁾ U příslušných ukazatelů se předpokládá, že zahrnují veškeré významné skutečnosti daného druhu zvířat. Jedná se o znaky chovu, požadavky na prostor a ustájení, denní kontrolu, nemoci a zdravotní aspekty, odstavení od matky, chirurgické zásahy, dopravu na jatka, omráčení a porážku.

Tytéž informace by mohly být přístupné například také v maloobchodních prodejnách. Databáze by mohla být rovněž zdrojem inspirace pro další vývoj v této oblasti. Podpořila by transparentnost, riziko možné kritiky, riziko přistižení ze strany spotřebitelů v případě špatné kvality a uvedení klamných informací, mohla by přispět k určité vlastní disciplíně a interní kontrole.

9.2 Dále by se dalo uvažovat o přísnějších ustanoveních vztahujících se na nesprávné nebo zavádějící reklamní slogany, tzn. že by se v případě zneužití měly zvážit přísnější sankce, neboť se nejedná o systém povolení ve spojení s kontrolou úřadů v jednotlivých státech. Podniky mohou v reklamě samozřejmě naprosto legálně používat pochvalná vyjádření založená na pravdě, která neuvedou spotřebitele v omyl. Zároveň jsou však také podniky výhradně odpovědné za to, že zajistí, že jejich tvrzení o produktech odpovídají pravdě, ať už jsou ověřována nestranným subjektem či nikoli.

9.3 Další alternativa, jež by byla rovněž nejjednodušší, by spočívala ve výlučné podpoře dalšího rozvoje právních úprav soukromého označování prostřednictvím informačních kampaní zaměřených na spotřebitele a maloobchod. Jak vyplývá z výše uvedených informací, zřejmě by to však nestačilo. Nezávisle na volbě právních úprav pro označování nebo jiných opatření by za všech okolností měly proběhnout rozsáhlé informační

kampaně, jakmile pro to bude vytvořen základ. Ten se může opírat o konference pro osoby významné pro utváření veřejného mínění a o informace v televizi nebo v novinových článcích, přičemž by ale Komise a příslušné odpovědné úřady jednotlivých států měly hrát společně se sdruženími rolníků, spotřebitelů a se sdruženími na ochranu zvířat apod. klíčovou úlohu.

9.4 Občas zaznívají výzvy k povinnému označování původu na úrovni jednoho státu, neboť lze obecně sledovat upřednostňování domácích produktů. Přes tvrzení ekonomů, že by to zvýšilo nebezpečí narušení hospodářské soutěže, platila dosud základní zásada, že na úrovni jednotlivých států mohou být stanovena přísnější pravidla pro dobré životní podmínky zvířat než pravidla předepisovaná minimálními normami EU. Pokud by jednotlivé členské státy při uplatnění zásady subsidiarity v souladu s výrobními podmínkami a zájmy spotřebitelů směly ve vlastní režii vytvářet systémy označování, mohl by se tento přístup velmi rychle změnit v jednostranné zvýhodňování domácích produktů, přičemž každá forma povinného označování na úrovni jednotlivých států je ze zásady neslučitelná s vnitřním trhem a pravidly hospodářské soutěže EU. Členské státy s přísnějšími závaznými minimálními požadavky pro jedno nebo více odvětví mají ale případně možnost začlenit tyto požadavky do navrhovaného systému označování.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a kterým se stanovuje obsah přílohy XI

KOM(2006) 7 v konečném znění – 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Dne 10. února 2006 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2007. Zpravodajem byl pan GREIF.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 163 hlasy pro a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor považuje za vhodné zaměřit se na co nejrychlejší používání nového nařízení o koordinaci mezi členskými státy v oblasti sociálního zabezpečení, což předpokládá, že návrh prováděcího nařízení rychle vstoupí v platnost a že bude dosaženo dohody o zde projednávaném nařízení, které stanovuje obsah přílohy XI nařízení č. 883/2004.

1.2 EHSV si je vědom toho, že neomezené uplatňování zásady rovného posuzování skutečností, které znemožňuje jakékoli omezení národního zákonodárce na vnitrostátní skutečnosti v oblasti sociálního zabezpečení, by bylo spojeno s vážnými dopady na systémy sociálního zabezpečení.

1.3 EHSV uznává, že určitá ustanovení týkající se zvláštních skutečností v členských státech jsou v příloze XI nutná proto, aby se zabránilo konfliktu vnitrostátních předpisů s textem nařízení č. 883/2004. Výbor vyzývá k tomu, aby se zabránilo příliš velkému počtu ustanovení, aby jejich počet byl pokud možno omezen a aby závisel na tom, zda jsou specifická ustanovení pro fungování pravidel pro koordinaci v příslušném členském státě skutečně nezbytná a odpovídají zásadě proporcionality.

1.4 EHSV považuje za mimořádně důležité uvést, že při praktické koordinaci nesmí v žádném případě dojít k tomu, aby ustanovení přílohy XI přinesla občanům nevýhody.

1.5 Podle názoru EHSV nejsou v uvedených ustanoveních žádné zjevné problémy ani pro mobilní pojištěné osoby, ani pro podniky a instituce sociálního zabezpečení. Tato ustanovení nesmějí snižovat výhody koordinace pro příjemce.

1.6 EHSV uznává úspěšné snahy všech zúčastněných o zjednodušení, jehož výsledkem je, že příloha XI obsahuje značně menší počet ustanovení než odpovídající příloha VI platného nařízení o koordinaci č. 1408/71.

1.7 V zájmu rychlé použitelnosti základního nařízení v praxi EHSV vyzývá členské státy, aby již nyní vybavily své instituce sociálního zabezpečení nezbytnými lidskými a technickými zdroji, a umožnily tak rychlou změnu.

2. Úvod a kontext návrhu nařízení

2.1 Předpisy Společenství pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení jsou v současnosti upraveny nařízením (EHS) č. 1408/71 (základní nařízení) a jeho prováděcím nařízením (EHS) č. 574/72, která byla od svého vstupu v platnost před více než 30 lety vícekrát změněna a aktualizována.

2.1.1 Tato nařízení mají za cíl přijmout nezbytná opatření pro to, aby osoby, na něž se nařízení vztahuje, mohly cestovat, zdržovat se nebo bydlet v jiném členském státě, aniž by ztratily své nároky na sociální zabezpečení. Mobilní pojištěné osoby by neměly být z důvodu mobility znevýhodněny a nemělo by se s nimi zacházet hůře než s nemobilními pojištěnými osobami. S cílem zaručit zachování nároků tato nařízení stanoví zásady pro praktickou koordinaci i různé postupy, které odpovídají zvláštním potřebám v jednotlivých oblastech sociálního zabezpečení.

2.2 Nařízení č. 1408/71 by mělo být nahrazeno nařízením (ES) č. 883/2004 Evropského parlamentu a Rady, které bylo schváleno již 29. dubna 2004.

2.2.1 Podle článku 89 nového nařízení č. 883/2004 je třeba provádění tohoto nařízení upravit v dalším nařízení, které má nahradit v současnosti platné prováděcí nařízení č. 574/72. Tento návrh prováděcího nařízení ⁽¹⁾ ze dne 31. ledna 2006 je v současné době projednáván v Evropském parlamentu a v Radě a byl již předmětem samostatného stanoviska EHSV ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2006.

⁽²⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, KOM(2006) 16 v konečném znění – 2006/0006 (COD), zpravodaj: pan GREIF, Úř. věst. C 324, 30.12.2006.

2.2.2 Nařízení č. 883/2004 může být používáno, až vstoupí v platnost prováděcí nařízení, čímž začnou pro všechny uživatele platit četná v něm již schválená zjednodušení, vyjasnění a zlepšení v oblasti koordinace sociálního práva. Až do té doby platí nadále bez omezení nařízení č. 1408/71 a jeho prováděcí nařízení č. 574/72.

2.3 V bodě odůvodnění 41 nařízení č. 883/2004 se uvádí, že pro usnadnění používání pravidel pro koordinaci je nutno stanovit zvláštní ustanovení, která odpovídají zvláštnostem vnitrostátních právních předpisů. A právě o tato „zvláštní ustanovení pro používání právních předpisů členských států“ se jedná v příloze XI nařízení č. 883/2004, které je předmětem tohoto stanoviska.

2.3.1 Základní nařízení č. 883/2004 upravuje tedy zásadní pravidla pro koordinaci. Prováděcí nařízení je jakýmsi návodem k použití základního nařízení a upravuje spíše administrativní záležitosti. V příloze XI nařízení č. 883/2004 jsou obsažena specifická ustanovení, která jsou přizpůsobena právním řádům jednotlivých členských států, aby se umožnilo bezproblémové používání nových pravidel pro koordinaci.

2.3.2 Příloha XI slouží tedy k tomu, aby se systémy sociálního zabezpečení jednotlivých členských států nedostaly do rozporu s právními úpravami pro koordinaci. Jednotlivé právní úpravy vnitrostátního charakteru musí být zabezpečeny ustanoveními v příloze XI, aby byly v souladu s koordinací. Příloha XI má tedy za cíl bezproblémovou součinnost vnitrostátních právních předpisů a předpisů Společenství při praktické koordinaci v oblasti systémů sociálního zabezpečení v členských státech.

2.4 Každému členskému státu bude v příloze XI věnována samostatná část. Rozsah ustanovení týkajících se jednotlivých členských států se bude velmi lišit a závisí na vnitrostátním právním řádu.

2.5 Příloha XI zůstala při schvalování nového nařízení o koordinaci č. 883/2004 v roce 2004 nejprve zcela prázdná. Tehdy bylo dohodnuto, že její obsah bude stanoven v následujícím nařízení. Návrh tohoto nařízení je nyní k dispozici ⁽³⁾.

2.5.1 Příloha XI nesouvisí pouze se samotným nařízením č. 883/2004, nýbrž také s prováděcím nařízením. Všechny tři texty nelze posuzovat odděleně. Proto pracovní skupina Rady pro sociální otázky projednává obsah přílohy XI paralelně

⁽³⁾ KOM(2006) 7 v konečném znění.

s odpovídajícími ustanoveními prováděcího nařízení. V Radě se tedy diskutuje současně o obou návrzích nařízení, které Komise předložila v lednu 2006.

2.5.2 Obsah přílohy XI musí být stanoven Evropským parlamentem a Radou dříve, než prováděcí nařízení vstoupí v platnost. Dokončení přílohy XI tak představuje další podmínku používání nových právních úprav pro koordinaci v oblasti sociálního zabezpečení. Právním základem tohoto nařízení jsou články 42 a 308 Smlouvy o ES. Proto, aby vstoupilo v platnost, je nutná jednomyslnost v Radě spojená s postupem spolurozhodování v Evropském parlamentu.

2.6 Komise předložila dne 24. ledna 2006 návrh, který mění jednotlivé body nařízení č. 883/2004 a stanovuje obsah přílohy XI. Tento návrh vznikl po konzultaci s členskými státy. Změny jednotlivých bodů nařízení č. 883/2004, které se ještě nepoužívá, vyplývají z toho, že některá témata, která členské státy požadovaly jako ustanovení přílohy XI, byla uznána za horizontální témata, která je třeba upravit pro všechny členské státy. Jejich začleněním do základního nařízení nebude třeba vkládat stejně znějící ustanovení do přílohy XI pro více členských států.

3. Obecné a zvláštní poznámky EHSV

3.1 EHSV již v několika stanoviscích přivítal nové právní úpravy pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení v jednotlivých státech jako důležitý krok ke zlepšení volného pohybu osob v EU a s potěšením poukázal na rozšířený osobní a věcný rozsah platnosti, na zjednodušení ve srovnání s platnými předpisy i na všechna opatření ke zlepšení spolupráce mezi institucemi sociálního zabezpečení.

3.1.1 EHSV považuje za vhodné zaměřit se na co nejrychlejší používání nového nařízení o koordinaci, což rovněž zahrnuje rychlé nabytí platnosti návrhu prováděcího nařízení i dohodu o obsahu přílohy XI. EHSV vyzývá v tomto smyslu všechny zúčastněné, aby se co nejrychleji začali zabývat návrhem prováděcího nařízení a také zde uvedeným nařízením, které upravuje obsah přílohy XI ⁽⁴⁾.

3.1.2 EHSV kromě toho už ve svém stanovisku k tomuto prováděcímu nařízení konstatoval, že lhůta, která je stanovená od konečného schválení prováděcího nařízení do počátku jeho platnosti, nemá v žádném případě překročit šest měsíců stanovených v návrhu Komise ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Naposledy to bylo požadováno také ve stanovisku EHSV o sociálním zabezpečení zaměstnaných osob a samostatně výdělečně činných osob (zpravodaj: pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARÓ), Úř. věst. C 24, 31.1.2006, a ve stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, KOM(2006) 16 v konečném znění – 2006/0006 (COD), zpravodaj: pan GREIF, Úř. věst. C 324, 30.12.2006.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 324, 30.12.2006, zpravodaj: pan GREIF – odstavec 4.4.1.

3.2 Členské státy mohou žádat o zapracování takových ustanovení do přílohy XI, které by mohly zachovat určité pro ně důležité vnitrostátní právní úpravy. Tato nutnost vyplývá především z rozsáhlého přizpůsobení skutečností v nařízení č. 883/2004, podle kterého všechny skutečnosti a události s právními následky v oblasti sociálního zabezpečení, ke kterým dojde v jiném členském státě, musejí být zásadně posuzovány tak, jako kdyby k nim došlo na vlastním svrchovaném území⁽⁶⁾.

3.2.1 Rovné posuzování skutečností znamená, že například pobírání důchodu od instituce sociálního zabezpečení jiného členského státu musí mít stejné právní účinky jako pobírání důchodu ve vlastní zemi. A pokud po úrazu ve vlastní zemi vzniká například nárok na invalidní důchod, musí to být zaručeno i při úrazu v jiném členském státě.

3.2.2 Evropský soudní dvůr v minulosti téměř vždy rozhodl ve prospěch rozsáhlého rovného posuzování skutečností, aby byla zajištěna ochrana migrujících pracovníků. Nařízení č. 1408/71, které je používáno v současnosti, neobsahuje žádné všeobecné rovné posuzování skutečností, pouze v jednotlivých explicitně uvedených případech. V otázkách, které nebyly explicitně uvedeny, byl častěji povolán Soudní dvůr. Jako nepřijatelný byl například uznán případ, kdy se délka pobírání sirotčího důchodu prodlužovala pouze o období vojenské služby, která byla vykonána ve vlastní zemi⁽⁷⁾, nebo kdy bylo období invalidity započítáno do starobního důchodu pouze tehdy, jestliže dotyčná osoba při vzniku pracovní neschopnosti podléhala právním předpisům tohoto členského státu⁽⁸⁾.

3.2.3 EHSV si je vědom toho, že neomezené uplatňování této zásady rovného posuzování skutečností, které znemožňuje jakékoli omezení národního zákonodárce na vnitrostátní skutečnosti v oblasti sociálního zabezpečení, by bylo spojeno s vážnými dopady na systémy sociálního zabezpečení. Také body odůvodnění 9 až 12 nařízení č. 883/2004 ukazují, že rovné posuzování skutečností má své meze. Musí se tedy zabezpečit, že zásada rovného posuzování skutečností nebo událostí nepovede k objektivně neopodstatněným výsledkům nebo k překrývání dávek stejného druhu za stejné období. (bod odůvodnění 12). A bod odůvodnění 11 stanoví, že rovné posuzování skutečností nebo událostí, které nastaly v jednom členském státě, nemůže v žádném případě vést k tomu, že odpovědnost ponese jiný členský stát nebo se budou používat jeho předpisy.

3.2.4 Aby se zabránilo nežádoucím účinkům rovného posuzování skutečností, byly do základního nařízení č. 883/2004 začleněny horizontální výjimky, které se týkají více členských států. Specifickým nežádoucím účinkům, které se týkají systému jednoho členského státu, je možno zabránit vložением ustanovení do přílohy XI.

⁽⁶⁾ Viz článek 5 nařízení č. 883/2004

Rovné postavení dávek, příjmů, skutečností nebo událostí:
Pokud toto nařízení nestanoví jinak, platí vzhledem ke zvláštním prováděcím ustanovením následující:

a) Jestliže má podle právních předpisů příslušného členského státu pobírání dávek sociálního zabezpečení nebo jiných příjmů určité právní účinky, jsou příslušné právní předpisy použitelné také při pobírání stejného druhu dávek poskytovaných podle právních předpisů jiného členského státu nebo při pobírání příjmů v jiném členském státě.

b) Jestliže mají podle právních předpisů příslušného členského státu určité skutečnosti nebo události právní účinky, tento členský stát zohlední odpovídající skutečnosti nebo události, k nimž došlo v jiném členském státě tak, jako by se vyskytly na jeho vlastním svrchovaném území. (Pozn.: Dokument není k dispozici v české verzi).

⁽⁷⁾ Věc C-131/96, Mora Romero, Sb. rozh. 1997, I-3676.

⁽⁸⁾ Věc C-45/92 a C-46/92, Lepore a Scamuffa, Sb. rozh. 1995, I-6497.

3.3 Obsah přílohy XI se zakládá na příspěvcích členských států, které nemohou vydat nebo nechat v platnosti jednotlivá ustanovení o zvláštních skutečnostech na národní úrovni, aniž by za určitých okolností došlo k rozporu s textem nařízení č. 883/2004. Příloha XI má proto zajistit, že nařízení bude v jednotlivých bodech, které se týkají určitých členských států, upraveno tak, aby bylo používání tohoto nařízení v jednotlivých členských státech bezproblémové.

3.3.1 Vzhledem k možnému velkému počtu ustanovení vyplývajících z této skutečnosti tedy příloha XI představuje z hlediska nabytí platnosti nařízení č. 883/2004 citlivou část. Výbor uznává, že určitá ustanovení jsou nutná, vyzývá však k tomu, aby se zabránilo příliš velkému počtu ustanovení, aby jejich počet byl pokud možno omezen a aby závisel na tom, zda jsou specifická ustanovení pro fungování pravidel pro koordinaci v příslušném členském státě skutečně nezbytná a odpovídají zásadě proporcionality. EHSV považuje za mimořádně důležité uvést, že při praktické koordinaci nesmí v žádném případě dojít k tomu, aby ustanovení přílohy XI přinesla občanům nevýhody.

3.3.2 EHSV si je vědom komplexnosti otázek, které je přítom nutné objasnit, nicméně vyzývá k tomu, aby sledování dílčích zájmů nevedlo k dalšímu zpoždění při používání nové koordinace, zvláště vzhledem k tomu, že Rada musí rozhodovat jednomyslně a v souladu s postupem spolurozhodování v Evropském parlamentu.

3.4 Jednotlivé členské státy byly už v průběhu konzultací o nařízení č. 883/2004 vyzvány k předložení návrhů na zajištění bezproblémového používání jednotlivých právních předpisů. Členské státy podaly asi 150 žádostí o zapracování ustanovení do přílohy XI. Útvary Komise návrhy vyhodnotily a prodiskutovaly je s úředníky příslušných členských států. Asi 50 návrhů bylo nakonec přijato k zapracování do přílohy. Takto vznikl text, který se nyní objevil ve zde projednávaném návrhu Komise. Závěrečné přezkoumání ustanovení přílohy XI probíhá v současnosti na úrovni pracovní skupiny Rady pro sociální otázky souběžně s jednáním o příslušných kapitolách prováděcího nařízení.

3.4.1 EHSV se z důvodu komplexnosti problematiky, která se týká podrobností sociálního práva jednotlivých členských států, nebude podrobně vyjadřovat k jednotlivým ustanovením. Přijatá ustanovení nepředstavují podle názoru EHSV na první pohled žádné zjevné problémy ani pro mobilní pojištěné osoby, ani pro podniky a instituce sociálního zabezpečení.

3.5 I fakt, že většina ustanovení nebyla přijata, se zdá být pochopitelný: Některé žádosti nebyly zapracovány do přílohy XI buď z důvodu nadbytečnosti, nebo kvůli neslučitelnosti s nařízením č. 883/2004. Některé další žádosti na zapracování ustanovení do přílohy XI byly upraveny na návrhy na změnu nařízení č. 883/2004. Jsou to návrhy, které nejsou specifické pro jednu zemi, ale jsou všeobecné povahy.

3.5.1 Těmito návrhy na změnu nařízení č. 883/2004, které jsou také obsaženy v tomto návrhu nařízení, se zabránilo, aby do přílohy XI bylo zapracováno několik podobně znějících ustanovení pro různé členské státy. Díky tomu je příloha kratší a celé nařízení přehlednější.

3.5.2 Jako příklad shrnutí horizontálních témat je možno uvést článek 1 návrhu nařízení. V něm obsažená objasnění se týkají mnoha členských států, a proto budou systematicky změněna přímo v nařízení č. 883/2004, nikoli celou řadou ustanovení v příloze XI.

3.5.2.1 Čl. 1 odst. 1 se týká změny článku 14 nařízení č. 883/2004 s názvem Dobrovolné pojištění nebo dobrovolné pokračující pojištění. Díky této nové formulaci mohou všechny členské státy ve svých právních řádech stanovit, že dobrovolné pojištění v jejich systému sociálního zabezpečení, pro které je podmínkou bydliště nebo předcházející zaměstnání v tomto státě, je možné pouze tehdy, jestliže byla příslušná osoba na základě zaměstnání v systému tohoto členského státu již někdy pojištěna. Bez této možnosti výjimky by se na základě rozsáhlého rovného posuzování skutečností podle článku 5 nařízení č. 883/2004 mohli dobrovolně pojistit všichni ti, kteří měli bydliště někde v EU nebo zde byli zaměstnání. Vzhledem k tomu, že dobrovolné pojištění je v právních řádech některých členských států spojeno s velmi výhodnými podmínkami, bylo by bezpodmínečně otevření za určitých okolností spojeno s důsledky, které by mohly systém tohoto členského státu vyvést z rovnováhy, a tím jeho pojištěncům způsobit závažné problémy. Proto bylo dohodnuto, že všechny členské státy mohou dobrovolné pojištění podmínit předcházejícím zaměstnáním.

3.5.2.2 V čl. 1 odst. 3 dochází ke změně článku 52 nařízení č. 883/2004 s názvem Stanovení dávek.

V něm je pro všechny členské státy, tedy horizontálně, stanoveno, v kterých případech se při určování výše dávek nepoužije tak zvaná metoda pro *rata temporis* ⁽⁹⁾.

— Cílem je ve všech případech to, aby mobilní pojištěné osoby neměly horší postavení než nemobilní pojištěné osoby.

⁽⁹⁾ U metody pro *rata temporis* probíhá výpočet domácího částečného důchodu na základě poměrného výpočtu. Nejprve se fiktivně spočítá, že všechny doby pojištění byly splněny ve vlastní zemi. Poté se zjistí domácí částečný důchod jako procentuální podíl tohoto fiktivního důchodu, který odpovídá podílu doby pojištění ve vlastní zemi na celkové době pojištění. Existují však případy, ve kterých je výpočet pouze na základě doby ve vlastní zemi (nezávislé dávky) vždy vyšší, než dávky na základě poměrného výpočtu. Tyto případy jsou uvedeny v příloze VIII. V těchto případech může příslušná instituce od výpočtu poměrné dávky upustit.

— K tomu je pro úplnost nutno uvést, že návrh znění předložený Komisí byl při projednávání v Radě přepracován.

— Předběžná částečná dohoda v Radě nyní stanoví, že ty systémy, u kterých jsou časová období pro výpočet výše dávky irelevantní, nemusejí provádět výpočet pro *rata temporis*, pokud jsou uvedeny v příloze VIII nařízení č. 883/2004.

— To zahrnuje mimo jiné příspěvkově definované systémy, na které odkazuje původní text Komise.

3.5.3 Další horizontální témata byla zohledněna v návrhu prováděcího nařízení. Jedná se v první řadě o návrhy technického charakteru. Ustanovení přílohy XI se tedy mají skutečně omezit na specifická opatření pro jednotlivé členské státy.

3.6 EHSV uznává úspěšné snahy všech zúčastněných o zjednodušení, jehož výsledkem je, že příloha XI obsahuje značně menší počet ustanovení než odpovídající příloha VI platného nařízení o koordinaci č. 1408/71.

3.6.1 V návaznosti na to se má, zvláště u případných budoucích žádostí o začlenění ustanovení do přílohy XI (mj. ze strany Rumunska a Bulharska v průběhu přistoupení), účelně uvažovat o tom, zda se nejedná o horizontální téma, které by mělo být systematicky zpracováno v základním nebo prováděcím nařízení.

Tak je tomu například u ochranných klauzulí, které existují v rámci státní sociální péče v mnoha členských státech, ve prospěch osob, které musely snášet špatnou sociální situaci z politických nebo náboženských důvodů, příp. na základě svého původu ⁽¹⁰⁾, nebo také u zvláštních právních úprav pro osoby poškozené válkou, bývalé válečné zajatce, oběti trestných činů, terorismu nebo osoby poškozené bývalými totalitními režimy. Tyto ochranné klauzule, které sice určitým skupinám osob poskytují ochranu sociálního zabezpečení (např. nemocenské pojištění, vyplácení důchodu) nebo odškodnění, však zpravidla nejsou zakotveny v systému sociálního zabezpečení. Bylo by proto vhodné zapracovat přímo do základního nařízení i pro tyto případy odpovídající článek týkající se všech členských států, aby byly z nařízení úplně vyňaty ty předpisy, které stanoví státní dávky nebo odškodnění, avšak nepodléhají systému sociálního zabezpečení.

⁽¹⁰⁾ Viz ustanovení č. 5 navržené Rakouskem v příloze XI.

3.6.2 EHSV zároveň apeluje na experty v jednotlivých členských státech, aby intenzivně přezkoumali svůj právní řád s ohledem na nové právní úpravy pro koordinaci. Případně by měla být navržena ustanovení do přílohy XI všude tam, kde by mohlo dojít k problémům z hlediska bezproblémového používání nařízení č. 883/2004. Pokud vnitrostátní právní řády v oblasti sociálního zabezpečení neodpovídají právním úpravám pro koordinaci, mohlo by to vést k mnoha řízením u ESD.

4. Další poznámky k praktické koordinaci

4.1 Přeshraniční mobilita v Evropě je prioritou programu EU. To, do jaké míry budou občané EU koordinace v oblasti sociálního zabezpečení využívat, závisí na jejím fungování. Právem očekávají praktické výhody ze spolupráce ve Společenství.

4.2 EHSV je přesvědčen, že členské státy a Komise by měly posílit opatření pro přiblížení právních úprav a výhod koordinace systémů sociálního zabezpečení všem potenciálním uživatelům nařízení. Proto je podle názoru Výboru nutné neprodleně zahájit nezbytné přípravy. Je třeba informovat o existujících nástrojích poradenství v oblasti mobility ⁽¹⁾ a dále je rozšiřovat.

4.3 EHSV poukázal v této souvislosti také na nutnost včas připravit personál v institucích sociálního zabezpečení na nové právní úpravy a všechna související opatření. Nevyhnutelná jsou odpovídající školení a odborné vzdělávání pracovníků v členských státech.

4.4 V zájmu rychlé použitelnosti základního nařízení v praxi EHSV vyzývá členské státy, aby již nyní vybavily své instituce sociálního zabezpečení nezbytnými lidskými a technickými zdroji, a umožnily tak tuto rychlou změnu. Stávající nástroje subjektů a uživatelů na národní úrovni – zejména existující síť TRESS, které na úrovni členských států sdružují zainteresované strany a subjekty ⁽²⁾ – by měly být využívány k příslušnému hodnocení praktického používání tohoto nařízení v jednotlivých členských státech po jeho vstupu v platnost.

4.5 EHSV si vyhrazuje právo vrátit se v rámci zvláštní iniciativy k otázkám praktického fungování koordinace. Přitom by se mělo vyhodnotit především to, do jaké míry mohou občané skutečně využít zamýšlených výhod v oblasti přeshraniční mobility – mj. i z hlediska evropské karty zdravotního pojištění.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Viz mj.: The Community provisions on social security – Your rights when moving within the European Union (Ustanovení Společenství o sociálním zabezpečení – Vaše práva při stěhování v rámci Evropské unie) http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25; a dále také databáze MISSOC k systémům sociálního zabezpečení v členských státech: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/missoc_en.htm.

⁽²⁾ Training and Reporting on European Social Security (Odborné vzdělávání a podávání zpráv v oblastech evropského sociálního zabezpečení), (viz též: <http://www.tress-network.org>).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rodina a demografický vývoj

(2007/C 161/19)

Evropský hospodářský a sociální výbor obdržel žádost budoucího německého předsednictví Rady EU ze dne 19. října 2006 o vypracování stanoviska k tématu *Rodina a demografický vývoj*

Předsednictvo Výboru usoudilo, že je vhodné vypracovat stanovisko, do něž bude rovněž začleněno sdělení Komise s názvem *Demografická budoucnost Evropy – učíme se z problému výhodu*, KOM(2006) 571 v konečném znění, v souvislosti se kterým se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2007. Zpravodajem byl pan BUFFETAUT.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 1 člen byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení a návrhy**1.1 Reagovat na dosud nepoznanou situaci**

1.1.1 Článek 33 Listiny základních práv uzákoňuje zapojení Evropské unie do úvah a návrhů týkajících se rodinné politiky, přestože je zřejmé, že z důvodu zajištění efektivity a subsidiarity spadá konkrétní definice těchto politik a jejich provádění do pravomocí členských států a místních samospráv, či dokonce veřejných služeb a podniků.

1.1.2 Komise ve své zelené knize zveřejněné dne 16. března 2005 správně označila současnou demografickou situaci v Evropě za fenomén, který nemá obdoby. Ve sdělení z 10. října 2006 je zdůrazněno, že se jedná o „jeden z nejvýznamnějších problémů, kterým bude Evropská unie nucena v nadcházejících letech čelit“. Nemůžeme se spokojit s pouhým konstatováním; jedinou relevantní otázkou zůstává, co je třeba podniknout na úrovni Společenství, zejména v oblasti rodinných politik a sladění rodinného a pracovního života. Je třeba zdůraznit, že Rada Evropy nedávno vyzvala k vytvoření významné evropské politiky pro podporu rodin.

1.1.3 Evropský hospodářský a sociální výbor doporučuje program studií, informační kampaně, návrhy, monitorování a obecněji také to, aby studie o dopadu, jež jsou v dnešní době povinné pro každý legislativní návrh, obsahovaly zmínku o dopadu na rodiny, pokud se jich návrh přímo týká, a aby byly napojeny na další velké sociálně ekonomické oblasti působení Evropské unie, jakými jsou zaměstnanost, růst, energetický vývoj a jeho důsledky.

1.2 Program studií

1.2.1 Pokud mají političtí činitelé na evropské, národní a místní úrovni nalézt vhodnou odpověď na problematiku

demografických změn, potřebují k tomu podrobnou diagnózu demografického vývoje. První evropské demografické fórum, které se konalo v říjnu 2006, představuje vynikající iniciativu a mělo by být pravidelně pořádáno i nadále.

1.2.2 Je rovněž nezbytné pozorně zkoumat demografický vývoj (geografické rozmístění obyvatelstva, přirozený pohyb obyvatelstva, migrace, složení podle věku a pohlaví, zvýšení střední délky života při narození atd.) a jeho příčiny (hospodářské, sociální, kulturní, environmentální faktory, problémy sladit rodinný a pracovní život, situace žen a matek na trhu práce, flexibilita v zaměstnání z rodinných důvodů, váha rizik a nároků pracovního života atd.) s ohledem na národní a regionální rozdíly. Je nutné, aby tyto studie byly vypracovány nezávisle, neboť jejich výsledky mohou zpochybnit národní politiky.

1.2.3 Mohly by být vypracovány studie o různých daňových a sociálních systémech, které pomáhají ženám a mužům vrátit se do zaměstnání poté, co se starali o výchovu dětí, a o opatřeních motivujících muže sdílet rodinné povinnosti. Bylo by taktéž zajímavé zkoumat různé systémy daňových pobídek pro rozvoj veřejných nebo soukromých, všem přístupných služeb pro rodiny.

1.2.4 Zvláštní studie by se měly zaměřit i na rodiny, které se musí potýkat s netradičními situacemi (ženy vychovávající děti samy, postižené děti, závislost starých rodičů, rodiny přistěhovalců, jež mají problémy s integrací, atd.).

1.2.5 Stárnutí⁽¹⁾, jeho různé podoby a rozdíly závislé na geografické poloze se rovněž musí stát předmětem specifických studií, které zohlední zejména dopad stárnutí na život a na rodinnou politiku. Ta byla většinou posuzována z hlediska

⁽¹⁾ Demografie definuje stárnutí obyvatelstva jako nárůst podílu starých lidí v obyvatelstvu, obecně provázený následným snížením podílu mladých. Zvýšení počtu starších osob se nyní označuje termínem „gerontorůst“. V různých zemích či na různých územích a v různých časových obdobích nedochází ke stárnutí populace a ke „gerontorůstu“ nezbytně současně, na základě kombinace jejich příčin se však tyto jevy mohou vyskytnout nezávisle na sobě.

vztahů mezi rodiči a malými a dospívajícími dětmi. Nyní ji však musíme posuzovat i z hlediska vztahů mezi dětmi a starými rodiči, zejména pokud jde o uzpůsobení pracovní doby a pomoc ze strany společnosti.

1.2.6 Bude třeba zvážit i to, jak se starší pracovníci v lepším zdravotním stavu, kteří budou více dynamičtí a nezávislí, budou moci v budoucnu lépe a déle účastnit rodinného, hospodářského a společenského života, zejména přizpůsobením pracovních míst a větším aktivním zapojením do městského života a mezigeneračních vztahů (například zapojením starších osob do života škol, školek či jeslí). Rodina se neskládá pouze z rodičů a dětí, ale také z prarodičů, kteří často hrají významnou roli při pomoci a podpoře (hlídání dětí, materiální podpora atd.).

1.2.7 V 7. rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) by bylo vhodné obohatit část zaměřenou na socioekonomický výzkum a zvýšit objem finančních prostředků, které jsou na něj určeny, aby došlo k posílení výzkumu v oblasti demografie ⁽²⁾.

1.3 Informovanost

1.3.1 Komise by měla vypracovat skutečný evropský seznam osvědčených postupů v oblasti rodinné politiky, sladění rodinného a pracovního života, politiky rovnosti mezi muži a ženami a specifické politiky pro podporu matek a otců, kteří se plně zapojují do rodinných povinností. Členskými státy by byly nabídnuty kladné zkušenosti z celé Evropy, aby umožnily párům realizovat jejich neuspokojenou touhu po dětech (počet dětí v jedné domácnosti je přibližně 1,5 dítěte, přičemž přání jsou podle nejnovějších studií podstatně vyšší).

1.4 Návrhy

1.4.1 Dopad demografických změn může být podstatně zmírněn pouze včasným zavedením celé řady koordinovaných opatření sociální, hospodářské, environmentální a rodinné politiky a politiky rovnosti mezi muži a ženami; to může fungovat, pouze když se vezme v úvahu široký rámec této problematiky a zkombinují se ty nejúčinnější politiky. Evropská unie by v této souvislosti měla představit víceletý akční plán obsahující opatření týkající se politiky pro podporu rodiny a sladění rodinného a pracovního života, jejichž praktická hodnota byla v členských státech prokázána.

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV ze dne 15. září 2004 „K 7. rámcovému programu výzkumu: potřeba výzkumu v rámci demografické změny – kvalita života ve stáří a potřeba technologie“, zpravodajka: paní HEINISCH (Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 44-54).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2005/c_074/c_07420050323cs00440054.pdf.

1.4.2 Vzhledem k tomu, že uplatňované politiky týkající se demografie musí přinášet dlouhodobý účinek, musí Unie zdůraznit naléhavost situace a předložit členským státům návrhy v oblasti udržitelné rodinné politiky.

1.4.3 Otevřená metoda koordinace by měla sloužit jako prostředek srovnávání rodinných, hospodářských a sociálních politik i politik rovnosti mezi ženami a muži, což by mělo umožnit Evropské unii vybrat si to nejlepší z kulturní rozmanitosti svých členských států a jejich národních politik.

1.4.4 Evropská rada, Evropský parlament a Komise by měly při respektování zásad subsidiarity vyzvat členské státy k podpisu Evropského paktu pro rodinu, který by mohl obsahovat následující závazky:

- potvrdit odhodlání členských států zavést politiky splňující očekávání obyvatelstva v otázce počtu dětí, které si přejí mít páry v Evropské unii. Tyto politiky by měly být realizovány například prostřednictvím přímých finančních podpor, daňových úlev a nabídek veřejného nebo soukromého vybavení (například různé druhy dětských jeslí včetně jeslí na pracovišti či jeslí společných pro více podniků), škol s celodenní péčí a hrazených služeb; důležité je tedy nejenom množství těchto zařízení, ale i jejich kvalita;
- stanovit pevný práh pro veřejné financování zaměřené na rodiny a děti, tedy investice do budoucnosti, aby tyto zdroje nebyly případně potlačeny kolektivními náklady na stárnutí společnosti, které stárnoucí voličstvo může považovat za prioritní;
- zajistit podporu prostředí příznivého zároveň pro rodiny, matky, otce a děti, což předpokládá, že se dosáhne této již staré myšlenky uvést v soulad rodinný a pracovní život, bude zajištěna skutečná rovnost mezi muži a ženami a budou zároveň skutečně zohledněny změny ve stylu života a práce (nepravidelná pracovní doba, vzdálenosti, vysoké ceny bydlení v centrech měst, nedostatek infrastruktury pro malé děti...);
- závazek, že opatření na podporu dětí a rodin budou trvalá a dlouhodobá, neboť právě trvalost tohoto druhu politik je jedním z klíčů jejich úspěchu. Takový závazek by se měl projevit dlouhodobým udržením výše výdajů věnovaných mládeži v porovnání s náklady na zdravotní péči a důchody, které budou vzhledem ke stárnutí populace neodvratně růst. Je tedy zásadně důležité zajistit rozvoj nových generací v co nejlepších podmínkách. To znamená, že je třeba chránit a zlepšovat zdraví a bezpečí dětí, zajistit kvalitní vzdělání pro všechny, nabídnout systémy pomoci a podpory pro

rodiče, aby dokázali zabezpečit své potřeby a překonávat problémy. Zvláštní pozornost by měla být věnována rodinám a dětem, jež žijí ve velké chudobě, těm, kdo potřebují zvláštní podporu, a těm, kteří pocházejí z prostředí přistěhovalců. EHSV spolu s konstatováním o stárnutí evropské populace a domněnkou, že obnovení generací je nutné k přežití kontinentu, připomíná, že vstřebání silné nezaměstnanosti, přístup k trvalému zaměstnání populace ve věku 25 – 35 let a skutečné zabezpečení zaměstnání obecně by mělo usnadnit financování aktivního či neaktivního důchodového věku.

1.4.5 Člověk není pouze vyrábějící a spotřebovávající bytost. Má i sociální a citový rozměr, který vytváří jeho důstojnost. Každá skutečně lidská politika musí nejenom brát v úvahu tento základní rozměr lidského života, ale musí jej i ochraňovat. Rodinné politiky plně přispívají k seberealizaci jednotlivců a harmonii společnosti. Přijetím Evropského paktu pro rodinu by Evropská unie dokázala, že je věrná závazkům své Listiny základních práv.

2. Úvod

2.1 Po zveřejnění zelené knihy „Nová mezigenerační solidarita jako odpověď na demografické změny“^(*) vydala Komise nové sdělení nazvané Demografická budoucnost Evropy – učiňme z problému výhodu, čímž podtrhla význam, který přisuzuje této otázce, jež je pro budoucnost Evropské unie rozhodující.

2.2 Je třeba uznat, že členské státy se až do podepsání Niceské smlouvy k tomuto tématu příliš nevyjadřovaly, přestože se demografové téměř dvacet let snaží upoutat pozornost politiků na přicházející „demografickou zimu“ a s ní spojené problémy. Můžeme pouze litovat, že reakce byly navzdory častým a opakovaným varováním příliš pomalé a že nyní budeme muset čelit skutečné demografické krizi.

2.3 Komise se již přibližně deset let snaží zdůraznit význam tohoto jevu, který by mohl ohrozit cíle Lisabonské strategie; to svědčí o jejím strážlivém úsudku, jenž by měl být pochválen.

2.4 Přestože míra plodnosti není jedinou podmínkou dynamického vývoje členských států a musí být doprovázena rozvojem dovedností, vzdělání a tvůrčí činnosti jednotlivých generací, bez přehnaného pesimismu je třeba konstatovat, že demografická situace Evropské unie představuje významný prvek pro další hospodářský rozvoj a sociální rovnováhu.

(*) KOM(2005) 94 v konečném znění.

2.5 Nedostatek kvalifikované pracovní síly může omezit prostor pro růst produktivity, pokud se nevěnuje dostatečná pozornost kvalitě práce a modernizaci pracovních postupů. Budoucí pracovní místa a odborná dovednost, kterou vyžadují, se budou lišit od těch současných, což podtrhuje význam celoživotního vzdělávání. V Evropské unii je bohužel téměř 17 milionů obyvatel bez práce a k nim je třeba přičíst ty, kteří z důvodu nedostatku plných pracovních úvazků museli přijmout zaměstnání na částečný úvazek. Jednou z hlavních výzev Evropské unie je umožnit těmto lidem, aby znovu našli stálé zaměstnání, což by do jisté míry umožnilo snížit negativní dopad poklesu množství evropské populace v aktivním věku na hospodářství.

2.6 Demografické změny navazují na období, které demografie nazývá „demografickým přechodem“. Tento přechod zaznamenal podstatné snížení úmrtnosti, zejména dětí a matek. Tento jev doprovází pokles porodnosti související se snížením úmrtnosti a výrazné zvýšení střední délky života při narození.

2.7 „Demografický přechod“ a zvýšení střední délky života seniorů (v Evropě od sedmdesátých let) představují význačný pokrok. Měla by však být zajištěna výměna generací a nemělo by dojít k porušení rovnováhy mezi počtem narozených a zemřelých, což v případě Evropy již neplatí. V mnoha členských státech totiž počet zemřelých přesahuje počet narozených.

2.8 Dožít se vysokého věku v ideálních podmínkách je vzácností, která bude i nadále představovat náš cíl. Důsledkem tohoto vývoje bude zvýšení nákladů na zdravotní péči, způsobí však také vytvoření nových služeb a zboží pro seniory. Bude též nutno rozvinout produktivitu aktivní části populace a prodloužit aktivní život seniorů, z nichž jsou někteří proti své vůli vyčleňováni z pracovní činnosti.

2.9 V některých evropských zemích imigrace částečně přispívá, a bezpochyby bude přispívat i nadále, k vyrovnání demografického deficitu, pokud ji provázejí programy pro integraci migrantů (výuka jazyků, odborné vzdělávání...) (*). Nicméně nemůže být jediným řešením tohoto demografického problému, neboť se nejedná pouze o počet pracovních sil, které Evropa potřebuje, ale rovněž o problém lidský a společenský. Rozvojové země by navíc neměly být připraveny o svůj lidský potenciál a zejména o své nejvzdělanější a nejkvalifikovanější občany. Evropská unie musí rovněž sama nalézt prostředky, které jí pomohou vyřešit demografické problémy, s nimiž se potýká.

(*) Viz stanovisko EHSV ze dne 13.9.2006 k tématu Imigrace v rámci EU a integrační politika – spolupráce místních a regionálních zastupitelstev s organizacemi občanské společnosti, zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS, Úř. věst. C 318, 23.12.2006.

3. Sdělení Komise z října 2006

3.1 Komise hned na úvod připomněla skutečnost, jež je v diskusích souvisejících s touto tematikou často opomíjena: jedna stránka stárnutí populace, kterou demografie nazývá „stárnutím shora“, je pozitivní, neboť svědčí o prodloužení střední délky života seniorů, a tudíž i o značném pokroku na zdravotní, sociální a hospodářské úrovni.

3.2 Zatímco v Evropě se podstatně snižuje počet narozených, dochází k prodlužování délky života. Demografickou situaci v Evropě tedy charakterizují čtyři prvky:

- prodloužení střední délky života,
- nízký průměrný počet dětí na jednu ženu (1,5 v EU-27),
- pokles porodnosti v posledních desetiletích,
- vysoký příliv přistěhovalců.

3.3 Z toho vyplývá, že počet obyvatel Evropské unie by se mohl lehce snížit, avšak obyvatelstvo bude mnohem starší, neboť do kategorie seniorů se dostanou generace z období poválečné demografické obnovy.

3.4 Odhady Komise sahají až roku 2050 a jsou založeny výhradně na statistickém zhodnocení. Komise věří, že tyto odhady by měly být použity jako nástroj pro zvýšení informovanosti a pro podporu diskusí o této problematice.

3.5 Podle odhadů Komise by v Evropské unii mohly v roce 2050 připadnout dvě osoby v produktivním věku na každého občana staršího 65 let nebo více, zatímco v současnosti jsou to osoby čtyři.

3.6 Komise se v souvislosti s těmito odhady domnívá, že stárnutí obyvatelstva by mohlo mít velký vliv na pracovní trh, na produktivitu, hospodářský růst a rovněž na sociální ochranu a veřejné finance.

3.7 Nejprve by mohlo dojít ke zvýšení zaměstnanosti žen a pracovníků ve věku 55 až 64 let (přibližně do roku 2017), avšak jednalo by se pouze o odklad, po němž by demografické změny dolehly plnou vahou na hospodářský růst.

3.8 Míra ročního průměrného růstu HDP v Evropské unii by se mohla se stárnutím obyvatelstva automaticky snížit z 2,4 % za období 2004-2010 na pouhé 1,2 % v období 2030 až 2050, což by znamenalo konec našim ambicím a cílům Lisabonské strategie.

3.9 Pokud nic nepodnikneme, stárnutí obyvatelstva může současně vést k podstatnému zvýšení veřejných výdajů

(důchody, zdravotnictví a služby pro starší osoby), které by prohloubilo rozpočtové deficity, a vedlo by tak k neúnosné spirále státního dluhu.

3.10 Komise si v souvislosti s těmito těžkostmi klade otázku, jakou podporu může Evropská unie přinést členským státům v rámci dlouhodobé strategie, jejíž provádění po právní a praktické stránce závisí ve velké míře na politické vůli a pravomocích členských států.

3.11 Nabízí tedy možné úvahy a vhodná opatření, jež jsou však příliš neurčitá nebo obecná, neboť odpovědnost náleží v této oblasti členským státům, či dokonce místním samosprávám.

3.12 Předložené návrhy se týkají rodinné politiky s cílem podpořit demografickou obnovu, zejména zlepšením podmínek, které umožní sladit pracovní, soukromý a rodinný život (rozvoj služeb péče o děti a rodičovské dovolené, zvýšení pružnosti organizace práce, pořádání výročního demografického fóra).

3.13 Bylo rovněž doporučeno přijmout opatření, jež pomohou zvýšit zaměstnanost pracovníků starších 55 let a produktivitu v Evropě, a ustanovení, která docílí lepší organizace legální migrace a integrace legálních přistěhovalců.

3.14 Komise nakonec navrhuje vytvořit dostatečně rozmanité spektrum finančních nástrojů k ochraně důchodových systémů, ke kterým patří i tvorba soukromých úspor a kapitálu, aby lidé mohli samostatněji rozhodovat o tom, jakou výši prostředků by chtěli v důchodu disponovat, což předpokládá efektivní a transparentní fungování finančních trhů a vysokou kvalitu dohledu zejména nad penzijními fondy.

3.15 Stárnutí obyvatel v Evropě povede ke změně způsobu myšlení, systémů sociální ochrany a rodinných politik, neboť se ve skutečnosti jedná o to, jak učinit z obtížného problému výhodu.

3.16 Vzhledem k tomu, že Evropská unie nemá vlastní pravomoci v této oblasti, Komise se musela omezit na stanovení těchto obecných zásad. Ostatně není dost dobře jasné, jak by Evropská unie mohla mít v této oblasti praktické kompetence, neboť navrhovaná řešení se liší podle situace v jednotlivých státech v souladu se sociálními a kulturními tradicemi všech dotčených národů. Konkrétní zavádění některých opatření, například rozvoj služeb péče o děti, navíc může probíhat pouze na místní úrovni, co nejbližší rodinám. Stále však platí, že evropská mobilizace, která by čelila této demografické výzvě, je naléhavě potřebná.

3.17 Německé předsednictví, které projevilo zájem o sdělení Komise, si přálo, aby byla prohloubena problematika rodinné politiky, a požádalo, aby se Evropský hospodářský a sociální výbor zamyslel nad tím, do jaké míry může přispět udržitelná rodinná politika k hospodářskému a sociálnímu rozvoji Evropy.

4. Rodina jako prvek, jenž se přizpůsobil hospodářskému a sociálnímu vývoji

4.1 Rodina, styl života a žebříček hodnot byly ovlivněny podstatnými politickými, hospodářskými a sociálními změnami, jimž byla vystavena Evropa v průběhu dvou století. Průmyslová revoluce a urbanizace změnily rodinné prostředí. Široká rodina se zúžila a došlo k rozvoji nových typů rodinného života, ke změnám vazeb mezi generacemi, k vývoji způsobu myšlení, změně nebo zmírnění hospodářské solidarity a čím dál vyšší hospodářská nezávislost žen současně přispěla ke zvýšení životní úrovně rodin se dvěma mzdami.

4.2 Životní styly rodin se změnily a zpestřily. Lidé uzavírají manželství méně často a v pozdějším věku. Zvýšil se počet dětí narozených mimo manželství a též počet adopcí, zejména dětí z neevropských zemí. Vzrostl počet rozvodů a počet nových rodin s dětmi narozenými v předcházejícím manželství. Rodiče samoživitelé, zejména ženy, jsou také čím dál početnější a tyto neúplné rodiny jsou často vystavovány těžkým materiálním podmínkám. Situace rodin, které vychovávají postižené děti, způsobuje specifické potíže, jež vyžadují zvláštní pozornost veřejných orgánů. Byly vytvořeny nové rodinné sítě pro vzájemnou pomoc založenou na solidaritě a přátelských poutech (například rodinné jesle). Průměrný počet osob v jedné domácnosti se snížil a čím dál více osob nebo párů žije samo a bez dětí. Otázka starších párů, jejich role ve společnosti a podpora, již budou potřebovat, bude stále aktuálnější. Imigrace přinesla do Evropy nové způsoby rodinného života, jež zvyšují složitost rodinných situací.

4.3 Ve společnosti založené převážně na zemědělství byla pro rodinu typická trojí, tedy citová, hospodářská a geografická jednota. Hospodářská činnost se ve skutečnosti nejčastěji odehrávala na stejném místě, kde sídlila rodina, tedy na farmě, v dílně nebo v obchodě. Tato trojí jednota se s příchodem průmyslu a urbanizace zmírnila nebo zanikla. Bydliště rodiny leží ve většině případů jinde než pracoviště, členové rodiny nepracují ve stejném zařízení ani ve stejném odvětví. Rodiče tráví méně času doma, prarodiče a příbuzní bydlí často daleko a rodinná solidarita je méně systematická. Některé děti jsou proto častěji odkázány samy na sebe, ale většina také zůstává v rodině déle než dříve, zejména z důvodu delších studií a problémů, se kterými se mladí lidé potýkají při vstupu do aktivního života. V některých členských státech je běžné, že mladí lidé kolem 30 let žijí stále s rodiči a jsou na nich finančně

závislí. Je také známo, že zdravotní péče, sociálních služeb a vzdělání v současné době využívá více dětí než v minulosti.

4.4 Přestože silná citová pouta byla a stále jsou základem rodiny, neboť se jedná o všeobecnou lidskou touhu, je zřejmé, že hospodářská a geografická jednota se stala spíše výjimkou (zemědělské podniky, tradiční obchody, řemeslná výroba atd.) než pravidlem.

4.5 Současný život je složitější a jistě i více individualistický. Konkurence mezi jednotlivci se stala významným cílem, který má však velice často přednost před hodnotami, jako je solidarita.

4.6 Navzdory průmyslovým změnám, urbanizaci a upřednostňování jednotlivce před společenstvím se instituce rodiny přizpůsobila a zachovala, přestože došlo k jejímu oslabení. Představuje totiž přirozenou a základní touhu lidstva, které hledá cit, lásku, vzájemnou pomoc a solidaritu. Průzkumy veřejného mínění zaměřené zejména na mladé lidi ostatně svědčí o tom, že tato touha stále přetrvává.

4.7 Lze však jasně říci, že jednou z hlavních problematik je umožnit a sladit pracovní, soukromý a rodinný život žen i mužů a přizpůsobit se rostoucím požadavkům rodičovských povinností.

4.8 Vzhledem k hospodářskému a sociálnímu vývoji evropských společností mají některé otázky klíčový význam pro celou rodinnou politiku: hlídání a vzdělávání dětí, péče a pomoc starším či velice starým a závislým rodičům, pružnost při organizaci práce, rodičovské dovolené a dovolené z důvodu péče o nemocného člena rodiny, podpora rodičů, kteří přerušili svou kariéru pro výchovu dětí, při návratu do práce, podpora vzdělávání dětí, jež jsou pro společnosti slibnou budoucností, boj proti chudobě a nezaměstnanosti, podpora rodin, jež trpí výskytem různých nemocí, alkoholismem či jinými škodlivými závislostmi (jako jsou drogy, kouření atd.), boj proti domácímu násilí, podpora rodin opatřujících postižené členy rodiny atd.

4.9 Je skutečně vhodné navrhnout konkrétní a efektivní opatření, jež by zabránila neúnosnému náporu na mladé ve věku, kdy by měli být rodiči. Nemůžeme od žen očekávat, že budou mít děti, budou pokračovat ve své kariéře a budou více přítomny na trhu práce, aniž by jim byla navržena doprovodná opatření potřebná pro snazší sladění jejich mateřského a rodinného života s pracovní činností. Je rovněž patřičné navrhnout silná a efektivní opatření pro podporu zapojení otců do rodinného života, rozvoj otcovské zodpovědnosti a rovné postavení, pokud jde o péči o děti v rodině. To také znamená, že je třeba přizpůsobit ustanovení pracovního práva v členských zemích, které dosud takové předpisy nemají, aby rodičům – tedy i otcům – umožňovala vzít si rodičovskou dovolenou a mít pružnou pracovní dobu, aby se mohli starat o své malé děti.

5. Rodina jako realita, kterou již Evropská unie uznala a jejíž lidský, hospodářský a sociální aspekt podporuje

5.1 Evropská unie se již pokusila projevít svůj zájem o rodinu okázalou formou. V čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv se uvádí, že „rodina požívá právní, hospodářské a sociální ochrany“. Z této formulace vyplývá, že rodina, hospodářství a sociální uspořádání si nejsou vzájemně neznámé nebo zcela nezávislé. Tyto tři prvky na sebe naopak vzájemně působí a je na členských státech, aby zajistily právní, hospodářskou a sociální ochranu rodiny.

5.2 Listina základních práv se v této souvislosti připojuje k dřívějšímu textu, jenž byl podepsán všemi členskými státy, a sice k Všeobecné deklaraci lidských práv, kterou Organizace spojených národů vyhlásila v roce 1948 a v níž se v čl. 16 odst. 3 uvádí, že „rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má právo na ochranu společnosti a státu“.

5.3 Listina základních práv je však jasnější, pokud jde o existující vztahy mezi rodinou a hospodářstvím, protože v čl. 33 odst. 2 je stanoveno, že cílem Unie v této oblasti je „sladění rodinného a pracovního života“.

5.4 Evropská unie tak v tomto textu, jenž stanovuje její základní hodnoty, podtrhla nejenom zvláštní význam, který přikládá rodinnému a pracovnímu životu, ale rovněž uvedla, že mezi těmito hodnotami nesmí, nebo by neměly být rozpory.

5.5 Nakonec je vhodné podotknout, že Listina základních práv v článku 33 uzákoňuje úlohu Evropské unie v oblasti rodinné politiky, aby alespoň při dodržování zásad subsidiarity stimulovala, upozorňovala, informovala, či dokonce vybízela ke koordinaci mezi členskými státy.

6. Rodina jako zdroj hospodářské prosperity, sociální solidarity a citové rovnováhy

6.1 Všichni víme, že období velkého hospodářského rozmachu po druhé světové válce (tzv. „Trente glorieuses“) charakterizoval rovněž silný demografický nárůst, což nebylo náhodné. Dynamický demografický rozvoj, jímž je třeba nahradit evropskou „demografickou zimu“, musí nutně doprovázet možnost, aby všechny generace mohly rozvíjet své dovednosti, kreativitu a osobní seberealizaci a současně respektovat životní prostředí a dobré ekologické zdraví planety.

6.2 Rodina je základním hospodářským společenstvím a tato vazba mezi rodinou a hospodářstvím je přirozená. Rodina jako společenství má jisté potřeby, které mají z různých pohledů hospodářský rozměr; jde například o stravování, bydlení, vybavu, přístup ke kultuře a zájmům, kvalitě ovzduší, vody, atd. V některých členských státech se také rodině poskytují finanční prostředky a sociální služby. Je zcela jasně jednou z hnacích sil

hospodářství za předpokladu, že její členové mají vhodnou a trvalou kupní sílu.

6.3 Jestliže uznáme, že rodina je hospodářským společenstvím, neznamená to, že se omezíme pouze na její hospodářskou funkci, nebo na ni budeme nahlížet pouze z kvantitativního hlediska. Rodina a hospodářství mají konec konců společný cíl, tedy dobré životní podmínky a citovou rovnováhu⁽⁵⁾.

6.4 Rodina navíc nejméně ve čtyřech různých oblastech představuje prvky příznivé pro hospodářský rozvoj a sociální rovnováhu:

- rodina poskytuje citovou, hospodářskou a sociální solidaritu, jež umožňuje mnohem lépe reagovat na nepředvídatelné situace hospodářského života. Jestliže nezaměstnaní mohou využívat rodinné, duševní a/nebo finanční podpory, daří se jim snáze podniknout kroky potřebné pro hledání práce, výběr vzdělávacího cyklu, případně pro založení podniku, přestože dobře víme, že nezaměstnanost je těžkou a náročnou zkouškou pro celou rodinu;

- rodina je místem, kde se přímo vytvářejí hospodářské hodnoty, neboť je základem toho, co ekonomové nazývají „lidským kapitálem“. Je tudíž vhodné maximálně rodiče podporovat v jejich vzdělávací roli. Dopad „demografické zimy“, kterou prochází Evropa, plně pocítíme, vezmeme-li v úvahu nadcházející potíže, které se týkají financování důchodů, úbytku obyvatelstva ve venkovských oblastech spojeného se zánikem hospodářských činností a problémy se zajištěním veřejných služeb, snížení počtu studentů v některých oborech budoucnosti. Investice do lidského kapitálu mohou posílit produktivitu a hospodářský růst a dlouhodobě zabránit výše uvedenému vývoji;

- je třeba zdůraznit roli rodiny při vytváření „lidského kapitálu“ díky poskytnutému vzdělání, předaným hodnotám a podpoře, kterou rodiče dětem přinesli. Některé přednosti nepostradatelné v pracovním i sociálním životě se nejprve získávají v rodině: úcta k ostatním, smysl pro píli, týmový duch, tolerance, smysl pro život ve společnosti a odpovědná nezávislost;

- nakonec lze uvést, že rodina je trvalým stimulačním prvkem hospodářství a mobilizuje hospodářské možnosti rodičů, aby vyhověli potřebám rodiny. Odpovědnost rodičů za vzdělání dětí a jejich přípravu do budoucího života vybízí ke spoření a investicím do budoucna, jak po finanční stránce, v otázkách nemovitostí, tak i pokud jde o vzdělání a znalosti. Aby pro své děti zachovali přijatelné životní prostředí, budou se rodiče mobilizovat s cílem omezit znečištění životního prostředí jakéhokoli původu. Většina dětí dnes dostává od svých rodičů a společnosti podstatně více kapitálu ve

⁽⁵⁾ Viz průzkumné stanovisko EHSV k tématu Ekonomické a rozpočtové důsledky stárnutí obyvatelstva přijaté na plenárním zasedání dne 14. 3. 2007, zpravodajka: paní FLORIO.

formě péče, vzdělání, zdravotních a sociálních služeb a investic do nemovitostí (a více též formou dědictví) než jejich rodiče nebo prarodiče ve stejném věku. Ekonom a demograf Alfred Sauvy se v tomto směru vyjádřil, že „dítě je aktivním prvkem společnosti“. V této souvislosti můžeme říci, že rodina přináší historický rozměr do života jednotlivců, jak na hospodářské, tak na sociální a citové úrovni.

6.5 Jean Bodin již v období renesance napsal, že „jediným bohatstvím je člověk“. Všechny členské státy Evropské unie uznávají přínos rodiny na lidské, hospodářské, sociální a rovněž citové úrovni, a proto všechny státy vedou rodinné politiky, ačkoli různými způsoby. Vědí, že budoucnost lidstva spočívá v dětech.

7. Rodinné politiky v celé Evropské unii, avšak politiky odlišné

7.1 V celé Evropské unii existují rodinné politiky, politiky zaměřené na rovné postavení žen a mužů a politiky, které se mají zasadit o sladění pracovního, společenského a rodinného života. Tyto tři prvky jsou provázány a tvoří koherentní celek, ačkoli v různých zemích je zdůrazňován jeden konkrétní prvek před ostatními. V každém případě tyto politiky, ať jsou implicitní nebo explicitní, silnější či slabší, existují ve všech členských státech.

7.2 Důvody jsou různé: někdy se týkají více otázek morálky a občanství, jindy spíše otázek hospodářských a politických. Avšak dobré duševní a zdravotní rozpoložení i vzdělání dětí jsou stále základním prvkem rodinných politik, stejně jako starost o to, aby rodiče dosáhli uspokojivého osobního rozvoje a zároveň vedli rodinný, pracovní a společenský život.

7.3 Požadavek rovnoprávnosti mezi ženami a muži, pokud jde o pracovní život a rodinné výdaje, je také součástí mnoha rodinných politik, zvláště ve skandinávských zemích. Opatření směřující ke sladění pracovního a rodinného života v případech, kdy je pracoviště vzdáleno od domova a kdy dochází k přerušování kariéry z důvodu narození nebo výchovy dítěte, což zaměstnavatel ne vždy přijme a pochopí, jsou totiž jedním z klíčových bodů rodinné politiky zaměřené na začlenění dětí do společnosti.

7.4 Vůle zajistit dětem rovné příležitosti ve společnosti může také pomoci v podpoře rodinných politik. Často jde i o kompenzace finančních nákladů, jež vyplývají z rodičovských povinností. To zahrnuje rovněž řadu opatření, která se věnují problémům otců a především matek na pracovním trhu, neboť ony se obvykle starají o výchovu, zejména dokud jsou děti ještě malé.

7.5 V jiných případech je tato otázka zmiňována spíše ze sociálního než rodinného pohledu. Jedná se o organizaci přerodělování příjmů, tedy boj proti chudobě, aniž by tato politika byla stále spojována s myšlenkou náhrad specificky rodinných výdajů.

7.6 Konečně existovaly i politiky, které byly jednoznačně zaměřeny na podporu porodnosti v Evropě, kde se rodí příliš málo dětí.

7.7 Všechny evropské studie zaměřené na vztah mezi porodností a vysokou zaměstnaností žen dokazují, že vyšší hodnota úhrnné plodnosti je zřejmým důsledkem možností, které se nabízejí pro sloučení rodinných a pracovních povinností. V oblasti zvyšování porodnosti by mohlo být dosaženo lepších výsledků prostřednictvím opatření, která by podporovala a umožňovala otcům malých dětí lépe sdílet rodinnou odpovědnost s matkami. Jedná se o velice důležitý prvek, který by bylo vhodné zdůraznit mladým generacím.

7.8 Prodloužení délky života, delší doba studií mladých lidí a různé etapy celoživotního vzdělávání změnily a ještě změny způsob uspořádání pracovního i rodinného života. Bylo by vhodné přemýšlet o tom, jakým způsobem zavést více pružnosti jak ve vzdělávacím, tak v pracovním procesu, aby bylo pro ty, kdo si to přejí, snadnější založit rodinu, aniž by byli nuceni vzdát se profesního růstu.

8. Opatření na podporu rodiny a profesních rovných příležitostí žen a mužů

8.1 Hlavní body základních politických opatření zavedených na podporu rodin se týkají přímé finanční pomoci a dotovaných či bezplatných služeb dětské péče (jesle, školky, síť mateřských asistentek atd.). Bylo by vhodné dbát na to, aby tato opatření podporovala sladění pracovního a rodinného života. Je rovněž důležité, aby služby pro hlídání dětí byly přístupné a cenově dostupné pro všechny.

8.2 Některé politiky se zaměřují na infrastrukturu dětské péče, atraktivní podmínky rodičovské dovolené pro výchovu a na aktivní politiku slučitelnosti výdělečné činnosti a rodinného života, jakož i usnadnění návratu do práce po rodičovské dovolené.

8.3 Jiné systémy upřednostňují daňové úlevy pro rodiny s jedním příjmem a příspěvky pro rodiče, kteří zůstávají doma během prvních několika let věku dítěte.

8.4 Některé země kombinují finanční pomoc určenou na náhradu nákladů na vzdělání dětí s opatřeními na sladění pracovních a rodičovských povinností, např. ve formě rodičovské dovolené, zařízení pro péči o dítě a nabídky bezplatné předškolní péče. Tato kombinace finanční pomoci a služeb se jeví jako efektivní.

8.5 Otázka rovného postavení mužů a žen vzhledem k rodinným povinnostem a sladění pracovního a rodinného života je bezpochyby velice důležitá pro zvýšení dynamiky evropských rodin. Doprovází ji potřeba odstranit strukturální příčiny rozdílu v příjmech mužů a žen spojené zejména s tím, že o děti a jejich vzdělání se velice často starají pouze ženy.

8.6 Dosáhnout rovného postavení a vyváženosti mezi muži a ženami – s ohledem na jejich očekávání, záliby a schopnosti, na jejich finanční možnosti, společnou zodpovědnost za děti, rodinu a domácnost, jakož i podílení na politických a jiných prospěšných činnostech pro kolektiv – má rozhodující význam pro demografii a porodnost. Většina žen si stejně jako muži oprávněně přeje sloučit výdělečnou činnost, děti a roli ve společenském životě.

8.7 V celé Evropě se lidé rozhodují o početi dítěte čím dál později, což není bez důsledků pro plodnost, přestože moderní lékařská věda a výzkum v oblasti veřejného zdraví umožňují bojovat proti neplodnosti i v pozdějším věku. Důvodem pozdějšího mateřství je zejména delší doba studií, ale také hledání pracovního místa pro oba rodiče, jež by bylo pro výchovu dětí dostatečně stabilní a placené. V této souvislosti je zřejmé, že nezaměstnanost mladých a nestabilita některých pracovních míst, zejména těch, která zastávají ženy, má negativní dopad na plodnost a rodinný život. Obecně lze říci, že evropský způsob uspořádání hospodářského a společenského života, v němž mladí získávají stabilní pracovní místo čím dál později a aktivní pracovníci jej opouští čím dál dříve, stejně jako nový životní styl mládeže nevedou k tomu, aby lidé přijali rodinnou odpovědnost a péči o děti.

8.8 Pokud se tato situace má zlepšit a máme nalézt vyvážené postavení žen a mužů, je třeba spojit politická opatření pro rodinu s opatřeními pro rovnost pohlaví. Tím jsou myšlena například dobrá pečovatelská zařízení pro děti, včetně jeslí na pracovišti, a také právní, daňová a sociální opatření vedoucí ke slučitelnosti rodinného, pracovního a společenského života pro ženy i muže. Bylo by rovněž vhodné uvažovat, do jaké míry by mohli prarodiče, kteří jsou ještě v pracovním procesu, mít pružnou pracovní dobu a plnit svou roli u vnoučat. Nedosáhne-li těchto změn, vystavujeme se příliš velkému riziku, že se ženy budou nadále vyhýbat zakládání rodiny a rodinnému životu a budou se věnovat pouze profesní kariéře.

8.9 Je rovněž vhodné dbát na to, aby uplatňované politiky usnadňovaly volbu vrátit se do placeného zaměstnání po přerušení kariéry z důvodu narození nebo výchovy dítěte. V této souvislosti by se mělo uvažovat o rozvoji bezplatných školení během rodičovské dovolené a zavedení upravené pracovní doby, pokud si rodič přeje starat se o malé dítě. V tomto duchu je třeba podpořit volbu práce na částečný úvazek a nebránit návratu k plnému úvazku, pokud již zkráceného pracovního úvazku není třeba. Konečně dojde-li k návratu do pracovního života po rodičovské dovolené, musí se dbát na to, aby nešlo o pracovní místo, které je v porovnání s kompetencemi matky nebo otce nevhodné. To, že někdo využil před nedávnem rodičovské dovolené, nesmí být považováno za znevýhodňující v situaci, kdy se snižují stavy zaměstnanců v důsledku hospodářských potíží.

8.10 Je důležité, aby veřejné služby i podniky, které mají být „občanské“, zaváděly nebo podporovaly politiky, postupy a sociální inovace usnadňující pracovní život párů, jež čekají nebo vychovávají děti. Kromě proslovů a legislativních ustanovení se jedná též o otázku kolektivního a duševního přístupu, který může ovlivnit, pokud dítě není považováno za břemeno a jeho matka nebo otec proto nejsou považováni za méně produktivní nebo méně „konkurenceschopné“ pracovníky. Měly by se podporovat postupně se objevující snahy o vybudování jeslí na pracovišti nebo společných jeslí podniků, které se nacházejí ve stejné oblasti. Představují totiž velice užitečnou službu pro páry, jež mají jistou profesní odpovědnost, a snižují tak jejich každodenní cestování a zjednodušují časový rozvrh.

8.11 Velký význam má také to, aby veřejné služby a podniky nezpochybovaly problémy, jimž mohou v průběhu pracovního života čelit otcové malých dětí, když si chtějí vzít rodičovskou dovolenou, nebo z rodinných důvodů omezit pracovní dobu. Veřejné služby a podniky by měly vytvořit podmínky k tomu, aby se i otcové mohli starat o své děti. V této souvislosti hrají významnou roli sociální partneři.

8.12 Z obecného hlediska je nezbytné podporovat otce, aby skutečně sdíleli rodinné povinnosti ve všech oblastech, zejména v otázce vzdělání dětí. Velké množství sociologických studií uvádí, že „nepřítomnost“ otce je skutečně příčinou většího počtu problémů při vzdělávání mládeže.

8.13 Stávající nebo budoucí politiky jsou různé, problémy, s nimiž je třeba se vypořádat, mají odlišné povahy, avšak cíle, jež mají umožnit mužům a ženám, kteří si to přejí, založit rodinu a mít děti, jsou totožné. Nicméně výzkumy shodně uvádějí, že Evropané mají méně dětí, než by si přáli, a že často vyjadřované přání mít třetí dítě se nesplní, většinou z finančních a materiálních důvodů a z důvodu složitosti sladění kariéry s rodinným životem; to platí především pro matky.

8.14 Existuje však i jeden méně materiální aspekt. Evropská unie je sice jednou z nejrozvinutějších a nejbohatších oblastí světa, nyní však prochází nejistým obdobím. Po období velkého hospodářského rozmachu po druhé světové válce se v Evropě začal rozšiřovat jistý pesimismus, nepříliš příznivý pro zakládání rodiny, související s hospodářskými nejistotami, obavami týkajícími se zhoršení životního prostředí a klimatické změny, některými negativními dopady globalizace, se složitostí moderních společností a se ztrátou důvěry občanů ve schopnosti vlád ovlivnit některé události. Po dlouhé době je to poprvé, kdy mají v mnoha evropských zemích rodiče dojem, že ve skutečnosti nemohou svým dětem slíbit lepší budoucnost.

8.15 Máme také právo položit si otázku, zda je dominantní kultura otevřená rodině a péči o děti, zda je představa spokojeného rodinného života dostatečně zhodnocená, či nezpůsobuje-li individualismus a jistý konzumní materialismus, že lidé zapomínají, že člověk sice nepochybně je individuální bytost, ale je předurčen pro život ve společnosti. Největší a nejnaléhavější

starosti Evropanů se ostatně týkají rodinného života – vzdělání, bydlení, pracovních příležitostí, citové stability a seberealizace. Možná by měl být upřednostněn optimističtější a velkorysejší pohled na rodinný život, neboť problematika rodiny a porodnosti se již ve své podstatě dotýká té nejdůvěrnější části lidské bytosti. Veřejné orgány, jejichž posláním je hledat společný blahobyt, by měly nabízet nové možnosti, zajistit dnešním ženám a mužům skutečnou svobodu při rozhodování založit rodinu a vychovávat tolik dětí, kolik si přejí, aniž by toto rozhodnutí ovlivnilo jejich osobní volby, pokud jde o seberealizaci.

8.16 Rodina je tedy zdrojem hospodářské prosperity a sociální solidarity, jak bylo vysvětleno výše, zejména pokud mohou být oba rodiče výdělečně činní. Evropská unie by proto měla podpořit členské státy, aby do svých hospodářských a sociálních politik začlenily rodinný rozměr. EU by pro podporu udržitelné rodinné politiky měla použít osvědčené postupy.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (kodifikované znění)

KOM(2006) 657 v konečném znění

(2007/C 161/20)

Dne 23. listopadu 2006 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2007. Zpravodajem byl pan SOARES.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 160 hlasy pro a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Navrhovaná směrnice je součástí záměru Komise zjednodušit a zpřehlednit právní předpisy Společenství, aby se staly srozumitelnějšími a přístupnějšími pro řadového občana.

2. Kodifikace představuje velmi významný administrativní postup, který musí proběhnout v plném souladu s obvyklým legislativním postupem Společenství, a v aktech podrobených kodifikaci nemohou být prováděny žádné podstatné změny.

3. Účelem tohoto návrhu je provedení kodifikace směrnice Rady 80/987/EHS ze dne 20. října 1980 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele. Nová směrnice nahradí různé akty, které jsou do ní začleněny; zcela zachovává jejich obsah, a omezuje se tak pouze na jejich spojení

a zapracování pouze takových formálních změn, které vyžaduje samotná kodifikace.

4. Přestože kodifikace je proces, který ze své podstaty nemůže a nesmí pozměňovat směrnice, jichž se týká, EHSV se domnívá, že Komise by v rámci plnění svých úkolů měla konat více než jen zjednodušovat právní předpisy. Měla by studovat obsah jednotlivých směrnic, aby mohla vyřešit otázky, jež se mezitím mohly ukázat jako nejasné nebo se mohly v praxi projevit jako poněkud překonané.

5. Evropský hospodářský a sociální výbor však s ohledem na to, že se jedná o stanovisko ke kodifikaci směrnice, a s ohledem na záměry uvedené v odstavci 1 a ujistění uvedená v odstavcích 2 a 3, návrh směrnice schvaluje.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha – Diplomatická a konzulární ochrana občanů Unie ve třetích zemích

KOM(2006) 712 v konečném znění

(2007/C 161/21)

Dne 28. listopadu 2006 se Komise, v souladu s čl. 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *Zelená kniha – Diplomatická a konzulární ochrana občanů Unie ve třetích zemích*

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2007 (zpravodaj: pan VOLEŠ).

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 14. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 170 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Shrnutí závěrů a doporučení

1.1 Výbor zdůrazňuje, že právo na diplomatickou a konzulární ochranu občanů EU ve třetích zemích posiluje smysl občanství EU.

1.2 Výbor v této souvislosti podtrhuje nutnost, aby občané byli mnohem lépe informováni o tomto právu a považuje dosažené výsledky informačních aktivit za nedostatečné. Požaduje zapojení organizací občanské společnosti, jejichž členové cestují do třetích zemí do informačních aktivit EU a členských států.

1.3 Výbor poukazuje, že na příslušném portálu EU www.travel-voyage.consilium.europa.eu nejsou dostupné údaje, které členské státy jsou ve zvolené třetí zemi zastoupené ani jejich adresa a kontakt na ně. Výbor doporučuje soustředit tyto a všechny další potřebné informace na jednom snadno dostupném internetovém portálu s jednoduchou adresou.

1.4 Informace o právu na ochranu ve třetí zemi ve znění článku 20 by měla být povinně vytištěna v každém pase vydaném členským státem EU.

1.5 Doporučení pro cestovatele do třetích zemí by bylo třeba lépe koordinovat a zveřejňovat je tak, aby byla maximálně dostupná například na webové adrese dle bodu 1.3.

1.6 Výbor doporučuje, aby všechna opatření týkající se práva na ochranu byla zveřejňována nejen v Úředním věstníku, ale též ve sdělovacích prostředcích všech členských států a aby byla součástí komunikační strategie Komise.

1.7 Výbor podporuje sjednocení rozsahu a právního základu poskytované konzulární ochrany v třetích zemích jednotlivými členskými státy a požaduje, aby se k tomuto sjednocování přistoupilo co nejrychleji případně i cestou harmonizace národních předpisů. Do harmonizace v této oblasti je třeba zveřejnit rozsah a podmínky poskytování ochrany jednotlivými členskými státy.

1.8 Výbor vítá návrh na rozšíření ochrany na členy rodin občanů EU, kteří jsou občany třetích zemí.

1.9 Výbor podporuje návrh na rozšíření poskytované ochrany též na identifikaci a přepravu tělesných pozůstatků zesnulých občanů EU a jejich rodinných příslušníků, kteří nemají občanství EU a požaduje, aby členské státy, které ještě

neratifikovaly Úmluvu Rady Evropy z 26.10.1973 o převozu mrtvol (dosud ratifikovalo jen 15 členských států) tak urychleně učinily.

1.10 Výbor doporučuje zjednodušit postup poskytování finanční pomoci občanům EU ve třetích zemích například umožněním úhrady závazku přímo orgánům státu poskytujícího pomoc, odpuštěním této úhrady v případě velmi nízkých částek, zavedením jednoduchého systému vyrovnávání pohledávek mezi členskými státy a podobně.

1.11 Vytvoření společných kanceláří v oblastech, kde je poměrně malé zastoupení členských států je správným krokem. Je však třeba vyjasnit všechny legislativní a mezinárodně právní aspekty. Výbor doporučuje aktivně využívat další formy spolupráce, jež by např. spočívaly v tom, že konzulární úřad členského státu převezme konzulární funkce v zájmu jiného státu EU a že několik členských států jmenuje tutéž osobu konzulárním úředníkem, v souladu s články 8 a 18 Vídeňské konvence o konzulárních stycích, anebo využije programů školení konzulárních úředníků členských států.

1.12 Výbor by uvítal, kdyby se Instrukce pracovní skupiny pro konzulární záležitosti COCON (Guidelines) pro konzulární ochranu občanů EU ve třetích zemích staly právně závaznými, čímž by se předešlo právní nejistotě občanů EU v třetích zemích, kteří potřebují ochranu.

1.13 Diplomatické mise a konzulární úřady členských zemí zastoupených v třetí zemi by měly mít k dispozici pravidelně aktualizované kontakty na příslušné úřady členských států, které v dané zemi nejsou zastoupené, aby mohly občanům EU umožnit kontakt s nimi v případě potřeby. Měly by mít rovněž seznamy tlumočnicků do jazyků členských států, které v dané zemi zastoupení nemají.

1.14 Delegation Evropské komise ve třetích zemích by mohly být využity pro účely konzulární ochrany občanů EU s použitím zkušeností z kompetencí těchto delegací pro ochrany lodí a rybářů členských států EU.

1.15 Role Komise při koordinaci činností členských států zaměřených na diplomatickou a konzulární ochranu občanů EU ve třetích zemích by měla být posílena.

2. Úvod

2.1 Evropská komise zveřejnila 28. listopadu 2006 Zelenou knihu Diplomatičká a konzulární ochrana občanů EU ve třetích zemích. Právo na diplomatičkou a konzulární ochranu je dáno Maastrichtskou smlouvou, která v článku 20 stanoví, že každý občan Unie má na území třetí země, kde členský stát, jehož je občan státním příslušníkem, nemá své zastoupení, právo na diplomatičkou nebo konzulární ochranu kterýmkoliv členským státem za stejných podmínek jako státní příslušník tohoto státu⁽¹⁾. Stejně právo se stalo součástí Základních práv Evropské unie slavnostně vyhlášených v roce 2000 viz článek 46⁽²⁾. Článek 20 Smlouvy pověřil členské státy, aby mezi sebou sjednaly nezbytná pravidla a zahájily mezinárodní jednání nezbytná pro zajištění této ochrany.

2.2 Členské státy přijaly rozhodnutí 95/553/EC⁽³⁾, kde definovaly 5 případů, kdy má občan Unie právo obrátit se se žádostí o diplomatičkou nebo konzulární ochranu na zastoupení jiného členského státu:

- pomoc v případě úmrtí
- pomoc v případě vážných nehod nebo onemocnění
- pomoc v případech zatčení nebo zadržení
- pomoc obětem násilných činů
- pomoc občanům EU a jejich navrácení v nouzi.

Zastoupení členských států ve třetí zemi mohou pomoci občanům EU, kteří o to požádají i v jiných případech.

2.3 Žadatel o pomoc se musí prokázat pasem nebo dokladem totožnosti, že je státním příslušníkem členského státu a v případě ztráty nebo krádeže dokladů jakýmkoliv jiným dokladem, případně je jeho identita ověřena u orgánů členského státu, k jehož státní příslušnosti se hlásí. Byl stanoven postup při poskytování finanční zálohy občanům EU, které je podmíněno získáním povolení ministerstva zahraničí nebo diplomatičké mise členského státu, jehož je žadající občan státním příslušníkem. Bylo stanoveno, že rozhodnutí bude přezkoumáno 5 let po vstupu v platnost. Rozhodnutí začalo platit až v roce 2002.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 325, 24.12.2002.

⁽²⁾ Charta základních práv Evropské unie z Nice, 7.12.2000.

⁽³⁾ Úř. věst. L 314, 28.12.1995, s. 73-76.

2.4 Členské státy vytvořily pracovní orgán pro konzulární spolupráci COCON, který je nástrojem pro výměnu zkušeností. COCON vypracoval pokyny ke konzulární ochraně občanů EU ve třetích zemích, které mají nezávazný charakter⁽⁴⁾.

2.5 Ve sdělení Komise o plnění Haagského programu bylo předloženo několik návrhů ohledně diplomatičké a konzulární ochrany⁽⁵⁾. Bývalý ministr zahraničí Francie Michel Barnier vypracoval podrobnou Zprávu pro Radu EU, v níž navrhuje řadu opatření k vytvoření systému civilní ochrany uvnitř i mimo EU, jehož součástí by byla i diplomatičká a konzulární ochrana⁽⁶⁾. Rada pod rakouským předsednictvím ve své zprávě z 15.6.2006 shrnula kroky, které jsou přijímány pro posílení ochrany občanů EU ve třetích zemích⁽⁷⁾. V roce 2007 bude Komise předkládat 5. zprávu o občanství EU, která by měla obsahovat i návrhy na posílení diplomatičké a konzulární ochrany.

2.6 Ochrana občanů EU získává na významu vzhledem k vysokému nárůstu cestujících z členských států EU do třetích zemí (180 milionů cestujících mimo EU za rok) a v důsledku toho, že ne všechny státy mají zastoupení v každé třetí zemi. Průzkum Eurobarometru z července 2006 ukázal, že v nejbližších 3 letech bude do třetích zemí cestovat téměř polovina dotázaných⁽⁸⁾.

2.7 Komise proto předkládá k diskusi ve své Zelené knize řadu opatření, které by měly posílit princip ochrany občanů EU v třetích zemích, jako významného práva každého občana členského státu vyplývajícího z občanství EU. Opatření berou rovněž na zřetel zkušenosti z důsledků přírodních katastrof jako bylo tsunami, hurikán Katrin, válečných konfliktů na Balkáně a v Libanonu, teroristických akcí na Bali a v Sharm el-Sheihu.

2.8 Navrhovaná opatření zahrnují:

- zlepšení informovanosti občanů EU o jejich právu na diplomatičkou a konzulární ochranu ve třetích zemích a o zastoupení členských států EU ve třetích zemích,
- vytištění článku 20 Smlouvy o ES v pasech občanů členských států EU,
- koordinaci doporučení pro cestující,
- přezkoumání rozsahu podmínek a právního základu poskytování ochrany, které jsou různé v každém členském státě s možností jejich sblížení,

⁽⁴⁾ Guidelines on consular protection of EU citizens in third countries, Rada EU 10109/06 z 2.6.2006.

⁽⁵⁾ Sdělení komise ES KOM(2006) 331 v konečném znění ze dne 28.6.2006.

⁽⁶⁾ Zpráva Michela Barniera „Pour une force européenne de protection civile: europe aid“ 9.5.2006.

⁽⁷⁾ Zpráva předsednictví Radě EU 10551/06 z 15.6.2006.

⁽⁸⁾ Flash Eurobarometr 188 – December 2006.

- zahrnutí ochrany občanů EU do bilaterálních smluv sjednávaných členskými státy a smluv sjednávaných EU se třetími státy, včetně možnosti pověření delegací Evropské komise v třetích zemích poskytováním diplomatické ochrany,
- rozšíření konzulární ochrany na rodinné příslušníky občanů EU, kteří jsou občany třetích zemí,
- zahrnutí identifikace a repatriace pozůstatků do poskytované ochrany,
- zjednodušení procedur pro poskytování finančních záloh,
- vytváření společných konzulárních kanceláří pilotně v oblasti Karibiku, Balkánu, Indického oceánu a Západní Afriky, povzbuzování občanů EU, aby se registrovali v těchto kancelářích,
- výcvik konzulárních úředníků členských států a Společenství.

3. Přípomínky k jednotlivým návrhům Komise

3.1 Výbor zdůrazňuje, že právo na ochranu občanů EU ve třetích zemích poskytovanou zastoupením jiného členského státu, než toho, jehož je občan státním příslušníkem je konkrétním důkazem výhod členství v EU, posiluje pocit soudržnosti a je vyjádřením smyslu občanství EU.

3.2 Výbor v této souvislosti podtrhuje nutnost, aby občané byli mnohem lépe informováni o právu na konzulární ochranu ve třetích zemích. Dosavadní poznatky ukazují, že informovanost je minimální. Podle průzkumu Eurobarometru jen 23 % občanů EU, kteří chtějí cestovat do třetích zemí ví o tomto právu. Vylepování plakátů na letištích a v přístavech, nádražích, rozšiřování brožur a letáků prostřednictvím cestovních kanceláří je nedostatečné. Do informačních aktivit by měly být zapojeny též podnikatelské organizace, organizace zaměstnavatelů a nevládní organizace, protože mnoho cestujících do třetích zemí nejsou turisté, ale podnikatelé, obchodníci, zaměstnanci, pracovníci humanitárních organizací. Propojení na internetové informace o konzulární ochraně na portálu EU by mohlo být umístěno na webových stránkách organizací, jejichž členové cestují do třetích zemí.

3.3 Pro využití práva na ochranu ve třetí zemi je klíčové znát, které členské státy jsou v dané zemi zastoupené, mít jejich adresu a kontakt na ně. Tyto informace jsou velmi obtížně dostupné, webová stránka www.travel-voyage.consilium.europa.eu, kde měly být tyto údaje uvedeny nemá tuto funkci stále v provozu. Výbor doporučuje soustředit tyto a další informace na jednom snadno dostupném internetovém portálu s jednoduchou adresou, k němuž by bylo možné se připojit v případě nouze i ze třetí země a vyhledat zde potřebné informace.

3.4 Informace o právu na ochranu ve třetí zemi ve znění článku 20 by měla být povinně vytištěna v každém pase vydaném členským státem EU. Bylo by žádoucí v pase rovněž uvést kontaktní adresu pro získání konkrétních informací dle bodu 3.2. nebo tyto informace vkládat do pasu při jeho vydání.

3.5 Pokyny a rady pro cestovatele jsou vydávány národními orgány a jejich doporučení ohledně cest do třetích zemí se mezi členskými státy někdy zcela diametrálně liší. I když tyto odlišnosti mohou mít objektivní důvod (rozdílný přístup třetí země k jednotlivým členským státům), bylo by žádoucí doporučení pro cestovatele mezi členskými státy více koordinovat, s využitím jejich diplomatického a konzulárního zastoupení v třetích zemích a zveřejňovat je tak, aby byly maximálně dostupné. Zvážit možnost zveřejňování těchto doporučení centrálně na webové adrese dle bodu 3.2.

3.6 Komise navrhuje, aby opatření k provádění článku 20 byla zveřejňována v Úředním věstníku, aby byli občané lépe informováni o svých právech. Výbor s tím souhlasí, ale domnívá se, že to nestačí a tato opatření by měla být zveřejňována též ve sdělovacích prostředcích všech členských států a mělo by se to stát součástí komunikační strategie Komise.

3.7 Výbor podporuje názor Komise, že je žádoucí, aby došlo ke sjednocení rozsahu a právního základu poskytované konzulární ochrany v třetích zemích jednotlivými členskými státy a požaduje, aby se k tomuto sjednocování přistoupilo co nejrychleji případně i cestou harmonizace národních předpisů. To by umožnilo odstranit omezení v přístupu některých členských států k tomuto právu, (některé země například neumožňují správní řízení na základě stížnosti občana na neposkytnutí pomoci, nebo zadržují pas v případě poskytnutí finanční pomoci). Do dosažení harmonizace by měl být rozsah a podmínky ochrany poskytované jednotlivými členskými státy veřejně přístupné všem občanům EU na již zmíněném centrálním portálu.

3.8 Výbor vítá návrh na rozšíření ochrany pro členy rodin občanů EU, kteří jsou občany třetích zemí a doporučuje využít proceduru podle článku 22 Smlouvy o ES umožňující rozšířit práva uvedená ve Smlouvě. Jedná se o humanitární otázku, která si vyžaduje rychlého řešení jak to ukázaly události v souvislosti s tsunami, válkou v Libanonu a dalšími případy.

3.9 Výbor podporuje návrh na rozšíření poskytované ochrany též na identifikaci a přepravu tělesných pozůstatků zesnulých občanů EU a jejich rodinných příslušníků, kteří nemají občanství EU. V této souvislosti apeluje na ty členské státy, které ještě neratifikovaly Úmluvu Rady Evropy z 26. října 1973 o převozu mrtvol (dosud ratifikovalo jen 15 členských států), aby tak urychleně učinily.

3.10 Jednou z nejčastějších potřeb občanů EU ve třetích zemích je finanční pomoc v nouzi, do které se mohou dostat jak v důsledku přírodních katastrof, tak i jako oběti krádeží nebo v důsledku onemocnění a úrazu. Výbor doporučuje zjednodušit dosavadní systém vyžadující souhlas orgánů členského státu, jehož je žadatel státním příslušníkem a následnou úhradu prostředků prostřednictvím orgánů tohoto státu, zvážit možnost úhrady závazku přímo orgánům státu poskytujícího pomoc, možnost odpuštění této úhrady v případě velmi nízkých částek, možnost jednoduchého systému vyrovnávání pohledávek mezi členskými státy a podobně.

3.11 Vytvoření společných kanceláří v oblastech, kde je poměrně malé zastoupení členských států je správným krokem k posilování spolupráce členských států v oblasti diplomatického a konzulárního zastoupení. Výbor očekává, že budou vyjasněny všechny legislativní a mezinárodní právní aspekty, zejména statut těchto kanceláří, jurisdikce, pod kterou budou spadat, jejich vazba na delegaci Komise v dané zemi, forma financování, souhlas země působnosti s jejich zřízením a kompetencemi, soulad s Vídeňskou konvencí o diplomatických stycích a s Vídeňskou konvencí o konzulárních stycích.

3.12 Výbor doporučuje aktivně využívat další formy spolupráce, jež by např. umožnily, aby konzulární úřad členského státu vykonával konzulární funkce v zájmu jiného členského státu EU a že několik členských států EU jmenuje tutéž osobu konzulárním úředníkem nebo bude možné využít jako umístění konzulárních pracovníků nezastoupených členských zemí na zastupitelském úřadě jiné členské země a využití programů školení konzulárních úředníků členských států.

3.13 Výbor podporuje iniciativu Komise využít společných kanceláří též k prohloubení spolupráce členských států v oblasti vízové politiky včetně možnosti společného přijímání žádostí o víza a jejich vydávání, nicméně se domnívá, že tato problema-

tika nesouvisí bezprostředně s právem občanů EU na konzulární ochranu a není proto žádoucí je spojovat.

4. Doplnující návrhy Výboru

4.1 Výbor je toho názoru, že by prospělo, kdyby se Instrukce pracovní skupiny pro konzulární záležitosti COCON staly právně závaznými, čímž by se předešlo právní nejistotě občanů EU, kteří potřebují ochranu v třetích zemích.

4.2 Diplomatické mise a konzulární úřady členských států zastoupených v třetí zemi by měly mít k dispozici pravidelně aktualizované kontakty na ministerstva zahraničních věcí, diplomatické mise a konzulární úřady členských států, které v dané zemi nejsou zastoupené, aby umožnily občanům EU kontakt s nimi v případě potřeby.

4.3 Jak ukázal průzkum Eurobarometru, je jedním z prioritních požadavků občanů EU možnost komunikovat v případě nouze prostřednictvím rodného jazyka. Za tímto účelem by bylo žádoucí, aby měly zastoupení členských států k dispozici seznamy tlumočnicků do jazyků členských států, které v dané zemi zastoupení nemají.

4.4 Výbor doporučuje posoudit možnost většího využití delegací Evropské komise ve třetích zemích pro účely konzulární ochrany občanů EU s využitím zkušeností z kompetencí těchto delegací pro ochrany lodí a rybářů členských států EU. Doporučuje proto zahájit jednání s příslušnými třetími zeměmi o uznání práva delegací Komise na poskytování ochrany občanům EU v dohodnutých případech.

4.5 Výbor je pro posílení role Komise při koordinaci činností členských států zaměřených na diplomatickou a konzulární ochranu občanů EU ve třetích zemích s cílem posílit práva občanů EU.

V Bruselu dne 14. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Provádění lisabonského programu Společenství Sociální služby obecného zájmu v Evropské unii

KOM(2006) 177 v konečném znění

(2007/C 161/22)

Dne 26. dubna 2006 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci uvedené.

Specializovaná sekce, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. února 2007. Zpravodajem byl pan HENCKS.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 15. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 143 hlasy pro, 61 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení a hodnocení

1.1 Smyslem sociálních služeb obecného zájmu je sociální, územní a hospodářská soudržnost prostřednictvím společné solidarity, aby tak bylo možné čelit zejména všem situacím sociálního oslabení, které by mohly způsobit újmu fyzické nebo duševní integrity lidí, jako jsou nemoc, stáří, pracovní neschopnost, postižení, existenční nejistota, chudoba, sociální vyloučení, drogová závislost, rodinné problémy a problémy s bydlením, obtíže spojené s integrací cizinců.

SSOZ mají též rozměr integrace, která přesahuje prostou asistenci a činnost na podporu těch, kdo to nejvíce potřebují. Jejich cílem je také naplňovat všechny potřeby umožňující přístup všech k základním sociálním službám; podílejí se na účinné realizaci občanství a základních práv.

1.2 Nejde tedy o to, stavět do protikladu sféru hospodářskou a sociální, ale prosazovat konstruktivní součinnost a harmonickou kombinaci obou z nich.

1.3 V této souvislosti EHSV soudí, že spíše než zabývat se riskantním a navíc evolutivním rozlišováním mezi hospodářskou a nehospodářskou povahou služby obecného zájmu je třeba brát v úvahu samu podstatu dané služby, její úkoly, její cíle, a určit, které služby spadají do oblasti působnosti pravidel hospodářské soutěže a vnitřního trhu a které služby z nich ze závažných důvodů obecného zájmu a sociální, územní a hospodářské soudržnosti a v souladu se zásadou subsidiarity musejí být vyňaty orgány veřejné moci Společenství nebo orgány vnitrostátními, regionálními či místními.

1.4 Je tedy zapotřebí na úrovni Společenství stanovit společná kritéria ve věci služeb obecného zájmu, tedy najít společné normy pro veškeré služby obecného zájmu (hospodářské i nehospodářské), včetně sociálních služeb obecného zájmu, a na jejich základě sestavit rámcovou směrnici, přijatou v procesu spolurozhodování; ta vytvoří rámec Společenství uzpůsobený jejich specifickým vlastnostem.

1.5 Pro nezneužívající, nediskriminační a transparentní naplnění účelu obecného zájmu musejí být závažné důvody obecného zájmu a sociální, územní a hospodářské soudržnosti těchto služeb zakotveny členskými státy v oficiálním úředním pověření nebo jeho ekvivalentu, a dále též v pravidlech pro udělení souhlasu, v nichž bude stanoveno poslání, jež kompetentní orgán veřejné moci členského státu svěřuje poskytovateli služby obecného zájmu a kde budou stanovena jeho práva a povinnosti, aniž je dotčena možnost iniciativy přiznaná poskytovatelům příslušnými předpisy.

1.6 EHSV v této souvislosti připomíná svůj návrh na vytvoření nezávislého střediska pro hodnocení hospodářských i nehospodářských služeb obecného zájmu, jež by bylo složeno z představitelů Evropského parlamentu, Výboru regionů a z představitelů organizované občanské společnosti v EHSV. Na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musejí orgány veřejné moci zapojit všechny zainteresované strany, poskytovatele a příjemce sociálních služeb, sociální partnery, organizace sociální ekonomiky a boje proti vyloučení atd. do přípravy právních předpisů pro sociální služby obecného zájmu.

2. Úvod

2.1 Sociální služby obecného zájmu jsou stejně jako služby obecného zájmu, mezi něž patří, základem lidské důstojnosti a zaručují každému právo na sociální spravedlnost při plném dodržování jeho základních práv, jež jsou definována v Chartě základních práv a v mezinárodních závazcích zakotvených zejména v revidované Evropské sociální chartě a ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Podílejí se na účinné realizaci občanství. Jejich smyslem je sociální, územní a hospodářská soudržnost prostřednictvím společné solidarity, aby tak bylo možné čelit zejména všem situacím sociálního oslabení, které by mohly způsobit újmu fyzické nebo duševní integrity lidí, jako jsou nemoc, stáří, pracovní neschopnost, postižení, existenční nejistota, chudoba, sociální vyloučení, drogová závislost, rodinné problémy a problémy s bydlením, obtíže spojené s integrací cizinců.

SSOZ mají však rozměr integrace, která přesahuje prostou asistenci a činnost na podporu těch, kdo to nejvíce potřebují. Jejich cílem je také naplňovat všechny potřeby umožňující přístup všech k základním sociálním službám.

2.2 Specifickým přínosem sociálních služeb obecného zájmu je tedy zvláštní souvislost se základními právy, za jejichž účinné uplatňování zodpovídají místní, regionální, národní a evropské orgány veřejné moci, v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality, podle nichž opatření Komise nepřesahují to, co je nezbytné k naplnění cílů smlouvy.

2.3 Vzhledem k tomu, že stanovení sazby neodráží vždy přímo výši nákladů na tyto služby ani cenu vyplývající ze zákona nabídky a poptávky, nebylo by bez účasti kolektivního financování možné poskytovat je za cenu dostupnou všem.

2.4 Kromě úkolu financovat sociální služby obecného zájmu přebírá orgán veřejné moci celkovou odpovědnost za chod sociálních služeb a udržení jejich vysoké kvality, při současném respektování kompetencí zainteresovaných subjektů.

2.5 Sociální služby obecného zájmu, jako ostatně všechny služby obecného zájmu, jsou nejen významným prvkem hospodářské a sociální soudržnosti, ale také významně přispívají ke konkurenceschopnosti Evropy a představují významné zdroje zaměstnanosti na místní úrovni.

2.6 Škála sociálních služeb je nesmírně rozsáhlá a zahrnuje především domovy důchodců, ústavy pro postižené, ubytovací střediska pro osoby v tísní, dětské domovy, azylové domy pro týrané ženy, přistěhovalce a uprchlíky, rekonvalescenční střediska, domy s pečovatelskou službou, systémy sociálního bydlení a ochrany mládeže, sociálních a výchovných aktivit, školní internáty, denní stacionáře, jesle a mateřské školky, střediska zdravotní a sociální péče, zdravotní střediska, rehabilitační střediska, střediska odborného vzdělávání, služby individualizované pomoci v místě bydliště, služby rodinám.

2.7 Tyto služby ve všech členských státech zajišťují subjekty s různým statutem, mezi nimi celá řada neziskových subjektů společného sociálního a družstevního hospodaření (spolky, organizace pracující na bázi vzájemnosti, družstva, nadace) a neobyčejně rozmanitého původu (veřejného, charitativního, dobročinného, církevního, soukromého atd.). Činnost těchto služeb je řízena regulačními a finančními rámci stanovenými orgány veřejné moci.

3. Návrh Komise

3.1 V rámci provádění lisabonského programu Společenství předložila Komise dne 26. dubna 2006 sdělení o sociálních službách obecného zájmu, které navazuje na Bílou knihu o službách obecného zájmu ((KOM 2004) 374 v konečném znění) a na hlasování Evropského parlamentu ze dne 16. února 2006 o směrnici „služby na vnitřním trhu“.

3.2 Toto „vykládající“ sdělení, jehož smyslem je přinést požadovaná právní objasnění, se týká pouze sociálních služeb –

s výjimkou služeb zdravotnických (jímž bude věnována zvláštní iniciativa v roce 2007) – a v dohledné době nepočítá s legislativní iniciativou v této věci. Prozkoumá právní nutnost a možnost legislativního návrhu a rozhodne o ní na základě otevřeného a průběžného procesu konzultací všech zúčastněných stran, dvouletých zpráv o sociálních službách a studie, která se nyní provádí s cílem vypracovat první takovou zprávu v roce 2007.

3.3 Toto sdělení zapadá do kontextu sdílené odpovědnosti Společenství a členských států ohledně služeb obecného hospodářského zájmu, stanovené článkem 16 Smlouvy o ES.

3.4 Sdělení definuje dvě skupiny sociálních služeb obecného zájmu: na jedné straně zákonné režimy a doplňující režimy sociální ochrany, a na druhé straně ostatní základní služby poskytované přímo konkrétní osobě, jako je například pomoc lidem při zvládání životních problémů a řešení životních krizí, úplné zařazení do společnosti, začlenění osob se zdravotním postižením nebo se zdravotními problémy, sociální bydlení.

3.5 Veškeré tyto sociální služby vycházejí z různých charakteristických znaků – jmenujme solidaritu, víceúčelovou kvalifikaci a individualizovaný empatický přístup (přizpůsobení potřebám každého příjemce služeb), neziskovost, dobrovolnost, ochotu, kulturní zakotvení či nesymetrický vztah dodavatel-uživatel.

3.6 Podle Komise je modernizace sociálních služeb jedním z nejdůležitějších evropských témat, na kterých se v současnosti pracuje; uznává, že sociální služby jsou nedílnou součástí evropského sociálního modelu a ačkoliv ani v rámci služeb obecného zájmu nepředstavují zvláštní právní kategorii, zauímají přesto zvláštní místo jakožto pilíře evropské společnosti a evropského hospodářství, neboť přispívají k účinnosti základních sociálních práv.

3.7 Komise konstatuje, že toto plně se rozvíjející odvětví prochází procesem modernizace, aby bylo možné čelit tlakům mezi univerzálností, kvalitou a finanční udržitelností. Rostoucí část sociálních služeb, až dosud přímo řízených orgány veřejné moci, se bude od nynějška řídit předpisy Společenství, jimiž se řídí vnitřní trh a hospodářská soutěž.

3.8 Komise uznává, že právní situaci sociálních služeb obecného zájmu vzhledem k pravidlům hospodářské soutěže pociťují veřejné i soukromé hospodářské subjekty v sociální sféře jako zdroj nejistoty, kterou se Komise podle svých slov snaží snížit nebo objasnit její dopad, ale nemůže ji odstranit.

4. Obecné připomínky

4.1 Ve své Bílé knize o službách obecného zájmu oznámila Komise, že v průběhu roku 2005 bude zveřejněno sdělení o sociálních službách obecného zájmu, přičemž podle zmíněné Bílé knihy budou tyto služby pokrývat zdravotnické služby, dlouhodobou péči, sociální zabezpečení, služby zaměstnanosti a sociální bydlení.

4.2 V současné době nejistoty spojené s problémy růstu a zaměstnanosti, kdy se prohlubuje propast mezi nejslabšími a nejmajetnějšími vrstvami a nejchudšími a nejbohatšími regiony Unie, a to navzdory programům Společenství či národním programům boje proti vyloučení a chudobě, je potřeba sociálních služeb obecného zájmu stále naléhavější.

4.3 EHSV tedy jen těší zveřejnění sdělení Komise, které zdůrazňuje význam sociálních služeb pro občany, zvláštní úlohu, již tyto služby hrají jakožto nedílná součást evropského sociálního modelu, a prospěšnost dalšího rozvíjení systematického přístupu, aby bylo možné identifikovat a uznat zvláštnosti těchto služeb, a vyjasnit tak rámec, v němž jsou provozovány a v němž je možná, podle terminologie Komise, jejich „modernizace“. EHSV přitom namísto „modernizace“ hovoří raději o zvýšení kvality a efektivity.

4.4 Nejde totiž o to, aby držel krok s tou nebo onou módní vlnou jakéhokoli druhu, ani aby jako Komise (1) spojoval modernizaci s externalizací úkolů veřejného sektoru ve prospěch sektoru soukromého, ale o to, aby byly služby pravidelně adaptovány podle sociálních potřeb občanů a územních samospráv, stejně jako podle technického a hospodářského rozvoje a nových požadavků vyplývajících z obecného zájmu.

4.5 EHSV vyjadřuje politování, že Komise v rozporu se svým předchozím oznámením vyloučila v daném sdělení zdravotnické služby, třebaže vzájemné působení a součinnost mezi sociálními službami a zdravotnickými službami jsou obzvláště četné. Otázka „jaký je vztah mezi zdravotnickými službami a ostatními návaznými službami, jako jsou sociální služby a dlouhodobá péče?“, kterou Komise klade ve své konzultaci ze dne 26. září 2006 na téma opatření Společenství v oblasti zdravotnických služeb, a na kterou žádá odpověď do 31. ledna 2007, tedy měla být položena před přijetím rozhodnutí o sdělení týkajícím se pouze sociálních služeb.

4.6 Vzhledem k tomu, že zde chybí jakákoliv vysvětlující poznámka, zůstává tento krok nepochopitelný tím spíše, že do výčtu toho, co je třeba chápat pod pojmem sociální služby, Komise výslovně zahrnuje začlenění osob, které mají dlouhodobé potřeby vyplývající ze zdravotních problémů.

4.7 Až dosud byly zdravotní služby, které mají obyvatelstvu zajišťovat všeobecný přístup ke kvalitní péči a které jsou založeny na zásadě solidarity, vždy považovány za nástroje sociální politiky, stejně jako služby individualizované sociální pomoci.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Popis sociálních služeb obecného zájmu

5.1.1 S výhradou výtek v odstavci 4.5 výše sdílí EHSV popis zvláštností sociálních služeb obecného zájmu ve znění sdělení,

(1) KOM(2006) 177 v konečném znění; odst. 2.1., 3. pododstavce.

jež je předmětem tohoto stanoviska. Tento popis je pojat široce a formulován tak, že jej lze rozšířit, což ponechává dostatečný prostor ke zohlednění budoucího vývoje v tomto odvětví.

5.1.2 EHSV oceňuje odkaz sdělení na zvláštní úlohu služeb poskytovaných konkrétní osobě pro vykonávání základních práv, což zdůrazňuje význam a odůvodněnost sociálních služeb.

5.1.3 Popis podmínek uplatňování společného rámce, uvedený ve sdělení, se nicméně omezuje na nejběžnější případy. EHSV proto připomíná, že systémy se v jednotlivých členských státech liší; výčet kategorií (částečné nebo úplné delegování sociálního úkolu, partnerství veřejného a soukromého sektoru) neodpovídá vždy těmto rozdílům. EHSV proto schvaluje plánovanou veřejnou konzultaci jako významný nástroj získání většího množství informací o činnosti sociálních služeb a způsobech jejich fungování.

5.2 Vnitřní trh ES a pravidla hospodářské soutěže

5.2.1 Smlouva o ES přiznává členským státům svobodu v případě definování úkolů obecného zájmu a stanovení organizačních zásad, jež z nich vyplývají pro poskytovatele pověřené jejich plněním.

5.2.2 Nicméně při uplatňování této svobody (která musí být vykonávána průhledně, přičemž nesmí dojít k zneužití pojmu obecný zájem) musejí brát členské státy zřetel na právo Společenství a jsou mimo jiné povinny dodržovat zásadu nediskriminace a právo Společenství týkající se veřejných zakázek a koncesí, pokud organizují veřejnou službu, včetně služby sociální.

5.2.3 Navíc, jde-li o služby, jež jsou považovány za služby hospodářské povahy, je rovněž nutné zajistit slučitelnost způsobů jejich organizace s ostatními oblastmi práva Společenství (především volný pohyb služeb a svoboda usazování, a také právo na hospodářskou soutěž).

5.2.4 Podle judikatury Společenství téměř všechny služby poskytované v sociální oblasti, s výjimkou systémů sociálního zabezpečení založených na solidaritě, mohou být považovány za hospodářskou činnost.

5.2.5 Na základě rozsáhlé definice ESD týkající se kvalifikace hospodářských činností, již evropské instituce akceptují (?), se předpisy Společenství týkající se hospodářské soutěže a vnitřního trhu (státní podpora, volný pohyb služeb, svoboda usazování,

(?) Komise ve svém sdělení z roku 2000 uvedla, že „v souladu s judikaturou Soudního dvora budou ty činnosti vykonávané organizacemi, jež mají především sociální funkci, nevytvářejí zisk a předmět jejich činnosti není průmyslové nebo obchodní povahy, vyňaty z oblasti působnosti předpisů Společenství týkajících se hospodářské soutěže a vnitřního trhu“ (bod 30). Ve sdělení ze dne 26. dubna 2006 se naopak uvádí, že „skoro většina služeb poskytovaných v sociální oblasti může být považována za“ hospodářské činnosti „ve smyslu článků 43 a 49 Smlouvy o ES“. Viz také stanovisko EHSV k tématu „Soukromé neziskové sociální služby v kontextu služeb obecného zájmu v Evropě“, Úř. věst. C 311, 7.11.2001, s. 33.

směrnice o veřejných zakázkách), stejně jako sekundární právo, u sociálních služeb obecného zájmu uplatňují stále více, což má za následek zvýšenou nejistotu orgánů veřejné moci, poskytovatelů služeb i příjemců těchto služeb. Takováto situace, jestliže by přetrvávala, by si mohla vynutit změnu cílů SSOZ, neboť ty jsou jádrem „evropského sociálního modelu“.

5.2.6 Skryté cíle a zásady rámce Společenství u služeb obecného hospodářského zájmu svědčí o logice založené v zásadě na parametrech hospodářské výkonnosti. Takováto logika není logikou sociálních služeb obecného zájmu, a není tedy v této podobě vhodná nebo použitelná pro oblast sociálních služeb v Evropské unii.

5.2.7 Jak EHSV již zdůraznil ve svém stanovisku „Budoucnost služeb obecného zájmu“ (CESE 976/2006), rozdíl mezi hospodářskou a nehospodářskou povahou zůstává nezřetelný a proměnlivý. Téměř každé plnění služby obecného zájmu, i to, jež nebylo poskytnuto pro zisk, ale dobrovolně, představuje určitou ekonomickou hodnotu, aniž by se na ně takto vztahovalo právo hospodářské soutěže. Mimo to může být stejná služba současně hospodářská i nehospodářská. Podobně může být služba hospodářské povahy, aniž by trh byl přitom schopen zajistit službu v této logice a podle zásad, jimiž se řídí služby obecného zájmu.

5.2.8 V judikatuře Evropského soudního dvora je tak rozsah pojmu hospodářská činnost velmi široký, neboť za hospodářskou činnost považuje „každou činnost spočívající v nabídce zboží nebo služeb na daném trhu podnikem, bez ohledu na jeho právní statut a způsob financování“ (rozsudek Höfner a Else, 1991, rozsudek Pavlov, 2000), a přestože je tento pojem pro ziskovou či neziskovou povahu hospodářského subjektu bezvýznamný (rozsudek Ambulanz Glöckner, 2001).

5.2.9 Hospodářská povaha služeb obecného zájmu je ESD a Komisí stále více zdůrazňována, aniž by byla vyvážena uznáním a zabezpečením úkolů obecného zájmu plněných těmito službami, což vyvolává řadu případů právní nejistoty pro poskytovatele i příjemce. Z obecného zájmu se tedy stává zájem zisku, neboť rozdíl, který je třeba udělat, nespočívá v termínu „hospodářský či nikoli“, ale „ziskový či nikoli“.

6. Stabilní a transparentní právní rámec

6.1 EHSV vyjadřuje pochybnost nad tím, že pružnost, již Komise spatřuje v uplatňování Smlouvy pro uznávání zvláštností spojených s úkoly obecného zájmu, zejména dle čl. 86 odst. 2, bude stačit k tomu, aby byly odstraněny veškeré právní nejistoty a zaručeny sociální služby pro všechny. Totéž platí pro otevřenou metodu koordinace.

6.2 Všechny služby obecného zájmu, včetně sociálních služeb obecného zájmu, se podílejí na plnění cílů Společenství, jež jsou definovány v člancích 2 a 3 Smlouvy, zejména vysoké úrovni sociální ochrany, nárůstu kvality života, realizace vysoké úrovně ochrany zdraví a posílení hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

6.3 To vede k tomu, že Unie, jež odpovídá za realizaci těchto cílů, má rovněž odpovědnost vůči nástrojům provádění, jimiž jsou v oblasti základních práv a sociální soudržnosti hospodářské či nehospodářské sociální služby obecného zájmu; Unie musí proto dbát na to a přispívat k tomu, aby při dodržování zásad subsidiarity a proporcionality a v rámci sdílených pravomocí členských států SOHZ existovaly a byly pro všechny fyzicky i finančně dostupné a kvalitní.

6.4 Vzhledem k tomu, že je na jednu stranu složité vyčerpávajícím způsobem definovat tento pojem, a vzhledem k riziku, které obnáší vymezovací přístup na stranu druhou, by se toto rozlišení na hospodářské a nehospodářské mělo zaměřit na zvláštní úkol dotyčných služeb a na požadavky (povinnosti veřejné správy), které jsou jim uloženy, aby splnily svou funkci, a které budou muset být jasně stanoveny.

6.5 Dále též extrémní rozmanitost situací, pravidel a vnitrostátních či místních postupů a povinností správců a orgánů veřejné moci způsobuje, že pravidla musejí zohledňovat zvláštnosti každého členského státu.

6.6 Není proto důležité vědět, co je hospodářské, a co nikoli, ale určit, které služby spadají do oblasti působnosti pravidel hospodářské soutěže a vnitřního trhu, a které služby z ní musejí být z důvodů obecného zájmu a sociální, územní a hospodářské soudržnosti a v souladu se zásadou subsidiarity vyňaty orgány veřejné moci Společenství (pro evropské SOZ) nebo orgány vnitrostátními, regionálními či místními.

6.7 Je tedy zapotřebí, jak EHSV žádá již několik let⁽³⁾, na úrovni Společenství stanovit společná kritéria ve věci služeb obecného zájmu, společné normy (zejména pokud jde o způsoby řízení a financování, zásad a omezení opatření Společenství, nezávislého hodnocení výkonnosti, práv spotřebitelů a uživatelů, minimálního objemu úkolů a povinností veřejných služeb) pro veškeré služby obecného zájmu, včetně sociálních služeb obecného zájmu, a na jejich základě sestavit rámcovou směrnici přijatou v procesu spolurozhodování; ta vytvoří rámec Společenství uzpůsobený jejich specifickým vlastnostem a doplní směrnici o službách.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k tématu „Služby obecného zájmu“, Úř. věst. C 241, 7.10.2002., s. 119.

Stanovisko EHSV k tématu „Zelená kniha o službách obecného zájmu“, Úř. věst. C 80, 30.3.2004., s. 66.

Stanovisko EHSV ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Bílá kniha o všeobecně prospěšných službách“ – Úř. věst. C 221, 8.9.2005, s. 17 COM(2004) 374 final.

Stanovisko EHSV z vlastní iniciativy k tématu Budoucnost služeb obecného zájmu, Úř. věst. C 309, 16.12.2006, s. 135.

6.8 Pro nezneužívající, nediskriminační a transparentní naplnění účelu obecného zájmu musejí být závažné důvody obecného zájmu a sociální, územní a hospodářské soudržnosti těchto služeb zakotveny členskými státy v oficiálním úředním „pověření“ nebo jeho ekvivalentu, a dále též v pravidlech pro udělení souhlasu, v nichž bude stanoveno posláním, jež kompetentní orgán veřejné moci členského státu svěřuje poskytovateli služby obecného zájmu a kde budou stanovena jeho práva a povinnosti, aniž je dotčena možnost iniciativy přiznaná poskytovatelům příslušnými předpisy.

6.9 Toto pověření (formou právního předpisu, smlouvy, úmluvy, rozhodnutí atd.) by mohlo definovat zejména:

- povahu konkrétního úkolu obecného zájmu, s ním spojené požadavky a povinnosti veřejné služby, které z něj vyplývají, včetně tarifních požadavků, ustanovení o zajištění kontinuity služby a opatření zabráňující případným přerušením poskytování služby,
- prováděcí předpisy k úřednímu pověření a jeho případné úpravě,
- režim požadovaných profesních oprávnění a kvalifikací,
- způsoby financování a parametry, na základě kterých budou kalkulovány náhrady nákladů spojených s plněním konkrétního úkolu,
- způsoby hodnocení výkonu sociálních služeb obecného zájmu.

6.10 EHSV doporučuje přijetí specifického právního rámce společného sociálním a zdravotnickým službám obecného zájmu v rámci společného přístupu formou rámcové směrnice pro všechny služby obecného zájmu. To by mělo umožnit zajištění právní stability a transparentnosti na úrovni Společenství, přizpůsobených sociálním službám obecného zájmu, a to při přísném dodržování zásady subsidiarity a zejména pravomocí místních a regionálních samospráv v oblasti definice úkolů, řízení a financování těchto služeb. Zásady zakotvené v tomto právním rámci by měly být základem postojů EU v mezinárodních obchodních jednáních.

7. Hodnocení

7.1 Bílá kniha o službách obecného zájmu vyhradila zvláštní místo povinnosti provádět hodnocení sociálních služeb obecného zájmu prostřednictvím mechanismu, jenž bude upřesněn v příštím sdělení.

7.2 Za účelem prohloubení vzájemné informovanosti a výměny mezi hospodářskými subjekty a evropskými orgány navrhuje Komise stanovit postup sledování a dialogu v podobě dvouletých zpráv.

7.3 EHSV v této souvislosti připomíná svůj návrh na vytvoření nezávislého střediska pro hodnocení hospodářských i nehmotných služeb obecného zájmu, jež by bylo složeno z představitelů Evropského parlamentu, Výboru regionů a z představitelů organizované občanské společnosti v EHSV.

7.4 Na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musejí orgány veřejné moci zapojit všechny zainteresované strany, poskytovatele a příjemce sociálních služeb, sociální partnery, organizace sociální ekonomiky a boje proti vyloučení atd. do tvorby právních předpisů pro sociální služby obecného zájmu, a to do všech jejích fází, tedy organizace, upevňování, kontroly, hodnocení efektivnosti vynaložených prostředků a uplatňování kvalitních norem.

7.5 Toto středisko by mělo zahrnovat řídicí výbor, který stanoví cíle a přesné podmínky hodnocení, vybere orgány pověřené studiem, přezkoumá zprávy a vysloví k nim své stanovisko. K němu by byl přidružen vědecký výbor, který přezkoumá zvolenou metodiku a vysloví svá doporučení pro danou problematiku. Řídicí výbor bude zajišťovat, aby byla hodnotící zpráva šířena formou prezentací a veřejných diskusí ve všech členských státech, se všemi zainteresovanými stranami; to by předpokládalo, že hodnotící zprávy budou dostupné v jednotlivých pracovních jazycích Unie.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMTRIADIS

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy, který obdržely nejméně jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů, byly v průběhu jednání zamítnuty:

Odstavec 1.3

Nahradit text následovně:

V této souvislosti EHSV soudí, že spíše než zabývat se riskantním a navíc evolutivním rozlišováním mezi hospodářskou a nehospodářskou povahou služby obecného zájmu je třeba brát v úvahu samu podstatu dané služby, její úkoly, její cíle, a určit, které služby spadají do oblasti působnosti pravidel hospodářské soutěže a vnitřního trhu a které služby z nich ze závažných důvodů obecného zájmu a sociální, územní a hospodářské soudržnosti a v souladu se zásadou subsidiarity musejí být vyňaty orgány veřejné moci Společenství nebo orgány vnitrostátními, regionálními či místními. Služby nelze ze zásady vyjmát z oblasti působnosti pravidel hospodářské soutěže a vnitřního trhu. Hospodářská soutěž, jejímž cílem je usnadnit dotvoření jednotného trhu na základě pravidel tržního hospodářství a jež je regulována antimonopolními pravidly, patří mezi zásadní demokratická práva; omezuje nejen státní moc, ale také a především zneužití dominantních postavení na trhu, a chrání práva spotřebitelů. Pravidla hospodářské soutěže a vnitřního trhu v EU navíc mohou zohlednit nekomerční povahu SSOZ. Je nezbytné zajistit všeobecné právo na sociální služby.

Odůvodnění

Jak se zdůrazňuje na mnoha místech stanoviska, zejména v odstavci 6.5, pro sociální služby obecného zájmu jsou typické různé historické tradice a značná rozmanitost situací, pravidel a místních, regionálních nebo vnitrostátních postupů. Skupina Zaměstnavatelé proto v souladu s názorem Evropského parlamentu považuje za nevhodnější opatření Společenství přijetí doporučení nebo pokynů, jež by plně dodržovaly klíčové zásady subsidiarity a proporcionality: právní rámec pro sociální služby obecného zájmu závazný na úrovni EU by předepisoval unifikovaný přístup, který jednoduše není slučitelný se SSOZ. Směrnice, jež by zajistě byla založena na nejmenším společném jmenovateli, by neposkytovala žádnou záruku kvality či dostupnosti služeb pro uživatele ani by neznamenal žádný pokrok v budování vnitřního trhu. Naopak, přijetí doporučení by umožnilo ujasnit povinnosti týkající se služeb obecného zájmu, jež je nutno zohlednit při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Výsledek hlasování

Pro: 82

Proti: 91

Zdrželo se hlasování: 12

Odstavec 1.4

Upravit takto:

Je tedy zapotřebí na úrovni Společenství stanovit společné zásady a hodnoty společná kritéria ve věci služeb obecného zájmu, tedy najít společné normy pro veškeré služby obecného zájmu (hospodářské i nehospodářské), včetně sociálních služeb obecného zájmu, a na jejich základě sestavit doporučení společenství nebo hlavní směry rámcovou směrnicí, přijatou v procesu spolurozhodování; ta vytvoří rámec Společenství uzpůsobený jejich specifickým vlastnostem.

Odůvodnění

Jak se zdůrazňuje na mnoha místech návrhu stanoviska, zejména v odstavci 6.5, pro sociální služby obecného zájmu jsou typické různé historické tradice a značná rozmanitost situací, pravidel a místních, regionálních a vnitrostátních postupů. Skupina Zaměstnavatelé proto v souladu s názorem Evropského parlamentu považuje za nevhodnější opatření Společenství přijetí doporučení nebo pokynů, jež by plně dodržovaly klíčové zásady subsidiarity a proporcionality: právní rámec pro sociální služby obecného zájmu závazný na úrovni EU by předepisoval unifikovaný přístup, který jednoduše není slučitelný se SSOZ. Směrnice, jež by zajistě byla založena na nejmenším společném jmenovateli, by neposkytovala žádnou záruku kvality či dostupnosti služeb pro uživatele ani by neznamenal žádný pokrok v budování vnitřního trhu. Naopak, přijetí doporučení by umožnilo ujasnit povinnosti týkající se služeb obecného zájmu, jež je nutno zohlednit při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Výsledek hlasování

Pro: 81

Proti: 94

Zdrželo se hlasování: 10

Odstavec 1.6

Upravit následovně:

EHSV v této souvislosti připomíná svou podporu zásadě hodnocení a navrhuje podpořit postup navrhovaný Komisí zřízením neformální sítě svých návrhů na vytvoření nezávislého střediska pro hodnocení hospodářských i ne-hospodářských služeb obecného zájmu, jež by byla složena z představitelů Evropského parlamentu, Výboru regionů a z představitelů organizované občanské společnosti v EHSV. Na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musejí orgány veřejné moci zapojit všechny zainteresované strany, poskytovatele a příjemce sociálních služeb, sociální partnery, organizace sociální ekonomiky a boje proti vyloučení atd. do přípravy právních předpisů pro sociální služby obecného zájmu.

Odůvodnění

Jak se zdůrazňuje na mnoha místech stanoviska, zejména v odstavci 6.5, pro sociální služby obecného zájmu jsou typické různé historické tradice a značná rozmanitost situací, pravidel a místních, regionálních nebo vnitrostátních postupů. Skupina Zaměstnavatelé proto v souladu s názorem Evropského parlamentu považuje za nevhodnější opatření Společenství přijetí doporučení nebo pokynů, jež by plně dodržovaly klíčové zásady subsidiarity a proporcionality: právní rámec pro sociální služby obecného zájmu závazný na úrovni EU by předepisoval unifikovaný přístup, který jednoduše není slučitelný se SSOZ. Směrnice, jež by zajistě byla založena na nejmenším společném jmenovateli, by neposkytovala žádnou záruku kvality či dostupnosti služeb pro uživatele ani by neznamenal žádný pokrok v budování vnitřního trhu. Naopak, přijetí doporučení by umožnilo ujasnit povinnosti týkající se služeb obecného zájmu, jež je nutno zohlednit při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Výsledek hlasování

Pro: 85

Proti: 93

Zdrželo se hlasování: 11

Odstavec 6.7

Upravit následovně:

Je tedy zapotřebí, jak EHSV žádá již několik let, na úrovni Společenství stanovit společná kritéria ve věci služeb obecného zájmu, společné normy (zejména pokud jde o způsoby řízení a financování, zásad a omezení opatření Společenství, nezávislého hodnocení výkonnosti, práv spotřebitelů a uživatelů, minimálního objemu úkolů a povinností veřejných služeb) pro veškeré služby obecného zájmu, včetně sociálních služeb obecného zájmu, a na jejich základě sestavit doporučení nebo pokyny Společenství rámecovou směrnicí přijatou v procesu spoluzhodování a vytvoří rámec Společenství uzpůsobený jejich specifickým vlastnostem a doplní směrnici o službách.

Odůvodnění

Jak se zdůrazňuje na mnoha místech návrhu stanoviska, zejména v odstavci 6.5, pro sociální služby obecného zájmu jsou typické různé historické tradice a značná rozmanitost situací, pravidel a místních, regionálních a vnitrostátních postupů. Skupina Zaměstnavatelé proto v souladu s názorem Evropského parlamentu považuje za nevhodnější opatření Společenství přijetí doporučení nebo pokynů, jež by plně dodržovaly klíčové zásady subsidiarity a proporcionality: právní rámec pro sociální služby obecného zájmu závazný na úrovni EU by předepisoval unifikovaný přístup, který jednoduše není slučitelný se SSOZ. Směrnice, jež by zajistě byla založena na nejmenším společném jmenovateli, by neposkytovala žádnou záruku kvality či dostupnosti služeb pro uživatele ani by neznamenal žádný pokrok v budování vnitřního trhu. Naopak, přijetí doporučení by umožnilo ujasnit povinnosti týkající se služeb obecného zájmu, jež je nutno zohlednit při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Výsledek hlasování

Pro: 84

Proti: 99

Zdrželo se hlasování: 7

Odstavec 6.10

Upravit takto:

EHSV proto doporučuje přijmout ~~ř~~ doporučení nebo hlavní směry Společenství ~~specifického právního rámce společného sociálního a zdravotnickým službám obecného zájmu v rámci společného přístupu formou rámcové směrnice pro všechny služby obecného zájmu.~~ To by mělo umožnit zajištění právní stability a transparentnosti na úrovni Společenství, přizpůsobených sociálním službám obecného zájmu, a to při přísném dodržování zásady subsidiarity a zejména pravomocí místních a regionálních samospráv v oblasti definice úkolů, řízení a financování těchto služeb. Zásady zakotvené v těchto doporučeních nebo hlavních směrech ~~tomto právním rámci~~ by měly být základem postojů EU v mezinárodních obchodních jednáních.

Odůvodnění

Jak se zdůrazňuje na mnoha místech návrhu stanoviska, zejména v odstavci 6.5, pro sociální služby obecného zájmu jsou typické různé historické tradice a značná rozmanitost situací, pravidel a místních, regionálních a vnitrostátních postupů. Skupina Zaměstnavatelé proto v souladu s názorem Evropského parlamentu považuje za nejvhodnější opatření Společenství přijetí doporučení nebo pokynů, jež by plně dodržovaly klíčové zásady subsidiarity a proporcionality; právní rámec pro sociální služby obecného zájmu závazný na úrovni EU by předepisoval unifikovaný přístup, který jednoduše není slučitelný se SSOZ. Směrnice, jež by zajistě byla založena na nejmenším společném jmenovateli, by neposkytovala žádnou záruku kvality či dostupnosti služeb pro uživatele ani by neznamenal žádný pokrok v budování vnitřního trhu. Naopak, přijetí doporučení by umožnilo ujasnit povinnosti týkající se služeb obecného zájmu, jež je nutno zohlednit při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Výsledek hlasování

Pro: 78

Proti: 97

Zdrželo se hlasování: 10

Odstavec 7.3, 7.4 a 7.5

Nahradiť následovně:

EHSV v této souvislosti připomíná svůj návrh na vytvoření nezávislého střediska pro hodnocení hospodářských i nehospodářských služeb obecného zájmu, jež by bylo složeno z představitelů Evropského parlamentu, Výboru regionů a z představitelů organizované občanské společnosti v EHSV.

Na vnitrostátní, regionální a místní úrovni musejí orgány veřejné moci zapojit všechny zainteresované strany, poskytovatele a příjemce sociálních služeb, sociální partnery, organizace sociální ekonomiky a boje proti vyloučení atd. do tvorby právních předpisů pro sociální služby obecného zájmu, a to do všech jejích fází, tedy organizace, upevňování, kontroly, hodnocení efektivnosti vynaložených prostředků a uplatňování kvalitních norem.

Toto středisko by mělo zahrnovat řídicí výbor, který stanoví cíle a přesné podmínky hodnocení, vybere orgány pověřené studii, přezkoumá zprávy a vysloví k nim své stanovisko. K němu by byl přidružen vědecký výbor, který přezkoumá zvolenou metodiku a vysloví svá doporučení pro danou problematiku. Řídicí výbor bude zajišťovat, aby byla hodnotící zpráva šířena formou prezentací a veřejných diskusí ve všech členských státech, se všemi zainteresovanými stranami; to by předpokládalo, že hodnotící zprávy budou dostupné v jednotlivých pracovních jazycích Unie.

ESHV navrhuje podpořit postup navrhovaný Komisí zřízením neformální sítě. EHSV by se aktivně podílel na činnosti této sítě tvořené sociálními partnery a ostatními organizacemi občanské společnosti. Podporoval by výměnu zkušeností a informací o osvědčených postupech, zejména prostřednictvím internetového fóra.

Odůvodnění

Skupina Zaměstnavatelé podporuje zásadu propagace výměny informací a hodnocení služeb obecného zájmu. Staví se však proti současnému návrhu vytvářet další těžkopádné a byrokratické postupy ve formě nezávislého střediska pro hodnocení.

Výsledek hlasování

Pro: 88

Proti: 99

Zdrželo se hlasování: 5

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent Přezkum bílé knihy Evropské komise o dopravě z roku 2001 v polovině období

KOM(2006) 314 v konečném znění

(2007/C 161/23)

Dne 22. června 2006, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, se Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. února 2007. Zpravodajem byl pan BARBA-DILLO LÓPEZ.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 15. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 144 hlasy pro, 3 členové byli proti a 24 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Všeobecné souvislosti, za kterých byla vypracována bílá kniha o dopravě z roku 2001, se vyvinuly velmi odlišným způsobem, než jakým se předpokládalo: Hospodářský růst byl nižší, cena ropy zaznamenala prudký nárůst, EU po rozšíření dosáhla kontinentálních rozměrů, s novými technologickými vývoji se oblast dopravy stává čím dál více oblastí špičkových technologií, nebezpečí terorismu stále hrozí a nebezpečí modálního rozdělení se vyvíjí. To vše bylo důvodem ke změně orientace dopravní politiky.

1.2 Všeobecné cíle dopravní politiky však zůstaly stejné: konkurenceschopná a udržitelná mobilita osob a zboží, která je bezpečná a chrání uživatele, je šetrná k životnímu prostředí a zajišťuje vyšší kvalitu pracovních míst. Tyto cíle jsou plně v souladu s revidovanou lisabonskou agendou pro růst a pracovní příležitosti, zatím však plně nezapadají do dlouhodobých cílů revidované strategie udržitelného rozvoje a výzvy změny klimatu. Revize především ještě nestanovuje souvislou dlouhodobější strategii k dosažení prvního cíle udržitelné dopravy stanoveného v revidované strategii udržitelného rozvoje, tj. „oddělení hospodářského růstu a poptávky v oblasti dopravy“.

1.2 (a) Výbor podporuje všechna opatření, jež Komise navrhuje k tomu, aby se různé druhy dopravy staly energeticky úspornými a měly nižší obsah uhlíku, přesto pochybuje, zda to bude nakonec stačit k dosažení všech snížení emisí uhlíku potřebných od Evropy do poloviny století. Naléhá proto na Komisi, aby ihned zahájila studie těch druhů opatření, která mohou být v delším období potřebná k dosažení snížení celkové úrovně poptávky v oblasti dopravy. Měly by zahrnovat zvážení příslušných cenových signálů a přepracování městských územních a plánovacích politik s cílem povzbudit větší zajištění z místních zdrojů a přístup ke zboží a službám všeho druhu i menší závislost na stále delších vzdálenostech při dopravě osob

a zboží. Měly by také zahrnovat zvážení toho, jak zahájit širší veřejnou diskusi o těchto otázkách, a prozkoumat, jak mohou odpovědní jednotlivci a podniky svými vlastními rozhodnutími a chováním, co se týče dopravy a cestování, nejlépe přispět k dlouhodobé udržitelnosti.

1.3 Území EU je velmi rozmanitou oblastí, která se vyznačuje velmi odlišnými orografickými, územními a demografickými charakteristikami, ve které se vyskytují na jedné straně centrálně položené země s vysokým přetížením a hustotou dopravy a na druhé straně velmi rozsáhlé okrajové oblasti, kde nevzniká tento stálý tlak na infrastrukturu. Výbor zdůrazňuje nutnost zavést v dopravní politice geograficky odlišný přístup.

1.4 EHSV podporuje cíle přezkumu bílé knihy, založené na optimalizaci všech druhů dopravy odděleně a dohromady, jež by měly být přizpůsobeny specifické možnosti každého jednotlivého druhu dopravy tak, aby bylo dosaženo dopravních systémů, které budou šetrnější k životnímu prostředí, budou účinnější a zaručí udržitelnou mobilitu osob a zboží.

1.5 EHSV považuje za nutné zlepšit interoperabilitu mezi druhy dopravy, zvýšit konkurenceschopnost železniční a vodní dopravy, aby tak byla zvýšena jejich výkonnost a účinnost a tím i jejich podíl na modálním rozdělení trhu, a zaručit jejich dlouhodobou životaschopnost. Domnívá se také, že veřejné orgány mohou podpořit spolupráci mezi různými druhy dopravy.

1.6 Výbor doporučuje zohlednit meziměstskou silniční hromadnou dopravu jako nástroj pro naplnění cílů Komise, ke kterým patří snížení dopravního přetížení, snížení znečištění životního prostředí, snížení spotřeby pohonných hmot a zvýšení dopravní bezpečnosti, neboť tento druh dopravy nabízí vysokou dopravní kapacitu a přispívá mimo jiné k tomu, aby se role veřejné dopravy vzhledem k používání soukromého vozidla rozhodným způsobem zvýšila.

1.7 Letecká doprava sice zaznamenala v posledních deseti letech v důsledku otevření trhu velký nárůst, ovšem nejednotné uplatňování třetího balíčku opatření v různých členských státech a stávající omezení na vnitřním trhu způsobují narušení konkurenceschopnosti. Z tohoto důvodu je třeba zlepšit fungování vnitřního trhu.

1.8 Neexistence vnitřního trhu v oblasti námořní dopravy brání tomu, aby EU mohla optimalizovat regulaci vnitřní dopravy a zjednodušit vnitřní obchod, což se negativně odráží na integraci námořní dopravy do interních modálních sítí.

1.9 Oblast dopravy je jedním z nejdůležitějších zaměstnavatelů v EU, ale nedostatek pracovníků s sebou přináší nárůst zaměstnávání pracovníků z třetích zemí, proto je důležité vyvinout další úsilí ke zlepšení odborného vzdělání, ke zlepšení pověsti profesí souvisejících s dopravou mezi mladými lidmi, přičemž důležitou roli musejí sehrát sociální partneři.

1.10 Společná dopravní politika musí nadále působit na technickou, daňovou a sociální harmonizaci, zaměřit se jak na každý druh dopravy zvlášť, tak na dopravu jako celek, s cílem vytvořit rámec, v němž by byly dosaženy skutečně rovné konkurenční podmínky.

1.11 Zvýšit kvalitu služeb je zásadní pro to, aby druhy dopravy byly atraktivnější pro uživatele. Výbor vítá, že v přezkumu bílé knihy v polovině období je věnována pozornost právům uživatelů všech druhů dopravy a především uživatelům se sníženou mobilitou, přičemž musí být zohledněna specifika každého druhu dopravy.

1.12 Ochrana druhů dopravy by měla být prioritním cílem, proto je nutné, aby bezpečnostní opatření byla rozšířena na všechny druhy dopravy a příslušnou infrastrukturu, přičemž by mělo být zamezeno zbytečné kontrole, měla by být zachována ochrana lidských práv a právo na soukromí uživatelů.

1.13 Oblast dopravy spotřebovává velké množství energie pocházející z fosilních paliv, proto by mělo být prioritou omezit její závislost a snížit emise CO₂; to vyžaduje vypracování specifického programu pro výzkum, vývoj a inovace pro oblast dopravy, který by disponoval dostatečnými finančními prostředky a který by byl schopen podporovat zvláště v městských oblastech používání alternativních energií, jako i uplatňovat především v daňové oblasti politiku diferencovaného přístupu, která by zvýhodňovala zavádění a používání nových technologií, jež jsou šetrné k životnímu prostředí.

1.14 Infrastruktura představuje fyzickou síť, která je potřebná pro rozvoj vnitřního trhu s dopravou, její optimalizace musí být založena na dvou výzvěch: omezit přetížení a zvýšit přístupnost prostřednictvím mobilizace všech zdrojů financování.

1.15 Dopravní infrastruktura, obzvláště v urbanizovaných oblastech, musí sloužit rozvoji veřejné dopravy. V investiční politice je nutno postupně vymezit prostor pro individuální automobilovou dopravu.

2. Úvod a návrh Komise

2.1 Bílá kniha o dopravě Komise, která byla pod názvem „Budoucí směr společné dopravní politiky“⁽¹⁾ vydána v roce 1992, stanovila jako hlavní cíl vytvoření jednotného trhu v oblasti dopravy, který by prostřednictvím otevření trhu umožňoval obecně mobilitu. Za deset let bylo tohoto cíle s výjimkou oblasti železniční dopravy všeobecně dosaženo.

2.2 V září roku 2001 zveřejnila Evropská komise novou bílou knihu, která se jmenovala „Evropská dopravní politika v horizontu 2010: hodina pravdy“⁽²⁾ a navrhovala 60 opatření k vyvážení druhů dopravy, odstranění překážek, postavení uživatelů do středu dopravní politiky a zpracovávání dopadů globalizace.

2.3 Pro urychlení rozhodování a zhodnocení dosažených výsledků byl v bílé knize stanoven přezkum, pro který měla Komise předložit časový plán s konkrétními cíli provést v roce 2005 všeobecné zhodnocení uplatňovaných opatření, jež stanovuje bílá kniha, a uvést, zda je zapotřebí provést změny. Výsledkem je sdělení Komise, které je předmětem tohoto stanoviska.

2.4 Přístup přezkumu bílé knihy v polovině období se mimo jiné zakládá na novém směřování poptávky v oblasti dopravy po druzích dopravy, které mají šetrnější vliv na životní prostředí, obzvláště na dlouhé vzdálenosti, v městských oblastech a v přetížených koridorech. Všechny druhy dopravy se zároveň musejí stát šetrnějšími k životnímu prostředí, bezpečnějšími a energeticky účinnějšími.

2.5 Sdělení „Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent“ bylo vypracováno v souladu s konzultacemi, které proběhly v roce 2005. Tyto konzultace zdůraznily ústřední úlohu dopravy v hospodářském růstu a potřebu upravit politická opatření.

2.6 Všeobecné cíle dopravní politiky zůstaly stejné: konkurenceschopná a udržitelná mobilita osob a zboží, která je bezpečná a chrání uživatele, je šetrná k životnímu prostředí a zajišťuje vyšší kvalitu pracovních míst. Tyto cíle jsou plně v souladu s revidovanou lisabonskou agendou pro růst a pracovní příležitosti a s revidovanou strategií udržitelného rozvoje.

⁽¹⁾ KOM(92) 494, 2.12.1992, neexistuje překlad do češtiny.

⁽²⁾ KOM(2001) 370, 12.9.2001, neexistuje překlad do češtiny.

2.7 Pro dosažení těchto cílů je inovace jedním z nejdůležitějších nástrojů: jde o zavádění inteligentních dopravních systémů zakládajících se na komunikaci, technologicky vyspělejší motory umožňující zvýšenou energetickou úsporu a podporu a využívání alternativních paliv.

2.8 Klíčovým bodem přezkumu bílé knihy v polovině období je součinnost více druhů dopravy, tedy účinné používání různých druhů dopravy samostatně a ve vzájemném spojení, což povede k optimálnímu a udržitelnému využití zdrojů. Tento přístup nabízí nejlepší záruky k dosažení vysoké úrovně mobility a zároveň ochrany životního prostředí.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV potvrzuje a opakuje své názory vyjádřené ve stanovisku k bílé knize ze dne 19. června 2002, které mají poté, co v oblasti dopravy došlo k vývoji, a změnilo se ekonomické, politické a sociální prostředí EU, spolu s názory vyjádřenými nyní k přezkumu v polovině období jasně ukázat účinnou a okamžitou adaptaci společné politiky na změny vzniklé v tomto období a na předvídatelný vývoj v budoucnosti.

3.2 Stejně tak podporuje politiky zaměřené na posílení technologických možností vedoucích k dosažení inovativních řešení, které budou přímo přispívat k evropským prioritám v oblasti konkurenceschopnosti, bezpečnosti, životního prostředí a sociálních záležitostí.

3.3 Současné okolnosti jsou velmi odlišné od těch, které se předpokládaly, když byla v roce 2001 vypracována bílá kniha: ekonomický růst byl slabší, než se očekávalo, geopolitické napětí, zdražení cen ropy, dopady rozšíření EU, globalizace, další technologický vývoj, trvalá hrozba terorismu a vývoj modálního rozdělení. Cílem sdělení Komise je přizpůsobení dopravní politiky EU situaci, přizpůsobení, které musí být v souladu s růstem a politikami v budoucnu.

3.4 Přezkum bílé knihy z roku 2001 v polovině období nevychází pouze z popsaného prostředí, nýbrž je zároveň odpovědí na nutné přeorientování dopravní politiky EU, které je obsaženo v přezkumu samém. Přezkum bílé knihy musí stejně tak směřovat k tomu, aby dopravní politika byla zaměřena na optimalizaci všech druhů dopravy prostřednictvím opatření, která by vedla k tomu, že všechny druhy dopravy budou konkurenceschopnější, udržitelnější, sociálně výhodnější, šetrnější k životnímu prostředí a bezpečnější, a na nutnou spolupráci mezi různými druhy dopravy, jež mohou podpořit veřejné orgány.

3.5 Zároveň platí, že doprava by se měla v souvisejících oblastech podřídit životnímu prostředí, pod hlavičkou „udržitelné dopravy“, a to v různých druzích dopravy stejně. Je třeba poukázat na to, že studie Komise obsažené ve třetím odděle

přílohy II ke sdělení o dopravě a životním prostředí nejsou rozděleny podle druhu silniční dopravy, tak aby byly odděleny prostředky hromadné a osobní dopravy jako příklad negativního dopadu, který má především intenzivní a neomezené používání automobilu na přetížení, bezpečnost, znečištění, energetickou spotřebu atd.

3.6 EHSV se domnívá, že vzhledem ke kontinuitě dopravní politiky je třeba zastávat realističtější postoje:

a) je třeba urychlit vytváření předpisů, které by zavedly systémy námořní dopravy a železniční dopravy zakládající se na regulované hospodářské soutěži, čímž by měla být zvýšena jejich účinnost a výkonnost;

b) důsledky silniční dopravy, které jsou zapříčiněny dopravním přetížením a znečištěním, vyvolaným především osobními vozidly, musí být spolu s nezadržitelným růstem, který předpovídá sama Komise pro období 2000-2020, předmětem specifických opatření, která by vyřešila tyto problémy, aby tento růst mohl snížit negativní dopady (nové infrastruktury, technologie atd.);

c) veřejná hromadná doprava je zásadní pro dosažení cílů těchto politik;

d) je třeba přesně určit vlivy užitkových vozidel s váhou do 3,5 tuny na bezpečnost, životní prostředí, pracovní podmínky a ekonomiku.

3.7 Je nutné posílit účinnost a výkonnost námořní, říční a železniční dopravy posílením podmínek jejich konkurenceschopnosti; je třeba zvýšit koordinaci a intermodalitu, které jsou předmětem opatření nutných k tomu, aby tyto oblasti dopravy mohly poskytovat i nadále dostatečně pružné a cenově výhodné služby.

3.7 (a) Podle názoru Výboru jsou doposud provedené studie také nedostatečné v tom, že se přímo netýkají základního cíle, jenž byl přijat v rámci revidované strategie udržitelného rozvoje a jenž se týká oddělení hospodářského růstu a poptávky po dopravě. Navíc se nezaměřují na důsledky výzvy klimatické změny, ani na snížení úrovně CO₂, na což bude třeba se zaměřit v příštích padesáti letech. Vzhledem k rychlému nárůstu mobility za posledních padesát let a očividně pokračující tendenci ke stále většímu nárůstu pohybu (jak v Evropě, tak ještě více v rozvíjejícím se světě) má Výbor vážné pochyby, zda bude možné dosáhnout snížení CO₂, jehož je zapotřebí v odvětví dopravy, abychom se vyhnuli klimatické katastrofě, jednoduše tím, že budeme podporovat energetickou účinnost různých druhů dopravy a optimalizaci rovnováhy mezi nimi, jakkoli jsou všechny tyto cíle žádoucí. Výbor se domnívá, že Komise musí urgentně zahájit takové studie, které budou možná brzy zapotřebí k tomu, abychom zabránili růstu poptávky po stále větší mobilitě. Měly by zahrnovat příslušné signály tvorby cen

a příslušné politiky pro městské územní plánování s cílem podpořit místní poskytování zboží a služeb všeho druhu, aby byly uspokojeny lidské touhy, aniž by bylo nutné, aby k jejich uspokojení museli cestovat na stále větší vzdálenosti. Měly by rovněž zahrnovat úvahu, jakým způsobem otevřít širokou veřejnou diskusi o těchto otázkách, a průzkum, jak mohou odpovědní jednotlivci a podniky nejlépe přispět k dlouhodobé udržitelnosti prostřednictvím jejich vlastních rozhodnutí týkajících se dopravy a cestování a jejich chování.

3.8 Dopravní politika musí usilovat o kvalitu, bezpečnost, ochranu životního prostředí a účinnost dopravy a zaručit uživateli, aby si mohl vybrat druh dopravy. Doprava musí být ekonomicky funkční a sociálně udržitelná, aniž by byla zanedbána povinnost veřejné služby a právo na mobilitu obsažené ve Smlouvě.

3.9 Obyvatelstvo je v rámci EU nerovnoměrně rozloženo. Průměrná hustota zalidnění je 116 obyvatel na km², přičemž odchylky od tohoto průměru jsou 374 obyvatel na km² v Nizozemsku a 15 až 20 obyvatel v severovýchodních zemích. Podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel každé země je také různý, evropský průměr je 80 %, přičemž odchylky se pohybují od 97,2 % obyvatel v aglomeracích v Belgii po 59,9 % v Řecku. Je třeba poukázat na problém, který se vyskytuje ve venkovských oblastech a spočívá v závislosti uživatelů na dopravě.

3.10 EHSV chce zdůraznit nutnost zavést v dopravní politice geograficky rozlišený přístup, neboť území EU je velmi rozmanitou oblastí, která se vyznačuje velmi odlišnými orografickými, územními, demografickými a jinými charakteristikami; vyskytují se zde na jedné straně centrálně položené země s vysokým přetížením a hustotou dopravy a na druhé straně velmi rozsáhlé okrajové nebo venkovské oblasti, kde nevzniká tento stálý tlak na jejich infrastrukturu. Oba modely vyžadují zvláštní a samostatný přístup v rámci společné dopravní politiky.

3.11 Další problematická situace je v okrajových zemích, které jsou vzdálené od velkých aglomerací a výroby, kde mají vyšší náklady na dopravu a v důsledku toho na výrobu a prodej svých výrobků, což vyplývá z jejich periferní polohy. Proto si EHSV myslí, že zlepšení dostupnosti by mělo být hlavním nástrojem pro zvýšení konkurenceschopnosti země nebo regionu a pro zlepšení územní soudržnosti.

3.12 Sdělení Komise a bílá kniha o dopravě z roku 2001 jsou dokumenty, které detailněji upřesňují, že a) analýzy hospodářského, finančního a rozpočtového charakteru v souvislosti s problémy, které se mají řešit, nejsou zřetelné; b) dopravní politika nedává regulované hospodářské soutěži hlavní úlohu, kterou jí sama Evropská komise přisuzuje; c) bylo by nutné pokročit detailněji k rozdělení podle druhů a specifík ve studiích k životnímu prostředí a jiných studiích s cílem analyzovat dopady a opatření pro možnou dopravu.

EHSV považuje za nutné započít akce, jež by po prozkoumání problémů stanovily iniciativy, které by EU v budoucnosti vybavily soudržnou a udržitelnou dopravou.

3.13 Sdělení Komise zdůrazňuje, že většina opatření v bílé knize byla přijata či navržena a jejich dopady jsou popsány a vyhodnoceny v příloze 3, která není součástí sdělení. EHSV žádá, aby byl přiložen podrobný seznam přijatých opatření – v pořadí podle jejich přijetí – a jejich dopad, anebo aby byla výslovně uvedena internetová adresa, kde jsou zveřejněna.

4. Zvláštní připomínky

4.1 Pro provedení systematické analýzy sdělení o přezkumu v polovině období bílé knihy z roku 2001 budou následně uvedeny aspekty všeobecného charakteru, které EHSV považuje za nutné doplnit konstruktivními příspěvky, přičemž bude vycházet z uspořádání sdělení.

4.2 Udržitelná mobilita na vnitřním trhu – spojování Evropanů

4.2.1 Komise potvrzuje, že „vnitřní trh EU je hlavní nástroj pro dosažení životaschopného odvětví dopravy, které přináší růst a zaměstnanost. Jak ukázalo letectví a další odvětví, jako např. telekomunikace, proces liberalizace vnitřního trhu podněcuje inovace a investice, za účelem dosažení lepších služeb za nižší náklady. Téhož úspěchu lze dosáhnout v celém odvětví dopravy“. Výsledky v oblasti letecké dopravy přinesly uživatelům více možností volby a nižší ceny.

4.2.2 Silniční doprava. Aby bylo možno provést objektivní analýzu problematiky v silniční dopravě, je nutné ji rozdělit podle druhů a specifík, neboť většina dopravy v EU se odehrává v rámci silniční dopravy, jež zahrnuje 44 % z celkového objemu přepravy zboží a 85 % cestujících. Vozidla v silniční dopravě⁽³⁾ jsou v 25 členských státech EU rozdělena následujícím způsobem: 212 milionů osobních automobilů, 30 702 000 kamionů, 25 025 000 dvoustupňových vozidel, 719 400 autobusů a autokarů; z toho vyplývá, kdo nejvíce způsobuje velké problémy s přetížením a problémy pro životní prostředí.

4.2.2.1 Sdělení zapomíná na meziměstskou hromadnou silniční dopravu cestujících, což negativně ovlivňuje možné řešení, jež spočívá v přesunu cestujících v osobních vozidlech na tento způsob dopravy, z čehož by vyplývaly úspory všeho druhu, související s bezpečností, životním prostředím, užíváním půdy, flexibilitou atd. EHSV je názoru, že by tento druh dopravy měl být zohledněn, aby mohlo být dosaženo vytyčených cílů, k čemuž je zapotřebí vydat předpis, který by umožnil rozvoj regulované hospodářské soutěže, aby mohly vzniknout pravidelné meziměstské silniční dopravní služby, jejichž vytvoření musí podléhat pravidlům o zveřejnění a hospodářské soutěži jednotlivých států a Evropské unie.

⁽³⁾ Energy and transport in figures 2005. Directorate-General for Energy and Transport. European Commission.

4.2.2.2 Komise zkoumá možnost snížení příliš velkých rozdílů ve zdanění pohonných hmot pro silniční dopravu, místo aby problém řešila z globální perspektivy zavedením společné daňové politiky pro všechny druhy dopravy, která by neznevyhodňovala žádný druh dopravy, aby se všemi bylo zacházeno rovně.

4.2.3 Železniční doprava. Podíl na trhu od roku 1970 klesl z 10 % na 6 % v přepravě cestujících a z 21 % na 8 % v nákladní dopravě. Mezinárodní nákladní vlaky jezdí po území EU průměrnou rychlostí, která dosahuje 18 kilometrů za hodinu. Hlavní výzvy pro železniční dopravu jsou: konkurenceschopnost vůči ostatním druhům dopravy, interoperabilita různých systémů a specializace na určitou dopravu.

4.2.3.1 EHSV je toho názoru, že jediný způsob, jak lze dosáhnout požadovanou účinnost a výkonnost železniční dopravy, je zvýšit její konkurenceschopnost, aby tak bylo možno zvýšit poptávku po tomto druhu dopravy a tím dlouhodobě obnovit životaschopnost železniční dopravy, což zahrnuje hloubkový přezkum *acquis* pro železniční dopravu a jeho uplatnění v členských státech.

4.2.3.2 Jak EHSV již vyjádřil ve svém stanovisku ke knize o dopravě z roku 2001 (*), obhajuje uplatnění zásady „regulované hospodářské soutěže“ u služeb obecného ekonomického zájmu, což je případ hromadné dopravy cestujících v železniční a silniční dopravě, neboť je to zásadním bodem pro podporu sociální a územní soudržnosti.

4.2.4 Letecká doprava. Liberalizační rámec vytvořený nařízením (EHS) č. 2407/92, 2408/92 a 2409/92 – „třetí balíček“ vnitřního trhu letectví – podpořil zlepšení služeb v letectví, které se staly účinnější a přístupnější. Rozdílné uplatňování třetího balíčku v různých členských státech a omezení, která přetrvávají v leteckých službách uvnitř společenství, způsobují narušení konkurenceschopnosti (např. rozdílné požadavky na obdržení licence na využívání, diskriminační přístup u destinací ve třetích zemích, diskriminace leteckých společností podle státní příslušnosti atd.). Proto je důležité přezkoumat fungování vnitřního trhu a provést úpravy nutné k odstranění narušení, ke kterému může docházet, a doplnit regulační rámec pro jednotné nebe, který umožní vyšší účinnost letecké dopravy v EU.

4.2.5 Námořní doprava. Více než 90 % dopravy mezi Evropou a zbytkem světa prochází přes námořní přístavy a 40 % dopravy uvnitř Evropy se odehrává po moři. Námořní doprava, zejména na krátké vzdálenosti (*short sea shipping*), rostla během posledních let stejně rychle jako silniční nákladní doprava a má ještě velký potenciál rozvoje vzhledem k délce evropského pobřeží po rozšíření. EHSV považuje za nutné, aby Komise

monitorovala dopravu po moři a přijala opatření nutná pro přizpůsobení se tomuto vývoji (*).

4.2.5.1 Vzhledem k tomu, že námořní cesty z jednoho členského státu do druhého se považují z důvodu mezinárodních předpisů za vnější, neexistuje vnitřní trh v oblasti námořní dopravy; to brání tomu, aby EU mohla optimalizovat regulaci vnitřní dopravy a zjednodušit vnitřní obchod, což se negativně odráží na integraci interních modálních sítí.

4.2.5.2 EHSV považuje za nezbytné, aby byly přístavní služby lépe integrovány, neboť to je předpokladem pro vypracování a zavedení společné politiky námořní dopravy, která podpoří vývoj „námořních dálnic“ a rozvoj „*short sea shipping*“, což napomůže tomu, že se námořní doprava stane účinnější a konkurenceschopnější v rámci logistického řetězce a bude tak zlepšena udržitelná mobilita.

4.3 *Udržitelná mobilita občanů – spolehlivá, bezpečná a zabezpečená doprava*

4.3.1 Podmínky zaměstnanosti. Odvětví dopravy je velkým zaměstnavatelem v EU, zaměstnává 5 % celkově zaměstnaných osob, ale úroveň zaměstnanosti se stále stabilizuje. V některých odvětvích, jako je železniční a silniční doprava, chybí kvalifikovaný personál, což s sebou přináší zvýšení zaměstnanosti pracovních sil z třetích zemí. EHSV souhlasí s Komisí v tom, že je potřeba vyvinout větší úsilí na zlepšení vzdělávání a kvalitu při zaměstnávání pracovních sil v tomto odvětví, aby se povolání související s dopravou stala atraktivnějšími a aby se mladí rozhodli pracovat v této oblasti.

4.3.1.1 Pro dosažení těchto cílů je nutné vypracovat vzdělávací programy, které by sociální partneři vedli v souladu s charakterem a potřebami každého z druhů dopravy (počáteční vzdělávání a trvalé vzdělávání) a které by byly dostatečně financovány.

4.3.1.2 Sociální předpisy v silniční dopravě by měly zaručit rovnost zacházení mezi pracovníky, ať již jde o zaměstnané osoby, nebo samostatně výdělečně činné osoby; proto musí být směrnice č. 15/2002 z 11. března, která se týká úpravy pracovní doby osob, jež pracují jako řidiči v oblasti silniční dopravy, okamžitě uplatněna pro osoby samostatně výdělečně činné ještě předtím, než vyprší plánované přechodné období, neboť cílem této směrnice je zvýšit silniční bezpečnost, zamezit narušení konkurence a zlepšit pracovní podmínky.

Ze stejných důvodů je třeba zahrnout do různých regulací týkajících se silniční dopravy zboží též užitková vozidla profesionální dopravy pod 3,5 tuny.

(*) Úř. věst. C 241, 7.10.2002.

(*) Viz stanovisko EHSV z vlastní iniciativy *Budoucí přístupnost Evropy námořní cestou: vývoj a jak jej předvídat?* Úř. věst. C 151, 28.6.2005.

4.3.2 Práva cestujících. Posílení práv uživatelů je zásadní pro to, aby všechny druhy dopravy zlepšily kvalitu služeb (mimo jiné se jedná o četnost, dochvilnost, komfort pro všechny kategorie uživatelů, bezpečnost, prodej jízdenek zabraňující nadměrný příjem rezervací, tarifní politiku a náhrady škod atd.). Výbor podporuje, aby jejich zohlednění proběhlo co nejrychleji, avšak je třeba respektovat charakter každého druhu dopravy, především těch, které musejí sdílet infrastrukturu.

4.3.2.1 Výbor vítá s uspokojením zvláštní pozornost, která je v otázce dostupnosti a podmínek dopravy věnována při přezkumu bílé knihy osobám se sníženou pohyblivostí. Chce ovšem zdůraznit, že podmínky dostupnosti se netýkají pouze druhů dopravy, ale i infrastruktury, ať již dopravy letecké, vodní, železniční, či silniční, a zvláštních obtíží, které jim vznikají při přestupech.

4.3.3 Bezpečnost. Výsledkem zavedení rozsáhlého souboru norem bylo zlepšení bezpečnosti ve všech druzích dopravy, především v letecké a námořní dopravě; taktéž byla zavedena černá listina leteckých společností s nízkou úrovní bezpečnosti a byly vytvořeny evropské agentury pro všechny druhy dopravy (Evropská agentura pro námořní bezpečnost – EMSA, Evropská agentura pro leteckou bezpečnost – EASA, Evropská agentura pro železnice – ERA) vyjma silniční dopravy. Aby bylo dosaženo stanoveného cíle snížit počet úmrtí o polovinu, je nutné vypracovat společnou politiku pro silniční bezpečnost, která zavede společný režim typizace přestupků a postihů a „evropský bodový průkaz“, na jehož základě by bylo možno za jakýkoliv přestupek a v jakémkoliv státě strhnout body.

4.3.3.1 Také technický pokrok, nové konstrukce vozidel, spolupráce v oblasti infrastruktury vozidel (známé pod pojmem „e-bezpečnost“) a zlepšení infrastruktury prostřednictvím odstranění nedostatků jsou prvky, které přispívají ke zlepšení bezpečnosti silničního provozu.

4.3.3.2 EHSV zdůrazňuje, že je třeba rozdělit statistiky nehodovosti podle druhů dopravy, především vydělit statistiky týkající se osobních vozidel, neboť tam je nehodovost nejvyšší.

4.3.4 Ochrana. Po událostech z 11. září 2001 byla posílena bezpečnost letecké dopravy. Výbor je toho názoru, že po atentátech v Madridu a v Londýně a s ohledem na neustálou hrozbu terorismu musí být ochrana všech prostředků a infrastruktur prioritním cílem EU. Z tohoto důvodu je třeba rozšířit bezpečnostní pravidla na všechny druhy dopravy a na intermodální řetězce. Všechna bezpečnostní pravidla a kontroly, které budou zavedeny, by se ovšem měly vyhnout nepotřebným a nákladným kontrolám a měla by být zachována lidská práva a právo na soukromí uživatelů.

4.3.5 Městská doprava. Komise navrhuje zveřejnit zelenou knihu o městské dopravě, jejíž hlavní strategií bude podpora

hromadné dopravy a bude obsahovat seznam osvědčených postupů. Jak již se Výbor vyjádřil ve svém stanovisku k bílé knize o dopravě 2001, bude také zapotřebí provést nové investice a dopravní plány, které by hromadné dopravě v přetížených městských aglomeracích poskytly vyšší kvalitu, a to v rámci iniciativy CIVITAS či projektu TranSurban⁽⁶⁾ a tematické strategie pro městské životní prostředí⁽⁷⁾; na tyto účely bude třeba vyhradit vyšší finanční prostředky z evropských fondů, přičemž bude zapotřebí plně dodržet zásadu subsidiarity, neboť městská doprava spadá do zodpovědnosti místních a regionálních úřadů. Tato opatření by nebyla kompletní, pokud by se neuplatňovala taková politika pro městskou dopravu, která by umožňovala zapojit do poskytování městských služeb hromadné dopravy cestujících soukromé iniciativy, což by přispělo k odlehčení a optimalizaci veřejných zdrojů.

4.4 Doprava a energie

4.4.1 Doprava spotřebovává ve značné míře energii, asi 70 % celkové spotřeby nafty v EU, přičemž silniční doprava jí využívá nejvíce – 60 % veškeré nafty, což ovlivňuje především počet osobních vozidel, kterých je více než 465 na 1 000 obyvatel. Letecká doprava představuje asi 9 % celkové spotřeby nafty, železniční doprava využívá zhruba 1 %. Spravedlivá hospodářská soutěž mezi jednotlivými druhy dopravy vyžaduje stejné zdanění spotřeby nafty. Proto by se mělo zvážit, zda by osvobození leteckého benzínu od daně nemělo být zrušeno.

4.4.2 Snížit závislost na fosilních palivech musí být prioritou stejně jako snížení emisí CO₂. Komise odhaduje v rámci dopravy 26 % úspory energie do roku 2020⁽⁸⁾; pro dosažení těchto cílů je zapotřebí vypracovat program pro výzkum, vývoj a inovace, který by disponoval dostatkem finančních prostředků a podporoval by používání alternativních energií⁽⁹⁾, především v oblasti městské pozemní dopravy.

4.4.3 Pro posílení zavádění nových technologických postupů, které by umožnily snížit emise CO₂ a závislost na naftě, je zapotřebí dopravní politika s diferencovaným přístupem, především v daňové oblasti, která by zvýhodňovala nákup a používání nových technologií schopných snížit znečištění a zvýšit energetickou úspornost, a také je třeba vytvořit specifickou kategorii nafty pro veřejnou dopravu, která by podléhala nižším daním, určeným výlučně pro tuto třídu vozidel s nižším stupněm znečištění (Euro IV a v budoucnosti Euro V), jak to již existuje u jiných druhů dopravy. Řešení otázek souvisejících s životním prostředím by se nemělo zakládat na pokutách daňového charakteru, nýbrž právě naopak, měly by být upřednostněny takové druhy dopravy, které jsou poskytovány prostřednictvím uplatnění nových technologií vedoucích ke snížení znečištění a energetické úspore.

⁽⁶⁾ TransUrban (vývoj dopravních systémů pro městské oblasti), projekt podporovaný EU v rámci programu INTERREG III, (program meziregionální spolupráce).

⁽⁷⁾ Viz sdělení Komise o tematické strategii pro městské životní prostředí – KOM (2005)718 v konečném znění ze dne 11. ledna 2006.

⁽⁸⁾ Sdělení Komise Akční plán pro energetickou účinnost: využití možností – KOM (2006) 545 v konečném znění.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV Rozvoj a podpora alternativních pohonných hmot v silniční dopravě Evropy, Úř. věst. C 195, 18.8.2006, s. 75.

4.5 Optimalizace infrastruktury

4.5.1 Transevropské dopravní sítě poskytují fyzickou infrastrukturu pro rozvoj vnitřního trhu dopravy, ale jeho rozvoj není stejný v celé EU a ne všechny sítě trpí přetížením.

4.5.2 Výbor sdílí myšlenku logistických řetězců umožňujících součinnost více druhů dopravy, které by byly účinnějším řešením pro přetížené koridory a dokázaly by optimalizovat využití dopravní infrastruktury v rámci různých druhů dopravy a mezi nimi, jako je využití transalpských tunelů, železničních koridorů a intermodálních uzlů dopravy.

4.5.3 Je zapotřebí opět poukázat na problém polohy odlehlých regionů a států či nejbližších regionů. K tomu, aby odlehlé oblasti EU mohly plně využívat vnitřního trhu, je nezbytné, aby byly transevropské dopravní sítě dokončeny v daných lhůtách, což vyžaduje navýšení fondů, které jsou hrazeny z rozpočtu EU a které jsou určeny na budování předchozích sítí, především těch, které souvisejí s přeshraničními spojeními, jež jsou nejvíce přetížena (jako příklad uvádí Komise propustnost Pyrenejí/spojení Španělsko/Francie a Alpy). Zlepšení dostupnosti přináší celkově zlepšení konkurenceschopnosti a větší šance na regionální rozvoj.

4.5.4 Vedle navýšení rozpočtu musí Evropská unie rozhodně podporovat systém smíšeného financování při vybavování infrastruktur a nabídnout stabilitu a právní záruky pro účast soukromého kapitálu na budování a využívání dopravních infrastruktur.

4.6 Inteligentní mobilita

4.6.1 Jak již bylo uvedeno výše, inteligentní dopravní systémy přispívají k účinnějšímu a racionálnějšímu využití infrastruktury,

a tedy ke snížení počtu úmrtí, přetížení a k ochraně životního prostředí.

4.6.2 Evropský satelitní systém Galileo bude funkční od roku 2010 a poskytne budoucí použití pro všechny druhy dopravy, jako jsou Inteligentní automobil ⁽¹⁰⁾ pro podporu nových technologií ve vozidlech, program SESAR, který přispěje ke zlepšení řízení letové dopravy v rámci evropského jednotného nebe, nebo systém ERTMS, který umocní interoperabilitu mezi vnitrostátními železničními sítěmi.

4.6.3 EHSV plně souhlasí s návrhem na součinnost více druhů dopravy, která je odpovědí oblasti dopravy na globalizaci a otevření světových trhů. Rozvoj součinnosti bude vyžadovat přizpůsobení infrastruktur, přičemž bude zapotřebí posílit propojení, která umožní kontinuitu dopravy a zamezí zpoždění a přerušení logistického řetězce. Podpora součinnosti více druhů dopravy umožní posílit všechny druhy dopravy, především ty, které mohou být málo používané.

4.7 Globální rozměr

4.7.1 EHSV opakuje, co již vyjádřil ve svém stanovisku o bílé knize z roku 2001 ⁽¹¹⁾, tedy že dopravní politika na mezinárodní úrovni je dalším prvkem obchodní politiky, a v určitém ohledu dokonce prvkem společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), a proto si myslí, že by Komise měla mít v této oblasti stejné pravomoci, jaké jí Smlouva o ES dává v oblasti vyjednávání mezinárodních obchodních smluv; Komise by s mandátem Rady zastupovala tam, kde je to možné, EU jako celek v oblasti dopravy u všech mezinárodních institucí, které jsou činné v oblasti dopravní politiky; tyto pravomoci by se měly vztahovat na vyjednávání dohod o dopravě s třetími zeměmi, přičemž Komise by jednala ve jménu členských států.

4.7.2 Dále považuje EHSV za prvořadé, aby bylo dokončeno zjednodušení celních formalit tak, aby to nemělo negativní dopad na kvalitu ⁽¹²⁾ a cenu těchto služeb a aby byly pomocí příslušných dohod, jako jsou Schengen a následující, zaručeny zásady pro zamezení vzniku vnitřních hranic v rámci EU.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Sdělení o iniciativě Inteligentní automobil „Zvyšování povědomí o informačních a komunikačních technologiích pro promyšlenější, bezpečnější a čistší vozidla“, KOM (2006) 59 v konečném znění.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002.

⁽¹²⁾ Viz stanovisko EHSV o návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí akční program pro oblast cel ve Společenství (Clo 2013), Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 78.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující text revidovaného návrhu stanoviska byl zamítnut ve prospěch pozměňovacího návrhu přijatého shromážděním, ale získal alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 4.6.4

Ohledně logistiky dopravy zboží navrhuje EHSV nahradit omezení dopravy uložená vnitrostátními úřady takovými omezeními, která by mohla uložit Unie, což vyžaduje, aby byl schválen předpis Společenství na toto téma; tedy opatření, které musí být v souladu s vyhlášením minimální transevropské silniční sítě, jež by zajišťovala silniční dopravu bez přerušení, neboť by se na ni omezení nevztahovala.

Výsledek hlasování:

82 hlasů pro změnu odstavce, 72 proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o programu Společenství na označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky

KOM(2006) 576 v konečném znění – 2006/0187 (COD)

(2007/C 161/24)

Dne 19. října 2006 se Rada, v souladu s článkem 175 odstavec 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. února 2007. Zpravodajem byl pan VOLEŠ.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání dne 15. března 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 83 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá, že nová dohoda s USA umožní na druhé pětileté období pokračovat v koordinaci programů Energy Star na označování energetické účinnosti, a vítá snahu Komise zvyšovat náročnost technických specifikací kancelářských přístrojů s přihlédnutím k technologickému pokroku a pružnějším způsobem. EHSV souhlasí s návrhem na přepracování nařízení (ES) č. 2422/2001, které přizpůsobuje program Společenství Energy Star nové dohodě, avšak s následujícími připomínkami.

1.2 V USA je registrace v databázi Energy Star podmínkou účasti firem ve veřejných zakázkách, návrh se zmiňuje pouze o podpoře používání požadavků na energetickou účinnost pro veřejné zakázky na kancelářské přístroje, které nejsou méně náročné než Energy Star. EHSV navrhuje, aby se pro všechny veřejné zakázky na kancelářské přístroje stalo závaznější zahrnout podmínku, že výrobek splňuje vlastnosti pro udělení Energy Star.

1.3 V EU existuje několik programů na označování energetické účinnosti, například eko-značka, ekodesign a mnoho vnitrostátních značek. Komise usilovala o koordinaci mezi programy Společenství na označování štítky, ale výsledky nejsou patrné. EHSV žádá Komisi, aby účinněji koordinovala tyto programy označování štítky, a tak zabránila nejasnostem mezi spotřebiteli.

1.4 Povědomí veřejnosti o logu Energy Star je velmi omezené. EHSV proto požaduje zachování povinnosti jak Komise, tak členských států propagovat logo a umožnit financování jeho podpory z příslušných programů pro energetickou účinnost, jako je Inteligentní energie pro Evropu a kampaň Udržitelná energie v Evropě.

1.5 EHSV požaduje přezkoumat složení Úřadu Evropského společenství Energy Star (ECESB) jako poradního orgánu, aby

byli zahrnuti zástupci všech členských států a zainteresovaných organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců.

1.6 EHSV žádá Komisi, aby prostřednictvím 7. rámcového programu a jiných programů podporujících vědu, výzkum a inovace zvýšila svoji podporu technologického rozvoje vedoucího k vyšší energetické účinnosti kancelářských přístrojů.

1.7 Komise a členské státy by měly prověřovat oprávněnost registrace výrobu tak, že budou provádět nezbytné kontroly a testy a zveřejňovat kladné i záporné výsledky, což by zvýšilo důvěryhodnost značky Energy Star.

2. Úvod

2.1 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o programu Společenství na označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky přepracovává nařízení (ES) č. 2422/2001 Evropského parlamentu a Rady ze dne 6. listopadu 2001⁽¹⁾, které stanovilo prováděcí pravidla programu označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů (počítače, monitory, tiskárny, kopírky, faxy) logem Energy Star. Evropská unie se k programu Energy Star uplatňovanému v USA od roku 1992 a rozšířenému i v dalších zemích připojila na základě Dohody mezi EU a Spojenými státy americkými z 19. prosince 2000. EHSV přijal k tomuto nařízení své stanovisko v roce 2000⁽²⁾.

2.2 Komise byla určena jako řídicí jednotka zodpovědná za provádění programu Energy Star. Nařízením (ES) č. 2422/2001 byl vytvořen Úřad Evropského společenství Energy Star (ECESB) jako poradní fórum složené ze zástupců výrobců, expertů, obchodníků, spotřebitelů a ochránců životního prostředí v členských státech s cílem posuzovat provádění programu ve Společenství a navrhopvat nové technické specifikace ke snižování energetické náročnosti kancelářských přístrojů.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 332, 15.12.2001 (české znění ve zvláštním vydání, kapitola 13, svazek 27).

⁽²⁾ Úř. věst. C 204, 18.7.2000 (není v českém znění).

2.3 Ve svém sdělení o provádění programu Energy Star v Evropském společenství v letech 2001-2005 ze dne 27. března 2006 Komise navrhla obnovit dohodu s USA o programu Energy Star, která vypršela v červnu 2006, na dalších 5 let se zdůvodněním, že:

- energetická účinnost je jedním z hlavních pilířů udržitelné energie, jak je definovala Zelená kniha Komise o energetické účinnosti;
- kancelářské přístroje se významně podílejí na spotřebě elektrické energie v terciárním sektoru a v domácnostech a tento podíl stále vzrůstá;
- Energy Star umožňuje koordinovat úsilí Společenství a členských států o zvyšování energetické účinnosti;
- poskytuje takovýto rámec pro koordinaci s USA, Japonskem, Koreou a dalšími klíčovými trhy;
- jelikož se dá očekávat, že většina výrobců bude dodržovat technické požadavky stanovené programem Energy Star, přispěje to výrazně ke snížení energetické spotřeby celého sektoru;
- dobrovolný charakter programu Energy Star je vhodným doplňkem k povinnému označování výrobků energetickými štítky podle směrnice 92/75/ES a směrnice 2005/32/ES o požadavcích na eko-design a umožňuje větší transparentnost trhů.

2.4 Nová dohoda byla schválena Radou 18. prosince 2006 a podepsána ve Washingtonu 20. prosince 2006. Předpokládá zvyšování technických požadavků na výrobky a hlavní změnou je zavedení specifikací energetické spotřeby nejen v pohotovostním režimu, ale také v jiných důležitých režimech, zejména v provozním. Příloha C k dohodě obsahuje náročné a inovační požadavky na počítače, monitory a zobrazovací zařízení (kopírky, tiskárny, skenery a faxy), které by podle odhadu ECESB měly v následujících třech letech přinést v EU-27 úspory až 30 TWh.

2.5 ECESB navrhl, aby program Energy Star na nové období byl uplatňován účinněji a umožnil rychlejší přizpůsobování technických specifikací technologickému vývoji a vývoji trhu. Zjednodušením programu Energy Star by mělo dojít k úspoře nákladů jak pro úřady Společenství, tak pro členské státy.

2.6 Navrhované změny přepracování nařízení se týkají následujících článků nařízení č. 2422/2001:

- článek 6: Propagace loga. Komise navrhuje, aby Společenství a členské státy byly zbaveny povinnosti propagovat logo vzhledem k dobrovolnému charakteru programu a k tomu, že je v zájmu výrobců, aby program propagovali oni;
- článek 8: ECESB již nebude muset předkládat zprávu o průniku výrobků Energy Star na trhy, tato zpráva bude

zadána formou nabídkového řízení. Komise nebude rovněž muset informovat Radu a EP o aktivitách ECESB, protože veškeré informace jsou dostupné na portálu Komise o ECESB;

- článek 10: Pracovní plán. Komise ve spolupráci s ECESB bude vypracovávat pracovní plán na 3 roky, jehož provádění bude minimálně jednou ročně prověřováno a zveřejňováno;
- článek 11: Postup příprav na přezkum technických kritérií. Komise a ECESB mohou iniciovat změnu dohody a zejména technických specifikací. Povinnosti ECESB přezkoumávat technické specifikace byly omezeny;
- článek 13: Provedení. Článek se zrušuje, vzhledem k tomu, že členské státy nemají povinnosti, o kterých by bylo třeba podávat zprávy Komisi.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá rozhodnutí Rady pokračovat v programu Energy Star a novou dohodu o partnerství s USA. Zvyšování energetické účinnosti kancelářských přístrojů je vzhledem k jejich rostoucímu množství a rozsahu jejich používání správnou cestou ke snižování růstu spotřeby elektrické energie. EHSV proto podporuje snahu Komise v nové dohodě pružněji zvyšovat náročnost technických specifikací jednotlivých kategorií kancelářských přístrojů s přihlédnutím k dosaženému technologickému pokroku.

3.2 Výbor již ve svém stanovisku k návrhu nařízení (ES) č. 2422/2001 zdůraznil nutnost průběžně upravovat dohodu zvyšováním energetické účinnosti v souladu s technologickým vývojem a tento požadavek zůstává v platnosti i pro nový program Energy Star.

3.3 V USA je registrace v databázi Energy Star podmínkou účasti firem ve veřejných zakázkách, zatímco v EU taková podmínka ve veřejných zakázkách stanovena není. Výbor vítá, že nařízení ukládá Komisi a veřejným úřadům na národní úrovni uplatnit požadavky energetické účinnosti, které nebudou nižší než specifikace v rámci Energy Star pro veřejné soutěže na nákup kancelářských přístrojů. Výbor očekává, že Komise půjde sama příkladem a uplatní tyto požadavky ve veřejných soutěžích vyhlášených Komisí, včetně rozvojové pomoci Společenství.

3.4 Program EU Energy Star je jedním z několika programů označování štítky, které se zabývají energetickou účinností výrobků zahrnujících v mnoha případech též kancelářské přístroje, jako jsou eko-značky Společenství, ekodesign a národní označování štítky, jako je severská „Labut“ (SWAN), švédský TCO, německý „Modrý anděl“ (Blue Angel) a další. Komise měla usilovat o koordinaci mezi Energy Star a dalšími systémy Společenství pro označování štítky, ale výsledky nejsou patrné. EHSV

proto vyzývá Komisi, aby hledala cesty k účinnějšímu propojení těchto aktivit za účelem porovnávání, koordinace a používání společných technických specifikací, aby spotřebitelé a uživatelé měli lepší přehled o energetické a ekologické úrovni nabízených výrobků a nebyli zmateni množstvím štítků umístěných na výrobcích. Výbor žádá příslušné úřady členských států, aby v případě potřeby využívaly specifikací Energy Star.

3.5 Dohoda předpokládala širokou a intenzivní propagační činnost k šíření povědomí o značce mezi spotřebiteli a uživateli. EHSV považuje dosavadní výsledky propagační činnosti jak Komise, tak členských států za nedostatečné. Povědomí veřejnosti o značce je velmi nízké a rozhodování při nákupu kancelářských přístrojů prakticky neovlivňuje, čímž se snižuje i motivace výrobců pro větší propagaci značky. Do propagace nejsou zapojeny spotřebitelské organizace ani organizace podnikatelů a zaměstnavatelů. Výbor proto požaduje zachování povinnosti jak Komise, tak členských států propagovat logo a zintenzivnit komunikační aktivity. Doporučuje, aby tyto aktivity mohly být financovány z programu Inteligentní energie pro Evropu (IEE), kampaně Udržitelná energie v Evropě a jiných programů.

3.6 Na portálu www.eu-energystar.org je k dispozici kalkulačka energie pro individuální vzorové výpočty, ale výrobci by měli být vedeni k tomu, aby údaje o specifikacích Energy Star uváděli v návodech i s pokyny, jak přístroje využívat energeticky co nejúčinnějším způsobem.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Ve stávajícím složení ECESB nejsou dostatečně zastoupeny organizace zastupující zaměstnavatele, zaměstnance, zainteresované nevládní organizace a všechny členské státy. Výbor proto požaduje, aby Komise zajistila takové složení ECESB, aby byla transparentnější a co nejrepresentativnější.

4.2 Komise by měla zvýšit svoji podporu technologickému vývoji náročnějších specifikací energetické účinnosti i s využitím programů pro vědu, výzkum a inovace, zejména 7. rámcového programu.

4.3 V této souvislosti by bylo třeba výrazněji odlišit značku Energy Star na starších přístrojích od značek přístrojů splňujících náročnější kritéria, která jsou zavedena v příloze C k nové dohodě. Některé programy na označování štítky vyznačují datum schválení specifikací. Výbor doporučuje projednat tuto otázku s partnery z USA.

4.4 Komise by měla pravidelně zveřejňovat údaje o úsporách, které přineslo uplatnění náročnějších specifikací u kancelářských přístrojů v oblasti elektrické energie v rámci programu Energy Star a uvádět konkrétní příklady úspory energie z veřejného sektoru, firemní praxe nebo z domácností.

4.5 Dohoda o Energy Star předpokládá kontrolní aktivity partnerů pro prověřování oprávněnosti registrace výrobku. Nařízení by proto mělo obsahovat úkoly členským státům související s takovými kontrolami a základní pokyny pro jejich provádění. V žádných dokumentech komise se neuvádějí údaje o prověrkách nebo kontrolách výrobků registrovaných v databázi. Pokud takové údaje existují bylo by žádoucí je uvádět na portále programu, pokud ne, bylo by účelné zavést testování přístrojů a výsledky zveřejnit, jinak může dojít k oslabení věrohodnosti značky.

4.6 EHSV doporučuje zachovat původní závazek Komise připravit a před koncem pětiletého období platnosti dohody předložit Evropskému parlamentu a Radě zprávu sledující energetickou účinnost kancelářských přístrojů a navrhující opatření na doplnění programu.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách

KOM(2006) 722 v konečném znění – 2006/0241 (COD)

(2007/C 161/25)

Dne 12. prosince 2006 se Rada, v souladu s článkem 171 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladu na toto téma, přijala stanovisko dne 21. února 2007. Zpravodajem byl pan Simons.

Na 434. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. března 2007 (jednání ze dne 15. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 81 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Úvod

1.1 V kontextu Evropy občanů je nezbytné zjednodušit a zpřehlednit právo Společenství, aby se stalo přístupnějším pro občany a poskytlo jim tak nové příležitosti a možnosti využít zvláštních práv, která jim náleží. Tohoto cíle však nelze dosáhnout, dokud zůstane velké množství ustanovení, která byla několikrát a často podstatným způsobem změněna, roztroušeno jak v původním předpisu, tak v pozdějších novelách. Ke stanovení platných ustanovení je potřeba provést náročný průzkum, v rámci něhož se musí porovnat velký počet aktů. Z tohoto důvodu je rovněž kodifikace často měněné právní úpravy nutná pro zachování srozumitelnosti a průhlednosti práva Společenství.

1.2 Cílem návrhu, jenž je předmětem tohoto stanoviska, je kodifikace nařízení Rady (EHS) č. 1017/68 ze dne 19. července 1968 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách. Nové nařízení nahradí různé akty, které jsou do něj začleněny. Návrh, jenž je předmětem tohoto stanoviska, zcela zachovává obsah kodifikovaných aktů, a omezuje se tak pouze na jejich spojení a zapracování pouze takových formálních změn, které vyžaduje samotná kodifikace.

2. Poznámky

2.1 Přestože návrh je v souladu s odstavcem 2, EHSV se domnívá, že je naléhavé položit si otázku, zda současné znění čl. 5 odst. 2 není zastaralé. Lhůta uvedená v tomto článku („šest měsíců ode dne přistoupení“) týkající se zmíněných zemí

(Rakouska, Finska, Švédsko a deseti zemí, jež následně společně vstoupily do EU) již dávno vypršela. Čl. 5 odst. 2 byl měl jistý význam, pokud by se dotyčné dohody, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě ještě staly předmětem projednání nebo diskuse v některé evropské instituci, což by bylo třeba nejprve ověřit.

2.2 Bylo by rovněž vhodné citovat čl. 81 odst. 1 Smlouvy. Do čl. 81 odst. 1 totiž mohou spadat pouze dohody mezi podniky a rozhodnutí sdružení podniků, nikoli všechny dohody a všechna rozhodnutí.

2.3 EHSV při této příležitosti znovu připomíná evropským institucím, že spojit námořní dopravu a vnitrozemskou plavbu pod názvem „vodní doprava“ – jak je tomu v případě střednědobého přezkumu Bílé knihy o evropské dopravní politice, legislativního a pracovního programu Evropské komise na rok 2007, programu německého předsednictví Rady, včetně víceletého programu německého, portugalského a slovinského předsednictví, nebo během probíhajících diskusí v Evropském parlamentu, jež se týkají návrhu Komise o zodpovědnosti v případě nehod v rámci osobní přepravy na vodních cestách – se může na politické úrovni stát zdrojem velkého nedorozumění. Právní rámec pro cesty a lodě vnitrozemské plavby je naprosto odlišný od rámce námořní dopravy na krátké i dlouhé vzdálenosti. Návrh, jenž je předmětem tohoto stanoviska, odkazuje na odpovídající rámec, který byl v minulosti snadno použitelný na politické úrovni, tedy na rámec pro vnitrozemskou dopravu, jenž zahrnuje železniční dopravu, silniční dopravu, vnitrozemskou plavbu a rovněž kombinace těchto druhů dopravy.

V Bruselu dne 15. března 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS